

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

14'üncü Toplantı

18 Kasım 2024 Pazartesi

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve turnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALAR

- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması
- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Tunceli Milletvekili Ayten Kordu'nun Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2025 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması
- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Van Milletvekili Gülcan Kaçmaz Sayyigit'in Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2025 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması
- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Komisyon görüşmelerinde Genel Kuruldaki görüşme usulünü uygulamadığına ve Komisyonda uyguladığı söz verme usulüne ilişkin açıklaması

III.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ve 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277) ile Sayıştay tezkerelelerinin görüşmelerinde muhalefet milletvekillerinin verdikleri önergelerin görüşülme usulü hakkında görüşme

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ve 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277) ile Sayıştay tezkereleleri
 - Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
 - Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü
 - Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü
 - Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu
 - Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu
 - Nükleer Düzenleme Kurumu

V.- AÇIKLAMALAR

- Antalya Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç'un, Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un Tunceli Milletvekili Ayten Kordu'nun Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2025 yılı bütçesi üzerindeki konuşmasıyla ilgili yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması
- Antalya Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç'un, Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un Van Milletvekili Gülcan Kaçmaz Sayyigit'in Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2025 yılı bütçesi üzerindeki konuşmasıyla ilgili yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması
- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türeli'nin, Konya Milletvekili Orhan Erdem'in Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2025 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması
- Konya Milletvekili Orhan Erdem'in, Grup Sözcüsü olarak partisine yönelik ithamlara cevap verdiğine ve kendisinin Enerji ve Tabii

Kaynaklar Bakanlığının 2025 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasından sonra yaşanan tartışmalara ilişkin açıklaması

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

14'üncü Toplantı
18 Kasım 2024 Pazartesi

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 11.03'te açılarak altı oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Mehmet Muş,
Komisyonun bugünkü gündemine,

Tunceli Milletvekili Ayten Kordu'nun Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2025 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Van Milletvekili Gülcan Kaçmaz Sayyigit'in Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2025 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Komisyon görüşmelerinde Genel Kuruldaki görüşme usulünü uygulamadığına ve Komisyonunda uyguladığı söz verme usulüne,
İlişkin açıklama yaptı.

2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ve 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277) ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerinde muhalefet milletvekillerinin verdikleri önergelerin görüşülme usulü hakkında görüşme yapıldı.

2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ve 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277) ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerine devam edilerek,

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının,
Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün,
Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün,
Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumunun,
Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun,
Nükleer Düzenleme Kurumunun,
2025 yılı bütçeleri ve 2023 yılı kesin hesapları kabul edildi.

Antalya Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç,

Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un Tunceli Milletvekili Ayten Kordu'nun Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2025 yılı bütçesi üzerindeki konuşmasıyla ilgili yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine;

Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un Van Milletvekili Gülcan Kaçmaz Sayyigit'in Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2025 yılı bütçesi üzerindeki konuşmasıyla ilgili yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine;

İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türel, Konya Milletvekili Orhan Erdem'in Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2025 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine;

Konya Milletvekili Orhan Erdem, Grup Sözcüsü olarak partisine yönelik ithamlara cevap verdiği ve kendisinin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2025 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasından sonra yaşanan tartışmalara;

İlişkin açıklama yaptı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, 2025 yılı bütçelerini görüşmeye devam etmek için 19 Kasım 2024 Salı günü saat 10.00'da toplanmak üzere toplantıya 23.27'de son verildi.

18 Kasım 2024 Pazartesi

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.03

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, Değerli Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın kıymetli bürokratları, basınımızın değerli temsilcileri; Başkanlık Divanı adına sizleri saygıyla selamlıyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır.

Komisyonumuzun 14'üncü Birleşimini açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gündemimizde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü; Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu; Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu, Nükleer Düzenleme Kurumunun bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları bulunmaktadır.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan, bir teklifimiz var. Bu yaz saati uygulamasının ne anlama geldiğini görmek için yarın sabah yedide Plan ve Bütçe Komisyonu toplansın, öğrencilerin ne çektiğini biz de görelim. 7-8 yaşındaki çocuklar gecenin karanlığında okula gidiyorlar. Yarın sabah yedide yapalım bu Plan ve Bütçe Komisyonunu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, şimdi Sayın Bakanın sunum konuşmasına başlamadan önce ilgili bürokratların kendilerini Komisyonumuza tanıtmalarını rica ediyorum.

Buyurun değerli arkadaşlar.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Usta, buyurun, nedir konu?

III.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ve 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277) ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerinde muhalefet milletvekillerinin verdikleri önergelerin görüşülme usulü hakkında görüşme

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan hoş geldiniz, günaydın arkadaşlar.

Bugün, zannediyorum on birinci günü, eğer bütçenin Komisyondaki ilk sunumunu da sayarsak 12'nci günü, tabii, hepimizde belli bir yorgunluk var, Seçmenin bize verdiği görev -muhalefet tarafı için söylüyorum- muhalefet etme görevi. Muhalefet etmek ne demek? Hükümetin, bakanlıkların yaptığı işleri değerlendirmek, denetlemek, yanlışları varsa onları ortaya koymak. Tabii, biz bunu bilgi ve belgeye dayalı olarak yapmaya çalışıyoruz, temelde yapmaya çalıştığımız şey o. Buna da hakikaten yani çok büyük bir emek vererek burada mesela on dakika, yirmi dakika konuşuyoruz ama bunun için yani saatlerce belki günlerce hazırlanmak gerekiyor, onu da görmek lazım. Temel bakışımız, elbette, yanlış varsa onu eleştirmek ancak bunu yaparken hiçbir şekilde haksızlık etmemek çünkü haksızlık etmek hiçbir şekilde zaten doğru değil. Yani hem çağdaş normlar açısından hem de inançlarımız açısından hiçbir şekilde normal değil. Biz bunu yapmadığımız zaman yani denetleme görevini yapmadığımız zaman görevimizi yapmamış oluruz. Şimdi, bazen böyle konuşmalar esnasında özellikle bu önergelere, son kısma geldiğimizde, şimdi, arkadaşlar "Ya, bu saatte de bu kadar önerge olur mu? Hadi evimize gidelim." şeklinde falan bazı arkadaşların serzenişi oluyor. Bunun anlamı "Siz görevinizi yapmayın." demek oluyor, biz bunu hiçbir şekilde kabul etmiyoruz. Yani Sayın Başkanım, özellikle son kısımdaki bu... Yani önergeleri verdiğimiz zaman tabii gerekçelerini de açıklamak durumundayız. Özellikle, işte, en son Maliye Bakanlığı bütçesinde oldu, mesela, ne yapıyoruz? Harcama azaltıcı... Hadi, harcama artırıcı önergelerin gerekçelerini genelde toplum biliyor, bir yerde bir sorun olmuş, işte, atanamayan öğretmenle ilgili bir önerge veriyorsun, o sorun biliniyor ama özellikle harcama azaltıcı önergelerde gerekçenin de doğru düzgün açıklanması lazım. Bunu yaparken de üzerimizde o baskıyı hissetmemek istiyoruz. Bunun önemli olduğunu düşünüyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Usta.

ERHAN USTA (Samsun) - Bitireyim Sayın Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Toparlayın, buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - Bundan sonraki görüşmelerde bu çerçevede hareket edersek hepimiz için çok daha sağlıklı olur.

Ben bugünkü görüşmelerin tekrar hayırlı olmasını diliyorum.

Teşekkürler.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Erdem...

ORHAN ERDEM (Konya) - Sayın Başkanım, konu açıldığı için ben de grubumuzun bu konudaki rahatsızlığını dile getirmek isterim. "Muhalefetin sesini kesmek." diye bir şey yok. Burada kaçınıcı gündür Bakanlıkları görüşüyoruz; tutanakları açsak, zaman bakımından baksak belki bizlerin 2-3 katı konuşmalar var ki doğaldır, hatta sayı üstünlüğü de önemli değil; 1 milletvekili olan grup da 7 milletvekili olan grup da aynı şekilde istediği kadar konuşabiliyor ama Sayın Başkanım, önergeler konusunda gerekirse biz bir önerge de verebiliriz. Bu şekilde, sonu olmayan ve önergenin gerekçesi dışında bir konuşma üslubu gelişmekte ve bu hepimizin hakkına girmektir. Önergenin bir dakikada gerekçesi... Uzatırsınız, bir dakikada açıklanır ama cuma günü Sayın Vekilim söz aldığında üç dakika, dört dakika ve Sayın Bakanla...

ERHAN USTA (Samsun) - O size göre, beş dakikadır...

ORHAN ERDEM (Konya) - Sayın Bakanla bire bir görüşebileceği konuları burada önergenin önüne, arkasına ilave ederek görüştü. Biz bundan rahatsızız, eğer devam edecekse, bir önergeyle bunun belirli standartlara getirilmesini size arz edeceğiz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Türeli...

ERHAN USTA (Samsun) - Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir tur daha atmayacağım Sayın Usta, ben en son görüşeceğim, bir daha dönmeyeceğim.

Sayın Türeli, buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - Ama buna bir şey söylememiz lazım, olur mu öyle şey?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Hayır, bir şey söylemeyin...

ERHAN USTA (Samsun) - Beş dakikadır önergede... Önergeyi, önergeyle mi yasaklayacaksınız? Böyle bir şey olabilir mi?

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - İsterseniz on saniye konuşalım.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Evet, teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bütçeyi görüşüyoruz. Bu işin önerge kısmı önemli çünkü teorik olarak bütçe içinde verdiğimiz önergelerle belli tertiplere ilişkin ödeneklerin artırılması ya da azaltılması talebinde bulunuyoruz; bu da en doğaldır, burada bir sınırlamaya gidilemez. Hatta bizim her zaman söylediğimiz, iktidar grubunun da bunlara katılması çünkü son derece makul talepler oluyor, önergeler oluyor ve çoğu zaman bakıyoruz, ilgili bakan ve bürokrasi de bunları kabul ediyor ama bir bakıyoruz, önergelerin hepsi reddediliyor. Zaten böyle bir usul varken bir de oturup da "Önerge sayısı da şöyle olsun, bunda böyle konuşulsun." demek doğru değil. Bu anlamda, Plan ve Bütçe Komisyonunun çalışmalarını kısıtlamaya yönelik, sınırlamaya yönelik hiçbir önergeyi, hiçbir yaklaşımı ve öneriyi kabul etmiyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Buradaki usulümüz için de... Ayrıca, bakıyoruz, öyle çok da fazla bir önerge yok ki verilebilecek çok şey var aslında, birçok konu var burada. Bunlara hem burada konuşmalarda değiniliyor hem öbür tarafta. Bu yüzden, burada, Plan ve Bütçe Komisyonunda bütçe görüşmelerinde bütçe hakkını kullanıyoruz biz.

Sonuç itibarıyla, vatandaşların bizi seçip Parlamenta göndermesinin en altında yatan temel, bütçe hakkıdır. Bütçe hakkının kısıtlanmasına yönelik hiçbir öneriyi kabul etmiyoruz. Bu şekilde, esnek bir biçimde bunlar devam etsin. Zaten iki haftası bitti, önümüzde iki hafta var, ondan sonra da çalışmalara bu şekilde devam edelim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Oluç...

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Yani gerçekten zorlu bir çalışma pratiği, anlatmama gerek yok; her gün yaklaşık on iki saat kadar burada tartışıyoruz. Şöyle yapabiliriz yani bunu Genel Kurulda da Grup Başkan Vekilleri...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Oluç -madem konu açıldı, onu da hatırlatayım- şöyle bir şey yapacağım ben: Davet edeceğim sizi.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Anladım, şöyle bir şey söyleyeceğim...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Onun haricinde, buyurun.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Yani Genel Kurulda da Grup Başkan Vekilleri arasında çalışmalar esnasında önergeler üzerinde çeşitli konuşmalar, mutabakatlar yapılır, biliyorsunuz. Dolayısıyla buradaki grup sözcüleri arasında da buradaki çalışmanın iyi yürüyebilmesi için bir centilmenlik anlaşması -ya da sözlü mutabakat diyelim- yapılması, bunun, Orhan Bey'in söylediği gibi önerge yoluyla düzenlenmesinden daha hayırlı bir sonuç doğurur diye düşünüyorum. Dolayısıyla böyle bir çalışmada biz elimizden gelen katkıyı sunarız.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Oluç.

Sayın Kalaycı...

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Öncelikle şu tespiti yapalım: Plan ve Bütçe Komisyonu olarak bugüne kadar gerçekten uyumlu bir çalışma gösteriyoruz hem siyasi parti grupları olarak hem de dışarıdan gelen arkadaşlarımız olarak; tek tük istisna olsa da genel anlamda uyumlu bir çalışma yönetiyoruz. Bir de şunu söyleyeyim: Hiçbir Komisyon üyemizin konuşma hakkının kesilmesi gibi bir durum da söz konusu olmuyor yani bugüne kadar kim konuşmak istediye bütçe üzerinde, konuşmayı alıyor, belirlenen gerekli süreler çerçevesinde konuşmasını yapıyor. Elbette önergeler de verilecek ama hani Genel Kurulda temel kanun görüşmelerinde madde üzerinde konuşma olmuyor, sırf konuşma yapmak için önerge veriliyor -hepimizin bildiği bir gerçek- burada maddede konuşuluyor zaten yani sırf konuşma yapmak için ilave önerge verilmesinin doğru olmadığını düşünüyoruz biz. Bu anlamda, İç Tüzük, İç Tüzük'te bulunmayan hâllerde de Komisyon gündemine hâkimdir, Komisyon kendi kurallarını belirleyebilir. Bu anlamda, konu biraz istismar edilmeden -herkesin elbette konuşma hakkı var- konuşmaların bu çerçevede yapılmasını biz de istiyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, bununla alakalı görüş aldıktan sonra kanaatimi belirteceğim sizlere.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A.- Kanun Teklifleri

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ve 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277) ile Sayıştay tezkereleri ¹

- a) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
- b) Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü
- c) Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü
- ç) Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu
- d) Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu
- e) Nükleer Düzenleme Kurumu

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi Sayın Bakana söz veriyorum.

Sayın Bakanım, buyurun.

Süreniz otuz dakikadır.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR - Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonunun Sayın Başkanı, kıymetli üyeleri, kamu kurumlarımızın ve basınımızın değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Enerji ve madencilikte arz güvenliği, dışa bağımlılığın azaltılması ve 2053 net sıfır emisyon hedefi doğrultusunda uygulamaya koyduğumuz Türkiye Yüzyılı'nda Millî Enerji ve Maden Politikamız ve bu doğrultudaki hedeflerimiz hakkında Plan ve Bütçe Komisyonumuzu bilgilendirmek istiyorum.

Sayın Başkan, kıymetli üyeler; Türkiye yer altı kaynakları açısından oldukça zengin bir ülke olup üretilen maden çeşitliliği açısından dünyada 7'nci sırada yer almaktadır. Sahip olduğumuz bu potansiyeli ekonomiye kazandırmak adına "Önce İnsan, Sonra Çevre ve Sonra Katma Değerli Madencilik" vizyonu ile çalışmalarımızı yürütüyoruz.

Madencilikte, arama faaliyetlerinden üretime kadar her aşamada yaptığımız denetimlerle madencilik sektörünü daha güvenli ve sürdürülebilir bir hâle getirmeyi amaçlıyoruz. Bu kapsamda, 2023 yılında 8.828, 2024 Ekim sonu itibarıyla ise 7.833 saha denetimi yaptık. Bu yıl sonuna kadar yaklaşık 9 bin saha denetim sayısına ulaşacağız. Söz konusu denetimlerde radar, sonar, "drone", elektronik takip ve dijital uyarı sistemleri gibi teknolojileri de kullanmaktayız.

Her ne kadar madencilikte gerekli denetimler yapılıyor ve emniyet tedbirleri alınıyor olsa da zaman zaman istenmeyen hadiseler de yaşanabilmektedir. Hepimizin bildiği gibi, geçtiğimiz şubat ayında Erzincan İliç'teki altın madeninde bir heyelan meydana geldi. Olayın hemen ardından İliç'teydik; devletimiz bütün imkân ve kabiliyetleriyle âdeta seferber oldu. Toprak altında kalan 9 işçimizin arama kurtarma çalışmalarını bilfiil yerinde koordine ettik. Kesintisiz olarak bir ay boyunca burada kaldık, vatandaşlarımızın yanında olduk. Hem onları hem ülke kamuoyunu şeffaf, açık ve samimi bir şekilde bilgilendirdik. Meclisimiz de bir araştırma komisyonu kurarak büyük bir titizlikle bu konuyu ele almıştır. Konuyla ilgili yasal süreci de yakından takip ediyoruz. Bu vesileyle, bir kez daha, İliç'te yaşamını yitiren işçi kardeşlerimize Allah'tan rahmet, ailelerine başsağlığı diliyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; madencilik çevreyle uyumlu şekilde yürüterek faaliyetlerin sonlandığı alanları doğaya yeniden kazandırıyoruz. Bu doğrultuda, rehabilitasyon çalışmaları kapsamında bugüne kadar 45 ilde 9 bin hektar yani 13 bin futbol sahası büyüklüğünde rehabilitasyon alanına 21 milyon adet ağaç dikilmiştir. Ülkemizin yer altı kaynaklarını ortaya çıkarmak amacıyla kurulan MTA, 2002'ye kadar yılda ortalama 55 bin metre sondaj yapmışken özellikle son on yılda ortalama yılda 670 bin metre sondaj gerçekleştirilerek yeni rezervlerin tespitini sağlamış, bu rezervlerin önemli bir kısmı da ekonomiye kazandırılmıştır.

Madencilik sektörünün bugünkü fiyatlarla gayrisafi yurt içi hasıla içinde 65 milyar lira olan hacmini yirmi yıl gibi kısa bir sürede 4 katına çıkararak 2023 yılında 270 milyar liraya ulaştırdık, aynı süre zarfında maden ihracatımızı da 7 kat artırarak 2023 yılında 5,7 milyar

¹ () (1/278) ve (1/277) esas numaralı Kanun Teklifleri 22/10/2024 tarihli 3'üncü Toplantı Tutanağı'na ektir.

dolara çıkardık. Dünyadaki rezervin yüzde 73'üne sahip olduğumuz bor madeninde yüzde 60'ın üzerinde küresel pazar payıyla bu alanda liderliğimizi sürdürüyoruz. Bu çerçevede, 2024 yılında 2,5 milyon ton bor ürünleri satışı karşılığında, yüzde 97'si ihracat olmak üzere 1,3 milyar dolar satış gerçekleştirerek bir rekor kıracağız.

Ham madde arz güvenliğimiz kapsamında Asya'dan Afrika'ya, farklı coğrafyalarda faaliyetlerimize ara vermeden devam ediyoruz. Bu çerçevede, Nijer'de arama çalışmaları yürüttüğümüz altın sahalarından birinde 2025 yılında ilk üretime başlamayı planlıyoruz. Pandemi sonrası yaşanan ham madde tedarik sorunları ve artan emtia fiyatları madenlerin mümkün olduğunca yerli kaynaklardan temin edilmesi mecburiyetini bir kez daha ortaya koymuştur. 2023 yılında kömür ve altın dâhil, ara ve uç ürünler hariç olmak üzere toplam madencilik ithalatımız yaklaşık 40 milyar dolardır. Bu gerçeği göz önünde bulundurarak maden üretimimizi güvenli ve sürdürülebilir şekilde artırmak için çalışıyoruz. Madencilik sektörü emek yoğun bir sektör olup şu anda yaklaşık 155 bin insanımıza istihdam imkânı sağlamaktadır. Üretim ve verimliliğin artırılmasıyla yerel ekonominin desteklenmesi amacıyla sadece Türkiye Taşkömürü Kurumuna bu yıl toplam 1.867 kişi işbaşı yaptırılmıştır.

Yeşil dönüşümün ana unsurları olan yenilenebilir enerji, elektrik depolama ve elektrikli araç teknolojilerinin yanı sıra, savunma sanayi gibi ileri teknoloji alanlarında nadir toprak elementleri başta olmak üzere kritik ve stratejik madenler kullanılmaktadır. Eskişehir Beylikova'da keşfettiğimiz dünyanın 2'nci en büyük nadir toprak elementleri rezerv sahasında üretimi geliştirerek bu alanda önemli bir küresel tedarikçi hâline gelmeyi hedefliyoruz. Türkiye için kritik ve stratejik madenler yol haritamızı önümüzdeki günlerde kamuoyumuzla paylaşacağız.

Sayın Başkan, kıymetli üyeler; petrol ve doğal gaz sektörümüzdeki ithalatımıza bakacak olursak, geçtiğimiz yıl ham petrol ve petrol ürünleri 49 milyon ton, LPG 4 milyon ton ve doğal gaz 50 milyar metreküp olarak gerçekleşmiş olup 2023 yılındaki toplam enerji ithalatı faturamız yaklaşık 70 milyar dolardır. Bu yüksek ithalat rakamlarının dış ticaret açığına olumsuz etkisi yurt içi ve yurt dışında arama ve üretimlerimizi artırmamızı zorunlu kılmaktadır. Bu amaç doğrultusunda, 4 derin deniz sondaj gemisi, 2 sismik araştırma gemisi ve destek gemilerinden oluşan dünyanın en önemli ve modern arama ve üretim filolarından birini kurduk, aynı zamanda bu alanda tersine beyin göçünü de sağlayarak kendi insan kaynağımızı güçlendirdik. Bu sayede, 2020 yılında Karadeniz'de tarihimizin en büyük doğal gaz keşfini gerçekleştirdik. Deniz yüzeyinin 4 bin metre altından çıkardığımız doğal gazı karaya 170 kilometre mesafeden Filyos'a ulaştırarak vatandaşlarımızın kullanımına sunuyoruz yani Karadeniz'in tabanına Ankara-Bolu Otoyolu mesafesi kadar âdeta bir gaz otobanı inşa ettik. Sakarya Gaz Sahası'nda, geçtiğimiz yıl bütçe görüşmeleri döneminde günlük 3,8 milyon metreküp olan üretimimiz, bugün itibarıyla yaklaşık 2 katına ulaşarak 7 milyon metreküpe çıkmıştır. Diğer sahalardaki üretimimizle birlikte, yurt içi üretimimizi günlük 8 milyon metreküpe yükselttik yani 3,5 milyon hanemizin ihtiyacını kendi doğal gaz üretimimizle karşılar hâle geldik. Sakarya Gaz Sahası'ndaki üretimin artırılması için yaptığımız planlama kapsamında 1 adet yüzer üretim platformunu envanterimize kattık. Âdeta deniz üssünde bir sanayi tesisi olan ve 2026 yılında üretime alacağımız bu platformla birlikte günlük üretimimizi 20 milyon metreküpe çıkaracağız yani hanelerimizin yarısının gaz ihtiyacını kendi gazımızla sağlamış olacağız. Bir taraftan mevcut sahada üretimimizi artırırken diğer taraftan yeni sahalarda sondajlara devam ediyoruz. Karadeniz'de saha geliştirme çalışmaları kapsamında Abdülhamid Han gemimiz 9 Kasım 2024 tarihinde yeni bir sondaja başlamıştır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; bir başka önemli ithalat kaleminiz olan petrolde daha önce arama yapmadığımız bölgelere odaklandık. Bu çerçevede, Şırnak Gabar'da çalışmalarımızı yoğunlaştırarak tarihimizin kara alanlarındaki en büyük petrol keşfine imza attık. Bir zamanlar adı terörle anılan Gabar'da keşfini yaptığımız petrol sadece rezerv miktarıyla değil aynı zamanda kalite açısından ülkemiz ekonomisi için fevkalade büyük öneme sahiptir. Geçen yıl burada bilgisini verdiğim günlük 23 bin varil üretimi bugün itibarıyla 2,5 katına çıkararak günlük 57 bin varilin üzerine çıktık. Bölge, ulaşımın ve iş sürekliliğinin çok zorlu olduğu bir coğrafya içerisinde yer alıyor. Keşfini yaptığımız petrol rezervimizi milletimizin istifadesine sunmak için dağlarda toplam 540 kilometre yol yaparak bu üretimi gerçekleştirdik. Gabar ve civarında farklı sahalarda yeni keşif kuyularını da açmaya devam ediyoruz. 2024 yılında Şırnak, Hakkâri, Van başta olmak üzere toplam 84 sondaj tamamlanmış olup bu rakamı yıl sonunda 103'e çıkaracağız. Bu sayede 66 milyon varillik yeni rezerv keşfettik. 2025 yılında, önümüzdeki yılda 143 arama sondajı yapmayı hedefliyoruz. Sakarya Gaz Sahası ve Gabar bölgesi başta olmak üzere üretim alanlarımızı genişletmek ve üretimimizi artırmak için Türkiye Petrolleri önümüzdeki yıl 143 milyar liranın üzerinde yatırım yapacak.

Yurt dışındaki sahalarımızda gerçekleştirdiğimiz 40 bin varillik üretimimizle birlikte günlük toplam 155 bin varilin üzerinde bugün itibarıyla petrol üretiliyoruz. 6,3 milyon otomobilin yakıt ihtiyacını kendi ürettiğimiz petrolle karşılıyoruz. Ortaya koyduğumuz hedefler doğrultusunda Türkiye'yi enerjide tam bağımsız kılarak kendi kendine yeten bir ülke hâline getirmeye kararlıyız.

Sayın Başkan, değerli üyeler; enerji arz güvenliğimizi sağlamak için yerli üretimimizi artırmanın, kaynak ve güzergâh çeşitlendirmenin yanında güçlü bir enerji altyapısına sahip olmamız gerekiyor. Bu kapsamda, ulusal doğal gaz şebekemizin giriş noktasını 14'e, günlük giriş kapasitesini ise 455 milyon metreküpe çıkardık. Doğal gaz tedarik çeşitlendirmesi için zaruri olan 2'si LNG termali, 3'ü FSRU olmak üzere 5 adet gazlaştırma tesisimizin toplam giriş kapasitesi 161 milyon metreküpe ulaştı. Dünyadaki 6'ncı büyük şebeke olan, yaklaşık 20 bin kilometre uzunluğundaki doğal gaz iletim hattımızın yanında, şehirlerimizde dünyanın çevresini 5 kere dolaşacak uzunlukta, 208 bin kilometreyi bulan doğal gaz dağıtım hatlarımız mevcut. Bu yatırımlarımız sayesinde farklı tedarik kaynaklarından istediğimiz zamanda ve miktarda doğal gaz temin etme esnekliğine kavuşmuş olduk. Kurduğumuz bu gelişmiş altyapıyı güçlendirmeye yönelik çalışmalarımızı aralıksız sürdürüyoruz. Mevcut durumda 5,8 milyar metreküp olan yer altı doğal gaz depolama kapasitemizi 2028'de 12 milyar metreküpe yükselterek kullandığımız doğal gazın yüzde 20'den fazlasını depolayabileceğiz.

Doğal gaz, hava kalitesini, şehirlerimizdeki hava kalitesini artırmanın yanında insanımızın yaşam konforunu da yükseltmektedir. Ülkemizin her bir köşesinde bu yakıtın kullanılabilmesini ve bütün vatandaşlarımızın bu imkâna erişmesini istiyoruz. Bu kapsamda yaptığımız çalışmalarla 81 ilimizde 885 yerleşim yeri ve 222 organize sanayi bölgesine doğal gazı ulaştırdık. Sadece son bir yılda 92 yerleşim yerine doğal gaz arzı sağladık. Altını özellikle çizerek belirtmek istiyorum ki Türkiye artık kendi gazını üreten, kaynak ve güzergâh

çeşitliliğini sağlamış, güçlü altyapısı ve tedarik portföyü sayesinde ihracat kabiliyeti kazanmış, Avrupa'nın da arz güvenliğine katkı sağlayan, enerjide merkez ülke konumuna gelmiştir.

Bu yeni süreçte kara ve denizlerdeki keşiflerimizi hızla ekonomimize kazandırmak adına tempomuzu arttırarak çalışmalarımıza devam ediyoruz. Sadece mavi vatanında değil aynı zamanda farklı coğrafyalarda, farklı kıtalarda çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Son olarak, Somali'yle yaptığımız anlaşma neticesinde Somali deniz alanlarında 3 blokta petrol ve doğal gaz arama faaliyetlerine başladık. 25 Ekimde Mogadişu'ya ulaşan Oruç Reis gemimiz, her biri 5 bin kilometrekare olan 3 ruhsat sahasında yedi ay sürecek üç boyutlu sismik arama faaliyetlerine başlamıştır. Bu sismik çalışmaların olumlu neticelenmesi hâlinde sondaj aşamasına geçmeyi hedefliyoruz. Doğal gaz tedariki kapsamında Cezayir'le olan LNG anlaşmamızı 2027 yılı sonuna kadar; Azerbaycan'la bu yıl sona erecek doğal gaz tedarik anlaşmamızı ise 2030 yılı sonuna kadar uzattık.

Diğer taraftan, BOTAŞ uluslararası firmalarla yıllık 5,6 milyar metreküplük uzun dönemli LNG tedarik anlaşmaları imzalamıştır. Uzun vadeli LNG tedarik anlaşmaları sadece ülkemiz için değil bölgemiz ve Avrupa için de doğal gaz arzının çeşitlendirilmesinde ve arz güvenliğinin tesisinde çok kritik bir rol oynamaktadır. Aralarında Cezayir, Amerika Birleşik Devletleri, Katar, Umman, Nijerya gibi ülkelerin yer aldığı 34 farklı ülkeyle doğal gaz ticareti yapıyoruz. Doğal gazda hedefimiz tedarik tarafını yeniden şekillendirerek ve çeşitlendirerek daha rekabetçi fiyatlarla doğal gaz tedarik edebilmektir. Ülkemizin yıllık ortalama 50 milyar metreküp doğal gaz tüketimi dikkate alındığında, bugüne kadar yaptığımız altyapı yatırımlarıyla yıllık 80 milyar metreküp doğal gaz arzı sağlayabilecek duruma geldik. Enerji ticaret merkezi olma potansiyelimizi gerçeğe dönüştürerek ihtiyacımızın üzerinde tedarik edebildiğimiz doğal gazı güçlü altyapımız sayesinde ihraç etmeye başladık. Bu çerçevede, Bulgaristan ve Yunanistan'ın yanı sıra, sınırlarımızın olmadığı Macaristan, Romanya, Sırbistan ve Kuzey Makedonya'ya doğal gaz ihraç ediyoruz.

Sayın Başkan, değerli üyeler; ülkemizin elektrik talebi son yirmi yılda ortalama yüzde 4,4 artarak 133 milyar kilovatsaat seviyesinden 335 milyar kilovatsaate yükselmiştir. Bu denli yüksek talep artışını karşılamak için uyguladığımız politika ve düzenlemelerle elektrikteki kurulu gücümüzü 31 bin megavattan 114.600 megavata ulaştırarak enerjide âdeta sessiz bir devrim gerçekleştirdik. Son yirmi yılda enerji sektöründe neredeyse üç yeni Türkiye inşa ettik.

Elektrik sektörümüzü geliştirirken aynı zamanda büyük bir dönüşüme imza atıyoruz. Rüzgâr ve güneş kurulu gücümüzü neredeyse sıfırdan 31 bin megavatın üzerine çıkartarak bu kısa süre içerisinde 23 Keban Barajı'na eş değer gücü devreye aldık. Bugün geldiğimiz noktada sadece rüzgâr ve güneş santrallerinden ürettiğimiz elektrik, Türkiye'deki, ülkemizdeki tüm konutların yıllık elektrik ihtiyacını karşılayabilmektedir. Yenilenebilir enerjinin mevcut kurulu gücümüz içindeki oranını yüzde 60'a, yerli kaynaklarımızın oranını ise yüzde 70'e çıkardık. Uluslararası Yenilenebilir Enerji Ajansı verilerine göre, ülkemiz toplam yenilenebilir enerji kurulu gücüyle Avrupa'da 5'inci, dünya genelinde ise 11'inci sırada yer almaktadır. Hedefimiz, inşallah önümüzdeki yıl, 2025 yılında Avrupa'da ilk 3'e, dünyada ise ilk 9'a girmektir. Son bir yılda yenilenebilir enerji kaynaklı elektrik üretimi neticesinde, yaklaşık 11 milyar dolar karşılığı olan doğal gaz ithalatını önlemiş olduk.

Diğer taraftan, enerji sektöründeki büyüme ve yeşil dönüşümün vazgeçilmez bir parçası olan elektrik enerjisi altyapımıza yönelik yaptığımız yatırımlar sayesinde elektrik iletim hattı uzunluğumuz 75 bin kilometreye ulaşarak Avrupa'da 2'nci büyük şebeke konumuna gelmiştir. Elektrik dağıtım hattı uzunluğumuzu da 1,4 milyon kilometrenin üzerine çıkardık. Şu an Avrupa'da Almanya ve Fransa'nın ardından elektrik talebinin en yüksek olduğu 3'üncü ülke olmamıza rağmen, elektrikli araçlar, dijitalleşme ve yapay zekânın da etkisiyle ülkemizde talep yükselmeye devam edecektir. Bu talebi karşılarken elektrik üretim portföyümüzün 2053 net sıfır emisyon hedefimiz doğrultusunda şekillendirilmesi büyük önem arz etmektedir. 2035 yılında 510 milyar kilovatsaati bulacak elektrik talebinin yeşil enerji ağırlıklı karşılanması için "Yenilenebilir Enerji 2035" yol haritamızı 21 Ekimde kamuoyuyla paylaştık. Bu yol haritasıyla birlikte, önümüzdeki on bir yılda mevcut rüzgâr ve güneş kurulu gücümüzü 4 katına çıkararak 31 bin megavattan 120 bin megavata yükseltmeyi hedefliyoruz. Bu yatırımların içinde bir ilk olarak toplam 5 bin megavat gücünde deniz üstü rüzgâr santrallerinin kurulmasını sağlayacağız. Ayrıca, 2035 yılına kadar her yıl en az 2 bin megavatlık yerli aksam kullanım şartlı YEKA yarışması yapacağız. Bu kapsamda 1.200 megavatlık rüzgâr ve 800 megavatlık güneş YEKA'larının ilanlarını yayımladık. 2025 yılının ocak ve şubat aylarında inşallah bu yarışmaları gerçekleştireceğiz. Bunlara ek olarak, baraj, göl ve göletlerin kullanılabilir rezervuar alanlarında da yüzer güneş enerji santrali kurmayı hedefliyoruz. Yenilenebilir enerjiden elektrik üretimine yönelik bu büyük yatırım hamlemizin toplam tutarı önümüzdeki on bir-on iki yıl boyunca toplam 80 milyar doları bulacak. Yenilenebilir enerji kaynakları mevsim ve hava koşullarından doğrudan etkilendikleri için maalesef kesintili üretim yapmaktadırlar. Bu nedenle, hedeflediğimiz yenilenebilir enerji kapasitesinin teknik olarak yönetilebilmesi ve elektriğin üretim noktasından tüketim noktasına kadar sorunsuz taşınabilmesi için güçlü bir altyapıya, şebekeye sahip olmamız gerekmektedir. Arz güvenliğimizin temini adına 2035 yılına kadar elektrik iletim altyapımıza yaklaşık 28 milyar dolar civarında yatırım yapmayı hedefliyoruz. Bu yatırımlarla Türkiye'yi doğudan batıya, güneyden kuzeye kuşatacak bir yeşil enerji koridoru oluşturmak için 40 bin megavatlık ve yaklaşık 15 bin kilometrelik yüksek voltajlı doğru akım iletim şebekesini kuracağız. Ayrıca, AC hat uzunluğumuzu da 90 bin kilometrenin üzerine çıkaracağız. Türkiye, çok daha modern, çok daha güçlü ve çok daha esnek, ilave kuracağımız yenilenebilir ve nükleer enerji kapasitesini taşıyabilecek bir altyapıya sahip olacak.

Yenilenebilir enerjiden elektrik üretmek çok önemli ancak daha önemli olan, bu üretimi kendi ekipmanlarımız, yazılımımız ve insan kaynağımızla yapabilmemiz. Uyguladığımız politikalar ve verdiğimiz destekler neticesinde kullanılan ekipman ve aksamalarda güneş santralleri bazında yüzde 75, rüzgâr santrallerinde ise kule, kanat ve jeneratörde yüzde 70'in üzerinde yerlilik seviyesine ulaştık. Bu sayede, 2014 yılında milli enerji sanayimiz sadece 27 imalatçıdan oluşurken on yıl içerisinde bu sayı 500'e ulaşmıştır. Böylelikle sadece yerli ekipman üretim alanında 50 bin kişiye, 50 bin insanımıza yeşil istihdam imkânı sağlamış olduk.

Kıymetli hazırun, Türkiye'nin uluslararası iklim taahhütleri, sınırda karbon düzenlemeleri karşısında sanayimizin artan emisyonuz enerji gereksinimi, rekabetçiliğimiz ve ülkemizin 2053 hedeflerine hazır olması için bugüne kadar yapılan yatırımların 3 katını, şu ana kadar yaptığımız yatırım süresinin yarısını hayata geçirmemiz gerekiyor. Eğer şu ana kadarki izin süreleriyle gidilirse Türk sanayisi ek maliyetlere

maruz kalacak, net sıfır taahhütlerimiz maalesef gerçekleşmeyecektir. Bu çerçevede, yenilenebilir enerjide 2035 hedefimize ulaşmak için ülke olarak reform niteliğinde düzenlemelere ihtiyaç duymaktayız. Tüm dünyada olduğu gibi yenilenebilir enerji yatırımlarının izin süreçlerini kısaltmamız gerekiyor. Bu amaçla, ilgili bakanlıklarımızla birlikte ortalama kırk sekiz ayı bulan izin süreçlerini yirmi dört ayın altına düşürecek bir model üzerinde çalışıyoruz. İnşallah, en kısa zamanda bu konuyu Meclisimizin gündemine getirecek ve sizlerin de desteğiyle bu süper izin dönemi yatırım hızımızı ciddi bir şekilde arttıracaktır.

Komisyonumuzun Değerli Başkanı, kıymetli üyeleri; dünyanın 2050'de net sıfır emisyon hedefine ulaşabilmesi ve küresel sıcaklık artışının 1,5 dereceyle sınırlandırılması için nükleer enerji kilit bir rol oynuyor. Bu kapsamda, geçtiğimiz yıl Dubai'de düzenlenen Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Taraflar Konferansı'nın 28'incisinde 25 ülke bir araya geldi ve nükleer enerjiyi 3 katına çıkarma deklarasyonunu imzaladı. Türkiye olarak biz de Bakü'de devam eden COP29'da birkaç gün önce bu deklarasyona imza atan ülkeler arasına dâhil olduk. Böylece söz konusu bildirgeyi onaylayan toplam ülke sayısı 31'e çıktı.

Sıfır karbon salımıyla enerji üreten nükleer güç santralleri, elektrik üretiminde sürekli ve güvenilir bir baz yük kapasitesi sağlayarak enerji arzını, istikrarını ve kesintisiz elektrik teminini desteklerler. Bu nedenle, ülkemizin yetmiş yıllık nükleer enerji hayalini Akkuyu Nükleer Güç Santrali Projemizle gerçeğe dönüştürüyoruz. Bugün itibarıyla dünyadaki en büyük nükleer güç santrali şantiyesi olan Akkuyu'da tüm ulusal ve uluslararası güvenlik standartlarına uygun olarak 4 nükleer reaktörün inşası aynı anda devam ediyor. Hâlihazırda, yaklaşık 30 bin kişi bu projede istihdam edilmekte olup işletme aşamasında ise 4 bin kişiye sürekli istihdam sağlanacaktır. Akkuyu Nükleer Güç Santrali tümüyle devreye alındığında Türkiye'nin elektrik ihtiyacının yüzde 10'unu karşılayacak ve yıllık 7 milyar metreküp doğal gaz ithalatıyla 35 milyon ton karbon salımını önleyecektir.

Kısa sayılacak bir sürede nükleer enerji alanında çalışan kuruluşlarımız kabiliyet ve yetkinliklerini uluslararası seviyeye yükselttiler. Örneğin, nükleer santrallerin denetimi ve gözetimi alanında faaliyet gösteren kamu şirketimiz NÜTED -yani Nükleer Teknik Destek AŞ- Macaristan'daki nükleer güç santralinin denetim süreçlerinde yer alarak nükleer alanda ilk hizmet ihracatımızı gerçekleştirmiştir. Net sıfır emisyon hedefimize ulaşabilmemiz için 2035 yılına kadar 7.200 megavat ve 2050 yılına kadar 20 bin megavatlık bir nükleer kapasiteye sahip olmamız gerekmektedir. Bu doğrultuda, Sinop ve Trakya Nükleer Güç Santrali projelerimize ilişkin çalışmalarımıza devam ediyoruz. Ayrıca, küçük modüler reaktörlere (SMR) yönelik de çalışmalar yürütüyoruz. Nükleer endüstrimizde ekipman, üretim kabiliyetini geliştirmenin yanı sıra özellikle bu alanda yetkin insan kaynağımızla kendi santrallerimizi kurmak, ekipman ve hizmet ihracatı yapabilecek bir seviyeye ulaşmak buradaki en temel, en büyük hedefimizdir.

Sayın Başkan, kıymetli üyeler; temiz enerji kaynaklarının yanı sıra "ilk yakıt" olarak adlandırdığımız enerji verimliliğinde de ülke olarak önemli adımlar attık. Uluslararası Enerji Ajansına göre 2021 ve 2022'de enerji yoğunluğunu en çok azaltan 2'nci ülke olduk. Ayrıca, 2023 yılında bir önceki yıla göre enerji yoğunluğu azaltımında dünya ortalaması yüzde 1 iken, ülkemizde bu oranı yüzde 4,5 olarak gerçekleştirdik. Diğer taraftan, enerji verimliliğine yönelik çalışmalarla ilave 45 bin yeşil istihdam sağladık.

Sürdürülebilir ve çevreye duyarlı bir enerji politikasının yanında, enerjide arz güvenliğini güçlendirmek ve dışa bağımlılığı azaltmak için 2024-2030 yıllarını kapsayan İkinci Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı'nı uygulamaya koyduk. 2030 yılına kadar birincil enerji tüketimimizi yüzde 16 düşürerek toplamda 100 milyon ton emisyon azaltımı sağlayacağız.

Ortaya koyduğumuz bu hedeflere ulaşmak için kamu ve özel sektör birlikte 2030 yılına kadar 20 milyar doların üzerinde enerji verimliliği yatırımı gerçekleştireceğiz. Bu yatırımlar sayesinde yine önümüzdeki on beş yılda 46 milyar dolar değerinde enerji tasarrufu sağlamış olacağız. Kamu binaları için enerji tasarrufu hedefi Cumhurbaşkanlığı genelgesiyle 2030 yılına kadar asgari yüzde 30 olacak şekilde belirlendi. Hedefimiz bu kapsamda kamu binalarında 2030 yılına kadar her yıl, yıllık 6 milyar lira enerji tasarrufu sağlamaktır.

Diğer taraftan, iklim değişikliğiyle mücadelenin önemli araçlarından biri olan karbon fiyatlamasına yönelik Emisyon Ticaret Sistemi'nin altyapısı EPIAŞ bünyesinde hazır hâle getirilmiş olup iklim kanununun yasalaşmasına müteakip devreye alınacaktır.

Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri; Covid salgınıyla başlayan ve Rusya-Ukrayna savaşıyla devam eden küresel enerji ve emtia fiyatlarındaki olağan dışı, olağanüstü artışlar salgın öncesi döneme göre hâlen yüksek seyretmeye devam etmektedir. Bu yüksek maliyetlerden vatandaşlarımızın etkilenmemesi için sağladığımız destekleri önemli miktarda artırdık. Bu kapsamda, tüm vatandaşlarımızın elektrik ve doğal gaz faturalarında 2023 yılında 328 milyar lira, 2024 yılının ilk on ayında ise 275 milyar lira devletimiz tarafından karşılanmıştır. Hâlihazırda meskenlerde kullanılan elektrige düşük kademede yüzde 60, yüksek kademede yüzde 40, doğal gaz ise yüzde 63 destek uygulanmaktadır.

Bunun yanı sıra, dar gelirli hanelere elektrik tüketim desteği verilmesine yönelik Cumhurbaşkanlığı kararı kapsamında hanedeki kişi sayısına göre aylık 150 kilovatsaate kadar destekleme yapıyoruz. Yine, bu kapsamda, 2024 yılı başından itibaren 4,1 milyon haneye 8,1 milyar lira elektrik tüketim desteği, 654 bin haneye 1,4 milyar lira tutarında doğal gaz tüketim desteği verilmiştir. Ayrıca, bu yıl içerisinde 1,6 milyon haneye toplam 1,4 milyon ton kömür dağıtımını planladık, kömür dağıtımımız hâlen devam etmektedir. Bu desteklere ilave olarak, geçtiğimiz yıl uygulamaya konan Aile ve Gençlik Fonuna maden, petrol ve doğal gaz üretiminden elde edilen gelirlerden toplam 5,8 milyar lira tutarında bütçe aktararak başta deprem bölgelerimiz olmak üzere gençlerimizin yuva kurmalarına destek verdik. Bu Fona katkımızı petrol ve doğal gaz üretimimizi artırarak her yıl büyüteceğiz, aile kurumumuzu güçlendirmeye ve gençlerimize her alanda destek olmaya devam edeceğiz.

Sayın Başkan, kıymetli Komisyon üyeleri; Sayıştay Başkanlığının Bakanlığımız 2023 mali yılı faaliyetlerine yönelik hazırlanan 2023 yılı Sayıştay Denetim Raporu'nun "denetim bulguları" bölümünde "Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı 2023 yılına ilişkin kamu idaresi tarafından sunulan geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tabloların tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır." ifadesine yer verilmiş olup Bakanlığımızın 2023 yılı Sayıştay Denetim Raporu içeriğinde herhangi bir denetim bulgusu tespiti bulunmamaktadır. Tespit ve değerlendirmelerine önem verdiğimiz Sayıştay denetçilerine yaptıkları katkılar için şahsım ve Bakanlığım adına teşekkür ediyorum.

32,3 milyar lira olan Bakanlığımız 2023 yılı bütçesi başlangıç ödeneğine genel aydınlatma giderleri ile cari ve yatırım giderleri için 2,3 milyar lira eklenmesi sonucunda 2023 yılı bütçe ödeneğimiz toplamı 34,6 milyar lira olmuştur; bu tutarın 33,9 milyar lirası harcanmış olup kalan 672 milyon lira ödenek yıl sonunda iptal edilmiştir. Bakanlığımız 2023 yılı bütçe gerçekleşme oranı yüzde 98'dir.

Bakanlığımız merkez teşkilatı için 2025 yılı bütçe teklifi genel aydınlatma giderleri dâhil olacak şekilde 45,3 milyar lira olup MTA, MAPEG, TENMAK, EPDK ve NDK'yle birlikte teklif edilen toplam bütçe tutarı 63,3 milyar liradır.

Sayın Başkan, kıymetli üyeler; bu bütçe, Sayın Cumhurbaşkanımızın ortaya koyduğu "Türkiye Yüzyılı" vizyonu doğrultusunda ülkemizin artan enerji talebini karşılamaya, bu çerçevede arz güvenliğini tesis etmeye, aynı zamanda ithalatı azaltarak "2053 net sıfır emisyon" hedefini gerçekleştirmeye çalışan bir Bakanlığın bütçesidir. Ortaya koyduğumuz strateji ve politikalarla sadece bugünü değil, yarınları da planlarken daha müreffeh, daha güçlü bir Türkiye inşa etme hedefi doğrultusunda hazırladığımız 2025 yılı bütçemizin milletimiz, devletimiz ve Bakanlığımız için hayırlara vesile olmasını diliyorum, bütün heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakanım, teşekkür ediyoruz.

Değerli milletvekilleri, şimdi gruplar adına konuşmalara geçeceğim.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Zonguldak Milletvekili Sayın Deniz Yavuzılmaz konuşacak.

Sayın Yavuzılmaz, süreniz yirmi dakikadır.

Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına Tunceli Milletvekili Ayten Kordu on dakika, Mersin Milletvekili Perihan Koca on dakika...

İYİ Parti Grubu adına Samsun Milletvekili Sayın Erhan Usta konuşacak.

Süreniz yirmi dakikadır Sayın Usta.

Saadet Partisi Grubu adına Ankara Milletvekili Sayın Mesut Doğan konuşacak.

Süreniz yirmi dakikadır Sayın Doğan.

Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına İstanbul Milletvekili Sayın İsmail Faruk Aksu, yirmi dakika...

Adalet ve Kalkınma Partisi adına Denizli Milletvekili Sayın Nilgün Ök konuşacaktır, süresi yirmi dakika.

Değerli milletvekilleri, Sayın Yavuzılmaz'la başlayacağız.

Buyurun.

DENİZ YAVUZILMAZ (Zonguldak) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, kıymetli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

AK PARTİ'nin enerji politikası, yolsuzluk, usulsüzlük ve kamu zararlarıyla dolu; ayrıcalıklar, yalanlar ve çelişkilerle dolu.

Şimdi, gelelim bu çelişkilere. AK PARTİ'nin berbat enerji politikası nedeniyle Türkiye'deki elektrik üretiminin yüzde 83'ünü özel şirketler, sadece yüzde 17'sini kamu yapıyor. Elektrik dağıtımının yüzde 100'ünü özel şirketler yapıyor, perakende elektrik satışının da yine yüzde 100'ünü aynı özel şirketler yapıyor yani AK PARTİ eliyle bazı özel şirketler enerji alanında âdeta kartel olmuş durumda; geriye bir tek elektrik iletim sistemi kalıyor, o da yine AK PARTİ sayesinde özelleştirme sürecinde.

"Ne bulsam da satsam?" anlayışınız öyle uç bir noktaya vardı ki Uludağ Elektrik Dağıtım Şirketi, merkezi Londra'da bulunan yabancı bir fona satılmış durumda. Bursa, Balıkesir, Çanakkale ve Yalova'daki vatandaşların ödediği elektrik faturalarının parası doğrudan İngiltere'ye, şirketin kasasına aktarılıyor. Ya diğer elektrik dağıtım şirketleri de yabancı şirketlere devredilirse ne yapacaksınız? Buna karşı bir önleminiz var mı yoksa vatandaşlarımızı başka ülkelerin müşterileri mi yapmayı planlıyorsunuz?

Değerli milletvekilleri, ülkemizde elektrik üretimi yapan kamu şirketinin adı EÜAŞ. EÜAŞ 2024 yılının ilk dokuz ayında Türkiye'de üretilen elektriğin yüzde 17'sini, tüketilen elektriğin ise yüzde 47'sini karşıladı. Bu ne demek? EÜAŞ piyasadan elektrik satın alıp satıyor demek, yani özel sektör santrallerinden elektrik alıp özel dağıtım şirketlerine elektrik satıyor demek, üstelik bunu da zararına yapıyor demek. 2024 yılının ilk dokuz ayında EÜAŞ'ın görev zararı 164 milyar lira. Siz bu tutara "sübvansiyon" diyorsunuz. Oysa bu tutar özel dağıtım şirketlerine sağladığımız bir tahsilat garantisi.

Sayın Bakan, sizin göreviniz vatandaşa maliyetine elektrik vermek ancak siz üretim santrallerinin çoğunu, dağıtım ve perakende şirketlerinin tümünü özelleştirdiğiniz için piyasada oluşan elektrik fiyatı sizin kontrolünüzün dışında, şirketlerin tekelinde; bu nedenle de çok yüksek. Sizin vatandaşa maliyetine elektrik vermeniz gerekirken elektriği özel sektör santrallerinden pahalıya alıp elektrik dağıtım şirketlerine ucuz satıyorsunuz ve aradaki farkı da hazineye ilave ödenek olarak kapatıyorsunuz. O aldığınız ilave ödenekleri de yine bu şirketlere aktarıyorsunuz. Aktardığımız bu tutar kadar da vatandaşa ilave vergi getiriyorsunuz. Şimdilik 1 milyon 200 bin aboneyle başlattığımız zam dalgasını kademe kademe büyütmenin ve tüm vatandaşların elektrik faturalarını kasıp kavuracak bir zam fırtınasına çevirmenin hazırlığı içindediniz.

Sayın Bakan, temmuz ayında asgari ücrete yapılan zam oranı yüzde 0 ancak konut elektriğine yaptığımız zam oranı yüzde 38. Faturayı oluşturan 2 kalemden biri olan enerji bedeline yüzde 2,46 zam yaparken özel elektrik dağıtım şirketlerinin kasasına girecek olan dağıtım bedeline yüzde 58,94 zam yaptınız. Böylece tuhaf bir şekilde Türkiye'deki elektrik dağıtım bedelini, enerji bedelinin 3 katı pahalı hâle getirdiniz. Ayrıca elektrik faturalarına yapılan zamlar doğrudan ve dolaylı etkilerle enflasyonu 1,5 ve 2 puan etkilediği için bunun da memur ve emekli maaş zammına yansıtılması gerekiyor. Ancak yine bir AK PARTİ kurnazlığıyla bu zamların yürürlüğe gireceği tarih, memur ve emekli maaşlarını artırmamasın diye enflasyon hesaplamasının dışında kalacak şekilde belirleniyor. Sonuç: Vatandaşı göz göre göre enflasyonun altında ezdiriyorsunuz.

Sayın Bakan, TEİAŞ'ın "Kapasite Mekanizması Teşviki" adı altında santralleri üretime hazır tuttuğu ancak üretmediği elektrik için şirketlere astronomik seviyelerde teşvik ödemeleri yaptığını tespit ettik. 2018-2024 yılları arasında bu teşviklerin ödendikleri yıllardaki dolar karşılığı toplamı 1 milyar 860 milyon dolar. Bunun adı, organize soygundur. Özellikle 2024 yılının ilk dokuz ayında 2 şirkete verilen teşvik tutarları dehşet verici seviyede, diğerlerine göre yüksek. Soma Kolin Termik Santrali için Koline ödenen teşvik tutarı 2024 yılının ilk dokuz ayında 752 milyon lira, üretmediği elektrik için ödenen tutar 752 milyon lira. Bir önceki yıla göre teşvikteki artış oranı yüzde 941. Bolu Göynük Termik Santral için Kazancı Holdinge ödenen teşvik tutarı 346 milyon lira. Bir önceki yıla göre ödenen teşvik tutarındaki artış oranı yüzde 822. Bunun adı, kamu kaynağının şirketlerin kasasına transfer edilmesidir.

Sayın Bakan, alın size bir kayırmacılık örneği daha: AK PARTİ'nin, enerji alanındaki 10 şirketin devlete olan Amerikan doları cinsinden özelleştirme borçlarını TL'ye çevirip 6 taksit yaptırdığını tespit ettik. AK PARTİ hükümetlerinin marifeti olan bu uygulamayla oluşan zarar 1 milyar 257 milyon dolar. Termik santral, HES ve elektrik alanındaki özelleştirme borçları buharlaştırılan şirketler oldukça tanındık; Kolin, Cengiz, Limak, İttaş, Aydem, Çelikler, Türkerler, Eksim Holding, Konya Şeker, Haliç Elektrik. Belgelerde dönemin Başbakan Yardımcısı Mehmet Şimşek'in imzası var.

AK PARTİ'nin yandaş şirketlere sağladığı ayrıcalıklar sınır tanımıyor; KDV istisnaları, gümrük vergisi muafiyetleri, kurumlar vergisinde yüzde 70'e varan indirimler, yatırım tutarının yüzde 40'ı, faiz desteği, sigorta işveren hissesi desteği, izin bedellerinde yüzde 85 indirim ve bugüne kadar ödenen kapasite mekanizması teşvik tutarlarıyla, özelleştirilen santrallerin ve dağıtım şirketlerinin dolar cinsinden özelleştirme borçlarının TL'ye çevrilmesiyle oluşan zararların toplamıyla özelleştirilen 21 elektrik dağıtım şirketinin 10'unun parasını şirketlere geri ödemiş oldunuz. Ne karşılığında? Hiçbir şey. Bunun adı tam anlamıyla peşkeştir.

Sayın Bakan enerji yatırımlarında on sekiz ayda verilecek süper izinden bahsediyor; izinlerde, ruhsatlarda, ÇED süreçlerinde kolaylık sağlanacağını belirtiyor; alım garantileri verileceğini, bunların döviz üzerinden ödeneceğini söylüyor. Ne tesadüftür ki Birleşik Arap Emirlikleri'yle imzalanan enerji alanındaki iş birliği anlaşması da aynı şeyleri söylüyor. "Birleşik Arap Emirlikleri'ne on sekiz aylık süre için rakipsiz proje imkânı sağlanacak." diyor. "İzinlerde, ruhsatlarda, ÇED süreçlerinde kolaylık ve destek sağlanacak." diyor bu sözleşmede. "Enerji iletiminde kapasite tahsisi yapılacak." deniliyor. Hani şu rüşvet kokuların geldiği enerji iletimindeki kapasite tahsislerinden bahsediyor yani ihale yok Birleşik Arap Emirlikleri'ne, rakip enerji projelerine izin yok, sözleşmede tazminat hükmü yok ve anlaşılıyor ki verilen bu kapitülasyonlar için yakın zamanda "süper izin" adı altında Meclise ısmarlama bir kanun teklifi daha gelecek. Birleşik Arap Emirlikleri'ne enerji ve maden projelerinde süper izin verilecek, dokunulmazlık verilecek, döviz üzerinden alım garantileri verilecek; yağmalansa yine AK PARTİ eliyle Türkiye'nin yer altı ve yer üstü zenginlikleri olacak.

Sayın Bakan, Akkuyu Nükleer AŞ'nin Yönetim Kurulunda Türkiye Cumhuriyeti'ni temsilen bir yetkilinin girmesini sağlayacak bir planınız var mı? Nükleer atıkların depolanması Türkiye sınırları içinde mi yapılacak? Olası bir nükleer kaza durumunda Türkiye'de vatandaşlarımıza dağıtmak için yeterli iyot tableti stoku bulunuyor mu? Nükleer santralin yönetim talimatnameleri, kılavuzları, katalogları, arşivi, acil durum eylem planları Kiril alfabesinden Türkçeye çevrildi mi?

Sayın Bakana soruyorum: Meclis İliç araştırma komisyonunda bakanlıkların yaptığı açıklamalara göre, kaymanın yaşandığı, bir gökdelen yüksekliğindeki yığın liç sahası için Enerji Bakanlığı "Denetim alanımda değil." diyor, Çevre Bakanlığı da "Denetim alanımda değil." diyor, Çalışma Bakanlığı da "Denetim alanımda değil." diyor. Peki, burası kimin denetim alanında? Millî Eğitim Bakanlığının mı, Dışişleri Bakanlığının mı? Ayrıca, altın üretilen bu yığın liç sahasını Enerji Bakanlığı denetlenmiyorsa, Çevre ve Çalışma Bakanlıkları denetlenmiyorsa burada üretilen altının denetimini kim yapıyor? Ne kadar altın üretildiğini kim denetliyor, nasıl denetliyor? Burada kayıt dışı bir kazanç şüphesinin çok yüksek olduğu açıkça görülüyor. Ve Sayın Bakana soruyorum: İliç'in altınları nerede? İliç'te Anagold'un işlettiği altın madeninde felaket yaşanan yığın liç sahasındaki altın miktarı Meclis Araştırması Komisyonu tutanaklarında belirttiği üzere Enerji Bakanlığına göre 8 ton, Anagold'a göre 1,35 ton; aradaki fark 6,65 ton, bu altının akıbeti belli değil. Birinizin "Var." dediği, birinizin "Yok." dediği altının güncel piyasa değeri 550 milyon dolar, güncel kurla 19 milyar lira. Soruyorum: Bu altınlar nerede?

Sayın Bakan, şartnamesi kurgulanarak adrese teslim ihaleyle Cengiz Holdinge peşkeş çekilen Sinop Boyabat Bakır Maden Sahasındaki bakır, altın ve çinko rezerv miktarı 7.116 sayfalık MTA raporuna göre -ki bu rapor da kamuya açık değil ancak parayla satın alınabilen bir rapor- 79 milyon 800 bin ton. Bu rezervin güncel piyasa değeri 13 milyar 335 milyon dolar, güncel kurla 460 milyar lira; sizin yaptığımız ihale ise 3 milyar 686 milyon lira, aradaki fark 125 kat. İhalenin iptali için hukuki süreci başlattık. Göz göre göre şirkete sadece yıllık cirosunun yüzde 1'ini devlet hakkı payı olarak ödeyecek şekilde dizayn ettiğiniz ve bu rezervin tümünün üzerine çökeceği bir plan hayata geçmiş. Oysaki bu ihale devlet hakkının açık artırması usulüyle yapılmış olsa devletin geliri en kötü durumda, şu peşkeşte bile yüzde 20 artmış olacaktı, bunu yapmadınız.

Gelelim yalanlarımıza. "İsrail'le ticaretin hiçbir yerinde yokuz." diyorsunuz, sonra da Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı'ndan jetlere ve tanklara yakıt taşınmasına aracılık ediyorsunuz. Varil başına 1 dolar 27 sent aldığınız bu sevkiyatı durdurmak için Gazze'de kaç çocuğun daha ölmesi gerekiyor? 100 bin mi? 200 bin mi? 1 milyon mu? Yoksa hepsi ölse de durmak yok, petrol sevkiyatına devam mı? Kaç çocuk ölürse vanayı kapatırsınız? Ayrıca, hadi bu boru hattının vanasını kapatmaya, hatta kısımaya bile gücünüz yetmiyor, o zaman niye Filistin konusunda racon kesiyorsunuz, külhanbeylik yapıyorsunuz? Bu ne ikiyüzlülük!

Sayın Bakan, sismik ve sondaj gemileriyle ilgili tek soru soruyorum, tek yanıt istiyorum: Doğu Akdeniz'de gemilerimiz niye sondaj yap-mı-yor?

Sayın Bakan, AK PARTİ, bir yandan yerlilik, bir yandan millîlik nutukları atarken diğer yandan Türkiye, demir-çelik sektöründe kullanılan taş kömüründe yüzde 97 dışa bağımlı olduğu hâlde Türkiye Taşkömürü Kurumunda çalışması gereken norm kadro madenci sayısının hâlâ yaklaşık yarısıyla üretim yapıyor. Seçimden seçime alım yapıyorsunuz, alım yaptıklarımız, her yıl emekli olan tecrübeli madenci sayısını karşılamıyor. Ne zaman bu eksik işçi sayısını tamamlayacaksınız?

Sayın Bakan, resmî olarak talep etmemize rağmen hâlâ Çin'le imzaladığımız nadir toprak elementleri rezervlerimizi de içeren anlaşmayı ve Mısır'la imzalanan anlaşmayı bize göndermiyorsunuz. Neyi gizliyorsunuz, neyi saklıyorsunuz? Bu anlaşmaları talep ediyorum.

Sayın Bakan, sekiz yıldır kalıcı yaz saati uygulaması yapıyorsunuz. Koca bir ülkeye sekiz yıldır psikolojik şiddet uyguluyorsunuz. Sekiz yıldır kör bir inatla Türkiye'yi kör bir karanlığın içinde yaşıyorsunuz. Sizin yüzünüzden çocuklar, çalışanlar, vatandaşlar sabah karanlıkta uyanıyor, karanlıkta okula gidiyor, karanlıkta işe gidiyor; uyanınca ilk işleri de zaten lambayı açmak oluyor. Çocuklar artık sabah karanlığında kahvaltı mı yapıyor, akşam yemeği mi yiyor ayırt edemiyor. Zannedersiniz ki Türkiye'de altı ay gece altı ay gündüz yaşıyor. Yaptığımız kalıcı yaz saati uygulamasında enerji tasarrufu yok, iş verimi yok, ekonomik fayda yok. Ayrıca, bu uygulama toplum sağlığını bozuyor, sosyal hayata da zarar veriyor. Sayenizde antidepresan kullanımında Türkiye'de patlama yaşıyor. Yarattığımız bu karanlığı iktidara geldiğimizde biz yırtıp atacağız, kalıcı yaz saati uygulamasını kalıcı olarak kaldıracacağız.

Sayın Bakan, gelelim, AK PARTİ'nin vatandaşın ilğini kurutmak için girdiği son işe: Ulusal Taşıt Tanıma Sistemi. EPDK'yi ilgilendirdiği boyutuyla burada size konuyu iletiyorum. Ulusal Taşıt Tanıma Sistemi'nde aracına bu sistemi taktırmak için vatandaşın araç başına ödeyeceği tutar 2,172 lira, ilk etapta cihaz takılacak 20 milyon araç sahibinin ödeyeceği tutar 43 milyar lira; Türkiye'deki 8 bin akaryakıt istasyonunun sistemi kurmak için harcayacağı tutar 150 milyon dolar, güncel kurla 5 milyar lira yani toplam 48 milyar liralık bir tutarın harcanması gerekiyor. Oysa, Türkiye'de Ulusal Taşıt Tanıma Sistemi'ne benzer bir sistem zaten var ve kullanılıyor da. Farklı istasyonlar tarafından kullanılan Türkiye'deki mevcut araçların yüzde 80'ine takılı durumda olan farklı markalardaki taşıt tanıma sistemleri var. Bu farklı markalardaki taşıt tanıma sistemlerinin tümü birbirine entegre edilebilir durumda, neredeyse masraf yapmadan bu altyapıyı yeni bir yazılımla ve düşük maliyetle araçların yüzde 100'ünde aktif hâle getirmek mümkünken sil baştan yapıp, bu cihazları çöpe atıp, aynı işi yapan yeni bir taşıt tanıma sistemini mecbur hâle getirmek, hem vatandaşa hem akaryakıt firmalarına devasa tutarda masraf yaptırmak niye? Üzerinde soru işaretleri bulunan bu cihazları hangi firmalar yurt dışından getirecek? Hangi firmalar montajını yapacak? Bu firmalar hangi usulle belirlendi? Bizden söylemesi, bu işten pis kokular geliyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Sayın Başkan, tamamlayabilir miyim?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tabii ki iki dakika vereceğim Sayın Yavuzylmaz, iki dakika içinde toparlayın.

Buyurun.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Sayın Bakan, EÜAŞ'ın özelleştirmeyi planladığı Kapulukaya, Yüreğir, Seyhan 2, Koyulhisar, Çamlığöze, Gaziler HES'lerinin güncel ihale süreçleri ne durumda? Burada hâlihazırda istihdam edilen personelin akıbeti ne olacak? İstihdam şekilleri ve hakları ne olacak?

Sayın Bakan, TEİAŞ'ın özelleştirilmesi süreci için belirlenen danışmanlık şirketi Mercados'la yapılan anlaşmanın tutarı ne kadar? Bu anlaşmayı talep ediyorum. Bugüne kadar şirkete yapılan ödeme tutarı ne kadar? Şirkete danışmanlık anlaşması kapsamında TEİAŞ'ın hangi bilgileri aktarılmıştır?

Sayın Bakan, AK PARTİ, devlet kurumlarının çivisini çıkarmaya devam ediyor. AK PARTİ Zonguldak İl Yönetim Kurulu üyeliği yapmış olan ve şu anda Türkiye Taşkömürü Kurumunda çalışan sade yevmiyeli bir mühendisin siyasi saiklerle, Cumhurbaşkanlığı kararıyla 5 kademe birden atlatılarak TTK Yönetim Kurulu üyesi yapıldığını tespit ettik. Bu atamayla, bu kişi hem amiri olan işletme müdürünün altında hem de yönetim kurulu üyesi olduğu için üstü durumunda; kim, kime nasıl talimat verecek? Bu hâliyle anlaşılıyor ki, TTK sizin tarafınızdan yönetilemez duruma getirilerek maden ocakları büyük bir felakete doğru sürükleniyor. Bir daire başkanını atama yetkisi bulunmayan bir Bakan olarak, 31 Ağustos 2024 tarihinden itibaren bu sorduğum sorulara sizden yanıt istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Yavuzylmaz.

Değerli milletvekilleri, Başkanlık Divanı üyelerini ve partilerimizin sözcülerini odama davet ediyorum.

Görüşmelere 12.20'ye kadar ara veriyorum.

Teşekkür ediyorum.

Kapanma Saati:12.11

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 12.37

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, 14'üncü Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum.

Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisinde kalmıştık, Sayın Ayten Kordu'yla devam edeceğiz.

Sayın Kordu, hazırsanız mikrofonunuzu açıyorum.

Süreniz on dakikadır.

Buyurun lütfen.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Sayın Başkan, Değerli Bakan, değerli hazırun; hepinize saygılarımı sunarak başlamak istiyorum.

2025 yılı Enerji Bakanlığı bütçesindeyiz. Biz görüyoruz ki bu bütçede de halkların yararına değil, toplumsal yarara değil, sermayedarlara dönük yürütülen bir proje çalışması var. Elbette ki enerji sorununun ülkemizde yaşadığımız en ciddi sorunlardan bir tanesi olduğunu söylemek istiyorum. O yüzden de önemli bir Bakanlığın bütçesini tartışıyoruz fakat açıklanan bütçede görüyoruz ki ne toplum yararına ne yaşam alanlarımızın yararına bir bütçe oluşturmaktan ziyade daha çok şirketlerin, özel şirketlerin, sermayedarların daha fazla nasıl kazanacağı üzerine kurulan bir bütçe anlayışı var. Açıklanan hedeflerin çoğunun da bu sermaye çıkarlarının doğrultusunda, kendi yandaşlarına dönük rant sağlama amacı taşıdığını bir kez daha görmekteyiz. Türkiye'nin 2053 hedeflerinde kömürden ve fosil yakıtlardan çıkışına dair bir politikanın da bulunmadığı tekrar bütçe görüşmelerinde anlaşılmıştır. Yerli, milli iddialarıyla ortaya çıkılıyor, özellikle fosil yakıt üretimine devam edileceğinin açıklanması da bunun bir göstergesi. Çok ciddi sorunları var Türkiye'nin enerji politikaları konusunda. Adil dağıtımın olmadığını, halklara adil yaklaşımın olmadığını, enerji politikalarında halkın kendisine dönük, hayatını daha insanca yaşayabileceği politikaların çok geliştirilmediğini bir kez daha görüyoruz. Bakın, Enerji Bakanı bir açıklama yaptı yani bütçe açıklamasını okudu; gerçekten, AKP iktidarı bakanlıklar ve genel politikalar üzerinde konuştuğunda -biz defalarca söyledik- başka bir coğrafyada mı yaşıyoruz diye de kendimize sormaktan edemiyoruz bu soruyu çünkü öyle her şey yolundaymış, öyle her şey sürdürülebilir politikalarla yürütülüyormuş gibi konuşuluyor ki reel yaşamda, yaşadığımız yerde hayat hiç de öyle akıyor. Örneğin, maden politikaları konusunda neredeyse yüzde 60 maden politikası güdüyor ülkemizde. Her yerde bir ruhsat arama çalışması, her yerde bir maden çalışması var ve bu maden çalışmalarının büyük oranda yarattığı çok ciddi tahribatlar var. İliç Komisyonunda bunları çok tartıştık. İliç Komisyonu çok önemli; ilgili, sorumlu Bakanlıklar Komisyonunda da sürekli sorumlulukları birbirinin üzerine atarak çıkmaya çalıştılar. Hiç kimse direkt, orada yaşanan facianın, ekokırım suçunun ve 9 canın hesabını vermedi, vermemekte de ısrar ediyor. Dolayısıyla, bugün Enerji Bakanlığının da elbette ki başsağlığı dilemesi çok önemli, biz de diliyoruz ama sorun sadece başsağlığı dilemek değil, buna ilişkin ortaya çıkan suçluların açığa çıkarılması ve altın madenlerinin nasıl siyanürlü bir çalışmayla halk sağlığını ve toplumu tehlikeye attığının üstünün örtülmemesi gerektiğini bir kez daha burada belirtmek istiyorum. Altın madeni tekrar hayata geçirilmek isteniyor. Enerji Bakanı bu konuda ne düşünüyor? Soruyoruz çünkü orada 9 canımızı verdik, çok ciddi bir liç, yığın bir liç kaydı. Bu yığın liçin taşınmasının sebeplerinden bir tanesi de yığın liçin altında hâlâ altın bulmasıydı. O liçin içerisinde altın vardı, Komisyonunda da açıklandı, biz orada da söyledik. Canlarımızı aramayla birlikte yapılmak istenen şey, o altın dolu liçin bir yerden güvenli bir yere götürülerek tekrar altın madeninin ileriki süreçte açılarak işletilmeye çalışılmasıydı. Bugün, bu durumda haklıyız çünkü İliç açılmak isteniyor. İliç "Bu konuda kapalı tank çalışması yapacağız." diyerek çalışmasına devam etmek istiyor. "Enerji politikaları" adı altında altın madenlerinde yaşanan şey sürdürülebilir ya da "önce insan, sonra çevre" diyerek, "kalkınma" diyerek o bölgelerde tarım ve hayvancılığın bitirildiği, "İnsanlara ekonomik, işsizlikten kaynaklı istihdam alanı sağlayacağız." diyerek o bölgeyi tamamen aslında geleceği olmayan, asla rehabilite edilemeyen, asla... Balya örneği bunun bir örneğidir, Osmanlı döneminde açılan kurşun madeni hâlâ bunun örneğidir, Manyas Gölü'nde ölümler devam ediyor, oradaki maden rehabilitasyonu sağlanmamış durumda. O bile yüz yıl geçmesine rağmen bugün altın madenlerinin rehabilite edileceğini... Enerji Bakanı da -49 sanırım, sayıyı şaşıyorum olabilirim- maden bölgesinde rehabilite çalışması yaptığını ve ağaç diktiğini söyledi. Bunların hepsi ciddi manipülasyonlardır, yalandır. Orada "yeşillendirme" diye yapılan çalışmaların, hangi kimyasalları toprağın barındırdığı, "Gölet yaptık." diyerek o sulara hangi kimyasalların bulundurulduğu kamuoyuna açıklanmamaktadır. Her seferinde de "Gerekli tahliller yapılmıştır, gerekli düzenlemeler yapılmıştır, temizdir." diyerek halka manipülasyon yapıldığını bir kez daha belirtmek istiyorum.

Şimdi, elektrik ve doğal gaz kullanımı konusunda çok ciddi sıkıntı var. Gerçekten insanlar doğal gaz kullanamıyorlar, insanlar elektrik faturalarını ödeyemiyorlar, elektrikleri kesiliyor. Elektrik kullanamayan köyler var daha hâlâ; Dersim benim milletvekili olduğum bir bölge, o bölgede hâlâ elektrik olmayan köyler var, elektrik kullanamıyorlar ve yazın orada yaşıyorlar, soğuk sularla yiyeceklerini korumaya çalışıyorlar. Dolayısıyla, böyle elektrik politikaları konusunda da ciddi sıkıntılar var. DEDAŞ politikaları, belki diğer arkadaşlarımız tarafından daha ayrıntılı ifade edilecek ama halkların ne doğal gaz ne de elektrik konusunda faydalanamadığını, faturalarını ödeyemediğini, "yardımlar" adı altında yapılan kömür dağıtımlarında halklara en kötü kömürlerin verildiğini, o kömürlerin de ciddi hava kirliliğine yol açtığını sanırım Enerji Bakanı çok iyi biliyor ve yani bugün sokakta çocuğa bile sorsanız gerçekten bu gerçeklikleri biliyor.

Şimdi, yenilenebilir enerjiden bahsediliyor, HES'lerden, RES'lerden ve GES'lerden bahsediliyor. Biz daha önce de söyledik, bu projelerin kendisi özellikle Kürt coğrafyasında hafızayı silmeye dönük çalışmalardır. İşte, bunların en barizi Hasankeyf'tir, Kaz Dağları'dır;

Karadeniz Bölgesi'nde ve Munzur bölgesinde yine yaşanan ekokırım suçlarıdır, ekokırım facialarıdır. Sürekli orman kesimi gerçekleştiriliyor, Şırnak'ta Gabar'da "Kömür çıkaracağız." diye doğa talan ediliyor. Ne için yapılıyor? İşte, sermayedarların çıkarları için gerçekleştiriliyor. Dolayısıyla bu politikaları kabul etmediğimizi bir kez daha söylemek istiyorum.

Şimdi, yine, Pülümür'den bir örnek vereceğim, kendi vekili olduğum Dersim'den. RES politikası var Pülümür'de, 12 tane rüzgârgülü düşünülüyor. Arıcılığın en yoğun olduğu, balcılığın en yoğun olduğu bir bölgedir. Dolayısıyla bu projeler gerçekleştirilirken gerçekten, orada, oranın dokusu; sosyal dokusu, sosyolojik dokusu dikkate alınmadan projeler geliştiriliyor, halk karşı çıkıyor. Halk, tarım ve hayvancılığın bitirildiği konusunda, bu yaklaşımların halkı daha çok göçe sürüklediği konusunda fikirlerini beyan ediyor ama buna ilişkin RES'ler ve GES'ler de yine, özel şirketlerin yararına kurulan, özel şirketlerin fonlardan para alarak gerçekleştirip halka enerjiyi ücretle sattığı, pahalı ücretlerle sattığı bir politikaya dönüşüyor. Dolayısıyla bu politikaların kendisinin de toplumsal yararı olmayan, kamu yararı olmayan politikalar götüğünü bir kez daha belirtmek istiyoruz.

Dolayısıyla GES'ler, RES'ler, HES'ler kurulurken bölgenin, coğrafyanın özellikleri, hangi işi yaptığı, hangi politikalarla gidildiği dikkate alınmadan gerçekleştiriliyor. Bu konuda yerelde meslek örgütleri dâhil, üniversiteler dâhil, çeşitli kurumlar bunlara dâhil edilmiyor, görüşleri alınmıyor. Bu konuda da iktidar, sermayeye gösterdiği cömertliği maalesef halka göstermiyor, halka bu cömertliği göstermiyor. Onun için tarım ve hayvancılık, elektrik borçları yüzünden, bir kısmı da bu yüzden giderek bitmiş durumda. Dolayısıyla sürdürülebilir çevreyi düşünen bütçe politikaları, daha çok zengini zengin eden ama halkın yararlanamayacağı politikalar hâlinde ilerleyerek devam ediyor. Dolayısıyla biz, bölgelerde yürütülen bu çalışmanın kendisinin de bölgenin özelliklerinin dikkate alınmadığını, hatta bölgeler arası ciddi ayrımcılık politikalarının uygulandığını da Kürt coğrafyasından yola çıkarak söyleyebiliriz.

Bunları belirtirken elbette insanların topraklarında geçim araçları var yani geçim süreci var, altın madenleri de dâhil biz ısrarla söyledik, bölgede tarım ve hayvancılığı bitiren, geleceği en büyük tehlike altına alan siyanürle, ağır kimyasallarla çalışma yürütülen altın madenlerinde nasıl su rezervlerinin kurduğunu, su yataklarının değiştiğini, insanların artık tarım ve hayvancılık yapamadığını, istihdam politikaları adı altında insanların nasıl orada işe bağlandığını ve sözleşmelerle halkın tehdit edildiğini bir kez daha belirtmek istiyorum. Dolayısıyla altın madenlerinin kapatılması gerektiğini ve Enerji Bakanlığının da mutlaka bu konuda bir görüş belirtmesi gerektiğini, altının bir ihtiyaç mı yoksa ciddi bir spekülasyon aracı olarak mı kullanıldığını da tekrar burada söylemek istiyorum. Altın bir spekülasyon aracı olarak kullanılıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kordu, ilave bir dakika veriyorum.

Buyurun, toparlayın lütfen.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Yani bir ihtiyaç mıdır gerçekten halklar için enerji? Enerji, ne kadar, halkların ihtiyacı için kullanılıyor; ne kadarı sermaye grupları için kullanılıyor? Bu ayrımın yapılmadığı bir politika güdülüyor ve sanki öyleymiş gibi de ciddi manipülasyon politikaları uygulanmaya devam ediyor.

Dolayısıyla son olarak söylemek istediğim şey, elektrikten tutun doğal gaz, suya kadar temel çağdaş, insanca yaşam kaynaklarının mutlaka kamulaştırılması, kamu aracılığıyla yürütülmesi gerekiyor. Özelleştirme politikaları neredeyse sermayeye hizmet etmekten başka bir şeye yaramıyor; bir an önce kamulaştırma politikalarına geri dönüşmesi, halkın insanca enerji kaynaklarından yararlanmasının sağlanması gerektiğini söylüyorum. Bu politikalar yürütülürken de mutlaka ekolojik dengenin, geleceğin dikkate alınarak sürdürülmesi gerekiyor. Çevre Bakanlığının Enerji Bakanlığıyla beraber iş birliği hâlinde yürüttüğü çalışmaların...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

AYTEN KORDU (Tunceli) - ...halkın yararından çok, daha çok sermaye gruplarına işletildiğini bir kez daha açıkça söylemek istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kordu, teşekkür ediyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Tunceli Milletvekili Ayten Kordu'nun Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2025 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, Sayın Kordu; konuşmanız içerisinde "Kürt coğrafyasında ayrımcı politikalar uygulanıyor." şeklinde bir ifadeniz oldu. Dolayısıyla kanunlarımızda tanımlanan bir Kürt coğrafyası bulunmamaktadır. İdarenin bütünlüğü ve kamu tüzel kişiliği Anayasa Madde 123, "İdare kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir" ve kanunlarda böyle bir tanımlama yok. Dolayısıyla böyle bir siyasal tanımlamaya müsaade edemeyiz. İkinci ifademiz, ikinci maddemiz, Anayasa'nın 126'ncı maddesi, "Türkiye, merkezi idare kuruluşu bakımından coğrafya durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gerekliliklerine göre illere, iller de diğer kademeli bölümlere ayrılır." Yine, bu maddeye göre de, yapılan isimlendirmelerde böyle bir tanımlamamız söz konusu değildir. Ve değerli milletvekilleri, Anayasa'nın 3'üncü maddesi de, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olduğunu ifade eder bize.

Bunları sizlere hatırlatmış olayım. Konuşmalarınızı bunlara uygun şekilde yapmanızı rica ediyorum.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Oluç, buyurun lütfen.

V.- AÇIKLAMALAR

1.- Antalya Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç'un, Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un Tunceli Milletvekili Ayten Kordu'nun Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2025 yılı bütçesi üzerindeki konuşmasıyla ilgili yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bu ritüel böyle devam edecek belli ki; siz her bu uyarıyı yaptığınızda ben de bu açıklamayı yapmak zorundayım kayıtlara geçsin diye.

Şimdi, öncelikle şunu söyleyeyim: Anayasa'nın 3'üncü maddesiyle ilgili bir tartışmamız yok. Buradaki kullanım bir idari tartışma anlamına da gelmiyor. İdari tartışma yapılacağı zaman "Bunu tartışıyoruz." deriz idari yapıya ilişkin tartışmayı yaparız ama onun yeri Plan ve Bütçe Komisyonu değil. Dolayısıyla biz "Kürt coğrafyası" "kürdistan coğrafyası" gibi kavramları bir coğrafi, aynı zamanda tarihsel, sosyolojik bir gerçekliğe işaret etmek için kullanıyoruz. Genel Kurulda da bunu ben de çok defa kullandım ve kullanmaya da devam edeceğiz.

Bakın, bir şey hatırlatmak istiyorum: Millî Eğitim Bakanlığı yeni müfredatta tarih eğitiminde köklü bir değişiklik olduğunu açıkladı ve artık "Orta Asya" yerine "Türkistan" kavramının kullanılacağını açıkladı.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Toparlayın Sayın Oluç.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Toparlayacağım.

Şimdi, Sayın Başkan, bir profesör -adı da var- yaptığı açıklamasında "Türkistan" kavramıyla ilgili diyor ki: "Türklerin yurdu anlamına gelen 'Türkistan' sözü tarihin en erken devirlerinden itibaren kullanılmaya başlandı." Yani bir tarihsel, bir coğrafi gerekliliğe hitap ediyor. Şimdi, bu "Türkistan" kavramının kullanıldığı coğrafyaya baktığımızda 9 ülkenin sınırlarını kapsıyor bu; şimdi diyebilir miyiz yani Millî Eğitim Bakanlığı bu 9 ülkenin sınırlarını değiştirmek üzere bu kavramı kullanıyor diye? Diyemeyiz. Dolayısıyla biz de Kürtlerin yurdu anlamına gelen "kürdistan coğrafyası" kavramını -tarihsel bir kavramdır, sosyolojik bir kavramdır- kullanıyoruz. Anayasa'nın 3'üncü maddesiyle ilgili bir tartışmamız -dediğim gibi- yok, onu bir kez daha belirtmiş olayım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A.- Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ve 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (Devam)

b) Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü (Devam)

c) Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü (Devam)

ç) Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu (Devam)

d) Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (Devam)

e) Nükleer Düzenleme Kurumu (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Koca, buyurun lütfen.

PERİHAN KOCA (Mersin) - Teşekkürler.

Sayın Bakan, hoş geldiniz. Ben de herkesi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Zamanım yettiği ölçüde enerji politikalarına dair özellikle birkaç başlık üzerinden değerlendirmelerde bulunacağım.

Öncelikle maden faaliyetlerinden başlamak istiyorum. Sayın Bakan konuşmasında diğer bakanlık bütçelerinde olduğu gibi defalarca "devrim, reform, çağ atlama" kavramlarını uçuşturdu ancak gelin görün ki hakikatler başka. Maden faaliyetleri bile dememek gerekiyor, gerçekten akıl almaz maden saldırılarıyla karşı karşıyayız. Bugün, bu madencilik faaliyetleri, özellikle altın madenciliği, memleketin taşına, toprağına, havasına, suyuna, dağına, tepesine, yer altına, yer üstüne düşmanlık güdercesine saldırıyor ve zehir saçarak saldırıyor, ölüm saçarak saldırıyor. Maden şirketleri, deyim yerindeyse girdikleri her yerde bu memleket açısından terör estiriyorlar, emekçilere yönelik saldırılar bunların bir boyutu. Siz iş cinayetlerinden bahsederken, özellikle İliç katliamından bahsederken "istenmeyen hadise" dediniz ama iş cinayetleri bugün madencilik sektörünün ne yazık ki değişmez bir parçası hâline gelmiş durumda. Bu, tamamen aslında adım adım yaratılmış olan emek rejimiyle ilgili, en son İliç'te yaşanan maden katliamında ne yazık ki bunu bir kez daha hep beraber görmüş olduk. İşçilerin sağlıksız iş koşulları, son derece düşük yaşam kaliteleri ve kronik hastalıkları bitmek bilmiyor. Bu duruma karşı çıkan ve yalın ayak Meclise yürüyen FERNAS Maden işçilerine bizzat sizin patron vekiliniz, Milletvekiliniz tarafından reva görülen muamele aslında iktidarınızın işçi sınıfına bakışının bir aynası, bir özeti mahiyetinde ne yazık ki. Sadece işçi sağlığına değil, halk sağlığına yönelik düşman bir faaliyetten söz etmek mümkün. Öte yandan, maden şirketleri Türkiye'de inanılmaz dokunulmazlar, inanılmaz ayrıcalıkları var. Devletin bütün organları kendileriyle iş birliği içerisindedir, kimse onlara gerçekten bir şey demiyor ve gerçekten herkes onlara hizmet eder vaziyette. Maden yağmasına karşı havasına, toprağına, suyuna, memleketine sahip çıkan köylülere ise bu maden şirketlerine tanınan ayrıcalıkların tam tersine muazzam bir jandarma saldırısının, kolluk saldırısının, polis saldırısının olduğunu vahşi görüntülerden görüyoruz. Zaten hukuk denen şey bu memlekette kalmamış durumda, karikatüre dönüşmüş durumda ne yazık ki. Ve bu madencilik şirketlerine -yani bunlara artık bir "suç örgütü" demek gerekiyor- sadece kolluk güçleri iş birliği içerisinde hizmet etmiyor, aynı zamanda yasalar da ÇED raporları da kendilerine hizmet eder vaziyette. ÇED'ler neredeyse sermayenin talimatıyla çalışıyorlar. 2020'den bugüne kadar 123 altın madeni projesinin 122'sine "ÇED Olumlu" raporu verilmiş Sayın Bakan yani ne hikmetse bu böyle. Yine, sizin iktidarınızın gözünün nuru olan Koza Altın 49 tane proje

yürütüyor. Koza Altın madenciliğın ÇED raporlarında yine ne hikmetse 1 tane bile olumsuz rapor, karar yok. Bir diğerk göz bebeğinin Cengiz Holding, o da ayrıcalıklara doymuyor. Kaz Dağları'ndaki talan, oradaki yağma artık tüm dünyanın gözleri önünde sergileniyor. Ne uğruna bu talan yapılıyor? İşte, altın madenleri uğruna. Bugün, orada maden için 1 milyon ağaç kesiliyor, beton dökülerek bunlar yapılıyor; daha önce Anagold, şimdi Cengiz Holding Kaz Dağları'nda bugüne kadar toplam 2 milyon ağacın canına kıydılar. Gerçekten, çevreyi, bu memleketi korkunç bir şekilde yağmaladılar, kirlettiler. Sadece yerli sermayeye peşkeş çekilen değil, uluslararası sermayeye peşkeş çekilen bir memleket gerçekliğiyle karşı karşıyayız. Ülkemizin dört bir tarafı bu yeni açılan maden sahalarıyla yabancı sermaye tarafından yağmalanıyor. Bilimsel veriler üzerinden konuşacak olursak, 1 ton ham altın için 5 milyon ton taş ve toprak parçalanıyor. Her bin ton ham altın için yaklaşık bin ton siyanür kullanılıyor, üstelik son derece zehirli, siyanürlü atıklar bertaraf edilmiyor, milyonlarca tonluk zehirli atık havuzlarında tutuluyor bu atıklar ve atık havuzlarının nasıl defalarca çöktüğünü hep beraber gördük. Çökme yoluyla olmazsa zaten yağmur suyuyla yer altı sularına karışıyor bu zehirler. Tam da bu yüzden diyorum ki altın şirketleri yasal görünümü birer haydut vaziyetinde. Buradan özel olarak, siz de buradayken sormak istiyorum: Siyanürlü altın madenciliği yapılan bölgelerden bizzat siz bir bardak su içebilirsiniz misiniz? Bölgede ve etrafında yetişen bir meyveyi, bir sebze yiyebilir misiniz? Bizler merak ediyoruz, termik santralin faaliyetlerinin olduğu bir çevrede siz yaşamınızı sürdürebilir misiniz?

Değerli hazırun, değinmek istediğim bir diğerk konu deprem bölgelerindeki taş ocakları. 6 Şubat depremlerinde gerçekten muazzam bir felaketi yaşadık ve sizin politikalarınız dolayısıyla orada felaket üstüne felaket yaşamaya devam ediyoruz. Geçtiğimiz gün Hatay'daydım. Hataylı yurttaşlar, şimdi, rezervden sonra bu taş ocakları ve beton santralleriyle boğuşuyorlar. Hatay'da taş ocakları sayısı korkunç bir şekilde gerçekten her geçen gün artıyor. Kentin tüm dağlarında, tepelerinde taş ocakları açılıyor, tabii ki hiçbir denetim yok. Şu anda Hatay'da 60 tane taş ocağı yapılmak isteniyor. Depremde yerle bir olan halk, kent, tarih şu anda taş ocaklarıyla yok ediliyor. Gerçekten yaşamın dinamitlendiğini görüyoruz ve bu taş ocakları yaşam alanlarının çok yakınına kuruluyor. Bu kurulan taş ocaklarına beton santralleri eşlik ediyor.

Birkaç noktadan, özellikle mahalleden örnek vermek istiyorum. Kuruyer Mahallesi var örneğın, geçimini hayvancılıkla sağlayan bir mahalle. Mahallede 11 taş ocağı, 9 beton santrali var. Bu ortamda ne insan ne de hayvan yaşayabilir ve orada hava kirliliği gün geçtikçe artıyor ve Kuruyer Mahallesi'nin sakinlerinin bizlere ilettiğine göre hayvanları beşer, onar ölür vaziyette.

Daha evvel Hatay'da -hava durumuyla ilgili- Dünya Sağlık Örgütünün temiz hava standartlarının çok üzerinde standartlara sahip olan ilçeler vardı; Antakya bunlardan bir tanesiydi, Samandağ bunlardan bir tanesiydi, İskenderun bunlardan bir tanesiydi. Şimdi, bu durum tam tersine dönüşmüş durumda, taş ocakları ve çimento santralleri gerçekten devasa bir hava kirliliği yaratıyor çünkü halk sağlığı, çevre sağlığı hiçbir şekilde -ÇED raporları da atlanarak- denetlenmiyor buralarda.

Buradan yine özel olarak ifade etmek istiyorum, 150 milyon tonluk taşı depremle yerle bir olmuş bir kentten çıkarmaya çalışmak ikinci bir deprem felaketi yaratmak değil midir? Bu projelerin gerçekten derhâl durdurulması gerekiyor. Taş ocakları -demin de ifade ettim- yaşama alanlarının çok yakınlarında, bazıları evlere 60-100 metre mesafede. Örneğın, Antakya'da planlanan taş ocakları Altınözü Yaban Hayatı Geliştirme Sahası'na 800 metre mesafede bulunuyor. Bir diğerk örnek verecek olursam, Belen'de, Belen'deki taş ocakları Belen Geçidi Tabiat Parkına 2 kilometre mesafede. Yine, bir başka örnek vermek istiyorum: Hatay Dağ Ceylanı Yaban Hayatı Geliştirme Sahası ile taş ocağı arasında 800 metre var Sayın Bakan. Plana göre, bu ocaklardan yılda yaklaşık 147 milyon ton malzeme çıkarılacak. Çok fazla dinamit kullanımının öngörüldüğü söyleniyor. Öte yandan, toz emisyonları ve yer altı su kaynaklarının zarar görmesi gibi sorunlar da yaşanacak elbette ki. Bu durum Hatay'da su sorununun daha da derinleşmesine yol açacak; büyük patlamalar, büyük miktarda toz da yaratacak. Nereden bakarsanız bakın gerçek bir felaketle karşı karşıyayız. Sadece Hatay'da değil, Çukurova havzasında bu enerji faaliyetleriyle o kent, o havza yeniden şekillendiriliyor. Seçim bölgem Mersin de öyle. Hatay, Adana, Mersin özelinde enerji, sanayi ve tedarik bölgesi olarak bir yeniden şekillendirme, her tarafta enerji tesisi yapılmak hâli var; bir tarafta, biliyorsunuz, Akkuyu Nükleer Santrali var, devam eden termik santral projeleri var. Fabrikalar, liman projeleri bir bütün olarak aslında bölgenin doğasını, insanını, halkını gerçekten tehdit ediyor. Bir ölüm tünelinin ortasında konumlanıyor bu havza. Hatay Dörtüo' da mesela bir halk plajı vardı; artık, o halk plajı yok, yerinde petrol rafine tesisi var. Bugün, Mersin'de 6 milyon ton asbestin denize döküldüğü Mersin Limanı Projesi var ve tüm itirazlara rağmen, tüm uyarılara rağmen devam ettiriliyor. Ne için? Doğayı katletme pahasına, halk sağlığını tahrip etme pahasına.

Son olarak enerji politikalarına dair birkaç şey söylemek istiyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Koca, bir dakika daha ekliyorum.

Buyurun lütfen.

PERİHAN KOCA (Mersin) - Teşekkür ederim.

Geçtiğimiz günlerde Resmî Gazete'de Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun elektrik tüketimine ilişkin düzenleme kararı yayınlanmış oldu. Düzenlemeye göre, 1 Ocak 2025'ten itibaren geçerli olacak bu yeni tarifede elektrikte yıllık tüketimi 5 bin kilovatsaatın üzerinde olan abonelerin faturalarındaki devlet sübvansiyonu kaldırılmış durumda. Yıllık 5 bin kilovatsaatlik tüketim, ortalama bir ailenin kolayca aşabileceği, geçebileceği bir sınır. Yaklaşık 10 milyon abonenin etkileneceği bir düzenleme yapılarak elektrige gizli zamlar yapılmış oldu. Derin bir yoksulluğu yaşadığımız bu sürecin içerisinde -enerjinin kamusal bir hak olduğu- bu düzenleme kabul edilemez.

Elektrik konusunda yine deprem bölgeleriyle ilgili bir taleple bitireceğim. Deprem bölgelerinde elektrik hizmetleri alınamaz vaziyette. Burada Enerji Bakanlığı bütçesinin bir kaynak yaratarak deprem bölgesinde elektrik tüketiminin ücretsiz sağlanmasını teminat altına alması gerekmektedir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Koca, sağ olun.

Şimdi, İYİ Parti Grubu adına Sayın Erhan Usta.

Sayın Usta, buyurun.

Süreniz yirmi dakikadır.

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar, Sayın Bakan, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum. Görüşmelerimizin hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Sayın Bakanım, şimdi, burada, tabii, bu konuşmamızda elbette bir kısım değerlendirmelerimiz olacak, bir kısım iddialarımız olacak, kendimize göre açıklanan verilere dayalı olarak yaptığımız bir kısım hesaplamalar olacak. Bunlara ilişkin illaki bir soru sormasak bile kendiniz soru-cevap kısmında -size de söz verileceği için- oralarda bu değerlendirmelerimize ve iddialarımıza ilişkin bir değerlendirme yaparsanız memnun kalırız.

Şimdi, birinci husus daha öncede de benim gündeme getirdiğim bir husustu ama tabii önemli olduğu için ve süreç devam ettiği için tekrar gündeme getireceğim. EPDK'nin -yanlış hatırlıyorsam 2022'nin son aylarında, kasımdaydı herhâlde- elektrik depolama lisanslarına ilişkin bir yönetmeliği olmuştu. Ona dayalı olarak da rüzgâr ve güneş için 30 bin megavatlık bir depolama ve üretim lisansı verildi. Şimdi, tabii, burada başvuru sırasına göre bu lisanslar verildi, herhangi bir yarışma yapılmadı. Dolayısıyla, çok büyük bir yolsuzluğun bu şekilde zemini hazırlanmış oldu. Şimdi, mesele neydi? Bir defa, önce, TEİAŞ yıllarca bağlantı kapasitelerindeki müsaitlik durumunu, bu kapasiteleri açıklamadı. Bu yönetmelik çıkmadan önce zaten bir kısım müracaatlar başlamıştı, bu yönetmeliğin çıkacağından haberdar olan -o dar çerçevedeki- insanlar temmuz ayından itibaren müracaatlarını yaptılar. Hatta EPDK uzmanları falan herkes şaşırды "Ya, bu depolama işi çok da kârlı bir iş değil, ekonomik bir iş de değil. Bununla ilgili niye müracaat yapılır?" şeklinde falan. Sonra yönetmelik çıkınca anlaşıldı ki -işte depolama ihtiyacımız var malum- depolama yapana işte bir o kadar da efendim üretim lisansı verilecek; mevzu bu. Yönetmelik ne dedi? "Yarışma yapmayacağım, herhangi bir şekilde, müracaat sırasına göre..." Tabii, müracaattan önce haberi olanlar da müracaatları zaten yapmışlardı. Bir de yönetmelik çıktığı günün hemen ertesinde hızlı bir müracaat... Hâlbuki bunların hepsi çok zaman alacak meselelerdi, neyse... Dolayısıyla, bu TEİAŞ'ın, zamanında, tabii, bu şeyleri açıklamaması... Ama sonrasında orada da yine, tabii, müracaat yapılıyor, nereden biliyor müsaitlik durumunu? Bu bilgiler paylaşılıyor, bir kısım insanlarla bu bilgiler çok net bir şekilde paylaşıldı daha öncesinde -açıklanmadı yani kamuoyuna açık bir şekilde değil- ve o kişiler de oralara -müracaatlarını yaparak- ön lisans müracaatlarını yaptı. Şimdi, çok kısa bir süre içerisinde 30 bin megavat için 300 bin megavatlık bir başvuru yapıldı malum. Şimdi, burada, devlet aklı ne yapar normal şartlarda? "Ya, 30 bin vereceğim, 300 bin müracaat var. Ben bunları yarıştırmam." Daha önceki uygulamamızda hep böyleydi. Neydi? Ya katkı payı üzerinden bir yarıştırma yapılıyordu, "Kim fazla katkı payı verirse veya kim elektriği daha ucuz verirse." deniliyordu, bunun üzerinden yapılıyordu ve burada hem devlet hem de tüketici kazanıyordu, değil mi? Ama burada öyle yapılmadı. Burada ne yapıldı? "İlk gelen oturur, ilk müracaat edene verilir." şeklinde bir uygulama yapıldı ve büyük bir yolsuzluk yapıldı.

Başka neler yapıldı? Normal şartlarda bu tür şeyler verilirken, lisanslar verilmeden önce, işte son sekiz yıl elde edilmiş, standardına uygun ölçüm verisi gerekiyordu, bu ölçüm verileri ön lisans başvurularında istenmedi. Bir şey daha istenmedi başvurularında: Asgari sermayeye sahip olma ve teminat sunmasına ilişkin yükümlülükler de bu başvurularında istenmedi. Dolayısıyla, birilerinin, bu işi önceden haber alan, hem bağlantı yerlerinin neresi olduğunun haberini alan hem de EPDK'nin çıkaracağı yönetmeliği önceden haber alanlar bu kolaylaştırmalarla birlikte müracaatlarını yaptılar ve burada aslında... Tabii burası çok büyük bir yatırım, 30 megavat -kabaca- zannediyorum 40-45 milyar dolarlık bir yatırım. Şimdi, bu yatırımı... Bunların hepsi yatırımcı falan değil, yani yatırımcı olmadığı çok net çünkü zaten lisans devrinin de önü açık. Burada ciddi bir şey oluştu. İşte, iktidara yakın çevreler -her kimse bunlar- bürokrasiye yakın, iktidara yakın siyasiler -ben onu bilmem, ben burada isim falan da biliyor değilim ama- bu çevreler bu lisansları aldı ve bunların şimdi birçoğu da yatırımcı değil. Bunlar ne yapıyor şu anda? Değerli arkadaşlar, şu anda 1 megavat, 100 bin dolara el değiştiriyor, 1 megavatın piyasa rayıcı 100 bin dolar. Yani 30 bin megavat ne yapar? 3 milyar dolar. 3 milyar dolarlık... Bunların bir kısmı elbette gerçek yatırımcı olabilir ama birçoğunun gerçek yatırımcı olmadığını varsayarsak 3 milyar dolarlık burada bir rant oluşturuldu. Yani işin yapılmasından sonra olan kârlılığı falan söylemiyorum, sadece lisans bedeli olarak, lisansın el değiştirme bedeli olarak böyle bir rant oluşturuldu. Bu, yazıktır, günahdır. Eğer bu böyle değilse Sayın Bakanım, bunu bize açıklayın çünkü ben bu iddiayı geçen yıl da yaptım. Geçen yıl uygulamanın bir kısmındaydı, şimdi uygulamanın...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - EPDK'ye söz vereceğim en son.

ERHAN USTA (Samsun) - Tamam. EPDK veya Sayın Bakan, fark etmez.

Yani bunları söyleyin bize, biz de o zaman daha başka şeyler ortaya koyarız elbette ama bilelim. Bunu geçen yılki Ticaret Bakanlığı bütçesini Genel Kurulda konuşurken gündeme getirmiştik, orada buna ilişkin herhangi bir değerlendirmeniz olmadı, ben aynı şekilde bunları ifade etmiştim. Şimdi, aynı şeyi tekrar tekrar söylüyor meselesi falan değil; tabii, bu, önemli mesele. Şimdi, elektriği, enerjiyi pahalı kullanıyoruz ve enerji bağımlısı bir ülkeyiz, ithalat bağımlısı bir ülkeyiz. Dolayısıyla, kendi kaynaklarımızı çok daha rasyonel kullanmamız lazım, çok daha ekonomik kullanmamız lazım; bu olmuyor. Hatta burada ne oldu? Bu bağlantı noktalarını önceden haber alanlar oradan ucuz arazileri temin ettiler, bir de araziden para kazandılar çünkü çok pahalandı, yerler belli olduktan sonra oradaki -tarıma elverişli olmayan arazi bunlar- tarıma elverişli olan arazilerin birkaç katına çıkıyor bunların fiyatı, taşlık, kayalık yerler; bu çok ucuz yerler çok pahalı oldu, buradan da ayrıca başka bir vurgun yapıldı.

Şimdi, diğer bir husus -bununla da alakalı olarak, biliyorsunuz siz- lisanssız şeyler... Şu anda, bizim, zannediyorum 14 bin megavatlık -13.998 bendeki rakama göre, 2023 yıl sonu- bir kapasitemiz var güneşte. Bunun 1.665'i lisanslı, 12.334'ü de lisanssızmış. Şimdi, bu lisanssızlar daha kısa sürede yapılıyor, yatırım maliyetinin de daha düşük olduğunu biliyoruz. Burada, şimdi, tabii, hep lisanslı üzerinden bu tarafta gidildiği zaman bir yandan da kendi öz tüketimi olan yatırımcılar var, bunlar öz tüketimini karşılamak için güneş enerjisi santrali yapmak istiyor, bunlara da "Kapasite yok." deniliyor. Dolayısıyla, burada politika değişikliğini bir gözden geçirmek lazım. Burada şunu

söyleyebilirsiniz: İşte, biz 7501 sayılı Kanun çıkardık. Bu kanunla, işte, daha önce lisans almış, onları yerine getiremeyenlere bir hak verdik. Neydi o hak? Şimdi, bunlar da çantacıydı, yatırımcı değildi, yapmadılar, yapamadılar, satamadılar da belli bir kısmını çünkü daha sonraki diğer verilen haklar daha avantajlı fiyatlarla oldu. Dolayısıyla bunların şimdi teminatları yanacaktı; bunlara teminatları yanmasın ve yasaklı duruma düşmesin diye 7501 sayılı Kanun çıkarıldı. Bize de şöyle sunuldu kanun: “Ya, bak, kapasite açıyoruz bunları iptal ederek.” Öyle değil aslında; gerçek yatırımcı olmayan bu yandaşların hem teminatlarının yanmaması hem de onların yasaklı duruma düşmemesi için böyle bir şey yapılmış oldu. Dolayısıyla, bu konu önemli bir konu. Bunlara ilişkin değerlendirmenizi ben doğrusu çok merak ediyorum.

Evet, şimdi, diğer bir husus Sayın Bakan: Bu konulara -Karadeniz gazı, Sakarya gazı veya ne dersek işte- bedelsiz olarak gaz verdiniz -meseleyi daha uzatmayacağım- 25 metreküp üzerinden baktığımızda yaklaşık bir yıl boyunca 6 milyar metreküplük bir gaz hanelere bedava verildi. Şimdi ne oldu? 1’inci kuyudan -2023- günlük 10 milyon metreküplük bir üretim hedefiniz vardı.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR - 1’inci fazda.

ERHAN USTA (Samsun) - 1’inci fazda, pardon... 10 kuyudan 1’inci fazda -doğru, affedersiniz- 10 milyon metreküp, işte 2’nci fazla birlikte 40 milyon metreküpe çıkacaktı filan. Onlar ilk başta da çok şey gitti; mesela, 2003’ün Mayıs, Haziran, Temmuz Ağustosunda hiç gaz gelmedi, Filyos’tan hiç giriş olmadı, sonradan da yaklaşık 4 milyon metreküp... Bu -şey dönemi için- 25 metreküp bedava verildiği dönemde ortalama 4 milyon metreküp civarında bir üretim oldu. Şimdi hesap şu: 6 milyar metreküp evlere verildi; 1 milyar metreküpü sadece Sakarya’dan, Karadeniz’den kendi gazımız, kalan 5 milyar metreküpü, Ruslardan aldığımız doğal gazı millete bedava dağıttık. Bu net mi? Net. Şimdi, bu tamam, millete bir şey dağıtılsın yani yandaşa dağıtılabilecek millete dağıtılsın, ona bir şikâyetimiz yok. Ha, millete dağıtılması, tabii, zengin-fakir, bunu... Kim mesela bizden daha zengin olan milletvekili? Mesela, Mehmet Muş muhtemelen bizden zengindir. Mehmet Muş da 25 metreküpü bedava aldı. Sayın Bakan, siz de muhtemelen konutunuzda bedava kullandınız, ben de bedava kullandım, çok gariban birisi de bedava kullandı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Başkanlık Divanına sataşmayalım.

ERHAN USTA (Samsun) - Böyle bir sübvansiyon olmaz, böyle bir şey yok. Hedefi belli olmayan yani fakire, zengine olmayan... Bu neydi? Bu, seçim öncesi bir şovdu yani para verdik -4 milyar dolarımızı- Ruslara 5 milyar metreküplük kısmı için yaklaşık 4 milyar dolar ödedik. Bunun için seçim öncesi bir şov yaptınız, bu çok yakışsınız bir şey, bunu net bir şekilde ifade etmemiz lazım. Dolayısıyla 6 milyar metreküpün sadece 1 milyar metreküpü kendi ürettiğimiz gaz; kalanı, 5 milyar metreküpü ithal ettiğimiz gaz; bu, milletin vergilerinden karşılandı, zengin-fakir herkesi bu anlamda sübvansiyon etmiş oldunuz. Keşke bunu daha hedefli bir şekilde, bir sübvansiyon şeklinde yapsaydınız da sürekli yapsaydınız. Seçim bitti, gaz işi bitti zaten. Hiç gaz müjdesi geliyor mu? Gelmiyor. Petrol müjdesi var mı? Yok çünkü seçimlere ara verildi. Yani 2028’e doğru muhtemelen o müjdelerle tekrar karşılaşacağız. Şimdi, bir mesele de bu.

Diğer bir konu, bakın, Türkiye’nin gaz çıkarmasından, Türkiye’nin petrol çıkarmasından en az sizin kadar mutlu olacak bir kişiyim şahsen ama yaptığımız her iş ekonomik mi, değil mi diye bence bakmak durumundayız. Şimdi, Sakarya Gaz Sahası ekonomik mi? Bizim hesaplamalarımıza göre -sizin açıkladığınız verilerden, KİT Komisyonu verilerinden- yaklaşık 15 milyar dolarlık bugüne kadar bu iş için bir yatırım yapıldı. Sayın Bakanım, farklıysa sizden alabiliriz. Daha bunun içerisinde bir kısım personel giderleri yok. Mesela, yeni bir platform alındı, 125 milyon dolar verdiniz, işte 140-175 yabancı çalışacak. Mesela, onların ücretleri, diğer personel ücretleri de bu yatırımların içerisinde yok. Yatırım olarak söylediğiniz 15 milyar dolar. Şimdi, şöyle bir hesap yapıyorum: Bugün siz 7 milyon metreküp olduğunu söylediniz. 6 milyon metreküp üzerinden yaptı, 7 milyonda da fark etmez, yüzde 10 artırırsınız, en fazla yüzde 15 artırırsınız yani 13,3 milyon varil yapar, 75 dolar üzerinden yaparsanız 1 milyar dolardır yıllık Sakarya Gaz Sahası’nın bize getirisi. 15 milyar dolar yatırım... Bu, önümüzdeki yıllarda biraz daha elbette artacak. Bakın, 15 milyar doları kendi paramız olsa -kendi paramızı, kardeşim- bu iş için kullanalım, problem değil; yerin şu kadar dibinde işte bir otoban yaptık filan diyoruz, tamam, güzel ama bunları biz dışarıdan borçlanarak alıyoruz. Şu anda, hazine döviz cinsinden yüzde 8 borçlanıyor; 15 milyar dolar, bu para için yıllık bizim ödediğimiz faiz -şu veya bu kanaldan fark etmez- ekonominin ödediği faiz 1,2 milyar dolar Sayın Bakan. Bu da tam bu işin hasılatına denk geliyor. Yani yatırdığımız paranın sadece faizini tahsil edebilecek bir durumdayız bu Sakarya Gaz Sahası’nda. Dolayısıyla biraz meselelere böyle de bakmak lazım. Elbette arz güvenliği önemlidir, bunun bazen olur, bedeli parayla ölçülmez ama onu o kadar düşünüyorsanız Ruslara bu kadar bağımlı kalmamalıydık. Ha bire Rusya’dan gaz alıyorsunuz, bütün anlaşmalar Rusya’yla yapılıyor. Arz güvenliği diye bir kaygımız olduğunu düşünmüyorum. Bunu şahsınız için algılamayın lütfen. Yani bu genel bir politika, AK PARTİ politikaları açısından söylüyorum, tamam mı? Dolayısıyla şu anda Sakarya Gaz Sahası’ndaki borçlandığımız paranın yatırım maliyetinin faizi kadar bir geliri ancak elde ediyoruz, önümüzdeki dönemde bir miktar daha artacaktır ama hiçbir zaman bu rakamların yarısını dahi biz burada sübvansiyon edemeyeceğiz dolayısıyla bunun ekonomik olup olmadığına bakmak lazım, bence bakmak lazım. Dediğim gibi, borç almasak problem değil; aldığımız o borç, ödediğimiz o faiz... Bakın, bu ülke, Türkiye, bu yıl, daha doğrusu 2023 yılında 18 milyar dolar dış faiz ödedi. Yani bu, dış politikada bizim özgün dış politika yapmamıza engel oluyor, her türlü şekilde ayağımızı bağlıyor, milleti fakirleştiriyor; bunları görmek lazım. Dolayısıyla, aldığımız her borcun, kullandığımız, harcadığımız her bir rakamın ne anlama geldiğini çok iyi bir şekilde bence ölçüp tartmamız lazım. Yoksa burada hani “Yerin 4 bin metre altına otoban yaptık...” Güzel yaptık da yani bunu yabancıların parasıyla yaptık ve bundan hiçbir şey kazanılmayacak, belki de -Allah korusun- otoban orada kalacak yani bakınca verilere öyle işte... En son diyorsunuz ki “7 milyon metreküp, 2’nci fazla birlikte 20 milyon olacak.” Hani 2’nci fazla birlikte 40 milyon olacaktı? Yok, hedeflerin hep gerisinde ve ben bu işin üstatlarıyla konuşuyorum, “Bu iş artmaz, azalır.” deniliyor yani önümüzdeki dönemde aynı kuyudan gelen gaz artmaz, azalır. İlk aldığımız maksimumudur yani ilk bir yıldakiler maksimumudur, belli bir test süresinden sonra... Dolayısıyla, burada bence çok ciddi bir yanlış yapılıyor, buna bakmak gerekir.

Şimdi, şurada sorularım var, vaktim de çok sınırlı ama bu Sakarya Gaz... Mesela, sondaj gemilerimiz var değil mi bizim? Bunları biz Akdeniz’de almıştık, Akdeniz’de şu anda bir faaliyet var mı, yok mu? Bu sorumuza cevap verirseniz memnun olurum. “Karadeniz’de, bu, 20 milyon metreküp olacak.” dediniz. Ne zaman gelecek diye daha önceden ben soru hazırlamıştım, onu geçiyorum.

Şimdi, yatırım harcamasına ben 15 milyar dolar diyorum -yani gemi, artı, 1'inci faz, 2'nci faz yatırımı, personel giderleri hariç, personel giderlerini koyunca daha çok yükseliyor- eğer böyle değilse rakam nedir, bize lütfen onu bir söyley misiniz? Sakarya Gaz Sahası için söylüyorum, sahada yürütülen her bin metreküpün üretim maliyeti nedir?

Bu OTC'yi zaten anlayamadık, OTC'nin Yönetim Kurulunda ben bir petrol mühendisi falan görmedim yani bu iş ihtisas gerektirmiyor mu? Bunu bir açıklayın bize. Yani tamam, ben de iktisatçıyım, arkadaşlar genelde iktisatçı, hukukçu falan ama sanki orada biraz daha şey gerekir. Bu yeni alınan platform ne zaman devreye girecek, burada ne kadar yabancı çalıştıracaksınız? Bunları da bize söylerseniz sevinirim.

Şimdi, diğer bir konuya geelim. Bu elektrik tarifeleri seçimler nedeniyle maliyet bazlı olarak uygulanmadı Türkiye'de. Tabii, Türkiye'de AK PARTİ hükümetlerinin bütün politikaları seçimlere dönük olduğu için maliyet bazlı uygulanmadı dolayısıyla elektrik üzerinden çok ciddi bir zararlar karşı karşıya kaldık. Şimdi, mesela, 2017 yılına kadar -rakamlara boğmayacağım sizi ama bunların her birinin tabloları var elimde- sanayicinin enerji bedeli meskene göre daha ucuzmuş, hatta yarısında filanmış sanayici. Niye? Çünkü işte Türkiye'nin hem rekabet gücü açısından hem de sanayiciye elektriği pahalı verdiği zaman sanayicinin cebinden çıkmıyor bu, nihayetinde bu bir malın maliyetinin içerisine giriyor, toplumdaki çıkıyor, yoksa sanayici bunu yansıtıyor yani yansıtılan bir şeydir, fiyattır. Dolayısıyla burada... Ama şimdi ne oldu? Bu seçimler nedeniyle konutu baskıladık. Konut artırılın falan demiyorum, nihayetinde ben de siyasetçiyim ama yapılan bir yanlış var. Yani nihayetinde her şeyi seçime dönük düşünürsek olmaz bu iş, bu ülkeyi yönetemeyiz, yönetirsek de böyle yönetiriz. Yani milyarlarca dolar zarar, milyarlarca dolar yükümlülük, sıkıntı, ondan sonra işte her şeyin allak bullak olduğu bir dönemde... Yani şimdi siyaset de belli bir yere kadar, popülizmin de belli ayarının olması lazım. Şimdi, önceden sanayi şeyin yarısı kadarken... Ya, rakamları okusam belki daha etkileyici olacak ama vaktim yok. Şimdi, bakın, mesela, 1/7/2016'da sanayi 20,5'muş, mesken 22'ymiş, ondan sonra 1/1/2023'te -alçak gerilim, tek tarife için söylüyorum- sanayi 304 kuruş olmuş, mesken 78 kuruşta kalmış, ikinci şeyi, o 8 kilovattın üzerinde olan 155. Bakın, daha onun üzerindeyken bu sefer yarısına inmiş, şimdi yine de 305 kuruş, 113 kuruş şeklinde gidiyor. Dolayısıyla, burada bunun amacı... Hani bu hep böyle olsa problem değil. Şimdi ne yapıyorsunuz? Şimdi, meskende gaza bastınız, birazdan onu konuşacağız ama bunların, sanayide yapılan şeyin de enflasyonist olduğunu ve nihayetinde ekonomide rekabet gücünü düşüreceğini de görmemiz lazım. Böyle, bu şekilde bir çapraz sübvansiyon olmasın. Ben yanlış olduğunu özellikle ifade etmek istiyorum. Burada da yine gelire göre hani bir şey yapmanız... Bir 150 kilovat meselesi var ama o yeterli değil. Yani bu sübvansiyonu, ucuz elektriği gelire göre de yapmadınız, onun yanlışını şimdi anladınız. Şimdi, bu 5 bin kilovat meselesine falan geçiyorsunuz, o da ayrı bir şey. Oradaki problem de tabii bir anda geçmesi. Şimdi, elektrik faturası aylık yaklaşık bin liranın üzerinde olanlara -1.060 liraya falan geliyor yanlış bilmiyorsam, tamam mı- bir anda 1.100 lira zam gelecek yani 2.000-2.200 lira falan ödemeye başlayacaklar. Yani bu da şey değil. Ondan sonra "Enflasyon şöyle oldu." diye Mehmet Şimşek öbür taraftan bağırarak, "Bu iş bu nasıl oluyor?" diye; o da ayrı bir konu.

Şimdi, bunu da geçtik, son kaynak tedarik tarifelerini bu vesileyle söylemiş oldum yani -tam rakamını söylüyorum- aylık 417; hemen 418 olursa 1.046 liradan 2.168 diye çıkacak fatura, yüzde 107'lik bir artış; bu çok yüksek bir artıştır. Normalde -ben çok fazla bilmiyorum- bizim evin elektrik tüketimi de herhâlde bu civarda oluyor. Tabii burada bir de elektrikli araç kullananların, evinden kullananların -insanlar, işte, elektrikli araca, bilmem neye teşvik edildi, şimdi Togg'umuz var, bilmem ne var- bir anda faturalarını da 2 katına çıkarmış oluyoruz. Bunun da diğer bir şeyi var. Ya, burada nötrüm politik olarak yaptığımız şeye ama esas itirazım, zamanında böyle hedefi olmayan sübvansiyonlar yapmanız ve bundan dolayı çok ciddi bir zarara uğratmanız bu kuruluşları.

Şimdi, yurt içerisinde çıkarılan ham petrol... Az da olsa ham petrol çıkarıyoruz yurt içerisinde. Bunun ne kadarı devlete kalıyor, ne kadarı özel sektöre kalıyor? Şimdi, ilk Petrol Kanunu'muz -yanlış bilmiyorsam- 1954 yılında çıkmış, 1954 yılında Petrol Kanunu çıkarken şu söylenmiş, orada bir hüküm var, bir madde var, diyor ki: "Toplam alınanlar, devlet için alınanlar, vergiler, şunlar, devlet katkısı, bilmem ne, yüzde 55'i geçemez." 1954 yılında petrol 2 dolar, ham petrolün varil, şu anda 75-80-90 dolar olan, 100 küsurları geçen şey. Tamam mı? Şimdi, en son söyleyeceğimi baştan söyleyeyim: O günden bugüne 1954 yılında çıkarılan Petrol Kanunu'nun mali hükümlerinde hiçbir değişiklik olmamış. 1954-2024, yetmiş yıl geçmiş yani petrolün fiyatının 2 dolardan 150 dolarlara kadar tırmandığı zamanlar olmuş. Hadi, o 2 doları güncelleştirirsek bugün bakınca -şurada hesabını yapmışım, 25 dolara denk geliyordu herhâlde- en az 80 dolar, geçen yıl 90 doların üzerindeydi, bu yılın ortalaması da 83-85 dolar -orta vadeli programa bakarsak- ham petrol fiyatı olarak alınmış. Dolayısıyla, şimdi, burada ne oluyor Sayın Bakan? Olan şey şu: Hani, geçmişte petrol ucuzmuş, dolayısıyla petrol ucuz olduğu için arama faaliyetleri, bilmem neleri falan, toplam içerisindeki maliyeti daha fazla olduğu için orada bir yüzde 55'le sınırlanmış devlete verilecek pay. Şimdi, bakın, şöyle bir grafik de var -okların yönlerine bakarsanız- bütün dünyada aslında devletin aldığı hep artırma yönünde bir eğilim var. Ha, tabii, kazmayı vursan petrol çıkarılan yerlerde yüzde 90'a kadar, yüzde 90'ın üzerinde alan ülkeler var. Onlar elbette emsalimiz değil, bizde maliyetler daha yüksek ama bizde çok düşük alınıyor. Şimdi, onların birazdan rakamlarını -evraklarımı karıştırmazsam- söyleyeceğim. Şimdi, yüzde 12,5 devlet katkısı, yüzde 25 kurumlar vergisi, yüzde 15 gelir vergisi, stopajıyla falan baktığımız zaman bugün devlet katkısı, devletin aldısı daha doğrusu yani devlete kalan 90 dolarlık varil üzerinden yüzde 38; 100 dolar üzerinden yaparsak da yüzde 37, şirkete kalan da yüzde 45 Sayın Bakan. Şimdi, bu çok yüksek, şirketlere bıraktığımız çok yüksek bir oran, böyle bir rakam yok hiçbir yerde. Bakın, dünyayı incelettirin arkadaşlara, zaten kendiniz biliyorsunuzdur, belki de çok gündeminizde olmadığı için bilmiyor da olabilirsiniz. Mesela, ben şurada bir rapor buldum, o raporda diyor ki: Yaklaşık yüzde 10 ve 10 dolardır varil başına özel sektöre kalan bu işlerde ama biz yüzde 45 bırakıyoruz veya dolar cinsinden varil başına 40 dolar, 41 dolar bırakıyoruz. Yazıktır, günahdır. Az da çıksa bir petrol çıkarıyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, iki dakika ekliyorum, toparlayın.

Buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim.

Mesela, buradan -kâr demiyorum- aşırı kârdan dolayı -özel sektöre- yaklaşık 110 milyon dolar bir yıllık kaybımız var, burada özellikle dikkatinize sunmak istiyorum. Bu, nihayetinde siyasi bir konu falan da değil. Ya devlet hissesini artırmanız lazım ya da kurumlar vergisini

-benim özellikle uzun süredir söylediğim bir şeydi- farklılaştırmamız lazım. Sektörlere göre diyordum, en son farklılaştırdık, nihayet AK PARTİ zor da olsa dediğimize geldi; bankacılıktan başladı, biraz bankacılık, biraz başkalarında falan... Mesela, buralarda kurumlar vergisini -ne bileyim ben- eski oranla... Çünkü bu yüzde 55'i koyduğumuzda kurumlar vergisi zaten yüzde 46'yı, şu anda kurumlar vergisi yüzde 25 -bu mali hükümlerin değiştirilmemesi- yani kurumlar vergisi 20-25 puan düşmüş o güne göre; bir. Efendim, petrol fiyatları reel olarak çok ciddi bir şekilde artmış ama siz hâlâ kendinizi sınırlıyorsunuz "Devlet olarak benim aldığım şunu geçemez." diye. Zaten oraya da gelmiyorsunuz, yüzde 38'de kalıyorsunuz. Dünyadaki emsal ülkelere bakıldığında bunun mutlak suretle artırılması lazım, buradan milletin cebine girecek parayı hiçbir yabancı şirketin cebine bırakmayalım. Nihayetinde TPAO'nun dışındakiler de yabancı şirketler. Onların kurumlar vergisinde rekortmenler listesinde olduğunu zaten biliyoruz, onların da elimizde belgeleri var, onları söylemiyorum.

Şimdi -kısa kısa, vaktim azaldı- Sayın Başkan da bugün bizden rica etti "Çok fazla uzatmayalım." falan diye. Bu Ruslardan 35-40 dolar civarında doğal gazı ucuza alıyoruz bildiğim kadarıyla Sayın Bakan fakat bu, bizim akaryakıt fiyatlarına yansımıyor çünkü akaryakıt fiyatlarında -Akdeniz-İtalyan piyasası bilmem ne bir hesabı var, o hesap üzerinden; bugün diyelim ki 80 dolar Brent üzerinden veya neyse- bir hesap yapılıyor, bu hesap üzerinden ödüyoruz. Şimdi, Ruslardan aldığımız petrolün toplamı ne kadar, yüzde 35-40'ı mıydı, öyle bir şeydi herhâlde, orasını yanlış hatırlıyor olabilirim dolayısıyla paçaladığımız zaman bunun en az bir 15-20 dolar civarında bir şey getirmesi lazım. Bizim akaryakıt fiyatlarımızı, pompada kullandığı, vatandaşın kullandığı akaryakıt fiyatlarını ucuzlatması lazım. Şimdi, o zaman bir şey oluyor, bu ya rafinerinin cebinde kalıyor ya da araçların cebinde kalıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tamamlayalım lütfen.

ERHAN USTA (Samsun) - Bitireceğim Sayın Başkanım.

Bunun nerede kaldığını bize söylerseniz biz çok memnun oluruz, ben bunun ciddi bir sorun olduğunu düşünüyorum yani akaryakıtı daha ucuz verme imkânımız varken... Veya devlet en azından vergi olarak alsın aradaki farkı ama devletin cebine kalsın veya bu paranın nereye gittiğini bilsek iyi olur.

Şimdi, bu stratejik planınızı inceledim, geçen stratejik planı... Mesela, bor bizim için çok önemli, oradaki hedeflerinizin ancak yüzde 72,3'ü -hedefleri de koyan kendinizsiniz yani nihayetinde hedefler zaten iddialı değil ama o iddialı olmayan hedeflerin de ancak yüzde 72'si gerçekleştirilmiş. Madencilik uluslararası standartlarda etkin, verimli, güvenli şekilde sürdürülmesi hedefinin sadece yüzde 63'ü gerçekleştirilmiş; bunlar çok düşük oranlar. Denetim altyapısının, personelin teknik yönden güçlendirilerek yapılan maden ruhsat denetim sayısının da yüzde 68'ini gerçekleştirmişsiniz; bunların çok düşük rakamda olduğu özellikle söylemek isterim.

Sayın Başkan, çok kısa... bitireceğim.

Bu TEİAŞ meselesi var; bu TEİAŞ'ın özelleştirme kapsamından çıkarılması lazım. Bir şey yapıldığı yok, özelleştirilecek filan hâli de büyük ihtimal yok, öyle bir çılgınlığın yapılacağını düşünmüyorum ama bunu buradan çıkarmak lazım çünkü bu iletim meselesi milli bir meseledir, bu, devletin yapması gereken bir iştir. Şimdi, vaktim olmadığı için bunun teferruatını, görüşlerimi ifade edemeyeceğim ama bunu mutlak surette çıkarmak lazım.

Son olarak da Sayın Bakan, biz -emsal ülkelerle gelirlerine göre baktığımızda- akaryakıtı pahalı kullanıyoruz Şimdi, şöyle bir grafik var: Şu kırmızı olan Türkiye; bakın, şuradaki ülkeler... Tabii, Lüksemburg'u almıyorum, onun geliri çok yüksek. Mesela, bu, Temmuz 2023'te yapılmış tablo, bizde bir asgari ücretli o zaman 414 litre akaryakıt alıyordu, şu anda 392 litreye düştü bu. Mesela, bakıyorsun, birçok ülke bizim çok çok üzerimizde alıyor. Dolayısıyla, hani bazen deniliyor ya işte "Salt fiyatı olarak bakıyor." ama adamın geliriyle bakmak lazım. 2 bin dolar asgari ücret var, orada 2 dolar; 500 dolar asgari ücretimiz var, biz de de 2 dolar, değil mi; böyle bir şey olmaz. Meseleye böyle bakmak lazım, böyle bakıldığı zaman da akaryakıtı pahalı kullandığımız, özellikle motorini, ulaşımında çok kullanıldığı için... Maalesef, demir yolları ağıımız çok yeterli değil. Dolayısıyla, bunun ekonomik rekabet gücü açısından ciddi bir sıkıntı yarattığını da görmek gerekir diye düşünüyorum.

Tekrar bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, görüşmelerimize 14.30'a kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati:13.28

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 14.32

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, 14'üncü Birleşimin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

Kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Saadet Partisi Grubu adına Sayın Mesut Doğan.

Sayın Doğan, buyurun lütfen.

Süreniz yirmi dakikadır.

MESUT DOĞAN (Ankara) - Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum. Toplantımızın, çalışmamızın hayırlara vesile olmasını diliyorum.

İşin gerçeği, ben de bugün çalışmalarını yürütürken Saadet Partisi-Gelecek Partisi Grubu olarak Bakanlığımızla ilgili uzun bir bilgilendirme, teklif, tenkit ve tespitte bulunmak istiyordum fakat hem Sayın Bakanımızı dinledikten hem de parti temsilcilerimizi dinledikten sonra vazgeçtim. Nedeni tekrarlarla herkesi yormak istemiyorum; artı, dikkat çekmek istediğim önemli hususların da kalabalığın içerisinde -işin gerçeği- yok olmasını istemiyorum. Bu anlamda, ara sokaklara girmeden, ana cadde üzerinden sadece dikkat çekmek istediğim birkaç hususu ifade edip sözlerimi inşallah kısa sürede tamamlamak niyetindeyim.

Birincisi, Sayın Bakan, konuşmasına başlarken hepimizin bildiği ve keyif aldığımız bir cümleyle başladı, dediler ki: "Türkiye yer altı kaynakları açısından oldukça zengin bir ülke olup üretilen maden çeşitliliği açısından dünyada 7'nci sırada yer almaktadır." Bu çok önemli bir durum, çok değerli bir durum. Akabinde de bir rakam verdiler, dediler ki: "2023 yılında toplam maden ihracatımız 5,7 milyar dolara çıkarıldı." 5,7 milyar dolar ne demek? TL olarak yaklaşık 196 milyar demek. 196 milyarı da tek başına düşündüğümüz zaman kıymetli bir rakam, önemli bir girdi fakat bunu iki rakamla kıyasladığımız zaman, Türkiye açısından toplam, bütüncül bir bakışla gözlemlediğimiz zaman aslında ne kadar vahim bir durumda olduğumuzu gösteriyor. Çünkü 2023 yılında madenden elde ettiğimiz gelirin toplamı 2025 yılında faize ödeyeceğimiz bir aylık para demektir. Bir ülke düşünün ki dünyada en önemli yer altı kaynaklarına sahip bir ülke ve o ülkenin bir yıllık toplam geliri sadece bir aylık faiz parasına gidiyor ki bu, aslında Türkiye'nin içinde bulunduğu vahim durumu göstermek açısından tek başına yeterli. Ki bunun yanında da hemen ithalatımız ifade edildi, o da 40 milyar dolar ki bu -aradaki açık zaten yaklaşık 35 milyar dolar-sadece madencilik alanında açığımız var demektir.

Yine, konuşmanın sonlarına doğru bir rakam daha ifade edildi Sayın Bakan tarafından, denildi ki: "2023 yılında insanımıza elektrik ve doğal gazda 328 milyar, 2024 yılında ise on ay içerisinde 275 milyar destek verildi." Peki, desteği kim verdi Sayın Bakan? Devletimiz verdi. Peki, devlet kim? Devlet eli, cebi şişkin, zengin bir iş adamı değil ki; devlet sizsiniz, biziz yani 85 milyon insan. Sonuçta onu yine biz ödedik. Öyleyse buradaki kısır döngü mecburiyetini doğru okumamız lazım, doğru anlamamız lazım. Hâlbuki, bence insanlarımıza elektrik faturasında destek verme yerine, doğal gaz faturasında destek verme yerine, kömür dağıtma yerine, yardım etme yerine, işçinin, memurun hakkını, alın terini tam vererek onlara hiçbir destek vermek zorunda kalmayız. Tütünün hakkını vererek, fındığın hakkını vererek, buğdayın hakkını vererek, mısırın hakkını vererek millet kendi elektrik faturasını devlete ihtiyaç duymadan zaten verir ama biz burada, fakirleştirdiğimiz insanların ödeyemediği faturalara verdiğimiz destek üzerinden reklam yapma çabasına giriyorsak aslında bu, insanımızın da ülkemizin de devletimizin de ne kadar kötü durumda olduğunu göstermekten başka hiçbir şeye yaramayacaktır.

Yine, bu konu gündeme gelmişken şunu da ifade etmek isterim: Devletin tekel konumunda olan bir ihtiyaç veya tekel konumunda olan bir ürün üzerinden özelleştirme yapmasını bizim kabul etmemiz mümkün değil. Elektrik özelleştirilemez ki; müşterisi garanti olan bir noktada özelleştirme yapmak demek, bütün milleti alternatifli olmayan ama mutlak ihtiyaç duyulan bir konuda özel sektörün inisiyatifine bırakmak demek. Hâlbuki bu konu, bu alan devlet tarafından yönetilmiş olduğu takdirde hem aradaki açık düşecek hem de insanlarımız özel sektörün özellikle ama özellikle inisiyatifine bırakılmamış olacaktır diye düşünüyorum.

Bunun yanında, sadece ve sadece yine genel anlamda iki noktaya dikkatinizi çekmek isterim ama bu iki noktaya dikkat çekmeden önce de ortaya bir yaklaşım koymak istiyorum. Bizim medeniyetimize göre, dünyada yaşayan herkes dünyada var olan tüm nimet ve tüm haklara ortaktır. Bakın, tekrar söylüyorum: Dünyada yaşayan herkes dünyada var olan tüm nimet ve tüm haklara ortaktır. Devletin asli görevi ise herkesin bu nimet ve haklardan adil bir şekilde faydalanmasını temin etmektir, bunu yapmadığı takdirde milletine hizmetten ziyade bilerek veya bilmeyerek zulmetmiş olur. Peki, iktidar nedir? İktidar ise millet tarafından geçici süre milleti yönetmek üzere görevlendirilmiş emanetçilerdir. Eğer bir iktidar -ister yüzde 100 oy alsın- kendinin emanetçi olduğunu unuttur ve o ülkenin sahibi olduğunu zannetmeye başlar ise -bilerek veya bilmeyerek- zalimleşir ve insanlarına zulmetmeye başlar. Bunu da hatırlatmamın ana nedeni şu arkadaşlar: 85 milyonun hakkı olan nimet emanetçi konumunda olan bir iktidar asla ve asla çarçur edemez, bir. İki, yine, 85 milyonun değerlerini ezecek, değerlerini atlayacak şekilde hiçbir iktidar adım atamaz. Bu iki maddeyi söylememin nedenlerinden biri, maden işletmeciliğiyle ilgili tavrımız, davranışımız ve yol yürüyüşümüz; ikincisi ise dışarıya yönelik yaptığımız ticaretteki akıl almaz tutumdur.

Birincisiyle ilgili, aslında Türkiye'de maden işletmeciliğiyle ilgili durumumuzu görmek, röntgeni çekmek için zaten İliç'te yaşamış olduğumuz o vahim, büyük acı olaya bakmamız yeterli. Hepinizin malumu, 13 Şubat günü İliç'te ciddi ve canımızı acıtan bir hadise yaşadık.

Liç kayması oldu ve 9 insanımızı kaybettik. Akabinde bütün partilerin ittifakıyla, desteğiyle bir Komisyon kuruldu, biz de o Komisyonun bir üyesi olarak çalışmalara katıldık ve inanıyorum ki gerçekten, aylarca verimli ve nitelikli bir çalışma yürüttük. Bakanlıklarımızı dinledik, sendikaları dinledik, bazı kamu kurumlarımızı dinledik, bazı sivil toplum örgütlerimizi dinledik ama sonuç, 9 insanımızın neden öldüğünü yani suçlunun kim olduğunu öğrenemedik; herkes topu taca atıyor. A bakanlığımı dinliyoruz, o bir şeyler söylüyor; B bakanlığımı dinliyoruz, o bir şeyler söylüyor ve kimse sorumluluğu üstlenmiyor. Kaza nerede oldu? Liç yığnında. Peki, kimin sorumluluğunda? Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızı dinliyoruz, diyor ki: “Biz sadece ocaktan sorumluyuz, liç alanı bizi ilgilendirmiyor.” Çevre Bakanlığımı dinliyoruz, Çevre Bakanlığı da diyor ki: “Biz liç yığnının zemini ve çatısıyla ilgileniyoruz, ortası bizi ilgilendirmiyor.” Çalışma Bakanlığımı dinliyoruz, onlar da diyorlar ki: “Biz sadece çalışanlardan mesulüz, o liç yığnıyla ilgimiz yok.” Böyle bir mantık, böyle bir yaklaşım, böyle bir anlayış olabilir mi? Ve burada, binlerce insanın çalıştığı bir alanda sadece 9 insanımızın hayatını kaybetmiş olması bir taraftan acı olmakla beraber, bir taraftan mucize ama mucize dediğim kısımda da yine başka bir ihmalkârlık var. Aslında 9 insanımızı kaybetmiş olmamızın nedeni ne biliyor musunuz? Çünkü kaza bağıra bağıra geldi, kendini göstere göstere geldi, ondan dolayı mecburiyetten alınmış tedbirler var ama kesin çözüm, kesin engel hususunda kimse adım atmadı.

Başka bir durum da şu: Biz, şimdi, maden işletmeciliğini teşvik ederken, özelleştirirken hiçbir kamu kurumumuz kâr, zarar, risk analizi yapıyor mu diye baktım; bunun da yapılmadığını gördüm. Amaç ne? Para kazanmak, böyle olmamalı ama eğer yaklaşımın en tepe noktasında para kazanmak var ise gerçekten para kazanıyor muyuz diye baktım; para kazandığımız da yok. Mesela, bizim İliç'te on iki yıl içerisinde -yine Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın verdiği rakamlara göre söylüyorum- kazancımız ne kadar biliyor musunuz arkadaşlar? Günlük 600 bin lira. Günlük 600 bin lira karşılığında koskoca bir şehri tehlikeye attık, bütün insanları tehlikeye attık, bütün ormanları tehlikeye attık, bütün çevreyi, bütün o çevrede yaşayan canlıları tehlikeye attık. Karşılığında devletin geliri ne, kazancı ne? Sadece 600 bin lira. 17 kilometre çarpı 25 kilometrekarelik alanı günlük 600 bin liraya devlet kiraladı veya verdi. Böyle bir anlayış kabul edilebilir mi?

Bunun yanında, yine İliç'te yaşanan hadiseyle ilgili bir yaklaşım daha söylemek isterim, o da şu: Biz bu çalışmaları yürütürken kazanın olduğu bu liç yığnıyla ilgili -ki liç yığnı 250 metre yüksekliğinde- bunun projelendirilip projelendirilmediğini sorduk ya da hangi bakanlığın inisiyatifinde bu projenin istendiğini sorduk. Onun da cevabını alamadık. Ya, Türkiye'nin herhangi bir köyünde, beldesinde, ilinde, ilçesinde 1 katlı ev yapacak olsanız projersiz kabul etmezler ama 250 metre yüksekliğindeki bir liç yığnının projesi yok ve o liç yığnının nerede yapılacağına kimin karar verdiğine dair bir yaklaşım da yok. Bu kadar sahipsiz bir çalışma, bu kadar sahipsiz bir maden ocağı, bu kadar sahipsiz bir ülke, bu kadar sahipsiz bir şey düşünülebilir mi? Bu anlayışın ortadan kaldırılabilmesi için, mevzuattan kaynaklı olan, uygulamadan kaynaklı olan, denetimden kaynaklı olan boşlukların mutlaka ama mutlaka bir an önce doldurulma mecburiyeti vardır ki insanlarımızı da çevreyi de madeni de inşallah korumuş olalım.

İkinci dikkat çekmek istediğim husus ise bu BTC Boru Hattı'yla ilgili. BTC Boru Hattı'yla ilgili çok şeyler konuşuldu Sayın Bakanım ama özellikle Grup Başkan Vekilinizin Genel Kurulda söylediği sözler benim açımdan dehşet vericiydi. Yani savunmaya geçti, oradan dünyanın en büyük terör örgütüne petrolün gittiğini kabul etti ama “Bilesiniz ki biz bunun karşılığında şu kadar para kazanıyoruz.” dedi tabiri caizse. Günlük ne kadar? 7 bin varil ve “Biz her varilden şu kadar para kazanıyoruz.” Ben merak ediyorum, bir canın karşılığı kaç lira? Parayla ölçülebilir mi? Bu yıl Meclis açılışında Sayın Cumhurbaşkanı geldiler ve Mecliste şöyle bir ifade kullandılar ki -biz bunu zaten elli beş yıldır söylüyoruz- dediler ki: “İsrail'in nihai hedefinde Türkiye var.” Ne demek bu? Karşımızda İsrail terör örgütünün nihai hedefinde Türkiye toprakları var. Öyleyse olaya tersten şöyle bakmamız gerekmez mi? Türkiye topraklarında gözü olan bir terör örgütüne bireysel, kurumsal, şirketsel veya devlet olarak onu güçlendirecek zerre miktar bir katkı vatan hainliği değil midir, ihanet değil midir? Biz hem buradan, petrol hattından onu güçlendirecek adımlar atacağız ama ondan sonra gençlik kollarımız kafeteryaları basacaklar ve biz bunlarla kendimizi tatmin etme ciheti içerisine gireceğiz.

Ben bu vesileyle tekrar hatırlatmak isterim. Bazen coğrafyamızda yaşanan bu hadiseyi birileri İslami hassasiyeti olan insanların sorunu gibi görüyorlar ki bunu böyle düşünmek büyük bir gaflettir, önümüzdeki millî bir meseledir çünkü tekrar söylüyorum, dün gizli gizli fısıldadıkları fikirlerini artık askerlerini motive etmek için aleni söyleyen komutanlar var ve o komutanların söylediği sözün içerisinde büyük İsrail projesi var. Biz büyük İsrail projesini sesli olarak zikreden bir terör örgütüne devlet olarak yardım ediyor isek bunun hem ülkemize yönelik ne kadar ciddi bir ihanet olduğunu görmek mecburiyetindeyiz hem de gelecek nesle ne kadar kötü örnek olduğumuzu bilmek mecburiyetindeyiz.

Gelecek nesle kötü örneklik bakımından şu yaklaşımı da ortaya koymak isterim: Türkiye'de maalesef bazen “eğitim” denilen şeyi okulda başlayan, okulda biten bir süreç olarak görüyoruz. Hâlbuki eğitim insanın doğuşundan ölümüne kadar devam eder ki hayatta yaşadığımız her hadise toplumun eğitimine yapılan en büyük katkıdır. Ülkelerde ise gençlerin eğitimine en hızlı katkıyı sağlayan unsur çıkarılan kanunlardır. Eğer bizim çıkarmış olduğumuz ticari kanunlar bir terör örgütüne ticaret yapmamızı engellemiyor ise gençlerin bundan alacakları ders şudur: Demek ki para kazanmak için her şey mübahtır ve buna da neden olan devlettir ve bizim de bunu kabul etmemiz mümkün değildir.

Bu açıdan yine bilelim ki İsrail terör örgütü insanlık için en büyük tehdittir, en büyük tehlikedir. Bunu da abartmak için, popülizm olsun diye söylemiyorum çünkü kendileri dünyada bütün insanlardan kendilerini üstün olarak gören, kendileri dışında, siyonist olmayan Yahudiler dışında herkesi insanımsı hayvan olarak gören bir anlayışa sahipler ve biz de böylesine bir örgüte direkt veya indirekt yardım etme hususunda hassas davranmıyor isek gerçekten değerlerimizi kaybettik demektir; gerçekten bize emanet edilen ülkeye bilerek veya bilmeyerek ihanet ediyoruz demektir.

Bizim AK PARTİ iktidarına söyleyeceğimiz bu anlamda, bu noktada en kısa, en öz cümle şu ki: Bilesiniz, ortaya çıkan her gerçeği sakın ha sakın eteğinizi örterek kapatmaya çalışmayın çünkü komik değil, rezil oluyorsunuz. Bu, kabul edilebilir bir şey değil; bu, anlaşılabilir bir şey değil.

Yeri bu olmadığı hâlde ifade etmek gerekir ki bırakın protestoları, bırakın mitingleri, bırakın yardım etmeyi, Türkiye Cumhuriyeti devletinin hem ülkemize yapabileceği hem insanlığa yapabileceği en büyük hizmet ve ödev İsrail terör örgütüne askerî müdahalede bulunmaktır. Bunu yapmadığımız takdirde yarın bu söylediklerimizin ne anlama geldiğini hep beraber görmüş olacağız diyor, burada bulunan bütün milletvekili arkadaşlarımı tekrar saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Doğan, teşekkür ederiz.

Sayın İsmail Faruk Aksu, Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına.

Buyurun.

Süreniz yirmi dakika.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, Değerli Bakan Yardımcıları, bürokratlar, basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakanım, sunumunuz için teşekkür ediyorum, başarılar diliyorum.

Enerji, ülkemizin ekonomik büyümesinde ve kalkınmasında kritik rol oynayan stratejik bir alandır. Bu alandaki yatırımlar sadece enerji arz güvenliğini sağlamakla kalmamakta, aynı zamanda ülkemizi enerjide bağımsız bir konuma taşıma hedefine hizmet etmektedir. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın bütçesi, Türkiye'nin enerji alanında kaydettiği mesafeyi, dünyadaki rolünü ve yenilenebilir enerjiyle madencilikteki başarılarını daha da ileriye taşıyacak bir vizyonu desteklemektedir. Enerji, ekonomik büyüme ve nüfus artışının beraberinde getirdiği enerji talep artışıyla, iklim değişikliği, küresel riskler ve diğer konjonktürel gelişmelerle birlikte dünyanın en popüler gündemi, toplumsal farkındalığın en yüksek olduğu bir konudur. Sürdürülebilir büyümeyi ve iklim değişikliği hedeflerine ulaşılmasını amaçlayan yeşil ve döngüsel ekonomi yaklaşımının ancak enerji verimliliğinin sağlanarak temiz üretim uygulamalarıyla mümkün olacağını değerlendiriyoruz.

Enerji, kalkınmanın itici gücüdür; ülkemizin yükselişinin dinamosudur; ısınma ve aydınlatma gibi gündelik yaşamın vazgeçilmez unsurudur. Birçok sektörde ana girdilerden olması yanında, diğer sektörlerin dönüşümünde de oyun değiştirici bir role sahiptir. Bu çerçevede, ülkeler açısından enerji arz güvenliğinin sağlanması başta olmak üzere yenilenebilir enerji üretim kapasitesinin ve enerji verimliliğinin artırılması gerek ekonomik gerekse stratejik açıdan daha da önem kazanmıştır.

Değerli milletvekilleri, öncelikle, Türkiye'nin, enerji güvenliğini sağlamlaştırma ve ekonomimizi dış şoklara karşı daha dayanıklı hâle getirme yönünde attığı kritik adımların altını çizmek yerinde olacaktır. Gıpta edici bu kapasitenin oluşturulmasında Bakanlık ve ilgili kuruluş çalışanları ile emeği geçen herkese teşekkür ediyoruz.

Son yıllarda ülkemizde yerli kaynaklara dayalı enerji üretimimizi artırmaya yönelik önemli projeler hayata geçirilmiştir. Karadeniz'de keşfedilen 710 milyar metreküp doğal gaz rezervi, ülkemizin enerji bağımsızlığı hedefi doğrultusunda attığı dev bir adım olmuştur. Bu keşif, Türkiye'nin doğal gaz ihtiyacının önemli bir kısmını yerli kaynaklarla karşılamasına ve dışa bağımlılığı azaltmasına katkı sağlayacak, aynı zamanda ülkemizin bölgesel enerji denklemini değiştirebilecek bir güç hâline gelmesinde önemli bir rol oynayacaktır. Diğer taraftan, Şırnak Gabar Dağı'nda keşfedilen kaliteli petrol rezervi, Türkiye'nin yüzde 90'ın üzerinde ithalata bağımlı olduğu petrol ihtiyacının karşılanmasına önemli destek olacaktır. Ekim ayı itibarıyla Gabar bölgesindeki sahalarda toplam 50 üretim kuyusundan çıkarılan günlük petrolün yaklaşık 52 bin varile ulaşmasından mutluluk duyuyoruz.

Enerjide önemli bir dönüşüm unsuru olan ülkemizin ilk nükleer santrali olan Akkuyu Nükleer Güç Santrali'nin tamamlanması için gün sayılıyor olmasından da memnuniyet duyuyoruz. Nükleer yakıtın sahaya inmesiyle tesisin nükleer tesis özelliği kazanmış olması ülkemiz için tarihi nitelikte bir adım olmuştur. Tamamlandığında Türkiye'nin elektrik ihtiyacının yaklaşık yüzde 10'unu karşılayacak olan santralin ilk ünitesinin 2025 yılında devreye alınacak olması milletimiz adına şüphesiz ki gurur verici bir gelişmedir. Santralin tüm ünitelerinin 2028 yılı sonuna kadar elektrik üretimine başlaması ise elektrik sektöründe arz güvenliğimize yönelik önemli bir katkı olacak, aynı zamanda da nükleer enerji üretim teknolojisine sahip olma hedefimiz gerçekleşmiş olacaktır.

Sayın milletvekilleri, enerjinin ekonomik boyutunun yanı sıra, siyasi, diplomatik, çevresel ve insani boyutlarının olması uzun vadeli bir enerji stratejisinin önemini ortaya koymaktadır. Partimizin enerji politikası dışa bağımlılığı en aza indirirken enerji tedariki ve güvenliğinin sağlanmasını, yerli kaynaklara yönelik arama faaliyetlerinin etkinleştirilmesini, enerjide verimliliğin ve millî kaynakların payının artırılmasını hem üretim hem de tüketim aşamasında enerjinin çevre ve insan dostu olmasını öngörmektedir. Kamu enerji yatırımlarının Türkiye'nin kalkınma hedefleriyle uyumlu, planlı ve istikrarlı bir şekilde devam ettirilerek yerli ve yabancı sermayenin bu alandaki yatırımlarının teşvik edilmesi, enerji ihtiyacının kaynak çeşitliliği sağlanarak kesintisiz ve yeterli bir şekilde düşük maliyetle bir arz sistemi içinde karşılanmasını hedeflemektedir.

Enerjinin dinamik ve karmaşık yapısı enerjiyle ilgili değerlendirmelerin çok boyutlu ve çok eksenli bir yaklaşımla gerçekleştirilmesini zorunlu kılmakta, bunları dikkate alan millî bir enerji politikası ortaya koymamızı gerektirmektedir. Diğer yandan, enerji kaynaklarının üretiminden tüketimine kadar geçen her aşamada özel kesimin imkânlarından yararlandığı, faaliyetlerinin desteklendiği, aynı zamanda tüketici haklarının korunduğu, rekabetin tesis edildiği sağlıklı ve etkin işleyen bir enerji piyasasının devamlılığının sağlanması önem arz etmektedir.

Türkiye, enerji talebinin dörtte üçünü enerji ithalatı yoluyla karşılamaktadır. Enerjinin toplam ithalat içerisindeki payının ortalama yüzde 20'lere çıkması ülkemizin dış ticaret açığında ve cari işlemler dengesinde önemli belirleyicilerden birinin enerji ithalatı olmaya devam ettiğini göstermektedir. Nitekim 2023 yılında yıllıklandırılmış cari işlemler hesabı 40,5 milyar dolar açık verirken enerji hariç cari işlemler hesabı 12,2 milyar dolar fazla vermiştir. Bu durum yerli enerji kaynaklarının artırılmasının ne denli önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Türkiye'nin yenilenebilir enerji üretim kapasitesini ve enerji verimliliğini artırması ekonomik ve stratejik öneme sahip bir başka konudur. Enerji kaynaklarının üretimden tüketime kadar en yüksek etkinlikle değerlendirilmesi için enerji verimliliğine yönelik faaliyetlerin enerji politikalarının öncelikli konusu olmaya devam etmesi şarttır. Yenilenebilir enerji alanında dünya çapında önemli bir aktör hâline gelen ülkemiz, bu alanda dev yatırımlar yapmaktadır. 2053 yılı net sıfır emisyon hedefine ulaşmada en büyük katkı yenilenebilir enerji dönüşümüyle elde edilebilecektir. Bu dönüşüme ise sektör uzmanlarına göre özellikle güneş ve rüzgâr enerjisi öncülük edecektir. Güneş, rüzgâr, hidroelektrik ve jeotermal enerji kaynaklarına yönelik projelerle yenilenebilir enerji kurulu gücümüz hızla artmaktadır. Atılan öngörülür adımlar ve nitelikli yatırımlar sonucu yenilenebilir ve temiz enerjide Türkiye, Avrupa'da ve dünyada ön sıralarda yer almakta ve küresel ölçekte pozitif bir örnek olarak gösterilmektedir. Eylül ayı itibarıyla elektrik enerjisi kurulu gücümüz 114.215 megavat seviyesine ulaşmıştır. 2023 yılında yenilenebilir kaynaklara dayalı üretim tesislerinin kurulu gücünün toplam kurulu güce oranı yüzde 57'yi, 2024 yıl sonu itibarıyla ise yüzde 60'ı geçmesi beklenmektedir. Ülkemizi Avrupa'da 5'inci, dünyada 11'inci sıraya çıkaran bu yatırımlar gücümüze güç katmıştır.

Enerji verimliliğini artırmaya yönelik önlemler enerji kaynaklarımızın daha etkin kullanılmasına; sanayiden ulaştırmaya, konuttan kamu binalarına kadar geniş bir alanda enerji tasarrufu sağlanması enerji talebini azaltırken sürdürülebilir bir enerji yapısının oluşturulmasına destek verecektir. Kaçak kullanımın önlenmesi, iletim ve dağıtımın güvenli bir şekilde gerçekleştirilmesi için kamu eliyle etkin mekanizmaların geliştirilmesi şarttır. Ayrıca, kullanım bilincinin artırılmasıyla ailelerin harcamalarında önemli bir yer tutan enerji maliyetinin azaltılması da mümkün olacaktır.

Değerli milletvekilleri, Türkiye hem ithalat kaynaklarını çeşitlendirerek hem de keşiflerle yerli kaynak karşılama oranını artırarak doğal gazla önemli bir arz güvenliği sağlama yolunda önemli adımlar atmıştır. Ülkemizde büyük ölçüde hidrolik kaynaklı elektrik üretimindeki dalgalanmalara bağlı olarak değişen doğal gazın elektrik üretimindeki payı 2000'li yıllarda ortalama yüzde 45 düzeyinde seyrederken bu oran 2022 yılında yüzde 22,9; 2023 yılında ise yüzde 21 olarak gerçekleşmiştir. 2023 yılında tüketilen doğal gazın yüzde 27,7'si elektrik üretiminde, yüzde 24,5'i, sanayide ve yüzde 47,8'i bina ve diğer alanlarda ağırlıklı olarak ısınma amaçlı kullanılmıştır. Önümüzdeki yıllarda Sakarya Gaz Sahası ile Gabar Petrol Sahası'ndaki üretim artışları yerli doğal gaz ve petrol üretim oranlarını önemli ölçüde yükseltecek, millî ekonominin güçlenmesine katkı sağlayacaktır. Arz güvenliği kaygısı ve mevsimsel talep dalgalanmaları doğal gaz depolama kapasitesinin artırılmasını da zorunlu kılmıştır. Bu kapsamda önemli çalışmalar yapılarak Kuzey Marmara ve Tuz Gölü doğal gaz yer altı depolama tesislerinin kapasiteleri güçlendirilmiştir. 2028 yılında kullanılan doğal gazın yüzde 20'sini depolayabilecek bir kapasitenin oluşabilecek olması memnuniyet vericidir. Üretim, ulaştırma ve evsel kullanımda önemli bir bağımlılık oluşan doğal gazda güçlü bir depolama kapasitesi kuşkusuz ülkemiz adına güven verici bir yatırım olmuştur.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; enerji diplomasisi enerjinin önemli bir unsurudur. Türkiye, doğu ile batıyı birbirine bağlayan doğal bir köprü konumundadır ve bulunduğu jeopolitik konum ve yürüttüğü başarılı enerji politikaları sayesinde hem enerji güvenliğini sağlama hem de enerji ticaretinde kilit bir aktör olma yönünde önemli adımlar almıştır. Bu çerçevede, ülkemiz Asya ve Orta Doğu'nun enerji zenginliklerini Avrupa'ya taşımak için tercih edilen güvenli bir geçiş noktası hâline gelmiştir. Bölgedeki enerji zenginliklerinin güvenli ve istikrarlı bir şekilde dünyaya ulaştırılması için komşu ülkelerle iş birliğimiz geliştirilmektedir. Bu iş birlikleri sadece Türkiye'nin değil, bölgedeki tüm ülkelerin enerji arz güvenliğine ve bölgesel barışa da katkıda bulunmaktadır. Zengin enerji kaynaklarına sahip Türk Devletleri Teşkilatı üyesi ülkelerle üretim, nakil ve diğer alanlarda yapılacak ikili ve çok taraflı anlaşmalar ülkemizin bu gücünü daha da artıracaktır. Türk Devletleri Teşkilatı 2040 vizyonu bu kapsamda ülkemize ve üye devletlere önemli fırsatlar da sunmaktadır. Kırgızistan'da düzenlenen Türk Devletleri Teşkilatı 11'inci Zirvesi'nde enerji, enerji verimliliği ve enerji tasarrufu alanlarında imzalanan iş birliği mutabakatı bu yöndeki önemli bir adım olmuştur.

Ayrıca, Türkiye için muhtemel fırsatlardan biri de enerji kaynaklarını çeşitlendirmek isteyen Avrupa ülkeleri için alternatif sunacak olan Kalkınma Yolu Projesi'dir. Bu projeye ulaştırma ve enerji başta olmak üzere birçok alanda ekonomik ve sosyal katma değer oluşacak, Basra Körfezi'nden Avrupa'ya Türkiye üzerinden enerji naklinde ülkemiz yeni bir kilit role sahip olacaktır. İnanıyoruz ki bu projeler Türkiye'nin sadece enerji üreten ve tüketen ülkeler arasında enerjinin transit geçişine imkân sağlayan bir ülke olmasının ötesinde, katma değerli enerji ürünleri üretim altyapısına sahip piyasanın önemli aktörlerinden biri olmasını da sağlayacaktır.

Bilindiği gibi, pandemi sonrası artan enerji talebine karşın enerji üretim artışının sınırlı düzeyde olması sebebiyle enerji fiyatları dünya genelinde aşırı bir yükseliş kaydetmiştir. Enerji arzında yaşanan küresel daralma sadece sanayinin üretim girdisi olarak kullandığı enerji kaynaklarıyla sınırlı kalmamış, aynı zamanda, ısınma ve aydınlatma için gerekli olan kaynakların teminini de zorlaştırmıştır. Avrupa İstatistik Ofisi tarafından yayımlanan verilere göre, 2024 yılının ilk altı aylık döneminde Avrupa ülkeleri arasında hane halkına en ucuz elektrik ve doğal gaz sağlayan ülke Türkiye olmuştur, bu yılın ilk yarısında konutlarda kullanılan her 100 kilovatsaat doğal gaz fiyatı vergiler dâhil, AB ülkeleri ortalaması 9,49 euro iken Türkiye'de 1,63 euro seviyesiyle AB ülkelerinin tamamının altında gerçekleşmiştir. Ülkemizde küresel enerji piyasalarındaki yükselişlerin vatandaşlara tam olarak yansıtılmaması için çaba gösterilmekte, yapılan düzenlemelerin yanı sıra, vatandaşlarımıza doğal gaz ve elektrik için sübvansiyon sağlanmaktadır. Türkiye, elektrik ve doğal gaz fiyatlarında vatandaşlarına en çok destek olan ülkelerdendir. 2024 yılında elektrik ve doğal gazda mesken aboneleri için yaklaşık yüzde 60 oranında sübvansiyon uygulanırken mesken ve tarımsal sulamada KDV yüzde 18'den yüzde 10'a düşürülmüştür. Düzenli sosyal yardım programlarından faydalanan ihtiyaç sahibi hanelere 150 kilovatsaate kadar elektrik tüketim desteği yapılmaktadır. Bu kapsamda, 2023 yılında yaklaşık 4,4 milyon haneye 8,7 milyar lira, 2024 Ocak-Ağustos döneminde yaklaşık 4 milyon haneye 6 milyar lira tutarında elektrik tüketim desteği verilmiştir. Ayrıca, ısınma yardımı alan hanelere destekler genişletilerek doğal gaz da dâhil edilmiş, bu kapsamda 2024 Ocak-Ağustos döneminde yaklaşık 600 bini aşkın haneye 1,4 milyar lira tutarında destek sağlanmıştır.

Bu destekleri, Sayın Bakanım, olumlu buluyoruz. Bununla birlikte, destek sisteminin, zaman zaman sizin de çeşitli konuşmalarınızla ifade ettiğiniz gibi daha hakkaniyetli hâle getirilmesi gerektiğini değerlendiriyoruz. Bu doğrultuda, EPODK'nin, geçtiğimiz günlerde, yıllık tüketimi 5 bin kilovattı aşanların destek dışında bırakılması kararı olumlu olmuştur. Ancak esasen düşük gelire sahip dar gelirli

vatandaşlarımızı daha çok destekleyecek şekilde konunun gelire ilişkilendirilmesinin de hakkaniyete daha uygun olacağını düşünüyoruz. Önümüzdeki zaman dilimi içerisinde inşallah bunun da gerçekleşmesini umut ediyoruz.

Sayın milletvekilleri, konuşmamın bu bölümünde madencilik sektörüne de değinmek istiyorum. Türkiye, madencilik sektörü için zengin bir kaynak çeşitliliği ve potansiyeline sahiptir. Bakanlığımızın bu alandaki çalışmaları da büyük bir ivme kazanmıştır. Maden potansiyelinin ekonomiye kazandırılması amacıyla yapılan yatırımlar ülkemizi küresel boyutta sektörde öne çıkarmaktadır. Milliyetçi Hareket Partisi olarak madencilik sektörüne ilişkin temel stratejimiz, yer altı ve yer üstü kaynaklarımızın ülke ekonomisinde azami katma değer oluşturacak şekilde değerlendirilmesi, madencilik sektörünün millî gelir içindeki payının artırılması, yerli kaynakların keşfedilerek dış bağımlılığın azaltılması ve madencilik faaliyetlerinin güvenli ve çevreyle uyumlu olarak yürütülmesidir.

Özellikle bor, altın, gümüş, nikel ve nadir toprak elementleri gibi stratejik madenlerde yapılan arama ve üretim çalışmaları yerli sanayimize ve ihracatımıza önemli katkılar sağlamaktadır. Maden ihracatımız, sizin de konuşmanızda vurguladığınız gibi 2023 yılında 6 milyar dolara yaklaşmıştır. Türkiye'nin doğal kaynaklarını işleyerek yüksek katma değerli ürünler hâline getirme çalışmaları madencilik alanında sağlanan en önemli başarılar arasında yer almaktadır. Küresel ve bölgesel ticaret savaşları, korumacılık tedbirleri, siyasi istikrarsızlıklar ve jeopolitik riskler Türk madencilik sektörünün gelişmesini sınırlayan unsurlar olup yatırım ortamının iyileştirilmesi sektöre daha çok dinamizm kazandırabilecektir diye düşünüyoruz.

Bununla birlikte, yatırımların çevresel etkisi boyutu kamuoyunu meşgul eden tartışmalara da neden olmaktadır. Kuralların uygulanmaması, denetim eksikliği yahut yanlış planlamaya dayalı meydana gelen kazalar, iş sağlığı ve güvenliğini, insan hayatını tehdit eden gelişmelere yol açabilmektedir. Geldiğimiz teknoloji seviyesinde, kalkınma-çevre ikilemi yerine etkin bir koruma kullanma modeliyle çevreye duyarlı, insan sağlığını korumayı esas alan yatırımlar aynı zamanda zenginliklerimizi ekonomiye kazandırmak da mümkün olacaktır. Bu çerçevede, varsa mevzuat eksikliğinin giderilmesi, teknoloji desteğinin sağlanması, etkin bir planlama, yönlendirme, denetim ve eş güdüm sağlanması amaca hizmet edecektir diye değerlendiriyoruz.

Sayın milletvekilleri, son yıllarda Türkiye, enerjide ortaya koyduğu vizyonla, yaptığı yatırımlarla ön almış, rekabet üstünlüğü elde etmiştir. Bu çerçevede, enerji Türkiye'nin sıçrama yaptığı alanlardan da biri olmuştur. Ülkemiz, uluslararası enerji piyasasının etkin bir aktörü, önemli bir dağıtım merkezi olma yolundadır. Özellikle yerli kaynak potansiyelini arama, bulma ve kullanıma alma doğrultusunda atılan adımlar başarılı bir şekilde devam etmektedir. Bu keşiflerin millî bir politika kavrayışı ve anlayışıyla, özveriyle gerçekleştirildiğini biliyor, katkı verenlere tekrar teşekkür ediyoruz.

Enerji bağımlılığı, ekonomik bağımsızlığın önündeki temel engellerden biridir. Ekonomik bağımsızlık ise millî güvenliğimizin ana unsurlarındandır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Buyurun.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) - Türkiye'nin enerjideki stratejik adımları, bölgemizde enerji alanında barışçıl bir iş birliği ortamının oluşmasına da zemin hazırlayacaktır. Enerji geçiş yollarındaki konumumuzun, keşfettiğimiz yerli enerji kaynaklarımızın, yenilenebilir enerji kapasitemizin ve güçlü enerji diplomasimizin ülkemizi enerji alanında güvenilir ve kilit bir aktör yapacağını değerlendiriyoruz. Aynı zamanda, Kalkınma Yolu ve Kuşak Yol gibi projelerin sadece enerji ve ulaştırma boyutuyla sınırlı kalmayıp etkin bir yönlendirmeye Türk kültürünün gelişmesine, yayılmasına ve sosyal hayatın canlanmasına da katkı sunacağını düşünüyoruz. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın başarılı çalışmalarının ve yürüttüğü projelerin Türkiye'yi küresel enerji denkleminde stratejik bir noktaya taşıyacağına inanıyoruz.

Bu düşüncelerle, Bakanlık ve diğer kuruluş bütçelerinin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyor, sizleri saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Aksu, teşekkür ederim.

Adalet ve Kalkınma Partisi adına Nilgün Ök.

Buyurun Nilgün Hanım.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Değerli Bakan Yardımcılarım, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, kıymetli bürokratlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Bakanlığımız bütçesinin hayırlı olmasını temenni ediyorum. Gerçekten Enerji Bakanlığı, yaptıklarıyla bizim gurur duyduğumuz bir Bakanlığımız; herkese çok teşekkür ediyorum.

Ben sözlerime başlamadan önce, biraz önce bir konuşmacının Ceyhan'dan İsrail'e petrol sevkiyatı yapıldığı ve Türkiye'nin buna izin verdiği yönündeki iddialarıyla ilgili biraz konuşmak istiyorum. Bu iddialar tamamen asılsızdır, ülkemizin İsrail karşısında duruşu bellidir. Filistin'deki bu soykırıma en başından beri Türkiye, ciddi anlamda, Sayın Cumhurbaşkanımızın liderliğinde uluslararası alanlarda çok ciddi mücadele etmiştir, bu çabayı... Buradan böyle var olmayan bir şeyi varmış gibi söylemek aslında uluslararası alanda da Türkiye'yi Filistin karşısındaki duruşta da zora sokmak anlamına geldiğini düşünüyorum ve bu açıklamaların iyi niyetli olmadığını düşünüyorum. Mesela, Bakanlığımız, hemen, 10 Kasım 2024'te bunla ilgili bir basın açıklaması yapmış, şöyle diyor basın açıklaması, kayıtlara geçsin: "BTC, Türkiye, Azerbaycan ve Gürcistan arasında 18 Kasım 1999'da imzalanan milletlerarası anlaşma ve bunun ekini teşkil eden ev sahibi hükümet anlaşmasına istinaden işletilmekte, hattın Türkiye kesiminin işletmesi de BOTAŞ tarafından yapılmakta. Söz konusu anlaşmalar kapsamında hattı işleten BOTAŞ International AŞ'nin petrolün alım satımına yönelik herhangi bir dâhili bulunmamakta. Petrolü BTC üzerinden taşıyarak Haydar Aliyev Limanı'ndan dünya pazarlarının satışını yapan şirketler Türkiye'nin İsrail'e yönelik ticarete son verme

kararına saygı duydukları ve teslim noktasıyla ilgili İsrail noktasında da herhangi bir yüklemeye gerçekleştirilmemiştir.” Yani Türkiye’den, Ceyhan’dan İsrail’e petrol satış söz konusu değildir. Dolayısıyla buna da açıklık getirmek istedim.

Evet, Enerji Bakanlığımız önemli bir Bakanlık. “Cari açık” dediğimizde, işte, baktığımızda 2022’de enerji ithalatımız 96,5 milyar TL, 2023’e geldiğimizde 67,9 milyar TL; bendeki verilere göre. Dolayısıyla, biz enerjiyi millî güvenlik meselesi olarak görmekteyiz ve buna, iktidara geldiğimiz günden itibaren iki temel ana konuya odaklandık; birincisi, enerji arz güvenliğinin kesintisiz ve kalıcı olarak sağlanması, ikincisi de ülkemizin enerjide dışa bağımlılığın azaltılması yönünde, bu yönde de politikaları ortaya koymaya çalıştık. Küresel ve bölgesel zorluklara rağmen büyüme kararlılığımızın net bir şekilde göstergesi, açıkçası enerji sektöründe ortaya koyduğumuz politikalar. Enerji ve tabii kaynaklar alanında attığımız stratejik adımlar Türkiye’yi yalnızca güçlü bir ekonomi değil, aynı zamanda, enerji bağımsızlığını hedefleyen bir ülke konumuna getirmiştir.

Sayın Bakanım, sunumunuzda da ifade ettiğiniz gibi, yerli kaynakları harekete geçirme konusundaki kararlılığımız sayesinde bugün enerjimizin yarısından fazlasını kendi kaynaklarımızdan karşılamaktayız. 2023 yılında ürettiğimiz elektriğin yüzde 57,4’ü yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarından sağlanmış durumda -bu oran 2002 yılında yüzde 34- yine, 2023 yılında ürettiğimiz elektriğin yüzde 42,7’si yenilenebilir enerji kaynaklarından. Bu süreçte, yenilenebilir kaynaklardan elektrik üretiminde de ciddi sıçrama sağladık; 2002 yılında sadece 34 milyar kilovatsaat olan yenilenebilir enerji üretimimiz 2023 yılında 4 katına çıkarak 141 milyar kilovatsaate ulaşmıştır. Bu rakamlar ülkemizin enerji arz güvenliği sağlama ve yerli kaynaklara yönelme konusundaki iradesinin aslında güçlü bir göstergesidir. Yine, ülkemizin toplam elektrik kurulu gücü 2002 yılında 31.846 megavat iken bugün -2024 Ağustos ayı itibarıyla rakamlar var- 114.077 megavat seviyesine ulaşmıştır; bu bile ülkemizin enerjide dışa bağımlılıktan kurtulma yolunda ne kadar mesafe kat ettiğinin aslında göstergesidir.

Ülkemiz rüzgâr kurulu gücünde Avrupa’da 7’nci; güneş enerjisi kurulu gücünde Avrupa’da 8’nci; yine, jeotermal üretiminde Avrupa’da 1’inci, dünyada 4’üncü; HES kurulu gücünde ülkemiz Avrupa’da 2’nci, dünyada 8’inci sırada yer almaktadır. Bugün yenilenebilir enerji kaynaklarında Avrupa’da 5’inci, dünyada 11’inci sıraya da yükselmiş durumdayız. Türkiye’nin bu alandaki liderliğini daha da güçlendirmek adına hayata geçirdiğimiz YEKA modeli ülkemize de büyük katkılar sağlamaktadır. YEKA uygulamasıyla Avrupa’nın ilk ve tek tam entegre güneş paneli fabrikasını kurarak burada üretilen panellerle Avrupa’nın en büyük güneş enerjisi santrali olan Konya Karapınar GES’i devreye aldık. Ayrıca, yerleşime çalışmalarımız neticesinde ekipman üretiminde de güneş panellerinde yüzde 77, rüzgâr tribünlerinde de yüzde 65 yerleşmiş durumdayız.

Tabii, enerji arz güvenliğinde yalnızca yenilenebilir kaynaklar değil aynı zamanda hidrokarbon sektöründe yapılan keşifler de önemli. Doğal gaz kullanmaya başladığımız 2002 yılında 17 milyar metreküp olan doğal gaz tüketimimiz, 2023 yılında yaklaşık 50 milyar metreküp seviyelere ulaşmış durumda; 3,5 kattan fazla. 2002 yılında yalnızca sadece 5 ilde doğal gaz kullanılabilirken bugün 81 ilde 884 yerleşim yerinde doğal gaz kullanılabilir hâle gelmiş durumda, bununla gurur duyuyoruz. Sadece, baktığımızda, 2002’de 1,3 milyon doğal gaz abonesi varken bugün 21,3 milyon doğal gaz abonemize ulaşmış. Organize sanayi bölgesindeki doğal gaz kullanımına da baktığımızda 2002’de sadece 7 OSB’de kullanılırken bugün 222 OSB’de kullanılıyor. Söz vermiştik “Doğal gaz kullanmayan kalmayın.” diye, biliyorsunuz, doğal gazın aynı zamanda hava kirliliği yönünde de şehirlerimize çok büyük faydası olmuş durumda; sözümüzü tuttuk. Bugün gittiğimiz her yerde... Sayın Bakanım, Babadağ ilçemiz var -orası da annemin daha çok ilçesi- her gittiğimizde bizden doğal gaz istiyor. Haklılar mı? Haklılar. İnşallah, sizden yeni dönemde Babadağ ilçemizde de doğal gaz bekliyoruz. Tabii, doğal gaz konusu en çok kadınlar açısından iyi oluyor çünkü biliyorsunuz, o soba kovalarını hep bizim oralarda kadınlar kaldırırdı; şimdi, doğal gazla birlikte o yükten de açıkçası kurtulmuş oluyorlar. Bu anlamda da gittiğimiz her yerde teyzeler, kadınlar bize diyorlar ki: “Biz teşekkür ediyoruz.” Evet, bu, şunu gösteriyor: Artık, ülkemiz nüfusunun yüzde 84’ü doğal gaz kullanımına erişmiş durumda ve yaklaşık 64 milyon vatandaşımız doğal gazı aktif bir şekilde kullanıyor.

Doğal gaz arz güvenliğini sağlamak için 2007 yılında İstanbul Silivri’de 2 sahada faaliyete başladık biliyorsunuz. Bölgedeki çalışmalarımızın sonunda yeraltı depolama faaliyetlerimiz de bugün 4,6 milyar metreküpe ulaşmış durumda. Ayrıca, Tuz Gölü’nde de bugün itibarıyla 1,2 milyar metreküp depolama hacmine ulaşılmış olup Tuz Gölü kapasitesindeki genişletme çalışmaları devam etmektedir.

Son dönemde, Karadeniz’de keşfettiğimiz 710 milyar metreküplük doğal gaz rezervimiz var biliyorsunuz. Ülkemizin enerji bağımsızlığı yolunda attığı en büyük adımlardan biridir. Her ne kadar oradan çıkan gazların Türkiye gazı olmadığı iddia edilse de bugün Sakarya Gaz Sahası’ndaki gazımız -ülkemizin stratejik bir öneme sahip olduğu- konutlarımızın yıllık doğal gaz ihtiyacını karşılayabilecek bir potansiyele sahiptir. Karadeniz’deki bu keşifler sayesinde 2028 yılına kadar günlük 40 milyon metreküp doğal gaz üretimine ulaşmayı hedefliyoruz.

Yine, kendi sismik ve sondaj gemilerimizle aramalarımızı gerçekleştiriyoruz. Biliyorsunuz, Kanuni, Fatih, Yavuz, Abdülhamit Han gibi gemilerimiz var; bu gemilerle sondajlarımızı hayata geçiriyoruz. Sayın Bakanımız sunumunda da söyledi, dediniz ki: “Kendimize ait arama gemilerimizle Somali’de aramalar yapıyoruz.” Bununla gurur duyuyoruz, gerçekten bu önemlidir.

Yine, bir zamanlar sadece terör örgütünün hain saldırılarıyla anılan Gabar sahasında yapılan keşifler de yurt içi petrol rezervimize önemli katkılar sağlamaktadır, bununla da gurur duyuyoruz. Şehit Aybükü Yalçın sahasında bulunan petrol kara alanlarında yapılmış en büyük keşif olarak kaydedilmiş ve dünya çapında ilk 10 keşif arasında yer almakta. Gabar sahasında toplam 50 kuyuda günlük yaklaşık 48.100 varil seviyelerinde üretim yapılmakta. Bununla birlikte sahada planlandığı şekilde sondaj operasyonları da yürütülmeye devam edilmektedir. Aynı zamanda, siz sunumunda da söylediniz, buradan çıkarılan petrolün kalitesini de kıyasladığımızda kaliteli petrol olduğu noktasında...

Yine, yurt içi petrolerimizi günlük 200 bin varil seviyelerine çıkarma hedefimiz var, bu da ülkemizin petrol ihtiyacının yüzde 20’sini karşılayacağı anlamına gelmektedir.

Yine, vatandaşlarımızın elektrik ve doğal gazı daha ucuza kullanabilmeleri için devlet destekleri sağlıyoruz, biliyorsunuz; bunun için 2025 yılı bütçemizden 472 milyar TL kaynak ayırıyoruz. 2024 yılında elektrik ve doğal gazda mesken aboneleri için yaklaşık yüzde 60 oranında sübvansane etmiştik, devlet tarafından karşılanmıştı. Yine, elektriği az tüketen vatandaşlarımızın daha az fatura ödemesine yönelik

kademeli tarife metodolojisini hayata geçirdik; meskenlerde düşük tarife limitini günlük ortalama 8 kilovatsaat olarak düzenledik. Yine, meskenler ve tarımsal sulamada KDV'yi yüzde 18'den yüzde 10'a düşürdük. Ayrıca, elektrik faturalarında yer alan "enerji fonu" ve "TRT payı"ni da kaldırdık. Sadece sübvansiyonlarla kalmayıp ihtiyaç sahibi hanelere yönelik de desteklerimiz var. 2023 yılında yaklaşık 4,4 milyon haneye 8,7 milyar lira elektrik tüketim desteği verdik. Ayrıca, ısınma yardımı alan hanelere, destekleri genişleterek doğal gazı da dâhil ettik. Kömür yardımı alan hanelerden isteyenler bunu doğal gazla dönüştürebildiler, doğal gaz desteği olarak alabildiler; yaklaşık 4 milyon haneye senelik 3 milyar liralık yardım yaptık.

Türkiye, enerji maliyetlerinde, aslında, baktığımızda, Avrupa'dan da avantajlı ülkelerden biri. Eurostat verilerine göre, Türkiye 2024 yılının ilk yarısında Avrupa ülkeleri arasında en düşük elektrik fiyatını sunmaktadır. 2002'yle kıyasladığımızda, enerji fiyatlarının asgari ücret içerisindeki payı şöyle: 2002 yılında asgari ücretin yüzde 20,2'si elektrik parasına giderken bugün, 2024'te geldiğimiz bu oran yüzde 2,4. Doğal gaza baktığımızda, yine, 2002 yılında asgari ücretlilerin maaşının yüzde 25,7'si yani maaşlarının dörtte 1'i doğal gaz harcamasına giderken bugün bu oran yüzde 5,6 durumuna gelmiş durumdadır.

Madencilik sektöründe de biliyorsunuz, Türkiye, çok önemli yer altı ve yer üstü kaynaklarına sahip. Bu anlamda da çalışmalarımıza hız kesmeden devam ediyoruz. Her ne kadar maden aramalarıyla ilgili bu bölgede "Vatandaşlarımız rahatsız oluyor." "Çıkarmayın." "HES yapmayalım." "GES yapmayalım." "Kömürümüz yer altında kalsın, madenler yer altında kalsın." "Dünya nükleerden vazgeçiyor." gibi söylemler olsa da bizim bir şekilde bu madenleri çıkarmamız gerekiyor ve yer altında var.

CAVİT ARI (Antalya) - Sizin evinize yakın bir yerde olsun Nilgün Hanım! Adresinizi verin de size yakın bir yerde maden ocağı açsınlar Nilgün Hanım! Nasıl bir anlayış yani!

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Arı, size de söz vereceğim.

CAVİT ARI (Antalya) - İtiraz eden vatandaşın evinin yanına yapılmış, su kaynağına yapılmış, bahçesine yapılmış, tarım toprağına yapılmış, buna itiraz ediyor!

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Arı...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Geçtiğimiz süreçte, lityum ve nadir toprak elementleri gibi, kritik maddelerin de yerli üretim potansiyelini artırdık. Maden rezervi arayışında teknolojik yeniliklere ağırlık vererek 2018 yılından bu yana 1 milyon 466 bin kilometre havadan jeofizik tarama yaptık ve ülke genelinde elektromanyetik taramayı tamamladık.

CAVİT ARI (Antalya) - Nilgün Hanım'a yakın bir maden ocağı bulalım, açtıralım orayı!

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Siz ancak böyle bağırın Sayın Arı, görüyoruz sizi, daha önce de gördük; işte, Kaz Dağları'nda gördük, orada tetiklendi. Ne yapıldı günün sonunda; gidildi, orada 16 ton çöp bırakıldı, geri dönüldü. Varsa, madenlerimiz, bir şekilde bunu kurallar çerçevesinde -işte ÇED raporu var- araştırmaları yapılarak bulacağız yani.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Arkadaşlar, karşılıklı laf atmaya geçmeyelim!

CAVİT ARI (Antalya) - Siz o kadar hassassınız ki çöple meşgulsünüz, biraz da kesilen ağaçla meşgul olun! O kesilen ağaçlara acıyın! Çöpü mevzu yapacağınıza ağaçlara acıyın Nilgün Hanım, hiç yakışmadı size! Binlerce ağaca acımayan, eylemcinin bıraktığı çöpü dert ediniyor, yazık!

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Arı... Sayın Arı...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Yine, maden ihracatımızla ilgili önemli artış gösterildi. 2002'de 680 milyar dolar olan maden ihracatımız, 2023 yılı sonu itibarıyla 3,8 milyar dolara ulaşmış ve 2024 Ağustos sonu itibarıyla 2,9 milyar dolar olarak kaydedilmiştir.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Arı, söz talebiniz var, söz talebiniz var...

VELİ AĞBABA (Malatya) - Nilgün Hanım, Cengiz Holdingin vekili misin ya!

PERİHAN KOCA DOĞAN (Mersin) - Ha Cengiz Holding vekili, ha AK PARTİ vekili!

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ülkemiz dünya bor rezervlerinin yüzde 73'üne sahiptir, bu durum Eti Madenin dünya bor pazarının yüzde 60'ına hâkim, küresel bir lider hâline gelmesine zemin hazırlamıştır. Bor madene, biliyorsunuz, "yenilenebilir ve sürdürülebilir enerji" diyoruz. Biz, bundan altı ay önceydi, Sayın Arı'yla birlikte, Budapeşte'ye, değil mi, oraya gitmiştik.

CAVİT ARI (Antalya) - Brüksel.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Oradaki toplantıda Avrupa Birliğinin Bütçe Komisyonu üyeleri vardı ve konu sürdürülebilirlik ve enerjidi. Orada bir milletvekili çıkaraktan en önemli bor rezervlerine sahip Türkiye'nin de bu konuda değerlendirilmesi gerektiğini düşündü yani stratejileri Türkiye'yi Avrupalı...

CAVİT ARI (Antalya) - İşte, onu söyleyen Avrupalı zaten.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Bu yönde şunu...

CAVİT ARI (Antalya) - "Değerlendirilsin, Türkiye delik deşik edilsin." demek istedi yani.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Cavit Bey, siz bir müsaade ederseniz konuşacağım, müsaade edin.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Ama sen laf attın biraz önce "Beraber gittik." diyorsun.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ben laf atmadım, kendisi atıyor.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Hayır, o da şahitlik yapıyor.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Ama laf atmıyorum. İyi bir şey, kötü bir şey söylemiyorum ki.

CAVİT ARI (Antalya) - Cevap hakkı doğru.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Evet, Nilgün Hanım konuşmasına devam ederken laf atıldı.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Aynen.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Siz devam edin, ek süre vereceğiz.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Dolayısıyla, orada bile Türkiye'deki bu bor madenlerinin ne kadar önemli olduğunun altı çizildiyse, biz bu madenlerle ilgili özellikle yapmış olduğumuz yatırımları çok önemsiyoruz Sayın Bakanım. Biliyorsunuz, 2023 yılında bor ürünleri satışından 1 milyar dolar ciro elde edilmiş olup 2024'ün ilk dokuz ayında da 1 milyona yakın bir gelir sağlanmış. Özellikle, Eskişehir Beylikova'da havacılık, savunma, uzay sanayisi gibi stratejik alanlarda kurulan nadir toprak elementinin keşfi yapılmış ve burada da 570 bin ton cevher işleyebilecek bir tesisin inşasına başladık. İnanıyorum ki bu tesis, ülkemizin stratejik maden kaynaklarını daha etkin kullanmasına olanak sağlayacak ve gerçekten küresel piyasalarda da önemli bir oyuncu olarak, rol alarak yerimizi sağlamlaştıracaktır.

Yine, 10 bin ton nadir toprak asidi yanında 72 bin ton barit ve 70 bin ton florit üretilecek olan tesisler de Türkiye'yi yüksek teknolojlili üretim alanlarında stratejik bir konuma taşıyacaktır.

Yine, 2002 yılında 730 bin ton olan bor kimyasalları kurulu kapasitesi yirmi iki yılda 2,8 milyon tona ulaşmış durumda. Eti Madenin geliştirdiği Bor Karbür Üretim Tesisiyle ülkemiz dünyada bor karbür üreten 5 ülkeden 1'i hâline gelmiştir. Balıkesir Bandırma'da kurulan yeni Ferrobor Üretim Tesisi de Türkiye'nin ileri teknoloji ürünlerinde dışa bağımlılığını azaltmak için önemli bir adımdır. Madencilikte kendi kendine yeten ve dünya pazarında rekabetçi bir yapı kazanma yolunda büyük adımlar attık ve atmaya da devam edeceğiz. Ülkemiz teknolojik yatırımlar ve keşiflerle büyümeyi sürdürecektir potansiyele ulaşmış durumda. Bu gelişmeler, madencilik ihracatımızın artışını, istihdama sağlanan katkıyı ve katma değerli ürün çeşitliliğini açıkça ortaya koymaktadır.

Enerji arz güvenliğini sağlamanın yanı sıra enerji verimliliği ve sürdürülebilirlik de öncelikli konular arasında diye düşünüyorum. Benim çocukluğum babamın hep "Kızım, lambayı kapat, milli servet." demesiyle geçti, o an belki çocukken anlayamazsınız da milli servet...

VELİ AĞBABA (Malatya) - İnşallah, lambayı kökten kapatacağız, Türkiye'de kurtulacak! Lambayı söndürecek inşallah.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Karanlıkta kalırsınız Sayın Ağbaba. Zaten işiniz gücünüz ışık söndürmek sizin.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - O biraz zor. Sizin var ya, bu hayallerle, bu yalanlar üzerine, söylenenler üzerine lambayı kapatmanın zor olduğunu düşünüyorum açıkçası. Zaten konuşmacınız da şunu söyledi, Bakanımız konuştuğundan sonra dedi ki: "Sunumdaki hangi yalanlara inanalım?" Böyle işte. Biz üretiyoruz, gerçekleştiriyoruz ama siz hep "Yalan." diyorsunuz. Yalan değil, bunlar gerçek, gerçekler acıtıyor bence. Keşke daha önce yapılsaydı, keşke daha önce olsaydı, dolayısıyla, daha önce bu yatırımlar hayata geçirilseydi diye düşünüyorum.

Yine, ülkemizde Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı kapsamında 2017-2023 yılında yapılan faaliyetlerde toplamda 24,6 milyon ton eş değer petrol enerji tasarrufu sağlanmış durumda, bu tasarrufla da 8,5 milyar dolarlık yatırım gerçekleştirilmiş. Ben bu konuda da Sayın Bakanımızı ve ekibini tebrik ediyorum. Enerji arz güvenliğini sağlama yönündeki en büyük projelerden biri de nükleer enerji alanında attığımız adımlar. Enerji sepetimize nükleer enerjiyi de ekleyerek dışa bağımlılığımızı daha da azaltmayı hedefledik. Rusya'yla yaptığımız anlaşma çerçevesinde bugün Akkuyu Nükleer Güç Santrali 4.800 megavat kapasiteye sahip olacak, ülkemizin enerji ihtiyacının önemli bir kısmını karşılayacaktır. Akkuyu'nun ilk ünitesi 2023 yılında yakıtın gelmesiyle nükleer tesis statüsünü kazanmış olup 2028 yılına kadar tam kapasiteyle çalıştırarak elektrik üretimine katkı sağlamasını planlıyoruz. Tabii, burayla da ilgili işte "Dünya nükleerden vazgeçiyor, nükleere ne gerek var?" gibi eleştiriler var. Hâlbuki tam tersine, bugün dünyada 400'den fazla nükleer enerji santrali var ve yapımı süren 15 ülkede bildiğim kadarıyla 63 tane reaktör inşası var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Tamamlıyorum Sayın Başkanım.

Biliyorsunuz, nükleer enerji aynı zamanda temiz enerji olarak anılmakta.

Sözün özü: Enerjide tam bağımsızlığımızı sağlamak için gerek yer altı kaynaklarıyla gerek yer üstü kaynakları gerek her türlü santrallerimizle bağımsızlığımızı sağlayarak ülkemizi enerjide ithalatçı konumundan kurtarıp ihracatçı konuma getirene kadar çalışmaya Sayın Bakanımızın da dediği gibi devam edeceğiz.

Ben, bütçenin hayırlı uğurlu olmasını temenni ediyorum Sayın Bakanım.

Hazırnu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN ORHAN ERDEM - Sayın Ök, teşekkür ederim.

Böylece gruplar adına konuşmalar tamamlanmış oldu.

Şimdi, Komisyon üyesi arkadaşlarımızın, vekillerimizin taleplerini değerlendireceğiz.

İlk anda 3 konuşmacıyı söyleyip sonra diğer istekliler var, onları da sıralamış olacağız.

1'inci sırada Cevdet Akay Bey, sonra Veli Ağbaba, sonra Mustafa Erdem olarak devam edeceğiz.

Sayın Cevdet Akay, buyurun.

Süreniz on dakika.

CEVDET AKAY (Karabük) - Teşekkürler Başkanım.

Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyeleri, Sayın Bakanım, çok kıymetli bürokratlar; ben de hepinizi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum.

Bakanlık bütçesinin mali tablolarının değerlendirilmesine vakit kalırsa gireceğim bu sefer.

Sayın Bakanım, doğal gaz ve elektrik faturalarında destekleme var biliyorsunuz fakat baktığımız zaman, bu desteklerden daha çok, yaklaşık 4 katı kadar vatandaşın cebinden çıkan zamlarla beraber vergilerle beraber de bir para olduğunu gördüm ben. Şimdi, seçim

döneminde BOTAŞ'la ciddi destekler veriliyor, BOTAŞ'ın görev zararı oluşuyor, BOTAŞ yardım yapıyor halkımıza ama seçim bittikten sonra da bakıyoruz toplam 388 milyar liralık borcu siliniyor veya vergi borcundan mahsup ediliyor, neticede görev zararı. 2021-2022'de işte, silinen rakam 155 civarında, diğeri de 2024 Haziran itibarıyla, Temmuz itibarıyla silinen bir rakam. BOTAŞ'ın işini düzgün yapıp görev zararlarından kurtulması için de faturalandırma sisteminin mutlaka sağlıklı olması gerekiyor.

Şimdi, zam olayı olarak baktığımız zaman, doğal gaz faturasına altı yılda -ben 2018 yılından bu yıla kadar inceledim- 17 kez zam yapılmış. 2018'le günümüzü karşılaştırdığımda da yüzde 532 artmış. Tek tek sayabilirim ben size; işte, 2018 yılında 3 kez, 2019 yılında 2 kez, 2021 yılında 7 kez, 2022 yılında 4 kez ve 2024'te de 1 kez olmak üzere 2018'den bu yana tam 17 kez zam var, artış oranı da yüzde 532 ve bir de vergi yükü açısından baktım, doğal gazdaki vergi yükü nasıl diye, altı yılda da yüzde 345 oranında bir vergi artışı olmuş. Bir taraftan destekler verilmiş ama bir taraftan zam ve vergi yoluyla da geri alınmış.

Yine, Eurostat verilerine göre, evini yeterince ısıtamayanların oranı Avrupa Birliği ülkelerinde yüzde 16,4'ken bizde yüzde 20,5 bu oran; kömür yardımları da bunun için yapıyor ve son yıllarda kömür yardımları da ciddi tutarlarda arttı hane halkı sayısı açısından da. Bunu özellikle söylüyorum, bizim bölgemizde Batı Karadeniz havzasında TTK'yle ilgili bir konu var, onu da burada size iletmiş olayım Sayın Bakanım, Maliye Bakanlığının alacağı bir kararla 15 Ocak 2025'ten itibaren emekli olunması durumunda işçilerde kıdem tazminatı ve aylıklar açısından, emekli aylıkları açısından bir düşüş olacak. Yaklaşık 2 bin kişiyi işe almıştınız geçmiş dönemde, kısa dönemde fakat bu emeklilik, kıdem tazminatı ve aylıkla ilgili durumlardan dolayı tecrübeli işçilerin ayrılma durumlarıyla ilgili bilgiler geliyor bize. Biliyorsunuz, maden ocaklarındaki çalışma şartları zor ve kaza olayları gibi nedenlerden dolayı tecrübeli işçi çok çok önemli ve yeni gelen, yeni alınan işçilerin bir kısmının da ayrıldığını duyuyoruz, yani burada geçmişteki uygulamanın devam etmesi gerekiyor. Benim seçim bölgem Karabük ve Zonguldak ve Karabük arasında da Yenice ilçesi var sınırda ve en son alımlarda da 100 kişiyi aldınız orada; teşekkür ediyoruz, almama durumu vardı. Konuyu Zonguldak vekilleri, Karabük vekilleriyle beraber Bakan Yardımcımıza iletmiştik, Sayın Tancan'dı galiba, Abdullah Tancan Bey'le görüştük yanlış hatırlamıyorsam ve konuyu size de iletmiş biliyorum çünkü tecrübeli madenciler oradan çıkıyordu, almaya devam ettiniz. Şunun için ifade ediyorum: Maden işini bilen, tecrübeli köylerden alımların mutlaka olması, alınması... Sizin de bu emeklilik olayıyla ilgili kaybı istemediğinizi biliyorum, bu konuya mutlaka bir çözüm bulunması lazım. Bir taraftan, genel olarak 2024 yıl sonuyla 2025'te emekli olacaklar arasında da yüzde 30-33 arasında bir kayıp olacak genel olarak; bu konunun mutlaka çözülmesi lazım ve buradan size bunu özellikle ifade etmiş olayım.

Şimdi, Azerbaycan, Bakü-Tiflis-Ceyhan Boru Hattı'ndan giden ürünleri biz satıyoruz demiyoruz zaten yani burada bir işletim meselesi var, BOTAŞ International şirketiyle yapılan bir anlaşma. Bu boru hatlarından giden ama İsrail'e giden petrolden bahsediyoruz ve 12 milyon 916 bin tonluk bir rakam bu, dokuz aylık rakam yani yaklaşık da 12 milyarlık gelir elde edilen bir durum söz konusu burada ve bu da hakkaniyete sığmıyor diye düşünüyoruz, yani fiilen satılmasıyla ilgili değil ve bu konuda Sayın Zengin'in de Genel Kurulda açıklaması vardı, varil başına 1,27 dolarlık bir gelir elde edildiğiyle ilgili. Bu konu vicdanlarda rahatsızlık yaratıyor, bu konunun mutlaka çözülmesi gerekiyor.

Maden işiyle ilgili birkaç bir şey söylemek istiyorum; şimdi madenin mali yapısıyla ilgili bir şey söyleyeceğim özellikle İliç'teki Çöpler Altın Madeniyle ilgili. İşte, ortaklık yapısı; biliyorsunuz, yüzde 80'ini SSR Mining, yüzde 20'sini de Lidya Madencilik "Anagold" diye bir firma işletiyor. Şimdi, uluslararası şirketler, bu SSR Mining aynı üretimi Kanada veya Amerika'da yapacak olsa devlet katkı payı ve ödeyeceği vergi yükü açısından, efektif vergi yükü açısından 403 milyon dolar daha fazla para ödeyecekti ama bunu ülkemizde yapıp bunun yüzde 67'siyle gidip Artvin'de Hod Madenciliğin yüzde 40'ını 270 milyon dolara alabiliyor ve elde ettiği kârları, imkânları da çeşitli yollardan kâr transferiyle yurt dışına çıkarıyorlar. Madenler milli bir servettir, mutlaka milli ve yerli firmalarımızın işletmesi gerekiyor çevre koşullarına uygun bir şekilde çünkü siyanürle altın aramasına hepimiz karşıyız, çevreye zarar verilmesine karşıyız ama bir şey yapıyorsa da milli ve yerli firmalarla yapılması gerekir. Yine, bunun bir benzeri -siz bizzat anlaşmayı imzaladınız tahmin ediyorum- Birleşik Arap Emirlikleri'yle Enerji İş Birliği Çerçeve Anlaşmasıyla -ismini kısaltarak söylüyorum- burada da yenilenebilir enerji kaynaklarıyla ilgili yatırım gelecek. Sayın Genel Başkan Yardımcımız Yavuzılmaz da bahsetti, bu gelecek yatırımlarda da madende olduğu gibi olumsuz durumlarla karşılaşmayalım. Şimdi, bu sefer Birleşik Arap Emirlikleri kökenli firmalar gelecek, tamamını işletecek ve bu kaynaklar yine heba olacak diye korkuyoruz. Milli ve yerli bir şekilde bu yenilenebilir enerji kaynaklarının lisanslarının oluşturulması gerekir ki niçin mesela, burada en azından Türk şirketlerinin yüzde 50 ortaklığı şart koşulmuyor? Bunun dikkate alınması gerekir, gelecek sermayeyle hareket edilmemesi gerekir. Bir sermaye gelecek fakat sermayenin kat katı buradan yurt dışına, yabancı şirketlere çıkacak. Bu konunun da mutlaka çözülmesi gerekir diye düşünüyorum.

Bölgemle ilgili birkaç sorunu size aktarmak istiyorum hızlı bir şekilde. Yenice ilçesine taşıma sistemiyle doğal gaz geldi ve şimdi evlere de boru hatları döşenmeye başlandı fakat yavaş gidiyor Sayın Bakanım, hızlandırılmasıyla ilgili hemşehrilerimizin talepleri var, bende bu konuda hızlandırılmasıyla ilgili sizden talepte bulunuyorum. Eflani'de lisans çıkmış fakat işlemler başlanmadı, hızlı bir şekilde Eflanili hemşehrilerimiz de doğal gazın gelmesini bekliyor.

Bir de KARDEMİR'le ilgili bir hususu niçin size söylüyorum? KARDEMİR'in eski Yönetim Kurulu Başkanısınız, çok emeğiniz var oraya da, oradan geldiniz buraya Bakan oldunuz fakat KARDEMİR'de işler iyi gitmiyor Sayın Bakan şu anda. Yani KARDEMİR'in dokuz aylık bilanço zararı 2,8 milyar yıl sonu 4 milyarı bulacak. Yeni yönetimle beraber, özellikle Kardemir içerisinde işi yapabilecek kabiliyette, liyakatte kişiler olduğu hâlde daire başkanlıklarına veya üst düzey yöneticiliklerine dışarıdan yoğun insan alınıyor; kimin ne iş yaptığını bilemiyoruz ve bu konu kanayan bir yara. İlgili Bakanlıklarla da istişare ederek -Türkiye Varlık Fonu'nun yüzde 4 küsur hissesi var orada, atanan bağımsız denetçiler, yöneticiler var, yönetim kurulu üyeleri var; siz benden daha iyi biliyorsunuz- bu konunun Bakanlıklar arasında da koordinasyonunun sağlanması, Kardemir'in bu zararının bir an önce bertaraf edilmesi lazım.

Özelleştirme yapılacağıyla ilgili yoğun bilgiler var ama Kardemir, Karabüklülerin, hepimizin çok önemli bir sanayi kuruluşu; mutlaka korunması gereken ve mali yapısı güçlendirilmesi gereken bir şirket olduğunu özellikle ifade ediyorum.

Şimdi, mali veriler açısından da birkaç şey söylemek isterim. Bakanlık bütçeniz 45 milyar 332 milyon; binde 3,7 geçen yıla göre düşüş var, geçen yıl binde 4' mü; 48 milyardan 45 milyara düşüş var, başlangıç ödeneğiyle ilgili olarak bahsettiğim zaman. Yine, 2023'te aşım olmuş, 18 milyarlık başlangıç ödeneği var, harcama 2023'te 33 milyar olmuş, 15 milyarlık aşım var. Ödenek tahsislerinin daha sağlıklı yapılması, aşımın yer verilmemesi gerekir.

Yerel yönetimlerin güçlendirilmesine ayrılan pay 8 milyar 485 milyon... 2023 yılında, aşım da bitmiş yani 2023'te 15 milyarken 2023 harcaması 23 küsur; 8 milyar 485 milyonluk aşım var, ödenek üstü harcama var; başlangıç ödeneğine oranı yüzde 44, yüzde 44 aşım var yerel yönetimlerde. Bakanlık bütçesinde de durum aynıydı, burada da aynı durum söz konusu.

Program dışı giderler çok yüksek, hep söylüyorum; program dışı giderlerin bir Bakanlık bütçesinde -sadece size mahsus değil- azalması gerekir; oran yüzde 25; 11 milyar 375 milyonluk bir rakam, bunun da altında sermaye transferleri ve cari transferler hazine yardımı kökenli yani; bunun mutlaka düzeltilmesi gerekir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Bir dakika ek süre veriyorum.

Buyurun.

CEVDET AKAY (Karabük) - Teşekkür ederim.

Sürdürülebilir çevre ve iklim değişikliğine yeterli bütçe ayrılmamış; bu önemli, ayrılması gerekir.

Bir borç verme kaleminiz var, 2025'te 154 milyonluk borç verme kalemi gördüm. 2023 ve 2024'te bir ödenek yoktu, borç verilecek ne gibi bir durum meydana geldi, ne planlanıyor; onunla ilgili de bilgi verirseniz mutlu olurum.

Temsil ve tanıtma giderlerinde aşım yapmışsınız, 134 bin lira; yine, orada aşım var.

Kâr amacı gütmeyen kuruluşlara yapılan transferlerin ve hane halkına yapılan transferlerin dağılımıyla ilgili bilgi verirseniz sevinirim.

Bir de yurt dışına yapılan transferler kalemi 2023'te 13 milyon, 2024'te 25 milyon, 2025'te de 40 milyonluk yurt dışına bir transfer düşünüyorsunuz; mahiyeti nedir, ne planlıyorsunuz?

Vallahi, söylenecek çok şey var, onu da sorular bölümüne bırakacağım, şimdilik bu kadar söyleyeyim.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Akay, teşekkür ederim.

İkinci konuşmacı Veli Ağbaba.

Buyurun.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Teşekkür ederim.

Sayın Bakan, bütçenizin hayırlı olmasını diliyorum öncelikle. Tabii, ben hayırlı olmasını diliyorum ama fakir fukara için hayırlı olmayacağını siz bütçeyi sunarken açıkladınız çünkü geçtiğimiz yıl, seçimde söylemiş olduğunuz bazı hanelere, fakire fukaraya daha indirimli elektrik vermeyi bu dönem kaldırılıyorsunuz. Dolayısıyla bu fakir fukaranın hayırına olacak bir şey değil.

Şimdi, aslında yıllardan beri Türkiye'nin gündemini meşgul eden bir durum var. Kış saati uygulaması başladı, dünyada 71 ülkede 26 Ekim Cumartesi gününü 27 Ekim Pazar gününe bağlayan gecede kış saati uygulamasına geçildi ama maalesef Türkiye, anlaşılmaz bir şekilde bu uygulamaya geçmiyor. Acaba burada kimin ne kârı var, onu merak ediyoruz ama burada bunun zararı var çocuklarımıza. Siz de biraz önce 2 küçük çocuğunuzun olduğunu ifade ettiniz -Allah başışlasın çocuklarınız- yani bunu en iyi hissedenlerden birisi de sizsiniz. Şu soruyu sormak istiyorum: Acaba çocuklar sizin yanınızı tutmuyor mu okula giderken ve hakikaten "Baba, bu ne iş?" demiyorlar mı? Hadi, biz bir şey diyemiyoruz da, o küçük çocuklar demiyor mu gecenin karanlığında, zifiri karanlıkta okula giderken? Ben sizin çocuklarınızın yerinde olsam yanınızı tutarım. Çok ilginç bir durum; bu işi siz de biliyorsunuz, yani çocuklarınız olduğuna göre biliyorsunuz. Bir de ne kazandık, onu da Sayın Bakan herhâlde biliyor, bilmiyorum devlet ne kazanıyor bu işten ama bunun bir çözüme kavuşması lazım.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Geçen yıl açıkladı.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Bu hakikaten hem çalışanlar açısından hem öğrenciler açısından çok ciddi bir problem, öncelikle bunu ifade etmek istiyorum.

Şimdi biraz önce konuşmalar oldu, ben önce şunu söylemek istiyorum: Bu madenlerle ilgili çok tartışılacak şey var ama Sayın Bakan, burada, benim de ilim Malatya'da Hekimhan Kuluncak yöresinde çok maden var. Bu madenler çıkarılıyor, maalesef madenden maden çıkarılırken o köy yollarına çok zarar veriliyor, tozdan topraktan geçilmiyor. Örneğin, Hekimhan'da -demir madenin çıkarıldığı- Güvenç-Basak yolu hâlâ yaptırılmıyor. O Güvenç Köyü'nün hemen yanı başında, böyle yaklaşık 600-700 metre ilerisinde her yıl "Aritma yapacağız." diyorlar, o "Toz artmasını yapacağız." diyorlar ama bir türlü yapılmıyor, köy toz toprak içerisinde, acayip bir koku var. Şunu merak ediyorum: Şimdi, sanırım yanlış bilmiyorsam, oradaki madenleri işletince kârın binde 2'si oradaki yerel yönetime veriliyor ve yerel yönetime verilirken de örneğin -Hekimhan Belediyesiyle şimdi konuştum, biraz önce- o binde 2'nin yüzde 80'i Valiliğe veriliyor, o kalan yüzde 20'si Belediyeye veriliyor ve bu da çok cüzi bir tutar ama hakikaten orada devasa paralar kazanılıyor madenlerden. Bu sadece CHP'li belediyeler için değil, bütün belediyeler için geçerli. Bu oranın artırılmasıyla ilgili bir düşünce var mı, bir çalışma var mı? Yani hiç olmazsa belki para da verilir ama örneğin, o yörelerde okullar yaptırılabilir, kreşler yaptırılabilir, yollar yaptırılabilir; bununla ilgili çok ciddi bir beklenti var, bunu size iletmek istiyorum.

Bizim, tabii, şimdi, Malatya'da çeşitli maden sahaları da ilan ediliyor, özellikle Kuluncak, maden sahası ilan edilmiş; Kuluncak'taki çiftçilerin çok ciddi şikâyetleri var çünkü orada çok ciddi kayısı ve tarım ürünleri yetiştiriliyor ve Malatya Kuluncak ilçesine bağlı Sofular, Bicir, Alvar, Çörmü sakinleri maalesef zor durumdadır, onu söylemek istiyorum.

Biraz önce Sayın Nilgün Ök HES mes dedi ya, tabii, örneğin Kuluncak Sarıca'da yapılan bir HES var, Kuluncak hemen Tohma'nın başladığı yer, hem su kaynakları çok azalıyor hem orada tarım yapılamıyor, eskisi kadar yapılamıyor. Yine, Güdül göletimiz var bizim, Güdül HES'i var Darende'de, aynı problemler orada da devam ediyor, yani tarımı da engelliyor HES; işte "Yüzde 20'sini salacağız." deniliyor ama bu oran daha sonra çalışırken artmaya devam ediyor.

Şimdi, yine birçok ilde olduğu gibi bir problem daha var bu özelleştirmeden kaynaklı, hem çeşitli elektrik kesintileri oluyor ve bir de bu özelleştirmeler yapılırken aslında israf ve pahalılığın önüne geçilecekti ve verimliliğin, kamunun üretiminin daha fazla artacağı, dolayısıyla maliyetlerin düşeceği ifade ediliyordu ancak bunun tam tersi olduğunu görüyoruz. Sadece sokak ve caddelerin aydınlatılması için dağıtım şirketlerine ödenen para da devasa artmış durumda, 2024 Ocak-Haziran arasında 14 milyar 212 milyon TL'nin elektrik şirketlerine ödeneceği söyleniyor. Yani bu elektrik fiyatlarının artmasında tabii ki özelleştirmenin etkisinin olduğunu düşünüyoruz.

21 bölgede faaliyet gösteren 14 şirket arasında pay edilerek elektrik dağıtım tekelleştirildi; devlete yani hepimize, kamuya ait olan varlıklar özelleştirilerek birtakım şirketlere verildi, bu şirketlerin büyümesi sağlandı, yatırım alanları oluşturuldu, kamunun kaynakları onlara aktarıldı, el değiştirdi. Kalkınma Bankasının raporuna göre EDAŞ özelleştirmesinin toplam tutarı 12,75 milyar dolar. Tabii, kârlara baktığımız zaman dağıtım şirketlerinin 2022'de 27 milyar yatırım yapıyor, 4 şirketin kârı 16,4 milyar yani ciddi bir kâr var burada.

Şimdi, "Temmuzda maliyetler arttı." bahanesiyle yapılan yüzde 38 zammın içeriğine bakıldığında; enerji bedeline yüzde 2,5 zam yapılırken enerji dağıtım bedeline yüzde 59 zam yapılmış; toplam fatura bedelinin yüzde 63'ünün dağıtım bedeli, yüzde 23'ünün enerji bedeli, kalan kısmının da vergi ve fonlar olduğu ortaya çıktı. Yani vatandaş kullandığı elektrik kilovatına değil, özelleştirdiğiniz bu dağıtım şirketlerine para ödüyor. Aynı şirketler gerekli bakımı, onarımı da yapmıyor ve kimse bunları da denetlemiyor. Hakikaten Sayın Bakan, bu bakım onarımın yapılmamasına ilişkin her gittiğimiz köyde çok ciddi şekilde şikâyet var. Bizim Malatya'nın tabiriyle "Yel esti, elektrik kesildi." diyorlar ve fakir fukaranın buzdolabı, çamaşır makinesi vesaire yanıyor ve özellikle köylerde tarım ve hayvancılık yapıldığı için peyniri, yoğurdu, sütü bozuluyor; bunu çok ciddi bir şikâyet olarak kendi bölgemle ilgili söylemek isterim.

Tabii, son birkaç ayda elektrik nakil hatlarından kaynaklı olarak 17 kişi biliyorsunuz can verdi ve en son Diyarbakır-Mardin arasındaki tarım arazilerinde 20 Haziran günü çıkan yangın da 15 kişinin ölümüne yol açtı. Yok olan orman sahalarında elektrik kaynaklı yangınların oranı özelleştirmenin başladığı 2010'da yüzde 4,9 iken 2021'de yüzde 26,8'e çıktı ve sadece 2021'de 37 bin hektar orman, enerji nakil hatları kaynaklı yangınlarla kül oldu ve kentlerdeki yangınların büyük bir kısmı özelleştirme kaynaklı. İstanbul İtfaiyesinin 2022 raporuna göre, kentteki yangınların yüzde 25'inin elektrik kaynaklı olduğu söyleniyor. Yine, enerji iş kolunda son on yılda çok ciddi bir iş cinayeti var, 400'ün üzerinde işçinin çalışırken öldüğü görülüyor.

Elektrik üretim ve dağıtımını özelleştirildi, geldiğimiz noktada halkın kaldıramayacağı kadar yüksek enerji maliyetleri olduğu için genel seçimden önce bir seçim yatırımı olarak sübvansiyon yapmak zorunda kaldınız; özellikle seçim öncesi oy istemek için buna biraz da mecbur kaldınız ama şimdi sübvansiyonlar kaldırılıyor; ilk sanayide kaldırdı, şimdi de konut ve ticarete kaldırılacak.

Şimdi, sizin beyanınıza göre "Maliyete göre fiyatlanacak bir model üstünde çalışıyoruz." dediniz ama inşallah bu model yine fakir fukarayı ezen bir model olmaz. Şimdi, sizin bahsettiğiniz bir model var, elektrik ve doğal gaz kullanımında gelire göre fatura düzenlemesi olduğunu söylüyorsunuz ve "Gelir grubu yüksek, gerçek maliyete katlanabilecek tüketicilere maliyetine göre maliyet esaslı yansıtılmak daha doğru diye düşünüyoruz." ifadesi kullanmıştınız. Peki, ben de buradan sorayım size: Ayda 12.500 TL maaş alan emekliler için elektrik ve doğal gaz faturasında ne yapacaksınız ya da ayda 17 bin lira alan asgari ücretliye ne yapacaksınız ya da dul ve yetimler var -belki biliyorsunuz, belki bilmiyorsunuz- 6 bin lira, 7 bin lira maaş alan dul ve yetimler var, bunlarla ilgili nasıl bir uygulama olacak, bunu da sormak istiyorum.

Şimdi, çok tartışılan bir diğer mesele var, İsrail'le bu ticaret meselesi. Biliyorsunuz, önce, İsrail'le ticaret inkâr edildi Hükümet tarafından, sonra bir milletvekilimiz Meclis kürsüsünde Allah rahmet eylesin kalp krizi geçirerek vefat etti. Yani önce "Yok." denildi, sonra Ticaret Bakanı "Biz yapmıyoruz, şirketler yapıyor." dedi; sanki ihracat rakamları açıklandığında şirketler dışarıdan yapıyormuş gibi saçma sapan bir cevap verildi ve daha sonra ticaret kabul edildi ve ticaret yasaklandı belli bir tarihten sonra ama ondan sonra da ticaretin devam ettiğini, işte, İsrail'e birçok ürünün gittiğini biliyoruz. Şimdi, Azerbaycan Gümrük Komitesinin bir raporu var, burada yazıyor, bugün aldığımız bir şey, hâlâ İsrail'e petrol gidiyor, biraz önce arkadaşlar da söyledi, Grup Başkan Vekili Özlem Hanımın da ifadesi o; "1,27 sent para alıyoruz, başka bir şey yapmıyoruz, bizim petrol değil." denildi, bunu da milletin vicdanına havale etmek istiyoruz. Hakikaten, hâlâ hepimizin yüreğini yakan çoluk çocuk, kadın, masum siviller öldürülürken bir taraftan da maalesef İsrail'le ticaret hızla devam ediyor.

Ben tekrar bütçenin hayırlı olmasını diliyorum, hepinize saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Ağbaba, teşekkür ederiz.

Şimdi, Sayın Mustafa Erdem'e söz vereceğim; sonrasında, şu ana kadar Komisyon üyelerinden gelen söz taleplerini sıralayayım, tekrar gelen olursa yazarız. Sayın Mustafa Erdem, Selim Temurci, Gülcan Kaçmaz Sayyigit, Ayyüce Türkes Taş, Ejder Açıkkapı, Vehbi Bakırlıoğlu, Sami Çakır, Cavit Arı, Resul Kurt, Tahsin Ocaklı, Hakkı Saruhan Oluç, Baki Ersoy diye gidiyoruz.

Sayın Mustafa Erdem, buyurun.

MUSTAFA ERDEM (Antalya) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Başkan, Sayın Bakanım, değerli milletvekilleri, çok kıymetli bürokratlar, basınımızın değerli temsilcileri, değerli katılımcılar; hepinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum. Görüşmekte olduğumuz bütçenin ülkemize hayırlı olmasını diliyorum.

Değerli milletvekilleri, bildiğiniz gibi, enerji sektöründe üretim, iletim, dağıtım ve tüketim faaliyetleri birbirine bağlıdır; dolayısıyla, üretimden tüketime kadar her aşaması kamusal planlamayla yönetilmelidir. Ülkenin içine sokulduğu ekonomik kriz ortamında enerji maliyetleri neredeyse her dar gelirlinin bütçesini zorlamaktadır. Faturalar can yakıyor; bunun bir sebebi, içinde bulunduğumuz ekonomik kriz ve ülkenin yarısını açlık sınırının altında bir ücrete mahkûm etmiş olmanız olsa da diğer sebebi, enerji dağıtım işini tamamen gözünü

rant bürümüş özel sektöre devretmenizdir. AKP iktidara geldikten sonra elektrik dağıtım sektöründe özel sektör payı maalesef yüzde 100'e ulaşmıştır ve doğal gaz dağıtımını yine özel şirketlere ihale edildi. Tabii, doğal olarak bu şirketler de vatandaşa hizmet için değil "En yüksek kârı nasıl elde ederim?" diye çalışıyor.

Kış geliyor, elektrik ve doğal gazda kademeli tarife hazırlıkları son aşamada; buna göre, yıllık 5 bin kilovat tüketimi olan konutlar ve ticarethaneler sübvansiyonlu elektrik kullanamayacak; bu, aslında, elektriğe gizli bir zam. Elektrik ve doğal gaz faturalarına yönelik yeni uygulamanın Ocak 2025 itibarıyla başlayacağı ifade ediliyor; bu uygulamayla iş yeri ve konutlarda yıl boyunca belirli bir tüketimi aştığı tespit edilen abonelere yönelik desteğe de son verilecek. Şimdi, Antalya'da yaşayan bir milletvekili olarak soruyorum: Yazın Antalya'da klima kullanmadan yaşamak neredeyse imkânsız. İnsanlar zaten yüksek fiyatlar nedeniyle fahiş faturalar ödüyor, getirdiğiniz sistemle faturalar daha da artacak, insanları klima, soğutucu kullanılamaz hâle getireceksiniz; kışın doğal gaz kullanamaz, evini ısıtamaz hâle getireceksiniz ve emekli zaten kışın battaniye altında oturuyor. Bu insanlar nasıl yaşayacak? Sayın Bakan diyor ki: "Zamla alakalı herhangi bir şeyimiz yok ama Türkiye'de elektrik ve doğal gazda çok ciddi şekilde devletimizin desteği var. Bizim bu desteklerin gerçekten ihtiyaç sahibi vatandaşlarımıza yansması noktasında, desteğe ihtiyaç duymayan, tüketimi yüksek olan grupların elektriğin ve doğal gazın gerçek maliyetini karşılamasıyla alakalı bir düşüncemiz var." diyor. Sayın Bakanım, ilk saniyede başladınız bu işe, şimdi, konut ve ticarethanelerde de bunu yapıyorsunuz. Bu, aslında, başarısızlığın itirafı. Enerji şirketleri sübvansiyonlar ve enerji fiyatlarındaki baskıdan kaynaklı düşük kâr ettiklerini öne sürüyorlar ve siz de enerji şirketleri daha fazla kâr etsin diye sübvansiyonları kaldırılıyorsunuz, diğer taraftan da bunun zam olmadığını iddia ediyorsunuz. Tekrar söylüyorum, bu, gizli bir zamdır. Gerçekten, çok fazla tüketime destek vermeyeceksiniz burada doğal gaz ve elektrikte tüketimin alt limitlerini yükseltin, mevsim şartlarını ve bölgesel şartları göz önüne alın.

Değerli arkadaşlar, bir de bu destek konusunu da açıklığa kavuşturalım. Yine, Sayın Bakan "Elektrik ve doğal gazda bin liralık gaz ve elektrik faturasının yüzde 60'ı hâlen devletimiz tarafından karşılanıyor." diyor; bu, doğru değil. Konut tüketicilerinin ödedikleri doğal gaz faturası içinde gazın payı yaklaşık yüzde 50, hizmet bedeli yüzde 30, KDV yüzde 20. Bu durumda, konut tüketicisine bir metreküp doğal gaz 10 TL'ye satıldığında Bakanlığın destek verdiği bölüm bin TL'nin 600 TL'si değil, yaklaşık 253-300 liralık bir dilimdir ve şimdi bundan da vazgeçilmek isteniliyor. Elektrikte durum yine aynı; Temmuz 2024 itibarıyla oluşacak faturanın yalnızca yüzde 23,8'ini enerji bedeli oluşturmakta, faturanın yüzde 65,9'unu ise dağıtım bedeli oluşturmaktadır, fon ve vergilerin oranı ise yüzde 10,3'te kalmıştır.

Sayın Bakanım, hadi, halkı düşünmüyorsunuz ama devleti de düşünmüyorsunuz. Bakın, fatura bileşenleri; Haziran 2024'te dağıtım bedeli payı yüzde 52, Temmuz 2024'te 65,9; perakende enerji bedeli payı Haziran 2024'te 32,1, Temmuz 2024'te 23,8'e düşürmüştünüz, çok güzel; fon ve vergilerde pay 10,7'den 10,3'e düşmüş, bu da çok güzel ama bütün bu farkları dağıtım bedeli payı olarak 57,2'den yaklaşık 69'a çıkarmışsınız yani hem tüketici zararda hem devlet zararda. Kâr eden kim? Dağıtım firmaları. Bunun nasıl bir açıklaması var, onu doğrusu merak ediyorum.

Yine, Sayın Bakanım, bir taraftan "Vatandaşa destek veriyoruz." diyorsunuz ama işte, şimdi anlattığım gibi diğer taraftan da yine bedelini vatandaşa ödetiyorsunuz. 2021 ve 2022 yıllarında TBMM'ye getirilen torba kanunla 155,9 milyar TL, Temmuz 2024'te de yine torba kanunla 232,6 milyar TL olmak üzere, BOTAŞ'a ait toplam 388,5 milyar TL'lik borcu da sildiniz. Siz enerjiyi kamudan çıkarıp sermayeye peşkeş çektiniz, şimdi de şirketler daha fazla kâr etsin diye düzenlemeler yapıyorsunuz. Sayın Bakanım, iktidarın ülkeyi getirdiği bu durumda vatandaş mevcut faturasını ödeyemiyor. Bu uygulamalardan vazgeçin, faturalardaki hizmet bedellerini düşürün, bu üstü örtülü zamlardan da vazgeçin.

Sayın Bakan, diğer taraftan, artan elektrik bedelleri nedeniyle Antalya'da Belediyemizin su maliyetlerinde korkunç artışlar oldu; bu da faturalara yansıyor. Temel ihtiyaç maddesi suyun vatandaşa ulaşmasında kullanılan elektriğe indirim yapılması, destek sağlanması gerekiyor.

Değerli milletvekilleri, vatandaşın yıllardır bu iktidardan talebi var ama yine anlaşılabilir bir şekilde inat ediliyor; kalıcı yaz saati uygulaması... Saat sekizde okula, işe başlayan insanlar saat altıda kör karanlıkta evinden çıkıp saatlerce yolculuk yapmak zorunda kalıyorlar. Ülkenin batısında çocuklar okula karanlıkta gidiyor. Kadınlar karanlık sokaklarda taciz ve saldırı endişesiyle karşı karşıya kalıyor. Burada iddia ettiğiniz gibi bir tasarruf yok; tam tersi, kış saati uygulamasından vazgeçilmesi tasarruf sağlamadığı gibi tüketimi artırdı. Zaten "Şirketlere para aksın." diye bu uygulamada inat edip bu ülkenin halkına zulmediyorsunuz. Gelin, bu uygulamadan vazgeçin.

Yine, Sayın Bakanım, aslında aydınlatılan sokaklar değil, kasalar. Bakın, sokak aydınlatmaları karşılığında 2020-2023 döneminde 39,5 milyar lira, 2024'ün ilk çeyreğinde ise 10 milyar TL para ödenmiş. Şirketi zengin etmekte üstünüze yok. Buna rağmen şirketler, çalışmalarını ve altyapı yatırımlarını yetersiz yapıyor, onu da kontrol edemiyorsunuz. Antalya gibi sıcak bir şehirde yazın durmadan elektrik kesintileri oluyor; vatandaşın, esnafın, otellerin dolaptaki malzemeleri maalesef bozuluyor. Yine, bakımsız iletim telleri kopmasından ormanlık alanlarda yangın çıkıyor.

Değerli arkadaşlar, Türkiye'de madencilik faaliyetleri de AKP döneminde en problemlili konu olmuştur. Uluslararası maden ve enerji tekellerinin talepleri doğrultusunda hazırlanan yasalar sonucu ülke âdeta tahrip ediliyor; şirketler kontrolden uzak, rant hırsıyla ormanı, suyu, havayı yok ediyor. İliç maden faciası -aslında "katliam" demek daha doğru- ortada duruyor. Bu iktidarın ayıbıdır bu ama buna rağmen bir ders çıkarılmıyor. Maden, altın para denince her şey serbest. İliç'ten sonra 16 maddelik bir talan yasasını, maden, doğal gaz, yenilenebilir enerji sektöründeki sermayedarlara pek çok avantaj sağlayan yasayı Meclisten geçirdiniz. Yasanın Meclisten geçmesiyle birlikte güney enerji santrallerine verilen "ÇED gerekli değildir" kararları, GES projeleri hız kazandı. Yine "ÇED gerekli değildir" kararlarıyla pek çok il maden ruhsatı arama sahası ilan edildi. Artvin, Muğla, Kazdağları maden talanına açıldı. Buralarda ağaçlar kesiliyor değerli arkadaşlar; ağaçlar, orman yok ediliyor, doğa katlediliyor, insanların yaşam alanları yok ediliyor. Antalya Akseki'de Mehmet Cengiz'in Eti Alüminyum AŞ'ye ait boksit ocağının -geçen de söylemişim- kapasite artışı talebi var ancak bölgede böyle bir kapasite artışına gidilmesi çevresel tahribata neden olacak Sayın Bakanım. Aynı zamanda bölgede yer altı su kaynakları ve doğal yaşam alanı tehlikeyle karşı karşıya kalacak. Bölgede özellikle Giden Gelmez Dağları'ndaki yaban hayatı koruma sahası büyük zarara uğrayacak.

Yine, Manavgat Oymapınar Baraj Gölü'ne yüzer güneş enerjisi santrali yapılması projesi var. Burada hâlihazırda faaliyet göstermekte olan HES tesisine yardımcı kaynak yüzer güneş enerji santrali projesi kurulmak isteniyor. Yüzer GES'in inşaat ve işletme sürecinde yaşanacak faaliyetler çevreye vereceği olumsuz etki nedeniyle bölge halkı tarafından istenmemektedir.

Bitiriyorum Sayın Başkanım.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Buyurun.

MUSTAFA ERDEM (Antalya) - Yine, Sayın Bakanım, Antalya Konyaaltı Karaindibi Mağarası sınırına dayanan kalker ocağının genişleme talebi var; daha önce zaten genişleme talepleri kabul edilmiş, uygulanmış. Burası Bizans dönemine dayanan tarihî bir alan, kayıt altına alınan yazıtlar ve resimler var. Bölgede çevrecilerin mücadelesi sonucu genişleme talebi şimdilik askıya alındı fakat ileride tekrar gündeme gelmesinden endişeli vatandaşlarımız. Buna da izin verilmemesi lazım.

Sayın Bakanım, biz madenlere karşı değiliz; biz bu kaynakların değerlendirilmesi noktasında çevrenin ve doğanın talan edilmesine karşıyız. Burada yeri gelmişken şunu da söylemek isterim: Herhangi bir maden alanındaki faaliyetler sonlandırıldıktan sonra bölgenin yeniden doğal yapısına döndürülmesi konusunda daha dikkatli çalışmalar yapılmalı. Antalya'nın dağlarına yukarıdan bakınca delik deşik olduğunu göreceksiniz. Bu konuda hassasiyet göstermenizi diliyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM -

Sayın Erdem, teşekkür ederim.

Sayın Selim Temurci, söz sırası sizde.

Buyurun.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) - Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun çok kıymetli üyeleri, Sayın Bakanımız, değerli bürokrat arkadaşlar, basınımızın çok kıymetli mensupları; ben de hepinizi saygıyla, muhabbetle selamlıyorum.

Sayın Bakanım, tabii, ülkemiz özellikle son üç yıldır bir enflasyonla mücadele programı yürütüyor. Özellikle 2023 seçimlerinden sonra milletin düşen gardını toparlayabilme adına, milletin yüzünü güldürme adına neredeyse tek derdimiz enflasyonla mücadele yani fiyatları kontrol altına almazsak bu ülkede hiçbir şeyi düzeltmeyeceğimizi hepimiz biliyoruz. Dolayısıyla, ben buradan bakarak Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımız, hepimizin evine gelen doğal gaz ve elektrik faturalarında, daha doğrusu enerji enflasyonunun kontrolünde siz ne kadar başarılısınız, ne yaptınız? 2023'ü farklı bir yıl olarak değerlendirelim. Şimdi, 2024 Haziran ayında OECD Enerji Enflasyon Raporu'nu yayınladı ve 2024'te, Sayın Bakan, Türkiye OECD ülkeleri içerisinde enerji enflasyonunda yüzde 89,8'le şampiyon oldu. Hani 2'nci ülkeye baktık, 2'nci ülke Kolombiya, yüzde 18,3; bu, tabii çok önemli bir veri. Birçok arkadaşımız ifade ediyor bazı çalışmalarını. Biz, enerjinin gerçekten Türkiye'nin bir beka meselesi olduğunu düşünüyoruz. Türkiye'nin işte 2022 yılında 90 milyar dolar küsur bir enerji ithalatı vardı. Yani şöyle: 360 milyarlık bir ithalat düşünürsek bunun neredeyse yüzde 25'i Türkiye'nin enerjiye ödediği bir para. Dolayısıyla, hem arz güvenliğinde arz çeşitliliğini Türkiye'de ve dünyada geliştirirken hem de enerjiye olan bağımlılığı azaltan bir Türkiye ekonomik olarak da daha güçlü olacak bir Türkiye çünkü biz cari açıktan bahsettiğimizde aslında buradaki bağımlılığı azalttığımızda dövize olan ihtiyacımızı azaltıp enflasyonla mücadelede de bir başarı elde edeceğiz.

Tekrar geriye dönecek olursam, şimdi, siz sunumunuzun bir yerinde artan maliyetlerden bahsettiniz ve bunu da birçok Bakan arkadaşımızın yaptığı gibi Covid-19 ve Ukrayna-Rusya savaşına bağladınız. Bu, elhak doğrudur yani bunun bir kısmı doğrudur, bunu inkâr edemeyiz zaten. Çünkü dünyada da enerji fiyatlarında o dönemde olağanüstü artışlar oldu ama bakın, bir sözün gerçekten kabul görmesi için bizim bazen kendimizi de eleştirmemiz gerekiyor. Yani eğer şu soruyu sormazsak... 2018 Ocak ayında 3,75 olan dolar kuru -hani 8,10 olacak teranelerinden bahsetmiyorum- eğer bugün 34 liraya gelmiş, 9 kat artmışsa biz enerji bağımlılığında temel ekonomik meselemizin döviz kuru riski olduğunu biliyoruz. Dolayısıyla, siz eğer o hatalı ekonomik politikaların enerjide de bir rasyonaliteye dönmesi için bir çaba içinde olduğumuzu söylerseniz kanaatimce sözün gücü çok daha önemli olur ve bence çok daha inandırıcı olur. Dolayısıyla, biz millet olarak ettiklerimizin bedelini çok ağır ödüyoruz. Böyle bir tespitte bulunmak isterim.

Şimdi, arkadaşlarımız ifade etti, şu enerji verimliliğiyle ilgili olarak ben bir şeye dikkatinizi çekeceğim. Elbette bu yüksek fatura uygulamasına geçilecek. Yanlış duymadıysam, işte, bir aylık limit 417 kilovatsaat, yıllık 5 bin kilovatsaate kadar şey yapılacak.

Burada, tabii, Anayasa çok açıkça devletin kaliteli enerjiyi düşük maliyetle vatandaşa sunmasını bir görev olarak iktidara yüklüyor çünkü şu anda devleti sizler yönetiyorsunuz. Burada, böyle bakıldığında bence adil bir yaklaşıma ihtiyaç var. Onun için de aylık hani 200 kilovatsaate kadar -teşbihte hata olmaz- aynen asgari ücrete kadar bütün ücretlerden o kısmı kadar vergi alınmıyor ya, oraya kadarki kısım ile ilgili olarak bütün vatandaşlara aynı uygulamayı yapmak lazım. Ama onun üzerinde ben şuna aynen katılıyorum: Yani adam gidecek tarlasını sulayacak, bahçesini, arabasını, fabrikasını yıkayacak; 17 bin lira asgari ücret alan adam ile ona aynı desteği devlet verecek. Bu, doğru değil; bu, adil bir yaklaşım da değil. Dolayısıyla burada vatandaşları tabanda eşitleyip yukarıya doğru artan harcamalarda mutlaka bir değerlendirmeye ihtiyaç var. Tabii, siz hane bazlı bakıyorsunuz. Şu anda, yanlış bilmiyorsam, Bakanlığın örneğin elektrikte 40 milyonun üzerinde bir aboneliği var diyelim. Şimdi, böyle bakıldığında her hanede de 2-3 kişi yaşamıyor, bazı hanelerde daha fazla insan yaşıyor. Dolayısıyla hani buradaki bu değerlendirmenin adil olabilmesi için o tabanı herkese uygulamanın bir vazife olduğunu düşünüyorum.

Diğer bir konu, bence verimlilik, Türkiye'nin en önemli meselesi. Türkiye 284 -yanlış hatırlamıyorsam- ürün belirledi ithalatta ve dedi ki: "Bu ithalat yaptığımız ürünleri ben ithalat yapmamak için teşvik vereceğim." Önemli olan, bizim o 90 milyar, bu yıl 70 milyar ithal ettiğimiz o enerjiyle hangi ürünü ürettiğimiz; bence bu çok önemli bir şey. Enerji Bakanlığımızın da bu konuda işin içinde tabii olması gerekiyor.

Diğer önemli bir konu yani Bakanlığın bütçesi açısından -Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın deprem dolayısıyla bu yıl düşürülen, önümüzdeki yıl düşürülen bütçesini hariç tutuyorum çünkü Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ayrı bir durumla karşılaşmıştı- bütün bakanlıklar içerisinde bütçesi düşen tek bakanlık Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımız. Şimdi, bir şey düşünüyoruz yani deniz üstünde platformlar

kuruyoruz, olağanüstü işler yapmaya çalışıyoruz. Hakikaten Somali’de yapılan, Nijer’de altın işlerine giriyoruz. Türkiye Cumhuriyeti devletinin bu bağımlılığı azaltma adına yaptığı her şey 85 milyonu mutlu eder. Bunda bir şey yok ama bir taraftan bunları yapacağız, öteki taraftan -işte İliç’te, ben detaylara girmeyeyim- bizim bir denetim problemimiz olduğu çok açık yani personele yatırım yapacağız. Bakanlığın daha fazla yatırım yapması gerekiyor. Beka meselesi olarak özetlediğimiz bütün bu konularda Bakanlığın bütçesinin düşürülmesini bir yere koyamıyorum ben yani bu, önemli bir mesele.

Madenlerle ilgili olarak şunu söylemek isterim: Şimdi, maden meselesinde -yani açıkça ifade etmek lazım- bu ülkenin bütün madenlerine ulaşması, bunu ekonomiye, ülkenin, milletin faydasına kullanması lazım. Burada özel sektör yatırımlarına ben karşı değilim ama şöyle bir sorunumuz var: Sürekli aynı firmaların ve aynı isimlerin -altını çizerek söylüyorum- bu meseleler gündeme geldiği zaman söylemek istemediğim çok kötü cümlelerle, sadece muhalefetin değil, sokaktaki vatandaşın bile diline pelesenk olmuş bu firmaların isimleri zikredildiğinde -adamin sermayesi var, parası var, makinesi var, iş yapacak- hiç kimse kusura bakmasın “Buralar parselenmiş, maden sektörü belli firmalara veriliyor.” algısı var; bu algıyı mutlaka ortadan kaldırmak lazım. Madencilikte de maalesef böyle bir sorunumuz var.

Şimdi, tabii, enerji ile gayrisafi milli hasıla arasında çok temel bir ilişki var. Yani biz 2011 yılında gayrisafi hasılda dünyada 1’inci olmuştuk, yüzde 11 büyümüşüktük. Gayrisafi hasılamız büyürken enerji ihtiyacımız da büyüyor. Şimdi, teknolojik imkânlar arttı, nüfus genç, teknolojiyi kullanacağız, ekonomi inşallah daha hızlı büyüyecek; dolayısıyla enerjiye olan, maden yatırımlarına olan ihtiyacımız da artacak. Onun için bu konularda -yani maden ihracatıyla ilgili olarak On Birinci ve On İkinci Kalkınma Planlarımıza mutlaka bakmışsınızdır ama- bir karşılaştırma yapın yani biz 2018’de koyduğumuz hedefi 2023’te gerçekleştiremedik. Bir düzeltme yapacağım, ya kalkınma planında yanlış yazılmış ya siz yanlış söylediniz: 2023 maden ihracatımız kalkınma planımızda “3,6 milyar gerçekleşti.” diye yazıyor, siz “5,7 milyar.” dediniz yani onu siz hatalı söylediyse siz, kalkınma planında yanlış yazıldıysa onu düzeltmek gerekiyor.

Tabii, bu dağıtım şirketleriyle ilgili çok konuşuldu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SELİM TEMURCİ (İstanbul) - Toparlıyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun lütfen.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) - Ya, dağıtım şirketleriyle ilgili burada bu meselenin özel sektöre devredilmesi veya önemli bir bölümünün özelleşiyor olması vatandaşa bir artı sağlamadı. Biraz önce yatırımlarla ilgili söylendi. Dolayısıyla, ben, artık bu işin özel sektör tarafının da bir masaya yatırılması gerektiğini düşünüyorum.

Nükleer enerjiyle ilgili bir şey söyleyip bitireyim. Şimdi, yanlış bilmiyorsam, dünyada 400’ün üzerinde nükleer santral var, bizim ülkemizin çevresinde hâlen inşaatı devam eden nükleer santraller var. Nükleer santraller yenilenebilir bir enerji ki o konuda büyük adımlar atıldı. Ben gerçekten o konuyu takip ediyorum. Siz de anlattınız, Avrupa’da 5’inci ya da 6’ncılıklar önemli ancak şöyle bir sorun var: Akkuyu Santrali’yle ilgili olarak işin çevre ve diğer faktörleri bir tarafa “Akkuyu Nükleer Santrali ne kadar bizim?” sorusu bence burada açıklamaya, izaha muhtaç.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Temurci, mikrofon kapandı, toparlayalım lütfen. Çok mesele var, meseleler uzun.

Buyurun lütfen.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) - Tamam.

Şimdi, bu nükleer santralde, ben biliyorum, Rusya’ya bizim kardeşlerimizi gönderdiniz, onlar orada eğitim aldılar, geri döndü, şu oldu, bu oldu ama nükleer santralde, eğer bizim -biraz önce ifade etti bir arkadaş, benim bu konuda bilgim yok- buranın yönetilmesinde, yönetim kurulunda üyemiz yoksa, bir teknoloji transferi gerçekleştiremeyeceksek hakikaten bu bizim için çok büyük bir sorun olur. Rusya’nın kendi topraklarımızda bize enerji üretilip kendi topraklarımızda ürettiği şeyi bize ihraç edeceği bir tablo ortaya çıkarsa bu Türkiye’nin kabul edebileceği bir şey olmaz.

Tabii, doğal gazla ilgili olarak yemekte de konuştuk; Amerika’dan herhâlde sıvılaştırılmış bir doğal gaz durumumuz var, alacağız. Tabii, arz çeşitliliği Türkiye’nin gerçekten önümüzdeki dönemde yaşayacağı en önemli kontrol etmesi gereken verilerden biri.

Ben, tekrar bütçeniz hayırlı olsun diyorum. İnşallah önümüzdeki dönemde daha bağımsız bir Türkiye’yi enerjiyle yakalarız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Sayyığıt, buyurun lütfen.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYIĞIT (Van) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar, basın emekçileri; hepimizi saygıyla selamlıyorum, kolaylıklar diliyorum hepinize.

Şimdi, gelişen ve dönüşen dünyada enerjinin kritik bir ihtiyaç olduğu yadsınamaz bir gerçeklik olarak hepimizin karşısında duruyor ama enerjinin tedarik biçimi, bunun adil dağıtım meselesi de bizler açısından aynı oranda çok önemli bir mesele Sayın Bakan. Bunun yanında, büyük zorluklar içerisinde çalışan emekçilerle ilgili bir durum da mevcut. Neoliberal, kapitalist bir bakış açısında esas olan şey sonuçtur. Genellikle bunun ara halkaları da maalesef çok önemsenmiyor. Bu sebeple -teşbihte hata olmasın ama- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bir bıçak gibi âdeta karşımıza çıkıyor. Eğer insanlığın yararına kullanırsanız gayet olumlu ama kötü bir amaç güdüldüğünde doğa ve insanlık için büyük bir yıkım olarak karşımıza çıkacak.

Yer altı kaynaklarının değerlendirilmesi konusunda da Bakanlık “önce insan, sonra çevre, en son üretim” ilişkisiyle hareket ettiğini belirtiyor. Söylem bazında kesinlikle buna bir itirazımız yok ama eylemsel boyutuyla bunun böyle işlemediğine hepimiz maalesef şahit oluyoruz. Ülkenin kurulu elektrik gücü yeterli bir düzeyde olmasına rağmen holdinglere derelerin, akarsuların, çayların nasıl peşkeş

çekildiğini çok iyi biliyoruz bizler. Börtü böceğin, yöre sakinlerinin su hakkı, temiz hava hakkı, hatta kendi toprağında gezme hakkı bile hiçe sayılarak doğanın bağrının nasıl deşildiğini gördük, görmeye de devam ediyoruz.

AKP iktidarlarında her konuda olduğu gibi enerji sektöründe de maalesef bir acelecilikle karşı karşıyayız. Bunun kurbanı da sadece doğa olmuyor Sayın Bakan. Özellikle yerin yüzlerce metre altında çalışan işçiler ve yerin üstünde risk altında ter döken emekçiler gerçeği de karşımızda. Cumhuriyetin ilk yüzyılı bir iş cinayeti yüzyılı oldu. Özellikle AKP iktidarının yirmi iki yıllık iktidarında korkunç iş cinayetleriyle karşı karşıya kaldık. Arkadaşlarımız bunu sabah size detaylı bir şekilde anlattı.

Dün de yıl dönümü olan bir maden faciasını, dolayısıyla bir iş cinayetini hatırlatarak bu bölümü kapatmak istiyorum. Bu vesileyle, 17 Kasım 2016'da Siirt'in Şirvan ilçesinde kaybettiğimiz 16 emekçiyi ve bugüne kadar madenlerde kaybettiğimiz her bir canı da burada rahmetle anıyorum.

Sayın Bakan, değerli hazırım; Türkiye'de bölgesel eşitsizlik, inkâr edilmez bir olgu olarak karşımıza çıkıyor. Bunun istisnai olmadığı, bilinçli politikalar sonucu olduğu, resmin tamamına baktığımız zaman karşımıza çıkan bir tablo. Kürtlerin yaşadığı coğrafyaya hiçbir zaman hak temelli yaklaşmadı Sayın Bakan. Üzerinde yaşadığımız coğrafya geçmişten günümüze birçok uygarlığı beslediği hâlde son yüzyılda nasıl bir fakirliğe itildiği üzerinde ciddi bir sorgulamanın yapılması gerekmektedir. Devlet, söz konusu yer altı ve yer üstü enerji kaynakları olduğunda daima ışık hızıyla oralara geliyor, Kürtlerin, o coğrafyada yaşayan diğer halkların ulusal talepleri ve sorunları söz konusu olduğunda maalesef aynı refleksi göstermiyor. Doğamıza, havamıza, toprağımıza, nehirlerimize, dağlarımıza karşı bir sömürüyle, sınırsız kâr hırsıyla yaklaşan kapitalist bir anlayışla karşı karşıyayız. Bunun altını çizmemin sebebi şu Sayın Bakan: Diyarbakır ve bazı bölgelerde -ki siz de sabahki sunumunuzda söylediniz- petrol arama ve çıkarma faaliyetlerinin tarım arazilerine zarar verdiğine yönelik ciddi kaygılar taşıyoruz. Öyle ki buna bağlı yaşanan tarım arazisi kaybı on binlerce dönümlü ifade ediliyor. Aynı şekilde, petrol ve boru hatlarındaki sızıntının da yer altı su kuyularına, çayır ve mera alanlarına zarar verdiği de belirtilmekte. Şurası bir gerçek ki Sayın Bakan, HES, RES, JES ve barajlarla pervasız şekilde ranta açabildiğiniz ve talan edebildiğiniz yerler Kürtlerin de yoğun olarak yaşadığı bölgeler olarak karşımıza çıkmakta. Çünkü toplumu "terör merör" diyerek kolaylıkla manipüle eden bir akılla karşı karşıyayız. Eğer demokratik ve etik bir anlayış olsaydı bugün benim memleketim olan Van Erciş'te Zilan Deresi'ne HES yapılmazdı. On binlerce Kürt'ün katledildiği, bugün de hâlâ kemiklerinin bulunduğu Geliye Zilan'da hafızayı silmek yerine o hafızaya sahip çıkarak bir yüzleşme mekânı oluşturulabilirdi ama AKP iktidarı, Kürt'ün anılarına da saygı duymuyor maalesef, orada yaşayan insanları, diğer tüm canlıları görmüyor çünkü ilk ve tek gördüğü şey maddi çıkar ve para olarak karşımıza çıkmakta.

Ülkenin genelinde yaşansa da ırkçı çevrelerin etkisiyle de yine ekseriyeti Kürt olan kentlerle bağ kurulan kayıp kaçak meselesine de değinmek istiyorum Sayın Bakan. Türkiye'de maalesef bir enerji faşizmiyle karşı karşıyayız çünkü enerjinin demokratik ve adil dağıtımı yok. Patronlara tanınan elektrik muafiyet ve indirimleri kimsenin gözüne gelmiyor ama yoksullaştırılmış milyonlarca yurttaşa faturayı kesmek, bu da yetmiyormuş gibi onlara hakaret etmek gibi bir konformizmle karşı karşıya kalıyoruz. Özellikle Kürtler söz konusu olduğunda pervasızlaşan, hadlerini aşan bir yığın kesim var. Kayıp kaçığın birincil sorumlusu AKP iktidarı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ama hedef alınanlar milyonlarca yoksul insan oluyor. Burada bizzat Hükümetin toplumu birbirine düşürerek aradan sıyrılmaya uyanıklığı mevcut çünkü tartışmaların sebebi kayıp kaçak tutarlarının faturalara yansıtılarak abonelerden bir şekilde tahsil edilmesidir.

Mesele kaçak kullanım da değil Sayın Bakan, zaten böyle bir durum varsa sizler araştırırsınız, tespit ederseniz, gerekli adli ve idari işlemleri başlatırsınız. Burada esas sorun şu: Elektriğin doğası gereği yaşanan kaybın da bir "kaçak" gibi sunulması. Uzmanlar teknolojik açıdan elektrik kaybının önüne geçilemeyeceğini, bunun normal olduğunu her defasında ifade ediyorlar. Dünya genelinde elektrik kayıp oranı ortalama yüzde 7-8 civarında, Türkiye'de ise bu oran 2022 yılı itibarıyla yüzde 10,8 olarak ifade ediliyor. Buna bakılırsa, ortada makul bir durum var aslında. Hâl böyleyken, Sayın Bakanın ülkenin bir kesimini, bir halkı hedef alan ayrımcı söylemlere karşı birkaç kelam etmesini bekliyorduk.

Diğer bir konu üretilen elektriğin bölgeler arası kullanım oranı. Burada da bilinçli şekilde yanlış bir algı oluşturuluyor Sayın Bakan. Yine, Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı kentlerde tüketilen elektrik miktarı Türkiye'de tüketilen elektrik miktarının sadece yüzde 8,31'i olarak karşımıza çıkıyor. Yine, bu oran içerisinde kayıp kaçak olarak hesaplanan oran ise yüzde 32,42 civarında. Bu oranın ülke geneline baktığımızda faturalanan elektrik enerjisinin yüzde 2,69'una denk geldiğini biliyoruz. Tam da bu noktada devlet halkın yanında durarak DEDAŞ ve VEDAŞ'tan hesap sormalı. Bunların kâr hırsıyla halkın başına Dehak kesilmesinin önüne geçilmelidir. Bakın, DEDAŞ'ın yaptığı zulmü hepimiz biliyoruz. En yakın örneği de haziran ayında Mardin Mazıdağı'nda ve Diyarbakır'ın Çınar ilçesinde DEDAŞ kaynaklı açığa çıkan yangın ve onlarca canın yitirilmesi oldu. Siz de biliyorsunuz bunu Sayın Bakan çünkü elektrik direkleri çürüyüp yıkılıyor, kablolar parçalanmış durumda, eski kabloların iletkenliği kalmamış ama bunları yenilemek akıllarına bile gelmiyor çünkü bunların tek amacı kâr elde etmek.

Sonuç olarak işin aslına bakacak olursak, Kürt coğrafyasının elektrik üretimine sağladığı katkıdan çok yararlandığını söylemek daha doğru bir terim olarak karşımıza çıkacak. Hanelerde kullanılan elektrik minimumken, Türkiye elektriğinin yüzde 45'ini kullanan sanayi kuruluşlarının kayıp kaçak oranı neden konuşulmuyor? Bunu da sorgulamak gerekiyor.

Bundan sonraki süreçte "Nasıl bir enerji politikası?" sorusu sorulmalı. Bizlerin DEM PARTİ olarak bazı önerileri var. DEM PARTİ olarak enerji meselesinde esas aldığımız paradigmaya göre, enerji her yurttaşın eşit ve adil bir şekilde erişebildiği ve yararlanabildiği kamusal bir hak olarak karşımıza çıkmalı; kamulaştırmaya gidilerek toplumsal maliyet kademeli olarak kontrol altına alınabilir, yapılacak yatırımlarla kayıp kaçak oranı düşürülebilir, yenilenebilir enerji kaynaklarıyla üretim çeşitliliği artırılabilir, enerji alanında dışa bağımlılık azaltılabilir. Bunların yanında, enerji bedellerinde indirim sağlanmalı, her faturadan "güç bedeli" adı altında sabit bedel alınması uygulamasına son verilmelidir. Ülke genelinde büyük tüketici olan sanayi ve sulama kesimine ilişkin takibin gerektiği ölçüde yapılması, işverenlerin kâr hırsının önüne geçilmesi gerekmektedir, özellikle madencilik sektöründe yaşanan iş cinayetleri ve yetersiz güvenlik önlemleri acil bir şekilde ele alınarak denetim mekanizmaları oluşturulmalı Sayın Bakan, eğitim programları da zorunlu bir hâle getirilmelidir.

Sözlerimi bitirirken, Bakanlığın da ehemmiyet verdiği enerji diplomasisi hakkında da birkaç şey söylemek istiyorum. Türkiye'nin bulunduğu coğrafya doğrudan tarihî Kürt coğrafyasıyla iç içe olma durumunda. "Diplomasi" dediğimiz kavram, esas itibarıyla, halkların farklı sebeplerle birbiriyle kurduğu bağı da ifade ediyor. Dolayısıyla, ülkeyi yöneten aklın da bölgeye yaklaşımda salt bir kâr hırsıyla, bu akılla hareket etmesi doğru değil. Bunun yerine barış enerjisi açığa çıkarılarak halkların birbirine yaklaşmasına hizmet edilmesi sağlanıp tüm tarafların kazanacağı politikalara yatırım yapılmalı Sayın Bakan.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) - Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Buyurun lütfen; bir dakika daha süre veriyorum.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) - Teşekkür ederim.

Bu anlamda, enerji kaynakları sömürülmek üzere ele alınan bir zenginlik değil, barışın inşası için bir elçi görevi görebilir, görmesi sağlanabilir.

Bir de bir şey soracağım size Sayın Bakan; şimdi, gerçekten, biz, diğer bakanlıklarda da bunu ifade ediyoruz: yönetim kadronuzda kadın arkadaş var mı?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Görünen, benim gördüğüm 1 kişi var en arkada.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) - Yani artık bu ön sıralarda da kadın arkadaşları görmek istiyoruz. Şu ana kadarki yaptığımız görüşmelerde sadece 2 bakanlıkta 1 kadın arkadaş önerde yer aldı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - "Ön sıralar" deyince, burada Bakan Yardımcıları gidiyor. Normal yani yapacak bir şey yok.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) - Yani biraz da kadın aklıyla bu politikaları yürütürsek ben daha olumlu sonuç alacağımızı düşünüyorum.

Hepimize kolaylıklar...

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, teşekkür ediyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

3.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Van Milletvekili Gülcan Kaçmaz Sayyigit'in Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2025 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, Sayın Sayyigit, "Türkiye", "Kürt coğrafyası", "Türkiye başka, Kürt coğrafyası başka", neyi kastettiğinizi anlayamadım ama burada kullandığınız ifadelerden dolayı sizi Anayasa'nın 123'üncü, 126'ncı ve 3'üncü maddesine uygun şekilde görüşlerinizi ifade etmeye davet ediyorum.

Sayın Oluç, buyurun.

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

2.- Antalya Milletvekili Hakkı Saruhan Oluç'un, Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un Van Milletvekili Gülcan Kaçmaz Sayyigit'in Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2025 yılı bütçesi üzerindeki konuşmasıyla ilgili yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Yani her seferinde yeni bir şey söylemek ve yaratıcı olmak istiyorum yoksa sıkıcı olur.

Ben de çok kısa bir şey söyleyeceğim. Yani "tarihsel" dedim, hep demeye devam ediyorum. Baktığımızda, Osmanlı İmparatorluğu öncesinden başlayan bir tarihsellikten söz ediyorum; bölge ve yer isimlerinin bir tarihi var Osmanlı İmparatorluğu öncesinde. Bu bağlamda da Kürtlerin yaşadığı toprakların da Kürtlerle anılmasının bir tarihi var. Çok örnek verilebilir, her seferinde bir örnek vererek biraz zenginleştirmeye çalışayım: Mesela, Osmanlı öncesi açısından, Karahanlılar döneminin ünlü bilgini var, Kâşgarlı Mahmut. Araplara Türkçe öğretmek amacıyla yazdığı ünlü ansiklopedide yer alan haritada Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı toprakları gösteriyor ve Arapçada "arz" ülke anlamına geliyor, "Ekrad" ise Kürtler manasına geliyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Toparlayın lütfen.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Toparlıyorum.

Ansiklopedide "Kürtlerin ülkesi" manasına gelen "arz-ül Ekrad" olarak belirtilen bölge; "arz-ı Azerbaycan" Azerbaycan ülkesi; "arz-ül Deylemi" Deylem ülkesi topraklarının altında "arz-ül Şam" Suriye ülkesi ile "arz-ül Irakeyn" Irak ülkesi arasında bulunmaktadır." der Kâşgarlı Mahmut. Bu sınırlar bugün de Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı topraklara yani Kürt coğrafyasına işaret etmektedir. Tarihten bir örnek olarak bunu da söylemek istedim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tarihî alıntılarınızdan dolayı teşekkür ediyorum ama mevcut bir Anayasa'mız var, ben de buna göre konuşmak durumundayım.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Biz de işte onu hep söylüyoruz, hani son -izin verirsiniz- ekleyeyim, Anayasa'nın 3'üncü maddesiyle ilgili bir tartışma değil bu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum değerli milletvekilleri.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A.- Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ve 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (Devam)

b) Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü (Devam)

c) Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü (Devam)

ç) Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu (Devam)

d) Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (Devam)

e) Nükleer Düzenleme Kurumu (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türkeş Taş, buyurun lütfen.

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Yani tepki göstereceksiniz belki yine ama bu açıklamaları ben duymak istemediğimi bir daha burada tekrar etmek istiyorum. Bunların reklama girdiğini düşünüyorum. O zaman, Akkuyu'nun olduğu yere de "Rusya" diyelim, Antalya'ya da "Rusya" diyelim, Adana'da bir sürü Suriyeli yaşıyor, oraya da "Suriye" diyelim, böyle bir iddiayı kesinlikle reddediyorum ve dinlemek zorunda olmadığımı, buna da saygı duymadığımı buradan bir kere daha dile getiriyorum.

Ayrıca, enerji sektörünün, elektrik sektörünün büyük oyuncularından olan Diyarbakırlı Nihat Özdemir'e de buradan saygı ve selamlarımı yolluyorum.

Sayın Bakan, kıymetli milletvekilleri, bürokratlar ve basın mensupları; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum. 2025 bütçenizin hayırlı uğurlu, bereketli olmasını temenni ediyorum. Enerji tabii ki çok önemli bir konu, öyle ki dünya tarihindeki savaşların çıkma sebeplerinin başında gelen konulardan biri, hatta en önemlisi. Dünya enerji kaynaklarını yönetme gücüne sahip olan ülke dünyayı yönetme gücüne de sahip oluyor ya da dünya yönetiminde güçlü bir söz sahibi oluyor. Emperyal güçlerin Orta Doğu'dan el çekmemesinin, Orta Doğu insanının rahat nefes alamamasının ana sebebinin de sahip olduğu petrol kaynakları olduğu gayet açık. Hatta öyle ki Türkiye'nin yıllardır milyar dolar harcadığı terör belasının altındaki ana sebep de budur. Kıt ve tükenme riski büyük olan fosil kaynakların yerini suyun alacak olması herkes tarafından bilinen bir gerçektir. Gelecekte Orta Doğu'yla ilgili yapılan planlamalar da bunun üzerindedir. Türkiye'nin de doğu ve güneydoğu bölgesinden geçen Fırat ve Dicle Nehirlerinin Orta Doğu'yu besleyen önemli su kaynağı olması, bu bölgeye karşı olan iştahları kabartmaktadır. O yüzden, biz de tabii ki size katılıyoruz. Enerjide bağımsızlık güçlü devlet, bağımsız devlet olmak için çok önemlidir ve gereklidir.

Ama bu başlık altında önce Akkuyu Nükleer Güç Santrali'yle ilgili endişelerimizi dile getirmek istiyorum ben biraz. Enerji güvenliği ve sürdürülebilir kalkınma açısından nükleer enerjinin stratejik önemini kabul etmekle birlikte Akkuyu projesinin planlama, yapım ve işletme süreçlerindeki bazı noktalara dikkat çekmek istiyorum. Öncelikle, Akkuyu Nükleer Güç Santrali yap-sahip ol-işlet modeliyle tamamen Rusya tarafından finanse edilmektedir ve yine Rusya tarafından işletilecektir yani yüzde 100 Rusya'ya ait bir yatırımdır, ömrü altmış yıl, uzatma süresi yirmi yıl, sökülme süresi yirmi yıl; toplam yüz yıl olmak üzere. Bu durum enerji güvenliğimiz açısından tehlikeli bir bağımlılık yaratmaktadır diye düşünmekteyiz. Ülkemizin stratejik enerji kaynaklarını başka bir devletin kontrolüne bırakmak ulusal çıkarlarımızla bağdaşmamaktadır. Enerji bağımsızlığı ilkesini savunan bir ülke olarak bu konuyu tekrar gözden geçirmemiz gerekmektedir. Ayrıca, bulunduğu yer açısından da stratejik bir öneme sahiptir bu santral, öyle ki Doğu Akdeniz'de büyüklüğü küçümsenmeyecek kadar bir vatan toprağını yüzyıllığına Rusya'ya tahsis etmiş bulunmaktayız, öyle ki Rusya buraya bu kadar yatırım yaptığı için hava, kara ve deniz güvenliğini de kendi sağlamak isteyecektir. Dolayısıyla, Rusya doğal olarak Doğu Akdeniz'de, Türk topraklarında kendine bir üs kurmuş gibi gözüküyor. Rusya'nın da ne kadar demokratik ve hukuk devleti olduğu ortadadır, özellikle Ukrayna işgalinden sonra dünyadaki algısı da ortadadır. Acaba biz Türkiye olarak bu konuda tedbir alıyor muyuz? Merak ediyorum.

Akkuyu, Akdeniz kıyısında önemli bir ekosistemin tam ortasında yer almaktadır. İnşaat ve işletme süreçlerinde alınan tedbirlerin yeterliliği şeffaf bir şekilde paylaşılmamaktadır diye düşünüyorum. Olası bir sızıntının veya kazanın bölgedeki tarım, turizm ve su kaynakları üzerinde yaratacağı tahribatın telafisinin de ne kadar mümkün olduğunu kestirememekteyiz ve bildiği gibi, Akkuyu'ya 25 kilometre uzaklıkta hâlâ aktif olan Ecemiş Fay Hattı da bulunmaktadır. Aynı zamanda, bu santral Türkiye'nin turizm açısından en gözde yeri olan Akdeniz'e yapılmıştır. İleride, sokaktaki herhangi bir insan tatile gitmek istediği yerde böyle bir santralin olmasını ne kadar tercih eder, onu da bilmiyorum. O bölgeden gelen turizm gelirleri ile bunun sağlayacağı gelirler acaba doğru hesaplandı mı? O konuda da ben kendim net bir cevap bulamadım. Projenin maliyeti ve Rusya'yla yapılan enerji alım garantileri ülkemizin ekonomisine uzun vadede ağır bir yük bindirebilir gibi gözüküyor. Akkuyu'dan üretilen elektriğin fiyatı piyasa koşullarının üzerinde belirlenmiş ve on beş yıl boyunca satın alma garantisi verilmiştir. Bu, halkımızın sırtında fazladan bir mali yük olarak karşımıza çıkıyor. Bu konuda da şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkelerinin yeteri kadar yerine getirilmediğini düşünüyorum. Proje kapsamında ülkemizin teknolojik kapasitesini geliştirmek ve yerli mühendislerin yetiştirilmesini sağlamak yerine tüm süreçlerde dışa bağımlı bir yaklaşım mı benimsendi acaba? Bu sunumunuzda "30 bin kişi istihdam ediliyor, işletme aşamasında 4 bin kişiye sürekli istihdam sağlanacak." dediniz. Bu istihdam tamamen Türkiye'den mi olacak, bunu da ben tam anlayamadım. Nükleer teknoloji gibi kritik bir alanda yerli bilgi birikimi oluşturmak zorundayız diye düşünüyorum. Bu konuyu göz ardı etmememiz gerekiyor. Rusların santralde çalıştırılacak personel hakkında Türkiye'ye karşı herhangi bir sınırlandırması söz konusu mu, onu da merak ediyorum?

Ayrıca, Akdeniz Bölgemizde çok ciddi bir Rus ve Ukraynalı nüfusun da yaşadığını biliyoruz, özellikle Mersin’de Akkuyu Santrali çevresinde Anamur, Taşucu, Erdemli bölgesinde Rusların Yörük yayla ve arazilerini yüksek paralara aldıkları, bölgedeki ev kiralarının da Türkler açısından karşılanamayacak seviyelere çıktığı da oradaki vatandaşlar tarafından ifade edilmektedir. Burada da bir Rus gettolaşmasına karşı herhangi bir tedbir alınmakta mıdır, bunu da merak ediyorum?

Biz Akkuyu Nükleer Güç Santrali’nin bağımsız bir denetim mekanizması tarafından sürekli izlenmesi gerektiğini düşünüyoruz. Halkın projeye ilgili doğru bilgilendirilmesi ve çevresel etki değerlendirme raporlarının detaylı bir şekilde düzenli olarak paylaşılması gerektiğini düşünüyoruz. Yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarına da daha fazla yatırım yapılarak enerji portföyünde çeşitliliğin artırılmasının üzerinde durulmasının önemini burada bir kere daha tekrar etmek istiyorum.

Ülkemizin karasal ve deniz üstü rüzgâr enerjisi potansiyeli 118 bin megavat olarak hesaplanmaktadır, mevcut kurulu gücümüz ise 12,3 bin megavattır yani rüzgâr potansiyelimizin yalnızca yüzde 10 kadarını kullanılmaktadır. Yine, güneş potansiyelimizin ise yüzde 10’undan çok azını kullanılmaktadır. Araştırmalar gösteriyor ki bugünkü enerji ihtiyacımızın teorik olarak tamamını güneş enerjisi veya rüzgâr enerjisiyle karşılamamız da mümkün görünmektedir. Akkuyu Nükleer Güç Santrali’nin geleceği sadece bugünü değil gelecek nesillerimizi de etkileyecektir. Enerji güvenliğini sağlamak için doğru planlama ve sürdürülebilir stratejilerle hareket etmek zorundayız. Bu konuyu da partilerüstü gördüğümüzü burada tekrar belirtmek istiyorum.

Değirmek istediğim bir diğer konu da “Enerjinin Gücü” sloganıyla elektriğin sürekli, güvenilir, çevreye duyarlı, ekonomik, ilgili mevzuatlara uygun iletilmesi; teşekkülün kaynaklarının en verimli şekilde kullanımıyla çevreye olan etkisini ve atıkları azaltan, ilgili tarafların beklentilerini dikkate alan, gelen şikâyet ve talepleri objektif bir şekilde ele alan, şeffaf bir şekilde değerlendiren güçlü bir yönetim sisteminin tesis edilmesi için iş süreçlerinin sürekli iyileştirilmesi ana hedefiyle hizmet veren bir kurumumuz olan Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi 2 Temmuz 2021 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan Cumhurbaşkanlığı kararıyla özelleştirme kapsamına alınmıştır. TEİAŞ bir doğal tekteldir ve özelleştirilmesinin son derece sakıncalı olduğunu düşünüyoruz. 2020 yılında 15 milyar lira ciro yapmış; 2,5 milyar liraya yakın kâr etmiş ve yaklaşık 28 milyar liralık da varlığı bulunan bu şirketin özelleştirme yoluna sokulmasının ülkemize pek bir fayda sağlayacağını düşünmüyoruz. 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun’da ve 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu’nda da özelleştirilebilecek varlıkların ve kurumların içinde TEİAŞ yer almamaktadır. TEİAŞ kâr amacı gütmemesi gereken bir kurumdur, özelleştirme yolunun tercih edilmesi, elektrik iletiminin kontrolünün kamuda olmaması riskiyle elektrik iletimimizdeki bağımsızlığımızın da tehlikeye girebileceği endişesini ortaya çıkarmaktadır. Elektrik iletimi millî bir meseledir ve bunun devlet eliyle gerçekleştirilmesi önemlidir.

TEİAŞ’a dair bir diğer önemli sorun ise iletim faaliyetlerindeki yatırımların yetersiz kalıyor olmasıdır. TEİAŞ gerekli yatırımları yapmadığı için ucuz enerjiyi iletememekte, daha pahalı kısımdan daha pahalı enerjiyi iletmekte ve fiyatların yükselmesine neden olmaktadır. Bundan dolayı da özelleştirme olması gerektiği söylenmektedir. Halbuki, TEİAŞ’a yeterli ödenek ayrılmayıp iletim faaliyeti yatırımı yapmasının önüne geçilmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türkes Taş, buyurun.

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Bu açıdan bunun da mutlak suretle çözülmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Kış saati uygulamasından ben de bir anne olarak şikâyetçi olduğumu bir kere daha burada dile getirmek istiyorum. Bununla ilgili değişikliğe gidilmeyecekse en azından okul saatlerinde bir değişiklik olabilir ya da niye en doğudaki boylamı kullanıyoruz da en batıdaki kullanmıyoruz gibi sorular aklıma geliyor.

Bir de Adana’yla ilgili bir şey söylemek istiyorum. Bu HES’ler tabii ki çok önemli ama Adana’da sulama sıkıntısı yaratıyor, su kıtlığı yaratıyor; bununla ilgili şikâyetler var. Acaba bu HES’lerin planlaması sizce doğru mu yapılıyor yoksa Adana’daki tarımı engellemeye değecek kadar önemli bir yatırım mı? O konuda benim aklımda soru işaretleri var diyerek sözlerime son veriyorum.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakırhoğlu, buyurun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakanım, size bir özelleştirme hikâyesinden bahsetmek istiyorum, burada da özelleştirmelere neden karşı olduğumuzu biraz anlatmak istiyorum. Soma Termik Santrali 2015 yılında 685 milyon dolar bedelle özelleştirildi. Bazı şartları vardı; belli sürelerde filtre takılacaktı, kendisiyle beraber özelleştirilen diğer termik santraller gibi bu şartları yerine getirmedi, hâlen daha geçici ruhsatla, geçici bir izinle baca gazı filtresi takmadan çalışmaya devam ediyor, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı buna 2027 yılına kadar izin vermiş. Ancak özelleştirmede alan Torku’nun bu yükümlülüğü yerine getirme niyeti yok, yapma kabiliyeti de yok zaten. Sırf bu yüzden dolayı biz Akhisar’da yaşayanlar, Soma’da yaşayanlar, Kırkağaçta’da yaşayanlar, Manisa’da yaşayanlar zehirlenmeye devam edeceğiz.

Sayın Bakan, Soma bir bombanın üzerinde oturuyor, ciddi bir sıkıntımız var. Bu termik santral, havamızı ve suyumuzu kirletiyor, Manisalıları zehirliyor, bir yandan da yapması gereken rutin bakımları yapmıyor. Normalde kamuda her ay bakım olurken, belli üniteler bakıma alınırken 2015 yılından beri hiçbir bakım yapmamış durumda. Hiçbir yatırım yok, hiçbir revizyon yok, çok ciddi iş güvenliği sorunları var ve burada ciddi kazalar oluyor, ciddi yangınlar çıkıyor, insanlar burada çalışmak istemiyor. Yani daha önce kamuda çalışıp da devam eden insanların birçoğu can güvenliği olmadığı için işi bıraktılar. Bu işletmeyi, bunu geçen bütçede de söylemişim. Daha sonra buraya bir teftiş kurulu gidiyor, bizim duyumuza göre teftiş kurulu 70 noktada tutanak tutuyor ve buna rağmen, bakın, bu tutanaklara rağmen işveren, iş yeri sahibi herhangi bir önlem almayacak. Sayın Bakan, 685 milyon dolara özelleştirilmişti bu santral; şu an için, kömür aldığı TKİ’ye 10 milyar liranın üzerinde borcu olduğu söyleniyor, 10 milyar liranın üzerinde. Bakın, 685 milyon dolara özelleştirme oldu. Bu borç 2019 yılı itibarıyla 1 milyar liraydı ve o günkü kurla 168 milyon dolardı. 2020 yılı bütçesinde ben gene bunu dile getirmiştik, “Niye

tahsil etmiyorsunuz? Niye alacağınızı takip etmiyorsunuz?” demiştim. Aradan beş yıl geçti, borcun 1 milyar liradan bugün 10 milyar lirayı geçtiği söyleniyor; güncel kurlarla 295 milyon dolar. Duyduğumuza göre TKİ harekete geçmiş ama geçmiş olsun; artık bu borcu tahsil etme yeteneği var mı yok mu, onu da bilmiyoruz. Bu şirket yatırım yapmıyor, bakım yapmıyor, iş güvenliği önlemlerini almıyor, filtre takmıyor, devlete olan borcunu ödemiyor ancak devletten teşvik almaya devam ediyor; bu sene 752 milyon liralık teşvik almış. Şirket, borcunu ödemiyor ancak dolar cinsinden olan yaklaşık 370 milyon dolarlık özelleştirme bedeli borcu TL'ye çevriliyor ve altı yıla bölünüyor yani bu şirkete kıyak üzerine kıyak yapılıyor.

Şimdi, bizim orada bir hikâye var: Samanlığın bir tanesine bir hırsız girmiş, evin oğlu hırsız yakalamış, babasına seslenmiş, “Baba, samanlıkta hırsız yakaladım.” demiş. “Oğlum, getir...” Cevap vermiş: “Gelmiyor.” “Oğlum, sal gitsin...” “Gitmiyor...” Şimdi, öyle bir belayla karşı karşıyayız ki burayı kapatmaya kalksak kapatamayız çünkü Soma'da 12 bin tane hanenin ısınmasını bu termik santral yapıyor. Bizim burada önerimiz net: Burada bir an önce kamulaştırma yapılması lazım; burada, bir an önce, bu Soma termik santralinin kamulaştırılmasının yapılması lazım. İşte, size Adalet ve Kalkınma Partisi usulü bir özelleştirme; gelinen nokta ne yazık ki bu.

Sayın Bakan, ELİ, Soma'da sadece Eynez açık ocağında üretim yapmakta. Söz konusu sahada 25 milyon ton kömür rezervi bulunmakta ve on yedi yıldan beri -işçilerin bize anlattığı, madencilerin bize anlattığı- ELİ burada dekapaj çalışması yapmakta. On yedi yıllık emeğin sonunda iş artık bitmiş; sadece, alttaki kömürü kepçelerle kamyonlara doldurmak kalmış yani iş artık kaymak yemeye kalmışken 2022 yılında bir haber... Dediler ki: “Biz burayı özelleştireceğiz.” Bakan Yardımcılarımız biliyor, siz o zaman Bakan değildiniz. Daha sonra, burada işçiler de eylem yaptılar hâliyle yani dediler ki: “Eynez bizimdir, bırakmayacağız.” Kırk iki gün boyunca eylem yaptılar. Daha sonra MADEN-İŞ'in Genel Başkanı ile TÜRK-İŞ'in Genel Başkanı geldi, “Biz dönemin Bakanıyla görüştük, Bakan Yardımcılarıyla görüştük; özelleştirme olmayacak.” dediler ve işçiler de eylemlerini bıraktı fakat biz sonradan öğreniyoruz ki MAPEG'in bir evrakı var; buna göre, yani, bu sözler verilirken bu özelleştirme yapılmış. Gerçekten, bu özelleştirme yapıldı mı yapılmadı mı, onu sormak istiyorum? Eğer hakikaten de bu özelleştirme yapıldıysa yani o eylemler esnasında o müjdel verilirken bu özelleştirme yapıldıysa ya siz MADEN-İŞ Sendikasını veyahut da TÜRK-İŞ'i kandırdınız ya MADEN-İŞ Sendikası, TÜRK-İŞ madencileri kandırdı veyahut da el birliğiyle madencileri kandırdınız; benim aklıma başka şey gelmiyor.

Sayın Bakanım, sunumunuzda elektrik kurulu gücümüzün 114 bin megavata ulaştığını, enerjide devrim yaptığımızı söylediniz, “Son yirmi yılda enerji sektöründe neredeyse 3 yeni Türkiye inşa ettik.” dediniz. Yaptığınız yeni Türkiye-eski Türkiye metaforu beni eski Türkiye'ye yani çocukluğuma götürdü, kırk sene evveline götürdü. 1980'li yıllardan, çocukluğumdan aklımda kalan şeylerden bir tanesi şuydu: Devamlı elektrik kesintisi olurdu, devamlı arızalar olurdu; aklımda kalmış, geceleyin devamlı mum ışığında, lamba ışığında ders çalışmak zorunda kalmıştım. Belki sizin yaşınız buna yetmiyordur. Kırk yıl önce eski Türkiye'de mum ışığında ders çalışıyordum ben; inanın, benim çocuğum kırk yıl sonra gene Türkiye'de mum ışığında ders çalışıyor. Bakın, Manisa'da elektrik kesintilerinden, arızalardan illallah ettik artık, illallah ettik. Devamlı buzdolaplarımız arıza görüyor, devamlı elektronik eşyalarımız arıza görüyor ve biz artık bundan bıktık. Peki, ya, bu nasıl oluyor yani enerjide devrim yaptığımız bir ülkede nasıl biz karanlıkta kalıyoruz, neden bizim eşyalarımız devamlı bozuluyor?

Dağıtımı özelleştirdiniz, millet karanlıkta kaldı. Hâl böyleyken Sayın Bakan, elektrik iletimini de özelleştirmeye kalkıyorsunuz. Elektrik üretiminde kamunun üretimi şu anda sadece yüzde 17, yüzde 83'ü özel sektörün elinde. 2035'e kadar mevcut rüzgâr ve güneş kurulu gücünü 4 katına, 120 bin megavata çıkartmayı hedefliyorsunuz. O zaman şunu sormak istiyorum: Bu kurulu güçte Elektrik Üretim AŞ'nin bir yatırımı olacak mı, ne kadarı onda olacak? Yani 2035 yılına geldiği zaman kamu sıfırlanacak mı, onu ben size sormak istiyorum? Mesela, kömür üretiminden çıktınız, çok ciddi sıkıntılar yaşıyoruz. Geçtiğimiz sene dünyada kömür fiyatları arttı, dolar arttı, Türk lirası değer kaybetti. Yani ithal kömür 4 katı, 5 katı fiyatına çıktı, yerli kömür de birdenbire 4 katına, 5 katına çıktı. Yani onu regüle edebilecek bir üretimimiz olmadığı için, kamu üretimi olmadığı için insanlarımız mağdur oldu. Şimdi, yerli petrol kaynakları buluyorsunuz, doğal gaz kaynakları buluyorsunuz ve üretimlerimiz artıyor. Yenilenebilir enerji üretimi hakikaten de artıyor, yüzde 49'lara kadar gelmiş durumda. Yarısı şu anda yenilenebilir enerji ve bu yenilenebilir enerjinin içerisinde de yerlilik oranının ciddi şekilde arttığını siz söylüyorsunuz. Brent petrol doğrusal bir seyir hâlinde düşüyor, enerji fiyatları günden güne azalıyor ancak Türkiye, tüm bunlara rağmen, tüm bu iyimser tabloya rağmen nasıl oluyor da enerji enflasyonunda OECD ülkeleri arasında açık ara birinci oluyor? Bence bu izaha muhtaç bir konu. Yani bakıyorsunuz, 36 tane, 37 tane ülke var, sadece 10 tanesinde pozitif enflasyon var, geri kalan hepsinde enerji enflasyonu negatif. Türkiye yüzde 65'lerde. Bütün ülkelerin enerji enflasyonunu toplayın, bir Türkiye yapmıyor. Yani bir tarafta enerji enflasyonunda OECD'de 1'inciyiz, dünyada hatırı sayılır yerlerde olduğunu düşünüyoruz, bir taraftan da siz “Biz 1.000 liralık bir faturanın sadece 400 lirasını yansıtıyoruz, 600 lirasını sübvansede ediyoruz.” diyorsunuz ve iki yıldan beri de toplamda 600 milyar liralık bir kaynak aktardığımızı söylüyorsunuz. Bakın, Sayın Bakanım, yani sizin göreviniz Türkiye'de sanayiciye, meskenlere, ticarethanelere, çiftçiye ucuz, sürekli ve temiz enerji vermek. Yani bu kadar sübvansede ediyorsanız demek ki bizim ülkemizde ve hâlen daha dünyada enerji enflasyonunda 1'inci isek, demek ki bir şeyler ters gidiyor. Bu durumun böyle olmaması lazım. Bu kadar sübvansede olmaması lazım bu kadar yatırıma rağmen.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakırlioğlu, ilave bir dakika süre veriyorum.

Buyurun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Tamam.

Şimdi, elektriğe yüzde 38 zam yapıldı. Ben bakıyorum, niye zam yapılmış diye, ürün fiyatında herhangi bir artış yok. Bakın, yüzde 38'lik zammın neredeyse tamamı dağıtım şirketlerine yapılan -tarifesine göre- yüzde 60 ile yüzde 100 arasındaki artıştan kaynaklanmakta. Benzine bakıyorum, mazota bakıyorum, bakın, seçim zamanında benzin 20 liraydı ve 1 litre benzinde ürün fiyatı 11 lira 92 kuruştı, Ekim 2024'te 43 lira 50 kuruş benzin, ürün fiyatı 19 liraya çıkmış. Yani 11 liradan 19 liraya yüzde 49'luk bir artış var ama bakıyorsun, benzin 20

liradan 43 liraya çıkmış. Nasıl oluyor bu diye baktığımız zaman verginin 3 katına çıktığını görmekteyiz. Yani bir taraftan enerji enflasyonu, enflasyonla mücadele, bir taraftan da mazota, akaryakıtta vergi üzerine vergi.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakırhoğlu, siz 1974, Sayın Bakan 1975 doğumlu.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Öyle mi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sizin saçlar biraz fazla ağarmış.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - O zaman bravo, sizi tebrik ederim Sayın Bakanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yani yaşıtsınız.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Sayın Bakan adına sevineyim mi, kendi adıma üzüleyim mi onu bilemedim.

(Gülüşmeler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, değerli milletvekilleri, devam ediyoruz.

Sayın Heval Bozdağ...

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli misafirler, sayın Komisyon üyeleri, basın emekçileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ben, aslında, sunumumu genel anlamda nükleer güç santralleriyle ilgili, bunun üzerine kurdum. Gerçekten, nükleer güç santrallerine ihtiyacımız var mı? Dünyadaki bütün gelişmeler bu yönde mi yoksa bir enerji lobisi var -belki bir nükleer enerji lobisi de olabilir bu- mevcut nükleer enerji hegemonyasıyla ilgili olarak bir endişe ve nükleer gücü, nükleer enerjiyi domine etme çabası olabilir mi? Şimdi, biliyoruz, nükleer enerji pazarı daha çok Çin ve Rusya'nın egemenliğinde, hegemonyası altında fakat 1989 yılından beri aslında çok da değişmeyen bir sayı var nükleer santrallerle ilgili. Bu Dünya Nükleer Endüstri Durum Raporu'nda belirtilmiş, oradan aldım bu bilgiyi. 1989 yılında 418 reaktör varmış, 2002'de 438 reaktör, 2023 yılında da 407 reaktör. Aslında reaktör sayılarına baktığımız zaman çok bir değişiklik yok. "Dünyadaki elektrik enerjisi üretiminde nükleer enerjinin katkısı ne?" diye aslında baktığımız zaman da 1996 yılından beri düşen bir payı var, yüzde 17,5 olan pay 2022 yılında yüzde 9,2 seviyesine kadar gerilemiş. Aslında, burada Çin faktörü var. Çin'in elektrik üretimi enerjisi biraz dışallaştırıldığı andan itibaren bu düşüşü diğer ülkeler bazında çok rahatlıkla aslında görebiliyoruz yani dünyada aslında nükleer enerjiyle ilgili Çin dâhil olmak üzere, nükleer santral yapımlarının ağırdan alındığını söyleyebiliriz. Bunun dışında bir kayma da var tabii. Avrupa ve Kuzey Amerika ülkeleri nükleer enerji santrallerini artık terk etme yolundalar ve bu süreç Asya'ya doğru kaymış durumda. Mesela, mevcut inşaat hâlinde olanlara bir bakarsak eğer, 62 adet inşaat hâlinde olan var. Bu veriler de aslında Mühendis ve Mimarlar Odasına ait. Onların Türkiye'nin Enerji Görünümü Raporu'ndan ben sunumumu yapmaya çalışıyorum. Bunların da bu reaktörlerin de aslında inşa hâlinde olan aktörlerin de 23'ü yine Çin'de, 8 adedi Hindistan'da, 5 tanesi Rusya'da ve maalesef ki 4 adedi de Türkiye'de ve Türkiye'deki bu 4 adet reaktörün inşası da Rus Rosatom şirketine verilmiş durumda. Nükleer enerjiden oluşan enerji faaliyetlerinin pahalı olduğunu hepimiz biliyoruz. Aslında maliyetli. Niye maliyetli? "Megavatsaat başına 111 ile 180 ABD doları üretim maliyeti günümüzdeki en pahalı maliyettir." diye söyleniyor. Bununla ilgili olarak yıllara göre seviyelendirilmiş ortalama birim maliyetler göz önüne alındığında aslında yüzde 47'yle nükleer enerjinin en fazla olduğunu, daha sonra ise doğal gazın yüzde 39'la geldiğini görüyoruz. Şimdi, aslında "Dünya nükleerden vazgeçmeye çalışıyor." dedik. Buna en iyi örnek siz de biliyorsunuz Almanya. Almanya en son 2023 yılında son 3 reaktörünü de aslında kapattı ve Almanya diyor ki... Bununla ilgili olarak Merkel'in bir açıklaması var. Merkel "Japonya gibi yüksek teknolojiye sahip bir ülkede dahi nükleer enerjinin risklerinin güvenli bir şekilde kontrol edilemeyeceğini biz Fukuşima felaketinden gördük." diyor. Biliyorsunuz, orada deprem, bir tsunami oldu ve zarar gören reaktörlerden dolayı ciddi bir kaygı yaşandı. Almanya 2003 yılından beri aslında 16 tane reaktörünü kapatmış durumda. Son 3 santrali de geçen yıl kapattı. Peki, Almanya'nın son 3 reaktörü, Almanya'nın ihtiyacı olan enerjisinin yüzde kaçını karşılıyordu? Şimdi, biz Türkiye olarak herhâlde "Almanya'nın ihtiyacı olan enerjiden daha yüksek bir enerji ihtiyacımız var." der miyiz; onu size sorayım yine de? Demeyiz muhtemelen, oradaki sanayiye göz önüne aldığımız zaman. Bu yüzde 6'sını karşılıyormuş, yüzde 6'sını. Bizim nükleer santralimiz, Akkuyu'daki, daha doğrusu bizim olmayan, sizin yapmaya çalıştığımız nükleer santral yüzde 10'unu karşılayacak, tam kapasiteyle çalışmaya başladığı zaman anladığımız kadarıyla. Almanya burada bir dönüşüme gitti; siz de sunumunuzda aslında bir dönüşüme ihtiyaç olduğunu belirtiyorsunuz. Bu dönüşümle ilgili de bazı strateji planınız da programınız da var fakat maalesef ki pratikte ise bunun çok uzağında adımlar atmaya da devam ediyorsunuz.

Bakınız, Çin, devasa reaktör inşa programlarını çok ağırdan almaya başlamış durumda. Almanya'dan sonra İsviçre de nükleer enerjiden tamamen vazgeçme kararı aldı; İtalya, Çernobil faciasından sonra atom enerjisinden vazgeçmeye karar verdi. Ya, bu nükleer enerjiyi, atom enerjisini, buraya yatırım yapmayı aslında enerji açısından, gerçekten enerji sektörü açısından mı biz ele alıyoruz diye kafamda ciddi soru işaretleri var. Yoksa bir nükleer enerjinin, nükleer gücün sahibi olmakla ilgili bir sorunsallık mı bu, dünya hegemonik çatışmalı süreci içerisinde?

Biliyorsunuz, Rusya-Ukrayna savaşı, nükleer santraller vardı; Zaporijya Nükleer Santrali, bu savaş sırasında ciddi kaygılar yarattı acaba savaş sırasında burası da herhangi bir zarar görür mü diye. Eğer savaş sırasında bu iki tesis -Çernobil ve Zaporijya'dan bahsediyorum- bir isabet almış olsaydı, herhangi bir füzenin isabetini almış olsaydı ciddi bir felaketle dünya yüz yüze kalmış olacaktı. Dünyayı sürekli olarak aslında, onlarca yıldır bir üçüncü dünya savaşının eşliğinde olarak da tanımladığımızı unutmayalım. Yani nükleer santraller aslında nükleer silahlar gibi dünya için büyük bir tehdit. Bakınız, Fukuşima, kaza olduktan sonra buranın reaktörlerinin yakıtının havuzlardan temizlenmesi işi bile ele alınamıyor; bununla ilgili sürekli ertelenmeler var. 2027 yılına kadar ertelenmiş, 2031 yılında ancak buranın temizleneceğinden bahsediliyor ve radyasyona maruz kalmış 1,3 milyon ton radyasyon bulaşıklı su okyanusa akıtılıyor. Yani 2023 yılı Ağustos ayında buna başlanmış ve otuz yıl boyunca Sayın Bakan, bu radyasyon, radyoaktivite bulaşıklı su okyanusa akıtılacak. Bunun ilgili

olarak da direkt Çin ve Güney Kore, Japonya'ya yaptırım uygulamaya başladılar ve diyorlar ki: "Biz, bundan sonra sizden balık ithalatını kesiyoruz." Yani hasar geliştiği zaman havuzların temizlenmesi zor, zaten pahalı, insan sağlığına, doğaya zararlı, üretimi için alternatifler söz konusu ve uzun bir kaza anında uzun yıllar ve çok yüksek maliyetler söz konusu olacak.

Şimdi, aslında, bir Akkuyu Nükleer Santrali gerçekliğimiz maalesef ki var. Şimdi, bu Akkuyu'yla ilgili olarak da Rosatom şirketi galiba... Tabii, bunu siz şöyle aslında ifade ediyorsunuz, diyorsunuz ki: "Millî bir proje olarak..." Yani böyle deklare edildi bu; en sonunda Rosatom şirketi de bir açıklama yapmak zorunda kaldı. Bu şirket "Bu Akkuyu Nükleer Güç Santrali'nin tamamı bize aittir." dedi, "Rus topraklarında olmayan, sahip olduğumuz bir nükleer santraldir." dediler. Şimdi, burada aslında anlatmaya çalıştığım şey, aynı zamanda enerjiye bağımlılık, enerji bağımlılığı noktasında dışa bağımlılık daha doğrusu. Şimdi, bir Rus şirketi eğer buraya tam hâkim ise... Burada mesela 6 Şubat depremlerini yaşadık Sayın Bakan, burada gerçekleşecek herhangi bir depremde santralde gelişecek olan zarardan dolayı bu Rosatom şirketi sorumlu ya -değil mi, öyle anlaşılıyor- bu sorumluluğuyla ilgili olarak orada yayılacak olan radyoaktiflerin insan sağlığına vereceği zararlar ilgili ne kadar sorumluluk taşıyacak? Oradaki ölümler, sağlık sorunları, kanser; ne kadar sorumluluk taşıyacak? Oradaki canlılığın yok olmasına dair olarak bu Rosatom şirketi size hangi garantiler verdi veya sonrasında buradaki o kirli, bulaşık yakıtın, ortaya çıkan açığın suya karışmasından sonra suların kirlenmesiyle ilgili olarak oradaki deniz canlılığının yok olmasıyla ilgili size nasıl bir garanti verdi? Yani oradaki herhangi bir sorun, aslında buradaki Türkiye halklarının sorunu olmaya başlayacak, coğrafyamızın sorunu olacak, canlılığın sorunu olmaya başlayacak. 2023 yılında burası için "İşletmeye uygundur." denilmiş, işletme izni verilmiş anladığım kadarıyla ve nükleer yakıt getirilmiş buraya.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bozdağ, açıyorum mikrofonunuzu, toparlayın lütfen.

HEVAL BOZDAĞ (Ağrı) - Teşekkürler.

Nükleer yakıt getirildiğine göre, artık burası bir nükleer santral yani "nükleer tesis" tanımı aslında artık oluşmuş durumda burasıyla ilgili olarak. Peki, bu işletme iznini nasıl alabildik yani bu işletme izni nasıl verildi oraya aslında ve niçin verildi? Nasıl bir heyet burayı denetleyebildi? Bildiğim kadarıyla, herhangi bir trafo tesisiyle ilgili bile sizin kapsamlı bir kabul protokolü uygulamanız gerekiyor. Buraya dair bu kabulü, işletmeye dair bu kabulü verebilecek deneyime sahip teknik kadromuz var mıydı ve nasıl bu kabul, bu onay verildi diye de sorayım.

Zamanım kalmadı, teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Açıkkanı...

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Başkanım, Sayın Bakanım, Bakan Yardımcılarım, kıymetli milletvekilleri; bugün sadece bir bütçe tartışmasını değil, ülkemizin enerjide bağımsızlık yolculuğunu ve geleceğe yönelik vizyonunu sizlerle paylaşmak istiyorum.

Türkiye'nin enerji sektöründe attığı dev adımları, madencilikten nükleer enerjiye, elektrik üretiminden enerji verimliliğine kadar tüm alanlardaki başarılarımızı hep birlikte müşahade ediyoruz. Cumhuriyetimizin 2'nci yüzyılını şekillendiren Türkiye Yüzyılı vizyonu doğrultusunda enerji alanında ortaya koyduğumuz hedefler ve yaptığımız yatırımların ülkemizin ekonomik bağımsızlığına sağladığı katkıları görmezden gelmek mümkün değildir. Madencilikte dönüşüm ve başarıları görmezden gelmek, gerçeklerden uzak bir yaklaşım tarzıdır. Yer altı kaynakları açısından dünyanın en zengin ülkelerinden biri olan Türkiye'nin, bu potansiyelini ekonomiye kazandırmak için önce insan, sonra çevre ve katma değerli madencilik anlayışını benimsemiş olması ancak bir vizyon gerektirir ve bu vizyon da AK PARTİ hükümetlerinin belirgin bir özelliğidir. AK PARTİ hükümetlerimizin gayretli çalışmalarının bir sonucudur ki 2023 yılında 8.828, 2024 yılı Ekim sonu itibarıyla 7.833 saha denetimi gerçekleştirilmiştir; yıl sonunda bu sayının 9 bine ulaşması hedeflenmektedir.

Çevreye verdiğimiz önemden taviz vermedik, vermiyoruz. 45 ilde 9 bin hektarlık alan rehabilite edilmiş ve 21 milyon ağaç dikilmiştir. Çevreyle uyumlu bir madencilik anlayışıyla faaliyetlerimizi sürdürmeye devam ediyoruz. Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü 2002 yılına kadar ortalama 55 bin metre sondaj gerçekleştirirken son on yılda bu rakamın 670 bin metre sondaj seviyesine ulaşması gerçekten takdire şayandır; böylece yer altı zenginliklerimiz ekonomiye kazandırılmaktadır. Madencilik sektörümüzün gelişmesi elbette ki sevindiricidir. İlim Elâzığ'da da Maden ilçemizde ciddi sondaj ve aramalarla Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en büyük bakır madeni AK PARTİ Hükümetinin gayretleriyle bulunmuştur ve bu maden, yaklaşık bir buçuk yıldır başlamış olan çalışmalarla inşallah birkaç yıl içerisinde gün yüzüne çıkarılacak; böylece gerek ilim Elâzığ gerekse Türkiye ekonomisine büyük bir katma değer sağlanacaktır.

Madencilik sektörü bugünkü fiyatlarla değerlendirildiğinde, gayrisafi yurt içi hasıla içinde 2002 yılında 65 milyar TL olan hacmini yirmi yıl içerisinde -ifade edilmişti- 4 kat artırarak 270 milyar TL'lik bir hacme ulaşacaktır. Aynı dönem içerisinde madencilik ihracatı 7 kat artırılmış ve 2023 yılında 5,7 milyar dolara çıkarılmıştır.

Bor madenindeki küresel pazar payımız yüzde 60'ın üzerinde ve bu alandaki liderliğimizi de sürdürmekteyiz. 2024 yılında 2,5 milyon ton bor ürünü satışıyla 1,3 milyarlık bir rekor gelire ulaşmayı hedeflemekteyiz. İnanıyoruz ki bu hedeflerin çok üzerine çıkacağız, ülkemizin ekonomisinin gelişmesine de bu anlamda ciddi katkılar sağlayacağız.

Ayrıca, Eskişehir Beylikova'da keşfedilen, dünyanın 2'nci büyük nadir toprak elementleri rezervinin Türkiye'nin stratejik madenler konusundaki konumunu güçlendireceğine yürekten inanıyoruz. Petrol ve doğal gazda bağımsızlık hedeflerimize sabırla çalışarak ve emin adımlarla ilerlemeye devam ediyoruz.

Türkiye, enerjide dışa bağımlılığı azaltma yolunda önemli adımlar atmaktadır. Bu adımlar, aynı zamanda cari açığımızın azaltılması anlamında da bir hayli önem atfetmektedir. Karadeniz'deki Sakarya gaz sahası ve yakın tarihimize kadar terörlü anılan Gabar Dağı'ndaki

petrol keşifleri bu çabanın somut örnekleridir. Karadeniz’de bulunan doğal gaz, 170 kilometrelik bir gaz hattıyla Filyos’a ulaştırılmış ve şu an 3,5 milyon hanenin ihtiyacını karşılamaktadır. Bunu görmezden gelmek, bunu yok saymak, burada emek harcayan, ter döken her bir kardeşimize bir hakarettir. 2026 yılı itibarıyla günlük üretimi 20 milyon metreküpe çıkaracak ve çok daha fazla haneye bu imkânı sağlamış olacağız.

Şırnak Gabar’da bulunan petrol sahası Türkiye’nin kara alanlarındaki en büyük keşfi olmuştur. Burada 57 bin varil üretim yapılmakta olup bu rakam önümüzdeki yıllarda daha da artacaktır. 2023 yılında enerji ithalat faturamız 70 milyar dolar olmuştur ancak bu tür keşifler ve üretimlerle bu ithalat faturalarımızı, bu rakamları düşürmekte ve cari açığımızı da azaltmakta kararlı bir şekilde çalışıyoruz. Sadece yurt içinde değil, tarihî bağlarımızın geçmişten bu yana güçlü olduğu uluslararası sahalarda da çok ciddi çalışmalar yapıyoruz, uluslararası sahalarda etkinliğimizi arttırıyoruz. Somali’yle yapılan anlaşma çerçevesinde 3 blokta petrol ve doğal gaz arama faaliyetlerimizin başlamış olması oldukça önemlidir. Yine, Nijer’de yapılan arama çalışmaları devam etmektedir ve 2025 yılında altın madenciliğiyle ilgili üretim çalışmalarının yine Nijer’de başlayacak olması oldukça önemlidir, değerlidir ve kıymetlidir. Bunları görmezden gelmek, gerçekten farklı bir yaklaşım sergilemek hiçbir vatan evladına yakışmaz.

Elektrik üretiminde yenilenebilir enerjinin rolüyle son yirmi yılda elektrik üretim kapasitemizde büyük bir artış gerçekleştirdik. Yenilenebilir enerji kaynaklarındaki başarımla dünyanın dikkatini çekiyoruz. Elektrik kurulu gücümüz bugün 114.600 megavata ulaşmıştır ve bunun yüzde 60’ı yenilenebilir enerji kaynaklarından sağlanmaktadır. Ülkemizde neredeyse hiç olmayan yenilenebilir enerji konusunda yeni çığır açtık ve yeni bir tarih yazıyoruz. Hiç olmayan güneş enerjisi 2002 yılında kurulu güç olarak bulunmamaktaydı, kurulu güç sıfır idi. 2024 Eylül itibarıyla toplam güneş enerjisi kurulu gücümüzün 16.962 megavatı geçmesi oldukça sevindiricidir. Yine, 2002 yılında kurulu gücü sadece 19 megavat olan rüzgâr enerjisi kurulu gücünün 2024 Eylül ayı itibarıyla 12.342 megavata çıkarılması oldukça önemlidir, değerlidir ve kıymetlidir; görmezden gelinemez. Yine, jeotermal enerjide 2002 yılında kurulu gücü sadece 15 megavat olan jeotermal enerji kurulu gücümüzü 2024 Eylül ayı itibarıyla 1.691 megavata ulaştırdık; bunlar önemli ve kıymetlidir. Yine, hidroelektrik enerjide 2002 yılında 12.177 megavat olan hidroelektrik enerji kurulu gücümüzü 2024 Eylül ayı itibarıyla 32.180 megavata yükselttik. Yine, fosil yakıt enerjisi; 2002 yılında toplam fosil yakıt -doğal gaz, fuel-oil, kömür gibi- kurulu gücü sadece 19.649 megavat iken 2024 Eylül ayı itibarıyla bu değer 44 bin megavata ulaşmıştır. Yine, diğer enerjide de 2002 yılında bu kategoride kurulu güç bulunmamaktaydı. 2024 Eylül itibarıyla biyokütle, atık ısı gibi diğer enerji kaynaklarımızın toplam kurulu gücünü de 7 bin megavata ulaştırmayı başardık. 31 bin megavata ulaşan rüzgâr ve güneş enerjisi kapasitemizle ülkemizdeki tüm konutların elektrik ihtiyacını karşılayabilir duruma geldik. Yenilenebilir enerji yatırımlarımızla 11 milyar dolarlık doğal gaz ithalatını önledik.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Açıkkanı, Elâzığ’a da gelelim.

Mikrofonunuzu bir dakika açıyorum.

Buyurun.

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Bitiriyorum Başkanım.

2053 net sıfır emisyon hedefimize ulaşmak için elektrik üretim portföyümüzü dönüştürmeye devam ediyoruz. 2035 yılına kadar rüzgâr ve güneş enerjisi kurulu gücümüzü 120 bin megavata çıkaracağız.

Sayın Başkanım, Elâzığ’la ilgili zaten söyledim; Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en büyük bakır rezervini Hükümetimizle birlikte bulduk; bundan dolayı emeği geçen bütün kardeşlerimize teşekkür ediyorum. İlimiz Elâzığ, aynı zamanda, Türkiye’de krom cevheri bakımından da en kaliteli kroma sahip bulunmaktadır.

Ben 2025 yılı bütçemizin hayırlı olmasını diliyorum, emek veren herkese teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Açıkkanı.

Değerli arkadaşlar, bütün illerimizin çalışması lazım.

Sayın Çakır...

SAMİ ÇAKIR (Kocaeli) - Sayın Başkan, Sayın Bakanım, Bakan Yardımcılarımız, Komisyonumuzun değerli üyeleri, Bakanlığımızın değerli bürokratları, basınımızın kıymetli mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2023 yılı kesin hesapları ile 2025 yılı bütçe görüşmelerini gerçekleştiriyoruz. Öncelikle, bütçenin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Bugün Enerji Bakanlığı bütçesi görüşülürken enerjinin temsil ettiği anlamı, politikalarını, egemen güçlerin enerji üzerinden dünyayı çekip çevirme politikalarını ve bundan asgari etkilenmeyle çıkma mecburiyetimizi ve o yönde yapılan tüm çalışmaları, gayretleri ve varsa eksikleri ve yapılacakları da konuşmuş olacağız.

“İş yapma kapasitesi” olarak tanımlanan enerjiye tüm dünyanın nasıl ihtiyaç duyduğunu hepimiz biliyoruz. Söylem olarak dünya, enerjiye ulaşmada enerjinin kaliteli, ucuz, yeterli ve çevreye uyumlu, insanlık arasında adil bir şekilde dağılımını öne sürerek bir teminden bahseder. Oysa enerji politikalarında öne çıkan, salt ülke menfaatlerinin ve sadece kendi çıkarlarına hizmet eden bir anlayışla hareket edildiğidir. Buna rağmen ülkemizin sürdürülebilir kalkınma ve enerji konusunda uzun soluklu bir politika oluşturma mecburiyeti, yarınlarmız için en önemli stratejilerden biri olmaya devam edecektir.

Ülkemiz toplam enerji tüketiminin yaklaşık dörtte 1’ini kendi öz kaynaklarından, kalan kısmını ise ithalat yoluyla karşılamaktadır. Çok çeşitli birincil enerji kaynaklarına sahip olan ülkemiz; taş kömürü, linyit, bitümlü şist, ham petrol, doğal gaz, uranyum, toryum gibi fosil kaynak rezervlerinin yanında hidrolojik, jeotermal, güneş enerjisi, dalga enerjisi, biyokütle enerjisi gibi bir kısmı hâlen istenilen seviyede aktif enerjiye dönüştürülemediği yanı sıra da olsa muazzam kaynak potansiyellere sahip durumdadır. Ülke enerji ihtiyacının amaçlanan

ekonomik büyüme gerçekleştirecek, sosyal kalkınma hamlelerini destekleyecek ve yönlendirecek şekilde, zamanında, güvenilir, ekonomik koşullarda ve çevresel etkileri de göz önüne alınarak sağlanması temel politikası çerçevesinde yapılacak çok daha işimiz olduğunu ortaya koymaktadır.

Petrol, gaz ve kömür tekellerinin çok etkin olduğu günümüz dünyasında birincil enerji tüketiminde 2023 verilerine göre yüzde 81 oranında olan fosil yakıtlara yüksek bağımlılığın yakın tarihte kayda değer bir azalma göstermeyeceği tahmin edilmektedir. Paris iklim değişikliği görüşmelerinin hedefi olan küresel sıcaklık artışını 1,5 veya en fazla 2 santigrat derecede tutabilmek için söylenenden çok daha fazlası yapılmalıdır, yapılabilmelidir.

Yenilenebilir enerji kaynaklarından elde ettiğimiz elektrikte yüzde 45'lerin üstünde bir seviyede olduğumuz hususu aslında yenilenebilir enerjide iyi yolda olduğumuzun bir göstergesidir diye düşünüyorum ve yenilenebilir enerji üretiminin potansiyelini artırma yönünde Bakanlığın çalışmalarını çok kıymetli bulduğumuzu ifade etmek istiyorum. Yaygınlaştırılması yönünde teknoloji ithalatının yerleştirilmesi çabalarını destekliyor, özellikle önümüzdeki süreçte GES'lerle ilgili daha yaygın, daha açık ve özel şahıs taleplerinin güncellenmesini sağlayacak fiyat, maliyet kolaylığının bu alanda daha etkinleştirileceğine inanıyorum. Enerjinin temini, ulaştırılması, fiyatlandırılması hangi alanda, hangi anlamda olursa olsun, vatandaşın direkt ilgi alanında olması dolayısıyla bunun üzerinden bir değerlendirme yapması da gayet doğaldır.

Dünya Enerji Konseyi Türk Millî Komitesi raporunda enerji dünyası, arz talep ve teknoloji trendlerinin değişmesi nedeniyle birbirinden farklı yollarla bağlanıyor. Uluslararası enerji ticaret akışları, Orta Asya, Rusya, Kanada, Brezilya ve ABD'den Asya'ya ilerliyor. 2040'a kadar Asya'nın küresel petrol ve doğal gaz ticaretindeki payı, bugün yaklaşık üçte 2'sinden fazla artacak ancak yerel seviyede enerji kaynaklarının yeni yolları da gözle görülebilir çünkü dijitalleşme ve maliyeti giderek düşen yenilenebilir enerji teknolojileri, dağıtım ve toplum temelli enerji tedarik modellerinin kazanç sağlamasını mümkün kılıyor. Enerji tüketiminin Asya'da yaşanan büyük değişimi, tüm yakıtlar ve teknolojilerin yanı sıra enerji yatırımlarında da hissediliyor. Şeyl devrimi, Amerika Birleşik Devletleri'nin dünyanın en büyük petrol ve gaz üreticisi olmasını sağlayarak petrol ve doğal gaz arzını sarsmaya devam ediyor. Daha ucuz yenilenebilir enerji teknolojilerinin, dijital uygulamaların ve elektriğin artan rolünün bir araya gelmesi, dünyanın sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin çoğunu yerine getirme beklentilerinin merkezinde yer alan değişim için önemli bir faktör denilmektedir.

Son dönemde, dünyada yaşanan enerji hareketliliği giderek artıyor; hem de ne artış, neredeyse dünyanın altında patlamaya hazır barut fıçısı. Dünyada yaşanan olayların hangisini karıştırırsanız karıştırın, altında dünyaya hâkim olma emperyal kafa yapısının izini bulabilirsiniz; o da günümüzde eşittir enerji kaynakları. Acı da olsa dünyanın bu gerçeğiyle yan yana yaşamak zorundayız. Ne Irak savaşı ne Libya'nın sömürgeleştirilme süreci ne Suriye'de yaşanan bu olaylar, bu enerji kavgasının dışında düşünülemez. Hatta ABD'nin, Suriye'den çekilecek görüntüsü verdiği günlerde dile getirdikleri gibi "Ama bölgede petrol var..." On binlerce kilometre öteden gelip enerji kaynaklarını elde etmeyi, kontrol etmeyi, ülke gerçeği ve geleceği olarak gören bir kafanın orada insanların ölmesinden, öldürülmesinden etkilenmemesi gayet normal olandır. Öteden beri Rusya'nın sıcak denizlere inme hayali ve hedefi, bu anlayışın bize göre Batı ve Doğu uygulamaları olsa gerek. Enerji kaynaklarının güç üzerinden kontrol edilmesi mücadelesi, Rusya-Ukrayna savaşı, enerji ihtiyacı ve güvenliğinin ne denli önemli olduğunu tüm dünyaya bir daha göstermiş oldu. Biliyoruz ki ülkemiz, ispatlanmış petrol ve doğal gaz rezervlerinin dörtte 3'üne sahip bölge ülkeleri ile Avrupa'daki tüketici pazarları arasında jeostratejik bir konuma sahiptir. Dolayısıyla, bu konumu, Türkiye'yi enerji güvenliği bağlamında fırsatları yanında sorumluluk sahibi de yapmakta ve bunun bilincinde enerji politikaları geliştirmek ve çalışmalar yapmak mecburiyetinde bırakılmaktadır. Bakanımızın sunumunda bahsedilen girişimler bu çerçevede değerlendirilmelidir. Onun için, enerji politikalarımızın belirleyiciliği ve kalıcılığının, bunların getirisine bağlı olarak hem ekonomimize hem de çok önemsedığımız hane halkı girdisine olumlu katkı sağlayacak hususlar olacağı kabul edilebilir.

Belki bir başlık olarak dikkate almamız gereken önemli iki hususu ilintili olarak dile getirmek istiyorum. Enerji verimliliği, binalarda yaşam standardı ve hizmet kalitesinin düşüşüne yol açmadan, birim hizmet miktarı başına enerji tüketiminin azaltılmasını başarabilmeliyiz. Yine, enerjiyi verimli kullanarak ihtiyaçlardan kısıtlama yapmadan, maliyetleri düşürme seferberliğiyle biyokütle enerjisinin tükenmez bir kaynak olması, her yerde elde edilmesine bağlı olarak evsel atıklar, arıtma çamurları, enerji bitkileri gibi biyokütleden enerji üretimi gerçekleştirmeyi başarmak, bu anlamda artan nüfusla beraber son derece güzel ve olumlu bir katkı sağlayacaktır.

Türkiye, yenilenebilir enerji kaynaklarının geliştirilmesine verdiği önemin bir ifadesi olarak, 26 Ocak 2009 tarihinde Bonn'da düzenlenen konferans sonunda imzalanan anlaşmayla Uluslararası Yenilenebilir Enerji Ajansının kurucu üyeleri arasında yer almıştır. Gelişmekte olan ülkelerde hızlı nüfus artışı ve sanayileşme, enerjiye olan talebin hızlı artmasına sebep olmaktadır. Enerji, üretimde zorunlu bir girdi faktör olup bir ülkenin ekonomik ve sosyal kalkınma potansiyelini yansıtmakta olan temel göstergelerden biri sayılmaktadır. Tükenme ihtimali ve tehlikesiyle karşı karşıya olan yenilenemez enerji kaynaklarının planlı bir şekilde kullanımı ile yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını düzenleyebilmek için dünyanın ve ülkemizin üzerine büyük bir yük düşüyor. Dışa bağımlılığın en alt düzeye indirilmesini teminen önümüzdeki süreçte özellikle yenilenebilir enerji türlerinin hayata geçirilmesi, işletilmesi, projelendirilmesi ve ekonomik fayda maliyet verimliliğini sağlayacak tedbirlerin bir an önce uygulamaya konulması aciliyetine binaen enerji politikalarının gereğidir. GES, RES, biyokütle, jeotermal, HES, hidrojen enerjisi, dalga enerjisi, nükleer santralin devreye alınması, Karadeniz doğal gazına ulaşılması, kaynak, mekân, çevre, fiyat, kapasite, değerlendirme ve organizasyon başarısı, enerji açığı olan, açığı olan bir ülke için kaçınılmaz gibi duruyor. Elbette bütün bu alanlarda yapılacak çalışmalarda Bakanlığımızın da önceliğine inandığımız bir hususu yeniden hatırlatma gereği bir mecburiyettir. Çevre koşullarının bozulmadan, doğanın tahrip edilmesine müsaade etmeden yapılacak bu çalışmaların hem yenilenebilir enerjiye ulaşmaktan kaynaklı sağlıklı bir enerji elde etmek hem de çevre ve doğa tahribatı olmadan sonuca ulaşılmış olması önemli olacaktır. Yenilenebilir enerji kaynaklarını devreye sokmak, yenilenemez enerji kaynaklarının planlanabilecek tüketim süreci ve sonlarını da belirlemeye yardım etmiş olacaktır.

Birkaç cümleyle de olsa Doğu Akdeniz'de petrol arama çalışmaları ve nükleer enerji santralleriyle ilgili konulara da temas etmek isterim. Aslında Doğu Akdeniz'de son günlerde artan gerginliğin, 2000'li yılların başında bu bölgede zengin doğal gaz kaynaklarının yer

aldığına ilişkin bilimsel öngörülerin ortaya çıkmasıyla başladığı döneme dayandığını söyleyebiliriz. Münhasır ekonomik bölge anlaşmalarıyla Kıbrıs Türklerinin ve Türkiye'nin haklarının çiğnendiği gerekçesiyle Türkiye, Birleşmiş Milletler nezdinde girişimde bulunarak kendi münhasır bölge haritalarını onaylattı. Bu çerçevede, bu haritalar ve meyanda da Türkiye gerekli adımları atmış, doğal gaz ve petrol aramalarına devam etmiştir. Barbaros, Yavuz, Kanuni, Abdülhamid Han gemileriyle muhtelif deniz alanlarında petrol ve doğal gaz arama faaliyetlerine yoğun bir şekilde devam ediyor durumdayız. Buralardan gelebilecek olumlu haberlere, sevindirici gelişmelere doğrusu ihtiyacımız var.

22 Mayıs 2018 Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı verilerine göre dünyada 31 ülkede 450 nükleer reaktör işletme hâlinindedir, 18 ülkede 59 nükleer reaktör inşaatı da devam etmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Toparlayalım lütfen.

SAMİ ÇAKIR (Kocaeli) - 2017 yılı itibarıyla dünya genelinde elektrik üretiminin yaklaşık yüzde 11'i nükleer santrallerden sağlanmıştır. ABD'de 99 nükleer reaktör işletme hâlinindedir. 2017'de elektrik üretiminin yüzde 20'si bu santrallerden temin edilmektedir ve 2 reaktör inşaat hâlinindedir. Rusya'da 37 reaktör işletme hâlinindedir, üretimin yüzde 17'sini buradan temin etmektedir ve 6 reaktör inşaat hâlinindedir. Birleşik Krallık'ta 15 nükleer reaktör işletme hâlinindedir ve üretilen elektriğin yüzde 20'si nükleer santrallerden karşılanmaktadır; 2006 politika belgesine göre yeni santral yapmayı planlamaktadır. Fransa'da 58 nükleer reaktör işletme hâlinindedir ve elektrik üretiminin yüzde 72'si bu santrallerden karşılanmaktadır. Burada söylenebilecek belki en önemli husus, enerjiye ulaşmada ve çeşitlendirmede tüm kaynak ve imkânların kullanılması yönündeki gerekliliktir. Bu aşamada dünyada teknolojideki gelişmelere bağlı olarak yeni santrallerin inşaatlarının bu teknolojiyi en üst seviyede kullanarak yapılacak olması gerçeği bir dipnot olarak kenarda tutulmalıdır. Akkuyu Nükleer Santrali...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Çakır, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, teşekkür ediyorum.

Görüşmelere saat 17.45'e kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati: 17.28

DÖRDÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 17.45

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, 14'üncü Birleşimin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

Kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Sayın Arı...

CAVİT ARI (Antalya) - Kimse yok ki Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakan burada.

CAVİT ARI (Antalya) - Biliyorsunuz ben boş salonlara konuşmam.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Karar verin Sayın Arı.

Buyurun lütfen.

CAVİT ARI (Antalya) - Değerli Başkanım, milletvekili arkadaşlar, Sayın Bakan, Bakan Yardımcıları, değerli bürokratlar, sayın basın; ben de öncelikle hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Bugün Enerji Bakanlığını görüşüyoruz; çok önemli bir bakanlık, hepimizi ilgilendiriyor, dışarıya çıkmadan evinde oturan teyzemizi de ilgilendiriyor; herkesi ilgilendiren bir bakanlık.

Sayın Bakan, son dönemde Elektrik Piyasası Düzenleme Kurulu tarafından 2025 yılında yürürlüğe girmesi planlanan ve konut aboneleri için yıllık tüketim limitini 5 bin kilovatsaat seviyesine düşürmeyi amaçlayan düzenlemenin milyonlarca haneyi doğrudan etkileyecek gizli bir zam olduğunu ifade etmek istiyorum. Bu düzenleme, elektrik faturalarına ağır bir yük getirecektir. Sayın Bakan, elektriğe düzenli şekilde yapmış olduğunuz zamlarla elektrik faturaları gerçekten çok yüksek gelmekte ve vatandaşımızı mağdur etmekte. Söz konusu limit düşürülmesi hayata geçerse tüketimi aylık 417 kilovatsaat üzeri olan milyonlarca hane sanayi kuruluşlarıyla aynı kategoride değerlendirilerek yüksek fatura ödemek zorunda kalacaktır. Bu durum, sıradan vatandaşların enerjiye erişimini önemli ölçüde kısıtlayacak, zaten yüksek yaşam maliyetleri karşısında zorlanan halkı daha da zor duruma düşürecektir. Hâlihazırda, vatandaşların aylık 240 kilovatsaat üzerindeki tüketimi yüksek birim fiyattan değerlendirilmektedir. Bu nedenle, ikinci bir kademe getirilmesi doğru değildir. Özellikle sıradan tüketicilerin yaşadığı konutlara verilecek elektrik hizmeti bedelinin önceden bilinmemesi kabul edilemez.

Sayın Bakan, içme suyu KDV düzenlemesi, mal ve hizmetlere uygulanacak katma değer vergisi oranı 13 Şubat 2022 tarihinde düşürülmüştü. İçme suları KDV oranı yüzde 8'den yüzde 1'e düşürüldü. Belediyelerimiz açısından özellikle bu düzenleme gerçekten büyük sıkıntılara yol açmıştır. Örneğin, Antalya Büyükşehir Belediyesi Su ve Atıksu İdaresi (ASAT) Genel Müdürlüğü halkın menfaatine olan bu kararı hemen uygulamaya geçmiş ve KDV oranını yüzde 1 olarak yasa gereği uygulamıştır. Daha önceki yüzde 8 ile 1 arasındaki bu fark nedeniyle Antalya Büyükşehir Belediyesi 1 milyar 157 milyon TL daha az KDV tahsilatı yapmıştır.

Sayın Bakanım, bununla birlikte, elektrik tüketiminde belediyeler, kamu-özel sektör tarifesi yani eski adıyla "ticarethaneler" olarak geçen tarifeye ardı ardına yapılan elektrik zamları, belediyelerimizin giderlerindeki oranları her geçen gün etkilemekte ve böylelikle de su maliyetini artırmakta. Yine Antalya'dan bir örnek vermek gerekirse, ASAT 2022 yılında sadece Ekim ayında elektrik faturasına 34 milyon TL öderken yani sadece Antalya Büyükşehir Belediyesi 2022 yılı Ekim ayında 34 milyon TL elektrik parası öderken 2023 yılında 174 milyon, 2024 yılında ise şu an yaklaşık 200 milyon TL olarak ödeme yapılmakta; bir aydaki elektrik parası. Bu rakamları da dikkate aldığımızda Sayın Bakan, enerjiyle ilgili yani elektrikle ilgili KDV oranında bir düzenleme yapılması gerektiği ortada çünkü belediyelerin vermiş olduğu bu hizmette bir taraftan yüzde 1 KDV alırken ödemekte olduğu elektrik KDV'si şu an yüzde 18'den yüzde 20'ye çıkarılmış vaziyette. İçme suyunun maliyetine çok büyük oranda yansıyan elektrik ücretleri içme suyu maliyetini de artırmaktadır. Yine, örnek verirsek, Antalya'da yüzde 98'i yer altından ortalama 150-200 metreden çıkan suyun elektrikle çıktığını düşünürsek su maliyetlerine ciddi bir etkisi vardır. Bu nedenle de KDV oranında bir değişiklik yapılması bütün belediyeler için zorunludur; CHP'li belediyeler için de AKP'li belediyeler için de zorunlu bir düzenlemedir.

Sayın Bakan, Antalya'da elektrik yatırımlarıyla ilgili birtakım sıkıntıların, sorunların olduğunu buradan ifade etmek istiyorum. Antalya'mızın birçok yerinde elektrik kesintileri artarak devam etmekte, bunun da yatırımların düzenli bir şekilde yapılmamasından kaynaklandığını ifade etmek istiyorum. Yani Antalya merkezinden, Antalya'nın Kaş'ına kadar birçok yerde bu sorun devam ediyor.

Özellikle, şu konuda sizin, bakanlık olarak önemli desteğinize ihtiyaç olduğunu ifade etmek istiyorum: Antalya'da Altıntaş Mahallesi var, Aksu ilçesi Altıntaş Mahallesi var, burası yeni yapılaşmaya açılan ve yapılaşması hızlı devam eden bir bölge. 2020-2024 yılları arasında toplam 28.703 bağımsız bölüm ve 3 milyon 411 bin metrekarelik toplam inşaat alanı olan bir alan. Dolayısıyla, bu bölgede, bir taraftan yapılaşma hızlı bir şekilde devam ederken altyapı hizmetlerinin de aynı süratle devam etmesi gerekir. Antalya Büyükşehir Belediyesi elinden gelen her türlü katkıyı, desteği vererek altyapı yatırımlarını yapmaya gayret etmekte; sizin de gerek TEİAŞ gerekse ENERYA olarak buradaki altyapı çalışmalarını aynı hızla sürdürüp, buradaki yapılaşmaya eş değer bir şekilde altyapı çalışmalarını tamamlaması lazım; aksi hâlde, bölgedeki vatandaşların büyük sıkıntı yaşayacağını ifade etmek isterim.

Şimdi enerji, evet, hepimize lazım, ihtiyaçtır. Biraz önce bir AK PARTİ'li arkadaşımız ifade etti. Efendim "Enerjiye ihtiyacımız var, madene ihtiyacımız var, mermere ihtiyacımız var, HES'e ihtiyacımız var; gelsinler, her yerden çıkarsınlar. Neyine itiraz ediyorsunuz?" diye bir cümle kullandı. Ben de dedim ki: Gelsinler, o zaman, senin de evinin hemen yakınında maden ruhsatı verilsin, mermer ocağı açılsın, HES kurulsun.

Şimdi, Sayın Bakanım, bakın, enerjiye ihtiyacımız var, yer altı kaynaklarına ihtiyacımız var ancak bu ihtiyaçları bir taraftan da dengeli şekilde götürmek zorundayız. Yani ihtiyacımız var diye tarım topraklarının bulunduğu her yere, ekili dikili tarım alanlarına, su kaynaklarına, tarihsel dokusu olan bölgelere, hayvancılık yapılan yerlere, çevreyi tahrip edecek şekilde yerleşim yerlerinin hemen dibinde birçok yere verilen müsaadeler var ve bunun neticesinde açılan maden ocakları, taş ocakları var ve yapılan HES'ler aynı şekilde devam ediyor. Esas sorun buradan kaynaklanmakta. Örneğin, Antalya Korkuteli Dereköy'de 5 bin dönümlük bir tarım alanı ortasına yapılacak olan ve Antalya'da başka hiçbir yerde bulunmayan kömür ocağı mücadelesini üç sene, dört sene verdik, Bakanlık olarak size de söyledik, Tarım Bakanına da defalarca söyledik; müdahale etmediniz, en son yargı kararıyla durdurabildik yani kömür ocağı tarım alanının tam ortasına yapılacak. Şimdi, yakın bir bölgede Taşkesiği Mahallemiz, köyümüz var. Sayın Bakanım, bakın, buraya, bu Taşkesiği köyünde, sadece bir projede 1 milyon 95 bin metrekarelik alana GES yapılacağına dair bir çalışma var; 3 tane proje var ve bu 3 projenin toplamının yaklaşık 5 milyon metrekarelik bir alanı ilgilendirdiğini söyleyebilirim. Burası, bu bölge Sayın Bakan, projede de geçtiği şekliyle ham toprak, kısmen taşlık ve tarla, tescil harici alan -ki buralarda tarım yapılıyor, bu bölge tarım bölgesi- ve 3 tane GES projesiyle bu köyümüzün, mahallemizin neredeyse önemli bir kısmı şu anda ciddi tehdit altında.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Bakan yani bir enerji üreteceğiz derken bölgenin enerjisini kaybettirmeyin, bölgenin tarım alanlarını yok etmeyin yani burada da yaşayan vatandaşlarımız var; ekim yapılıyor, tarım yapılıyor, hayvancılık yapılıyor. Siz bu 3 projeyle ifade ettiğim gibi- 5 bin dönümlük tarım alanını şu an tehdit ediyorsunuz. Bakın, söyleyeyim, ya bir araştırın yani bu izni, bu çalışmayı neye göre veriyorsunuz? Kim, neye göre veriyor bu müsaadeyi? Hiç mi araştırılmaz yani hiç mi o bölgede tarım yapıldığını, hayvancılık yapıldığını görmeden bu izinler verilmeye çalışılıyor? Sayın Bakan, bu konularda dikkatli olmanız ve ifade ettiğim gibi, bir taraftan enerji ama bir taraftan da yaşamı tehdit edecek projelere de "dur" demeniz gerekiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CAVİT ARI (Antalya) - Sorun da burada, her yere izin vermeyle "Enerji sağladık." diyemezsiniz, bu tarz projelerinizi reddediyoruz.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ediyoruz Sayın Cavit Arı.

Sayın Baki Ersoy, buyurun.

MUSTAFA BAKI ERSOY (Kayseri) - Teşekkür ederim Başkanım.

Sayın Bakanım, değerli Komisyon üyelerimiz, milletvekillerimiz, çok kıymetli bürokratlarımız ve basın mensuplarımız; hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Öncelikle, Sayın Bakanımıza kapsamlı sunumları için teşekkür ediyorum.

Enerji, modern dünyada kalkınmanın en temel unsurlarından biridir. Enerji kaynakları ise bir ülkenin ekonomik, sosyal ve stratejik gücünün yapı taşlarıdır. Sanayiden tarıma, ulaşımdan evlerimizdeki günlük yaşantılarımıza kadar her alanda enerjiye ihtiyaç duyarız. Bu nedenle enerji, sadece bir ihtiyaç değil aynı zamanda bağımsızlık ve güvenlik meselesidir.

Milliyetçi Hareket Partisi olarak enerji politikalarımızın temel amacı, dışa bağımlılığı azaltmak, kaynak çeşitliliğini sağlamak ve yenilikçi enerji teknolojileriyle ülkemizi enerji sektöründe lider bir konuma taşımaktır. Bu doğrultuda nükleer enerji üretim teknolojilerine sahip olma hedefimizin altını çizmek isterim. Bakanlığımız öncülüğünde gerçekleştirilen Akkuyu Nükleer Güç Santrali gibi projeler sadece enerji arz güvenliğini sağlamakla kalmayacak, aynı zamanda ileri teknoloji alanında ülkemizi küresel rekabete hazır hâle getirecektir.

Ayrıca Bakanlığımızın yenilenebilir enerji alanında yaptığı yatırımları takdir ediyor, güneş, rüzgâr ve biyoyakıt gibi çevre dostu kaynakların geliştirilmesine yönelik çalışmalarını destekliyoruz.

Petrol ve doğal gaz alanında uluslararası rekabet gücüne sahip bir yapının tesisi de oldukça büyük önem taşımaktadır. Yerli ve millî imkânlarla gerçekleştirilen arama ve çıkarma faaliyetlerimizin artarak devam etmesi, enerjide dışa bağımlılığı azaltma yolunda atılan en somut adımlardır.

Madencilik sektöründe ise sadece ham madde değil, katma değerli ürünler üreterek dünya pazarlarında güçlü bir konuma ulaşmayı hedefliyoruz. Altın, bor, toryum gibi stratejik madenlerin işlenmiş ürünlere dönüştürülerek ihracatını artırmak, bu anlamda çok kıymetlidir.

AR-GE yatırımlarına daha fazla kaynak ayırarak, teknoloji transferini teşvik ederek sektörün önünü açmamız gerekmektedir.

Enerji tasarrufunda tüketici bilinci oluşturulması ve kayıp kaçak oranlarının azaltılması adına yapılan çalışmalardan memnuniyet duyuyoruz. Kamu ve özel sektör iş birliğiyle oluşturulan bu politikaların enerji verimliliği ve çevre duyarlılığına katkı sağladığını görmek hepimiz için gurur vericidir.

Sayın Bakanım, Milliyetçi Hareket Partisi olarak Türkiye Yüzyılı'nda enerji politikalarımızı millî bir perspektifle şekillendiren yerli ve yenilenebilir kaynakların geliştirilmesine öncülük eden şahsımıza ve ekibinize teşekkür ediyor, enerji güvenliğini ve ülkemizin refahını artırmaya yönelik çalışmalarınızdan ötürü ise sizleri bir kez daha tebrik ediyoruz.

Bakanlığımızın son yıllarda hayata geçirdiği projeler millî enerji anlayışının güçlü birer örneğidir. Millî duruşunuzun timsali olan, bizim de parti politikalarımızla örtüşen bazı çalışmalarınıza özellikle değinmek istiyorum. Sunumunuzda da değindiğiniz gibi, bir zamanlar

adı terörle anılan Gabar'da bu yıl sonuna kadar 10 kuyu, 2025 yılı içerisinde ise 60 yeni kuyunun açılacak olması; günlük 57 bin varilin üzerinde petrol çıkarılması; Şırnak, Hakkâri, Van başta olmak üzere doğu illerimizde 66 milyon varillik yeni rezerv keşfedilmesi; yurt dışındaki sahalarımızda gerçekleştirilen 40 bin varillik üretimle birlikte günlük toplam 155 bin varilin üzerinde petrol üretilmesi; 2'si LNG terminali, 3'ü FSRU olmak üzere 5 adet gazlaştırma tesisimizin toplam giriş kapasitesininin 161 milyon metreküpe ulaşması; 208 bin kilometreyi bulan doğal gaz dağıtım hattımızın olması; 81 ilimizde 885 yerleşim yeri ve 222 organize sanayi bölgesine doğal gazın ulaşması; elektrik kurulu gücümüzün 114.600 megavata ulaştırılması; son bir yılda yenilenebilir enerji kaynaklı elektrik tüketimi neticesinde yaklaşık 11 milyar dolar karşılığı olan ithalatın önlenmesi; ayrıca son dönemlerde Bakanlığımızın özverili çalışmaları ve millî perspektifiyle petrol ve doğal gazın yanı sıra yenilenebilir enerjide de büyük bir dönüşüm yaşanması devrim niteliğinde çalışmalardır.

Enerji dönüşümü ve yenilenebilir enerji 2035 yol haritası, güneş ve rüzgârda kurulu gücümüzü 31 bin megavattan 120 bin megavata çıkaracak dev bir vizyonu ortaya koymaktadır. Bu kapsamda yapılacak YEKA yarışmalarıyla her yıl en az 2 bin megavatlık yeni kapasite devreye alınacaktır. Ayrıca, izin süreçlerini hızlandıran düzenlemelerle yatırımcılarımızın da önü açılmış olacaktır.

Enerji tasarrufu ve tüketici bilincinin artırılması adına yapılan çalışmalar ile özellikle düşük gelirli vatandaşlarımızı korumaya yönelik yeni tarife düzenlemeleri, vatandaşlarımız tarafından da takdir toplamaktadır. Az önce sunumunuzda da bahsettiğiniz gibi, Covid salgınıyla başlayan, Rusya-Ukrayna savaşıyla devam eden küresel enerji ve emtia fiyatlarındaki olağanüstü artışlar salgın öncesi döneme göre enerji fiyatlarının daha yüksek meblağlarla seyretmesine sebep olmaktadır. Bu kapsamda tüm vatandaşlarımızın elektrik ve doğal gaz faturalarında 2023 yılında 328 milyar Türk lirası, 2024 yılının on aylık döneminde ise 275 milyar Türk lirası devletimiz tarafından karşılanmış, bu destek vatandaşlarımıza can suyu olmuştur. Hâlihazırda, hâlâ devam eden elektrik ve doğal gazda sağlanan devlet destekleri, hanelerimizin ve sanayicilerimizin üzerindeki yükü azaltmaktadır. Bu sosyal politikalar, hem ekonomik sürdürülebilirliğe hem de toplumsal refaha önemli katkılar sunmaktadır.

Sayın Bakanım, sözlerime son vermeden önce seçim bölgem olan Kayseri ilimizin bazı taleplerinden de bahsetmek istiyorum. Bazı mahallelerimizde hanelerine doğal gaz hattı çektiirmek isteyen vatandaşlarımız imar problemiyle karşı karşıya kalmaktadır. Bu problem şehrimiz ilçelerinde oldukça yaygın bir durum olmakta ve vatandaşlarımız, özellikle de belediyeler ve doğal gaz firması arasında çıkmaza girmektedir. Gerekli kurumlarla mutabakat sağlanarak ilgili konuda bir orta yol bulunması hem halkımız hem de hâlihazırda hava kirliliğiyle mücadele etmekte olan şehrimiz için oldukça faydalı olacaktır. Bunun yanı sıra, özellikle de taşra mahallelerimizde mirasta intikal olmadığı için birçok vatandaşımız doğal gaz aboneliği alamamaktadır. İlgili kanun gereğince miras mallarında tüm ortakların doğal gaz aboneliği için imzaya iştirak etmesi gerekmektedir fakat yakınları yurt dışında olan ya da herhangi bir sebepten iletişimi bulunmayan şahıslar için ilgili bakanlıklarla birlikte bir düzenleme yapılması yerinde olacaktır çünkü takdir edersiniz ki bu, bir alım ya da satış işi değildir. Abonelik ücretini karşılayan ve hak sahiplerinden birine, beyan eden başvuru sahibine doğal gaz aboneliği verilmesi -az önce belirttiğim gibi- hem Kayseri'nin hava kirliliğinin önüne geçilmesi için faydalı olacak hem de en temel ihtiyaçlardan olan ısınma, hijyen ve beslenme ihtiyaçlarına ulaşımı kolaylaştıracaktır.

Sayın Bakanım, doğal gaz arzının yeni sağlandığı ilçelerimizde, ana hattın haricinde ara hatların da kurularak her mahallemize enerji arzının ulaşması için ödenek sağlanması en önemli taleplerimiz arasındadır.

Yine, bizzat sizin gayretleriniz ve talimatlarınızla Kayseri'mizin en doğusunda yani 123 kilometre uzaklıkta olan Sarız ilçemizde ve Kayseri'mize 80 kilometre uzaklıkta bulunan, partimizin kurucu lideri cennetmekân Başbuğ'umuz Alparslan Türkeş'in ata toprağı olan Pınarbaşı ilçemizde bugün doğal gaz meşalesi yanmıştır; tüm halkımız adına size şükranlarımızı sunuyoruz.

Sayın Bakanım, değerli şahsınızın öncülüğünde ülkemizin enerji güvenliğini sağlamaya, doğal kaynaklarımızı etkin ve verimli şekilde kullanmaya, çevreye duyarlı enerji üretimini artırmaya yönelik çok güzel çalışmalara imza atılmaktadır. Bu çalışmaları takdirle karşılıyor, sizlere ve kıymetli ekibinize bir kez daha şükranlarımızı sunuyoruz.

Bu duygu ve düşüncelerle, başta siz olmak üzere, Bakanlığımızın tüm bürokratlarına özverili çalışmaları ve emeklerinden dolayı teşekkür ediyorum. 2025 yılı Bütçemizin vatanımıza ve milletimize hayırlara vesile olmasını Cenab-ı Allah'tan niyaz ediyorum.

Sağ olun.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Ersoy, teşekkür ederim.

Sayın Resul Kurt...

RESUL KURT (Adıyaman) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bakanım, çok kıymetli bürokratlar, değerli basın mensupları; herkesi saygıyla selamlıyorum.

Bakanlığımız, enerji ve ülkemizin ekonomik ve sürdürülebilir kalkınması için kritik önem taşıyan birçok alanda halkımızın hizmetlerini karşılamaktadır. Türkiye'nin enerji politikaları, yatırımları, ülkemizin ekonomik kalkınması, enerji güvenliği ve sürdürülebilir kalkınma hedefleri açısından büyük önem taşıyor. Türkiye, enerji politikalarını güvenlik, sürdürülebilirlik ve rekabetçilik prensipleri üzerine inşa etmektedir. Yerli ve milli imkânlarla hareket ederek daha hızlı ve daha elverişli başarılarla ulaşmaya devam edeceğiz.

Türkiye enerji talebi hızla artan bir ülke. Sanayileşme, şehirleşme, nüfus artışı enerji ihtiyacımızı her yıl daha da yükseltiyor. Enerji politikalarımız; enerji arz güvenliğini sağlamak, enerji maliyetlerini düşürmek, yenilenebilir ve yerli enerji kaynaklarının kullanımını artırmak olmak üzere üç temel hedef üzerine inşa edilmiştir. Enerji arz güvenliği için Türkiye enerji kaynaklarını çeşitlendirmeye büyük önem veriyor. Doğal gazda dışa bağımlılığı azaltmak amacıyla Karadeniz'de çok büyük, çok değerli projeler devam ediyor. Sayın Bakanımıza, ekibine hakikaten özverili çalışmalarından dolayı teşekkür ediyoruz.

Bir yandan doğal gaz aramalarımız devam ederken diğer yandan LNG terminalleri, depolama tesisleri inşa ediliyor. Bugün Silivri'deki doğal gaz depolaması ülkemize büyük bir güvence sağlamaktadır. Doğal gaz kesintilerinde ülkemizin ihtiyacını büyük ölçüde karşılayacak tesislere sahibiz.

Son yıllarda, Türkiye, güneş ve rüzgâr enerjisi gibi yenilenebilir kaynaklara büyük yatırımlar yapmıştır. Güneş, rüzgâr, hidroelektrik ve jeotermal enerji kaynakları bakımından ülkemiz büyük bir potansiyele sahiptir. Rüzgâr enerjisi alanında Türkiye, Avrupa'nın önde gelen ülkeleri arasında yer almaktadır. Rüzgâr enerjisinden elde edilen elektrik toplam üretimin yüzde 10'una yaklaşmıştır. Güneş enerjisinde ise özellikle güney ve İç Anadolu bölgelerimiz büyük bir potansiyel taşıyor, lisanslı ve lisanssız güneş enerjisi yatırımları hızla artıyor. Hidroelektrik enerjisi ülkemizin yenilenebilir enerji kaynakları içerisindeki en büyük payı oluşturuyor. Atatürk, Keban ve Ilısu gibi barajlar bir yandan enerji üretimine destek olurken öte yandan tarımsal sulamada önemli roller üstleniyor.

Elektrik üretiminde özel sektör yatırımlarının desteklenmesiyle bugün 114.600 megavat kurulu gücümüz olup bu kurulu gücün yaklaşık yüzde 60'ı yenilenebilir enerji kaynaklıdır ve sürekli olarak yenilenebilir enerji kaynaklarındaki yatırımlar artmaktadır. Enerji sektörü Türkiye'nin enerji politikalarının merkezinde yer alıyor. Elektrik talebinin artışı yeni yatırımları zorunlu kılıyor. Türkiye, elektrik iletim ve dağıtım altyapısını güçlendirmek için de birçok önemli projeye imza atıyor. Özellikle, yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarının elektrik şebekesiyle entegrasyonu büyük bir önem taşıyor.

Enerji çeşitliliğini artırmak için bir yandan da nükleer enerji çalışmaları, yatırımları devam ediyor. Böylece hem enerji arz güvenliği sağlanacak hem de karbon emisyonlarını azaltma hedefine katkı sağlanacaktır.

“Önce insan, sonra çevre, daha sonra katma değerli ve güvenli madencilik” vizyonuyla ülkemiz madenciliği, son derece önemli yatırımlarla ülkemizin zengin yer altı kaynaklarının milletimizin hizmetine sunulmasında büyük bir görev ifa ediyor. Yer altı kaynaklarının dışa bağımlılığı azaltmak için ekonomiye kazandırılması son derece önemlidir. Şırnak'ta terör varken terörle anılan Şırnak, bugün -Sayın Bakanım, sizin ve ekibinizin gayretli çalışmalarıyla- petrol üretimi bakımından ülkemizin ihtiyacının karşılanmasında büyük bir önem taşıyor. İnşallah, çok kısa bir zaman içerisinde, Şırnak başta olmak üzere, petrol ihtiyacımızın karşılanmasında büyük bir atılım sağlanır. Bor, linyit, çeşitli madenler ve metaller Türkiye'nin enerji üretiminde önemli rol oynuyor.

Tabii, bu sözlerimin içerisinde... Özellikle seçim bölgem, memleketim Adıyaman'a büyük destekleriniz oldu hem deprem sürecinde hem depremden sonra elinizi çekmediniz; Adıyaman'a yaptığınız hizmetler, destekler için teşekkür ediyoruz. 6 Şubat depremlerinde Adıyaman büyük hasar aldı. Memleketim Adıyaman'da hem TPAO hem de TPIC tarafından, Bakanlığınıza bağlı birimler tarafından çok önemli yatırımlar hemşehrilerimizin hizmetine sunuldu. Bakanlığın bu birimleri tarafından bölgede, özellikle konteyner başta olmak üzere, çadır kentler başta olmak üzere çok güzel hizmetler oldu. Bir yandan da Bakanlığınızın misafirhanelerinde ve tesislerinde de çok sayıda hemşehrimiz uzun süre sağlıklı bir ortamda, güvenli bir şekilde sizlerin misafiri oldu. Bunun için de teşekkür ediyoruz.

6 Şubat asrın felaketinden sonra özellikle Adıyaman'da TPAO'nun konteyner kentinde kalmak, gerçekten orada yaşayan hemşehrilerimiz için çok arzu edilen, çok talep gören bir durum. Bunun için özellikle hassaten teşekkür ediyoruz.

Yine, 6 Şubat asrın felaketinden sonra bölgemizde hasar gören konutlar ve iş yerlerinde, acil olarak yıkılması gereken binalarda elektrik ve doğal gaz abonelerinin 6 Şubat 2023 tarihine kadar tahakkuk etmiş ancak 6 Şubat 2023 tarihine kadar olan ödenmemiş fatura bedelleri, bunların ilave masrafları sizin gayretlerinize terkin edildi. Bunun için de ayrıca teşekkür ediyoruz.

2024 yılı Eylül ayına kadar 832 bin aileye 755.928 ton kömür yardımı yapıldı. 2023-2024 eğitim öğretim döneminde yine, Millî Eğitim Bakanlığının talebiyle 380 bin ton kömür talebi iletilmiş olup bunların da sevkiyatları gerçekleştirilmiştir. 2024 Şubat ayı tarihi itibarıyla 375.176 ton kömür sevkiyatının gerçekleştirilmiş olmasından mutluluk duyuyoruz. Yine, imzalanan protokolle de 193.027 ton kömür okullara eylül ayına kadar teslim edilmiş.

Sürdürülebilir madencilik uygulamaları, çevreye zarar vermeden kaynakların etkin bir şekilde kullanılmasını sağlayabilir. Bu bağlamda, çevresel denetimlerin artırılması ve rehabilitasyon projelerinin hayata geçirilmesi de büyük önem taşıyor.

Sayın Bakanım, ihtiyaç sahibi hanelere elektrik tüketim desteği de verilmektedir. Bu kapsamda, 795 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı kapsamında hanedeki kişi sayısı kriteri dikkate alınarak aylık 150 kilovatsaat karşılığı tutara kadar Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bütçesinden destekleme yapılıyor. Bu kapsamda, 2019-2023 yılı döneminde toplam 19,6 milyar TL tutarında elektrik tüketim desteği verilmiş olup 2023 yılında yaklaşık 4,4 milyon haneye 8,7 milyar TL destek sağlanmıştır. 2024 yılı Ocak-Ağustos döneminde yaklaşık 4 milyon haneye 5,5 milyar TL tutarında destek sağlanmıştır. Türkiye, 2030-2050 hedefleri doğrultusunda enerji verimliliğini artırmayı ve bu anlamda, enerji alanında AR-GE faaliyetlerine daha fazla yatırım yaparak teknolojik yeniliklerin ülkemizde uygulanması noktasında önemli hedefler koymuştur.

Türkiye, enerji politikalarıyla yerli kaynaklara dayalı, sürdürülebilir, çevre dostu bir enerji altyapısı oluşturmayı hedefliyor. Madencilik sektöründeki yatırımlar ve yenilenebilir enerjiye yapılan teşvikler bu hedeflere ulaşmamızda önemli rol oynuyor ancak çevresel etkiler ve uluslararası iklim anlaşmalarına uyum gibi konularda daha dengeli politikalar geliştirilmesi gerekmektedir.

Vatandaşlarımıza verilen destekten ötürü Sayın Cumhurbaşkanımız başta olmak üzere Sayın Bakanımıza ve kıymetli bürokratlarına bir kez daha buradan teşekkür ediyor, sözlerime son verirken 2025 yılı Bakanlık bütçesinin hayırlı olmasını diliyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN ORHAN ERDEM - Sayın Resul Kurt, teşekkür ederim.

Sayın Tahsin Ocaklı, buyurun.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Sayın Bakan, Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının bütçesini konuşmak için buradayız. Ya, şöyle bir bakıyorum Sayın Bakan yani bu enerji meselesine; geçmişten baktığımızda, tabii, cumhuriyetin ilk yıllarında devlet eliyle yapılmış bu mesele fakat daha sonra, 1985 yılından sonra 21 tane değişiklik yapılmış ve 2004'te yani 2002'den sonra, AKP iktidarından sonra esas orada -çeşitli uluslara ve şirketlere- özel sektörün madencilik yapmasının önü açılmış. Ne olmuş açılınca? Aslında işte o kırılımda şu meydana gelmiş: Yani onunla birlikte ormanlar, işte, ağaçlandırma alanları, özel koruma alanları, millî parklar gibi veya tarım alanları gibi, hatta konut alanlarının olduğu yerler, su havzaları

dâhil her nereler var ise bütün her şeyin madencilğe açılma tarihi 2004 yılında yani dünyadaki mevzuata göre Türkiye’de madencilik yapılması yasak olan hiçbir yer şu anda yok, bunu rakamlarla da açıklayacağım biraz sonra. Diğer bütün ülkelerin madencilikle ilgili mevzuatında yapılması yasak olanlar net olarak yazılmış olmasına rağmen, vahşi madenciliğin en sert şekilde uygulandığı Filipinler’de dahi nelerin yapılmayacağı belli olmasına rağmen Türkiye’de ne yazık ki herhangi bir sınırlama yok.

Sayın Bakan, “maden” dediğimiz şeyler milyonlarca yılda oluşuyor yani ve her birimizin atalarının bedenleri de dâhil -çeşitli canlıların vesaireyle- oluşan ve kamuya ait olan bir yeraltı zenginliğidir. Dolayısıyla kamu adına kullanılması lazım, kaynağının doğru yerlerde olması lazım bunun fakat bizim ülkemizde yapılan madencilik faaliyetinin içinde... Hani bunları 5 gruba ayırıyoruz. Bizim kökten madencilğe karşı olduğumuzdan değil ama madencilik faaliyetleri içinde, özellikle “4’üncü grup maden faaliyetleri” olarak adlandırılan ve siyanür yoluyla altını topraktan ayıran biçimine biz diyoruz ki bu doğru değil, bu gelişmiş olan hiçbir yerde yok, sadece bizim ülkemizde var. Bunun nedeni de bu ülkelerde bu faaliyetleri yapan şirketlerin düşük vergi ödemelerinden kaynaklanıyor.

Bir başka tanımlama yapalım: Madencilik meselesinin gayrisafi yurt içi hasıla içindeki payına baktığımız zaman dünyadaki örnekler şöyle: ABD’de yüzde 5 gayrisafi millî hasıla içinde; Almanya’da yüzde 4; Kanada’da yüzde 3,7; Güney Afrika’da -en yüksek gibi görünüyor- yüzde 6,5 civarında; Türkiye’de ise bizim gayrisafi millî hasıla içindeki payı yüzde 1,2.

Şimdi, buradan baktığımız zaman, bizim aslında karşı geldiğimiz yer de bu yüzde 1,2’nin içinde kalmış olup belki de bu 1,2’nin yüzde 25’ine tekabül edebilecek olan altını siyanürle topraktan ayırıştırma metoduna karşıyız.

Ama, yapılan madencilik faaliyetleriyle ilgili bazı örnekler vermek isterim. Ben Rize’nin milletvekiliyim, orada mesela 2 tane taş ocağımız var. Taş ocağı zararlı bir maden faaliyeti sayılmayabilir ama bitirdiğimizde rehabilitasyonunu yapıp, toprak örtüsünü eskisi gibi yapıp bitkisini koyarsanız kabul edilebilir bir şeydir fakat şimdiye kadar yapılmış olan faaliyetlerin hiçbirinde, İkizdere’de, Fırtına Vadisi’nde vesaire yerlerde bu faaliyetlerin rehabilite edildiğini hâlâ, on yıllardır görmedik. Dolayısıyla burada böyle bir sorun var yani bu sorumlulukta tabii, elbette sizin payınız var.

Şimdi, bir başka mesele de madencilikle ilgili bilgilendirme meselesi. Ne yapıyor bu faaliyetleri düzenleyen kurum? Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü (MAPEG) diye adlandırdığımız kurum yani. Şimdi, bu kuruma ben gitsem desem ki... Ki bizde çok oluyor böyle yani bizim vatandaşlarımız çok soruyor. “Ya, benim tarlam ya da işte kullandığım ormanın kendisi bu maden sahası olarak ilan edilmiş alanların içinde mi?” diye sormaya kalksak bırak vatandaşı, ben milletvekili olarak dahi bu kurumdan bilgi alamıyorum. Ama olması gereken nedir? Yapılacak olan faaliyetlerin beni ne kadar etkileyebileceğini kendimin karar verip onunla ilgili benim size uyarılarımı yapmamdır; bununla ilgili fırsat verilmiyor. Ne olmuş bu durumda o zaman? Neyse ki TEMA Vakfı diye bir vakfımız var, Allah razı olsun, TEMA Vakfı 200 bin TL’nin daha üzerinde fazladan size para ödeyerek gelmiş MAPEG’den 15 ilin maden ruhsatlandırılmasına ilişkin verileri almış. Biz de bir şekilde, oradan öğrendiğimize göre, Türkiye’nin birçok yerinde maden ruhsatı vermişsiniz. Tane tane aslında anlatmam çok ifade etmeyebilir ama yani mesela birkaç örnekle yapmak istiyorum, şehirlerden de örnek verebiliriz. Kaz Dağları’nda mesela yüzde 79, ormanların yüzde 80’i, Tokat’ta yüzde 46, işte, Karaman’da yüzde 55, Tunceli, Erzincan’da yüzde 52, Zonguldak’ta, Bartın’da yüzde 72, Eskişehir’de yüzde 71, Muğla’da yüzde 59, benim bölgem Rize’de yüzde 55, Ordu’nun yüzde 58 yani yaklaşık olarak bütün illerin neredeyse yüzde 70’i maden sahası olarak ilan edilmiş hâlde. Şimdi, bu durumda, tabii, şöyle de bakıyor olabilirsiniz yani sizi anlıyorum; işte, ruhsatı verilmiş olanlar var, işletme sahası olarak ruhsatlandırılmış olanlar var; bunlar var, doğru. Eğer bu bilgilerimin yanlış olduğunu düşünüyorsanız -MAPEG’den bize verildi, bize değil de TEMA Vakfına verildi- ben size onları da takdim ederim Sayın Bakanım. Dolayısıyla bu veriler bizde, vatandaşta çok büyük bir ürküntü yaratıyor. Biz kendi topraklarımızda -Karadeniz için söylüyorum özellikle- rahatlıkla az da olsa geçinebilen insanlarız; tarım yaparız, hayvancılık yaparız, çay üretiriz, falan filan ama şimdi, işlediğim çay tarlasında, kullandığım ormanda, akan deremde, orada HES, burada maden ocağı, burada bilmem ne dediğiniz zaman bizim yaşam alanlarımıza ciddi bir müdahale yapmış oluyorsunuz ve bununla ilgili bizden hiçbir görüş almamış oluyorsunuz.

Şimdi, mesela bir tane örnek vereceğim: Rize’nin Çayeli Madenli diye bir bölgesinde bir tane maden ocağımız var. 1994 yılında sanıyorum o ocak işletmeye alınmış, vatandaşlara o zaman demişler ki: “Hiç merak etmeyin, size hiçbir şey olmayacak, birinci galeriyi açıyoruz, patlatmalar yaptık. İşte, sizin eviniz zarar görebilir, siz buradaki evinizi bize satın.” Gitmişler, onlar Çayeli’nden ev almışlar kendilerine oradan aldıkları parayla. Demişler ki: “Tarımı da sürdürebilirsiniz.” Şimdi, Madenli bölgesinin muhtarları, bölge insanı diyor ki: “Vekilim, bizim maden ocağının üstü tamamen çöktü, artık obruklar oluştu, biz orada, çay tarlalarımızda tarım yapamaz hâle geldik. Üstelik de şimdi, işte Çayeli’nden Madenli’ye gitmemiz, gelmemiz, yol parası verdiğimizde de bırak çay parasını yani geçinebilmemiz mümkün değil, pişman olduk.” Ne oldu? 1994’ten 2024’e otuz yıl içinde bu maden ocağının verdiği zararlar tane tane ortaya çıktı. O günlerde yüksek bir bedel gibi görülüp razı edilen insanların yıllar sonra buradan zarar ettiği ortaya çıktı. Madenin, dünyanın hiçbir yerinde -tabii ki Batı’da yapıldığı biçimi hariciyle söylüyorum- Türkiye’de insanlara hiçbir faydası yoktur.

Şimdi, Manisa’daki FERNAS işçileri, biliyorsunuz Sayın Bakanım, geldiler, burada çok haklı bir mücadele verdiler ve aslında istedikleri 3-4 tane başlık vardı. Bu başlıklar neydi, bir hatırlayalım; “6 arkadaşımızı işe iade edin, makul bir ücret verin veya sendikal hakkımızı da sağlayın.” Ama en önemli şeyi söylüyorum -sizi ilgilendiren kısmı- maden ocağı işçisi diyordu ki: “Ben, ocağa girerken kendimi güvende hissetmek istiyorum, Kendimi güvende hissetmem için de bana devlet diyecek ki: ‘Senin iş sağlığı ve iş güvenliği konusunda teminatın benim.’” Bunu söylemeyip de bu teminatı özel şirketlere bıraktığımız zaman orada yaşanacak olan iş kazalarından, deneyimlerinden çok gördüğümüz gibi, işçiler asla gerçekten tazminatını alamaz duruma geliyorlar.

Sayın Bakan, Bulgaristan’a ve Yunanistan’a doğal gaz ihraç etmeyle hatta birkaç ülkeye de doğal gaz ihraç etmeyle ilgili cümlelerinizi Karadeniz’den duydular, kızdılar size, dediler ki: “Ya, bizim daha Rize’de gaz verilmemiş bir sürü yerimiz var. Ben, Yunanistan’ın, Bulgaristan’ın vatandaşından daha mı kıymetsizim? Niye benim doğal gazım verilmiyor da ihracat yapılıyor?” Haklı olarak vatandaşın sitemi var, bizim görevimiz onu size iletmektir. Trabzon’a da Rize’ye de gaz vereceğiz deyip insanlara sözler verilmiş ama sözler yerine getirilmemiş.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Bitiriyorum, çok az kaldı.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Buyurun.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - "Bu kış kömür almayın." demişler Rizelilere, Rizeliler de kömür almamış. Şimdi, doğal gazı verememişler, insanlar isyanda; emeklisi var, yaşlısı var vesaire.

Elektrik kesintileri bütün vekillerimizin şikâyet ettiği gibi çok yoğun biçimde orada da var. Yani gün geçmiyor ki en fazla bir ya da iki gün içinde kesinti olmasın. Enerji nakil hatlarındaki iletiler çok yüksek, elbette ruhsatlı veya ruhsatsız bir sürü yapılar enerji ihtiyacını meydana getiriyor ama bu enerji ihtiyacına ilişkin yeni bir hat ya da çalışma Enerji Bakanlığı tarafından -ya da AKSA neyse orada- kurumlar tarafından yapılmamaktadır.

Sayın Bakan, enerji ihtiyacını doğuran şey benim evimde yaktığım 1 tane ampulün 2'ye çıkması değil ya da araçtaki de enerji ihtiyacı o değil, aracın ihtiyacını da gelen şirket, Çinli karşılasın. Efendim, araçlara takacağınız takip sistemini de araç firmaları karşılasınlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Tahsin Bey, teşekkür ederim.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Bitiriyorum.

Yani enerji ihtiyacı olan şirketler, kendileri bu planlamayı yapmalıdır, benim vatandaşımın cebinden hiçbir şey çıkmamalıdır.

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Hakkı Saruhan Oluç, buyurun.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın vekiller, Sayın Bakan, değerli bürokratlar; hoş geldiniz.

Sayın Bakan, sunumunuzu dinledim dikkatle; şöyle kavramlar geçiyordu, saymadım kaç tane diye ama sıraladım: Yeşil ekonomi, yeşil dönüşüm, yenilenebilir enerji, yeşil enerji, yeşil enerji koridoru, yeşil istihdam, çevreye duyarlı politikalar; çok güzel. Yani eleştirmek için bunu söylemiyorum ama bir şeyi hatırlatmak istiyorum, büyük ihtimalle siz o yıllarda siyasetle belki de çok ilgili değildiniz ama 90'lı yıllardı. Biz ilk defa bu yeşil ekolojik toplum, çevreye duyarlılık falan konularını Türkiye'de dile getirdiğimiz zaman bize uzaydan gelmiş muamelesi yapıyordu ama demek ki aradan yıllar geçince belli bir noktaya gelmiş. Tabii, burada yani dünyadaki gelişmelerin, Avrupa Birliğinin bu konudaki belirlemelerinin oynadığı rol çok önemli, onu bir kenara koyalım. Şimdi ama biz yani bu "ekolojik toplum" derken, "demokratik, ekolojik toplum" gibi kavramları kullanırken özellikle bir şeyi vurguluyorduk orada, nedir; "ekolojik toplum" derken ekolojik dengenin korunması meselesini çok önemsiyorduk. Yoksa yani sadece her meselenin başına bir "yeşil" yazmakla ekolojik denge korunmuş olmuyor yani buraya dikkat etmek gerekiyor. "Demokratik ekolojik toplum" derken de kastettiğimiz bu tür yani vatandaşların, yurttaşların yaşadığı yerlerdeki projelerin esas itibarıyla o yerelde yaşayan insanlara sorulması gerektiğini yani madenler söz konusuysa, eğer santraller söz konusuysa, eğer çeşitli RES, GES, HES projeleri söz konusuysa o yerelde yaşayan insanların yaşam alanlarına ve yaşam alışkanlıklarına zarar veren, tahrip eden, müdahale eden projeler mi bunlar acaba diye oraya sorulması ve onların rızasının alınarak bu tür projelerinin geliştirilmesi gerektiğini söylüyorduk, özellikle "demokratik, ekolojik toplum" derken. Fakat şu anda Bakanlığınızı kastetmiyorum, daha önceki uygulamalarda da bu tür bir demokratik yaklaşımı hiçbir şekilde görmedik, tam tersine, bunun aksini çok gördük. Özellikle Karadeniz Bölgesi'ne bakarsak orada insanların kendi yaşam alanlarını savunmak için sürdürdükleri mücadeleler gerçekten çok net olarak durumu ortaya koydu. Yani biz yıllardan beri yani çok eski yıllardan beri mesela HES'leri savunuruz "HES'ler önemlidir." deriz ama siz, HES'lerin uygulamasını öyle bir hâle getirdiniz ki doğa tahribatını, akarsuların tahribatını ve ona bağlı olarak yaşam alanlarının tahribatını öyle bir hâle getirdi ki bu iktidar yani HES'ler savunulamaz hâle geldi yani HES faydalı değil zararlı bir şey hâline geldi.

Dolayısıyla, yani her şeyin önüne "yeşil" yazmakla olmuyor tam olarak, bunu anlatmaya çalışıyorum bu vurguları yaparken ve gerçekten, bu konuda özellikle yurttaşların rızalarının alınmasının -yerel projelerde- çok önemli olduğunu söylüyorum. Mesela, evet, yenilenebilir enerji çok önemli bir konu hem rüzgâr açısından baktığımızda hem güneş açısından baktığımızda ve bizim coğrafyada, bizim topraklarda sonuç olarak çok kolay kullanılabilir ve geliştirilecek bir şey, nitekim görünüyor da şimdi. Biz bunu zamanında söylediğimizde kimseye anlatamıyorduk ama şimdi anlaşıldı, haklı olduğumuz ortaya çıktı ama yani bunun verdiği zararlar da var ve bu zararları, özellikle yerelde yaşayan insanlar açısından bu zararları dikkate almamak ve -diyelim-verimli tarım arazilerini tahrip etmek gibi adımlar tabii ki olmaması gereken şeyler. Yani bunun dengesinin kurulması gerekiyor, özellikle bunu belirtmek istiyorum. Aksi takdirde, dediğim gibi, sadece önüne "yeşil" ve "çevreye duyarlı" demekle olmuyor bu mesele. Birincisi, buna dair bir şey söyleyeceğim. Buna bağlı olarak neden bir örnek vermem istiyorum, onu da anlatacağım.

Şimdi, sanayinin enerji tüketim profiline bugün baktığımızda... TÜİK yayınladı, sizlerde de vardır TÜİK'in açıkladığı veriler yani imalat sanayisi, madencilik, inşaat sektörlerinde enerji tüketiminin miktarı ve kaynaklarına dair istatistikler, veriler yayınladı TÜİK ve buradan sanayinin enerji tüketim profili ortaya çıktı. Şimdi, baktığımız zaman -yani çok vakit olmadığı için bazı rakamları vereceğim sadece ama sizde TÜİK verileri zaten vardır- mesela, imalat sanayisinde enerji tüketiminde fosil yakıtların payı yüzde 77'nin üzerinde, fosil yakıtların payı, sanayi enerji tüketiminde. Tek tek baktığımızda işte, elektrik ne kadar, petrol ne kadar, doğal gaz ne kadar, bunları görüyoruz. Madencilik sektörüne baktığımızda, tüketilen enerjinin yüzde 43 civarını fosil yakıtlardan elde ettiğini görüyoruz. Bina ve bina dışı yapılar ile özel inşaat faaliyetlerine baktığımızda yani inşaat sektörü açısından baktığımızda yüzde 89'u aşıyor, 90'a varmış neredeyse fosil yakıtların tüketimi. Yine, ana metal sanayisi toplam tüketiminde fosil yakıt kaynaklı enerjinin payı yüzde 87 civarında; metalik olmayan mineral ürünler imalatında yüzde 83 düzeyinde. Yani tamamına baktığımızda neyi görüyoruz? Sanayi üretimi aşırı ölçüde fosil yakıt

kaynaklı bir enerjiye bağımlı durumda ve yenilenebilir enerjinin sanayinin toplam tüketimindeki aldığı pay çok düşük düzeyde yani yüzde 2 civarında yine TÜİK'in verdiği verilere baktığımızda.

Şimdi, buradan nereye gelmek istiyorum yani şuraya gelmek istiyorum: Biliyorsunuz, geçen yıl Avrupa Birliği "Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması" ilan etti ve 2026'ın başından itibaren bu miktara bağlı olarak mali yükümlülükler de yürürlüğe girecek ve Avrupa Birliği ülkelerine yapılan ihracatta, karşımızdaki taraflar, ihracata konu ürünün üretiminin ne kadar karbon emisyonuna yol açtığına dair belgeler talep edebilecekler. Yani, bunlar talep edildiği zaman, bu sanayi enerji tüketim profili aslında son derece kötü bir yerde olduğumuzu gösteriyor. Yani, bu hızla değiştirmek mümkün olmaz büyük ihtimalle ama burada ciddi bir sorun var; "yeşil ekonomi programı, yeşil dönüşüm, plan" gibi sözleri çok kullandığınız için buna işaret etmek istiyorum. Baktığımızda, sanayi enerji tüketim profili Avrupa Birliğinin Yeşil Ekonomi Programı'nın koşullarına uygun değil. Buna dair herhangi bir hazırlığınız var mı? Tabii varsa öğrenmek isteriz ama bu ciddi bir konudur. Özellikle bu ihracat meselesinde -ki Avrupa Birliği ihracatımızın ve ithalatımızın en yüksek olduğu alandır, ihracat açısından da öyle- burada ciddi sorunlarla karşı karşıya kalınması mümkündür ama onun da ötesinde zaten Avrupa Birliğinin bu tür bir mekanizması olmasa, bu sınırdaki karbon düzenleme mekanizması gibi bir mekanizması olmasa da bizim yapmamız gereken şey, aslında yenilenebilir enerjinin sanayi açısından da daha kullanılabilir hâle getirilmesidir ama öyle bir adımın en azından planlandığını sizin sunumunuzdan doğrusu ben çıkaramadım, yanılıyorsam siz bunu anlatırsınız. O nedenle başındaki giriş yaptım yani her şeyin başına "yeşil" ya da "çevre" yazmakla olmuyor bu. Hiç unutmuyorum, biz o zaman bu "çevre" ve "yeşil" meselelerini, işte, "ekoloji" falan gibi konuları toplum gündemine getirmeye çalışırken termik santrallerin aslında çevreye zararlı olmadığını anlatmak için bir termik santralin bacasını yeşile boyayan bir bakan da görmüştü bu memleket yani değişik şeylerle karşı karşıya kaldık.

Yenilenebilir enerji, evet, önemli, bunun oranının artması önemli. Şimdi, bakın, siz diyorsunuz ki: "31 bin megavattan -değil mi- 120 bin megavata çıkmak istiyoruz yenilenebilir enerjide." Peki, yapmak istediğimiz nükleer santralle ilgili söylediğiniz rakam ise 7.200 megavat yani bununla karşılaştırsak devede kulak. Buna karşılık, nükleer enerji -arkadaşlarımız bunu konuştu, Genel Kurulda da bunu daha kapsamlı olarak tartışacağız, şimdi zamanım sınırlı olduğu için çok konuşmuyorum- bu açıdan baktığımızda pahalı bir enerji -diğerleriyle karşılaştırılıyorsa- sağlıksız bir enerji; sağlıksız derken hem toplumda yaşayan insanlar açısından baktığımızda böyle hem herhangi bir kaza olması durumunda çevreye, ekolojik dengeye ve yine yaşayan herkese vereceği zararlar açısından bu böyle. Dışa bağımlı bir enerji; uranyumu siz üretmiyorsunuz, sonuçta bir yerden alıyorsunuz, o da dışa bağımlı ve çok ciddi bir dışa bağımlılık yaratıyor ve daha birçok şey sayılabilir. Yani, mesela, nükleer enerjide ortaya çıkan atıkların zararsız hâle gelmesi, insana, topluma ve çevreye zararsız hâle gelmesi binlerce yılı alıyor -abartmadan söylüyorum- ki buna dair araştırmaların verileri sizde de vardır büyük ihtimalle. Dolayısıyla, burada nükleer enerji konusundaki ısrarınızın aslında enerji açısından baktığımızda rasyonel bir ısrar olduğunu düşünmek mümkün değil. Yani, enerji üretimi açısından baktığımızda, maliyet açısından baktığımızda rasyonel bir ısrar olduğu doğrusu düşünülemez ama belli ki evrensel düzeydeki, dünya üzerindeki nükleer enerji lobisinin faaliyetlerine baktığımız zaman da bunun sonuçlarını görüyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Sayın Başkan, toparlıyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Buyurun.

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Teşekkür ederim.

Siz burada örnek verdiniz, dediğim gibi, vakit yeterli olmadığı için bu konuya çok giremedim ama benim çok ilgilendiğim bir konu olduğu için Genel Kurulda inşallah bu konuyu daha kapsamlı tartışmak istiyorum ama bu zirvede, geçen yıl ve bu yıl nükleer santrallerle ilgili, nükleer enerjiyle ilgili imzalanmış olan anlaşmalara baktığımızda -bu yıl da Türkiye'nin de içinde olduğu 5 ülke eklendi- bu ülkelere baktığımızda bunların çok önemli bir kısmı ekonomik gelişmişlik açısından geride olan ülkeler, bir iki tane örnek dışındakiler geri kalmış ülkeler, ekonomisi çok geride olan ülkeler dolayısıyla nükleer enerji lobilerinin çok faal olduğu ülkeler. Dolayısıyla, bu konuların hepsini enine boyuna tartışacağız, daha sağlıklı alanlara yönelmenin toplum açısından da faydalı olduğunu doğrusu düşünüyoruz.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Oluç, teşekkür ederim.

Sayın Rahmi Aşkın Türel, buyurun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, değerli bürokratlarımız ve basın mensupları; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı önemli bir Bakanlık çünkü enerji çok önemli bir konu. Bugün dünyada ekonomik gelişme ve kalkınmanın en önemli kısıtlarından biri enerji yani bir an için düşündüğümüzde, ütopye olarak baktığımızda, gelecek toplumsal tasarımda enerjinin sürekliliği, güvenilirliği, bollaştığını, ucuzladığını, bir maliyet unsuru olmaktan çıktığını düşündüğümüz zaman, aslında dünyada da üretimin önündeki tüm engellerin büyük ölçüde ortadan kalkması söz konusu olacak. Bu yüzden, söylediğim gibi, sürekli enerji kaynağı, tabii ki güvenilirlik, yeşil enerji -bugün en önemli konulardan biri- aynı zamanda çevreyi tahrip etmeyen, ucuzlaşmış, yeşil ve düşük karbon çıkartacak, düşük karbon emisyonuna neden olacak bir enerjinin önemli olduğunu düşünüyoruz. Bu, tabii, dünya açısından da önemli, aynı zamanda önemli bir dönüşüm süreci. Türkiye açısından da mevcut enerji yapısının hızlı bir biçimde dönüştürülme ihtiyacı var; her ne kadar sunuşunuzda yenilenebilir enerjiye çok önem verildiği söyleniyorsa da daha o alanda katedilecek çok önemli aşamalar ve yollar olduğunu görüyorum.

Şimdi, bu kadar önemli bir sektör, stratejik bir sektör ama ekonomi içindeki yerine baktığımız zaman, özellikle kamunun hızlı bir biçimde enerji alanından çıktığını görüyoruz, gördük. Enerji ve ona dayalı olarak baktığımızda kamunun gittikçe payının azaldığı bir yapı var. Bakın, birkaç rakam vereyim, örnekleyeyim: Kamu enerji yatırımlarının toplam kamu yatırımları içindeki payı 2002 yılında yüzde

20,8'miş, 2023 yılında yüzde 4,8. Millî gelir içindeki payı 2002'de yüzde 1'miş, 2023'te binde 1,8. Peki, kamu çekildi bu alandan, özel sektör bu alanı doldurdu mu diye bakıyoruz: 2002'de özel enerji yatırımlarının özel yatırımlardaki payı yüzde 3,5'muş, şimdi yüzde 1,7 ve bunun sonucunda toplam enerji yatırımlarının toplam içindeki payı da 2002'de yüzde 7,7 olan seviyesinden yüzde 1,8'e düşüyor yani hem sektör olarak yatırımlar içindeki payının azalması hem millî gelir içindeki payının azalması son derece ilginç. Tabii, burada, kamunun bu sektörde belirleyici ve sürükleyici olması gerekirken ne yazık ki öyle değil. Hızlı bir biçimde enerjide yapılan özelleştirmelerle, önce TÜPRAŞ, PETKİM, şimdi TPAO ve BOTAŞ özelleştirme kapsamındaydı, şimdi Türkiye Varlık Fonunda. Bütün bunların hepsini birlikte düşündüğümüz zaman, kamunun bu alandan neden bu kadar hızlı bir biçimde çıktığını ve bunun sonucunda hem kamunun hem de toplam enerji yatırımlarının neden düştüğünü anlayabilmiş değiliz; bu konuda sizden cevap almak isterim.

Diğer taraftan, enerji talep projeksiyonlarına bakıyorum: Onuncu Plan'ın başlangıcında ne öngörülmüştü, ne oldu? On Birinci Plan'da ne öngörüldü, ne oldu? Tabii, On İkinci Plan 2028'de bitecek. Hepsinde birinci enerji talebi, elektrik enerjisi talebi, kişi başına elektrik enerjisi tüketimi, yerli kaynaklarla üretilen elektrik enerjisi; Sayın Bakan, hepsinde talep projeksiyonları şaşmış. Normal şartlar altında talep projeksiyonunu eğer doğru biçimde belirleyemezsiniz ona dayalı olarak üretim yapısı, yaptığınız sözleşmeler, sektörün düzenlenmesini de doğru biçimde yapabileceğiniz şansınız yok. İhtiyaçtan daha fazla üretim lisansı verirsiniz bugün olduğu gibi -kamuoyundaki tabirle söyleyeyim- çantacılar türer, lisans alışıverişleri yapılmaya başlar ve bugün içinde olduğumuz yerde yapılan bu yanlış projeksiyonun sonucu arz talep dengesinin bozulması olur. Neden talep projeksiyonları normalden bu kadar şaşıyor? Açıkçası anlamış değilim, buna ilişkin bir cevabı almak isterim.

KÖİ modeli, kamu-özel iş birliği modeli bu alanda ciddi biçimde devreye girdi. Toplam 272 adet yatırım var, bunun 102 adedi enerji alanında yapılmış. Biliyorsunuz, kamu-özel iş birliğinin 4 alt modeli var: Yap-işlet, yap-işlet-devret, yap-kirala-devret ve işletme hakkının devri. Enerji daha çok yap-işlette ve ağırlıklı olarak da işletme hakkının devrinde yoğunlaşıyor. Fakat burada baktığımız zaman özellikle işletme hakkının devrinin -hem üretim açısından baktığımızda hem de dağıtım açısından- ciddi biçimde arttığını görüyoruz. Bakın, 86'dan bugüne kadar Türkiye'de yaklaşık 71,5 milyar dolarlık bir özelleştirme yapılmış, bunun 12 milyar 750 milyon doları enerji özelleştirmeleri. Çünkü enerjide bu uygulanan ekonomik neoliberal politikalar enerji alanında aynen devam ettirildi ve kamu mülkiyetinde olması gereken enerji alanı gittikçe artan bir biçimde piyasaya, piyasa dinamiklerine terk edildi ve bunun sonucunda ciddi sorunlar ortaya çıkıyor.

Özellikle elektrik dağıtım şirketleri açısından konuyu ele almak isterim çünkü biliyorsunuz, yaz döneminde Diyarbakır ve Mardin'de elektrik hatlarında çıkan yangın sonucu 15 vatandaşımız hayatını kaybetti. Sonrasında, İzmir'de hatların yönetmeliğe aykırı döşenmesi nedeniyle 2 kişi elektrik akımına kapılarak hayatını kaybetti. Yani burada çok ciddi bir problem var Sayın Bakan. Elektrik şirketleri, özellikle dağıtım şirketleri maliyetleri düşürmek, kârları arttırmak için yapması gereken gerekli yatırımları yapmıyorlar. Bundaki denetimin eksik olduğunu düşünüyorum, TEDAŞ denetiminin. Mutlaka bir TEDAŞ denetimi var, söylüyorsunuz zaten siz de. Bunların sözleşmelere uyup uymadıkları, buna göre gerekli yatırımları, yenileme yatırımlarını yapıp yapmadıkları, bunların hepsinin çok ciddi bir biçimde mercek altına alınması ve izlenmesi gerekiyor. Ama alana baktığımızda ne yazık ki sorun devam ediyor.

Enerji yoksulluğu konusu önemli bir konu. Güvenilir ve uygun fiyatlı enerji kaynaklarına erişimi olmamak "enerji yoksulluğu" olarak tarif ediliyor. Türkiye'de, enerji fiyatları açısından vatandaşın günlük hayatta kullandığı enerji kaynakları için merak ettim, mesela mazota baktım; tam seçim öncesi, 2023 seçimi öncesi 18 lira 58 kuruşmuş, şimdi 43 lira 44 kuruş; artış yüzde 133. Ki bir de o dönemde Brent petrolün varilinin 74 dolardan şimdi 71,5'a düştüğünü görüyoruz yani artış yok, tam tersi azalış var ama dolar kuru artmış. Uygulanan bu yanlış politikaların hep ortaya çıkardığı sonuç zaten dolar kurudur. Bugün Türkiye'de enflasyon ve dolar kurundaki artış bir neden değil, sonuçtur. Yanlış ekonomi politikaları Türkiye'yi bugün hızlı bir biçimde ekonomik anlamda bütün makro dengelerin bozulduğu bir yapıya kavuşturmuştur; enflasyonun üzerinde artışlardır bunlar. Bu anlamda, hane halkları, çiftçilerimiz, esnafımız, KOBİ'lerimizin enerji maliyetindeki yüksek artışın sonucunda çok ciddi anlamda sıkıntıya uğradıklarını görüyoruz.

Burada aslında şu konu önemli, bu enerji sübvansiyonlarını hep konuşuyoruz: Bunların bugün ülkede uygulanan sosyal yardım sistemiyle bütünleştirilmesi gerekiyor. Cumhuriyet Halk Partisi olarak bizim "aile sigortası" dediğimiz sistem de böyle bir sistemdi aslında, bir sosyal yardım, asgari sosyal yardım sistemiydi. Bunların, hepsinin birleştirilip yani işin bir tarafında da sosyal yardımın, bu enerji sübvansiyonlarının enerji alanında hem hane halkına tüketim anlamında hem de aynı zamanda üretim sürecinde sağlanması gerekiyor. Tabii ki buna ilişkin gerekli imkânlar yaratılabilir.

Vaktim az kaldı, son bir konuya daha değinmek isterim; kritik ve stratejik madenler konusu. Siz de buna bir yer ayırmışsınız sunuşunuzda; nadir elementler. Bugün bu çok önemli bir konu ve zaten dünyada da ülkeler arasındaki uzay yarışının da en önemli nedenlerinden biri bu; uzay, gezegenler. Yarın öbür gün onların içindeki madenlere kimin sahip olacağı -öncelik açısından- çok önemli bir konu. Özellikle ileri teknoloji alanında bu nadir toprak elementlerinin kullanılması önemli. Siz de sunuşunuzda Eskişehir'de keşfedilen bu alanı söylüyorsunuz, nadir toprak elementleri rezerv sahası, orada üretimin gelişmesi önemli. Ama burada şunu anlamış değilim: Yani burada biz hangi konumdayız? Çin'le bir anlaşma yapılmış, bir iş birliği anlaşmasını da yakın zamanda imzalamışsınız; bu iş birliğinin kapsamı nedir Sayın Bakan? Koşulları nelerdir? Türkiye burada nasıl bir rol alıyor? Bir tedarikçi noktasında mıdır? Birlikte bir üretim mi yapılacak? Çünkü bunlar biraz önce de söylediğim gibi çok önemli, stratejik olan ürünler ve geleceğin dünyasını da şekillendirecek olan önemler. Yani Türkiye'nin bu alanda sadece tedarikçi olması... Bor -birtakım diğer öbür şeylerin- kobalt, diğer temel, önemli olan kritik ve stratejik madenlerin hepsinin Türkiye içinde üretilmesi, işletilmesi ve bunun direkt olarak sanayide kullanılabileceği bir altyapının oluşturulması, buna uygun bir AR-GE yapısının ortaya konulması, personelin buna uygun bir biçimde bir araya getirilmesi teknoloji açısından çok önemli bir katkı sağlayacaktır Türkiye'ye diye düşünüyorum çünkü Türkiye'nin bunu yapmaya ihtiyacı var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Türkiye'nin, bugün, dünya içindeki rekabette ileri gidebilmesi kaynaklarını çok iyi biçimde kullanmasıyla mümkündür. Bu kaynaklar içinde elbette bu stratejik madenler de vardır, enerji kaynakları da vardır ama dediğim gibi, burada

stratejik bir vizyona ihtiyaç var. Bu stratejik vizyonu koyacak olan kamudur. Kamunun hem üretim süreçlerinde hem de bu konuyla ilgili var olan bütün kurumları bir araya getirme, gerekli koordinasyonu sağlama ve ona uygun insan yapısının oluşturulması, üniversite-sanayi iş birliği konusunda yapacaklarının olduğunu düşünüyorum.

Sürem bitti mi Sayın Başkan? Verdiniz herhâlde.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Bitti, uzattım, verdim.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Evet, daha birkaç şey var ama onlara da artık sorularda değinirim.

Teşekkür ediyor, saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Sayın Türelî, teşekkür ederiz.

Sayın Orhan Yegin, buyurun.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Başkanım, teşekkür ederim.

Sayın Bakanım, bütün bürokratlar, salonda bulunan bütün milletvekillerini, gazetecileri, basınımızın temsilcilerini; herkesi saygıyla selamlıyorum.

Yirmi yılı aşan AK PARTİ hükümetleri döneminde temel iddiamız ve hedefimiz hep Türkiye'yi her alanda kaldırmak, ülkemizi her alanda bağımsız, kendi kendine yetebilir bir ülke hâline getirmek ve bütün bunları yaparken de bölgesel gelişmişlik farklarını ortadan kaldırarak Ankara'da ne hizmet varsa buna Erzurum'daki insanlarımızın da ulaşmasını sağlamak, İstanbul'da ne hizmet varsa buna Mersin'in yaylalarındaki insanlarımızın da ulaşmasını sağlamak; doğudan güneye, kuzeyden batıya, her tarafta, sağlıktan tutun da yola kadar, havalimanına kadar, üniversiteye kadar, doğal gaza kadar, herkesin devletin sunduğu imkânlarla erişimini sağlayacak altyapıyı ve hizmet kalitesini oluşturmak oldu.

Şimdi, AK PARTİ dönemlerinde kara yolundan tutun sağlığa kadar, hava yolundan tutun sanayiye, ihracata kadar, savunmaya kadar her alanda olduğu gibi enerji alanına baktığımız zaman da görüyoruz ki gerçekten sessiz sedasız çok tarihi, çok devrimsel işler yapılmış ama muhalefete bakıyoruz, gerçekten aklımız duruyor. Bir taraf her şeyi tersinden okuyup her şeyi ranta, yandaşa yorma meylindeyken, diğer bir taraf da yine her şeyi tersinden okuyarak, her işi bir şekilde getirip bir etnik yaklaşıma dayandırarak oradan bir temelleme yapma gayreti içerisine giriyor. Dolayısıyla biz yaptıklarımızı anlatmaya, bu ülke için, bu ülkenin insanları için neler yaptığımızı ortaya koymaya devam edeceğiz. Bir taraf "Dağlarımıza, sularımıza, toprağımıza karşı bir sömürü yapılıyor." diyor. Biz diyoruz ki: "HES'te şuradan aldık ülkeyi buraya getirdik." Bir taraf "Kime peşkeş çektiniz, hangi adamlarınızı zengin ettiniz?" derken...

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Cengiz Holding...

ORHAN YEGİN (Ankara) - ...diğer taraf bir şehirde yapılan HES'i Kürt'ün tarihine küfretmek olarak değerlendirecek kadar olayı etnik bir noktaya taşıyabiliyor. Bir taraf "Kayıp kaçağı bitirmediniz. Siz orada oy avcılığı yapıyorsunuz, keserseniz oyunuz biter diye bunu yapmıyorsunuz." diye bizi oy avcılığı yapmakla suçlarken diğer bir taraf kayıp kaçağı burada savunup ayrımcılık siyaseti olarak bunu yorumluyor, dünyada kayıp kaçak ortalamalarını verip, bizde aslında makul bir kaçak seviyesi olduğunu söyleyip bir halkı aşağılamak olarak yorumluyor bu konuda söylediğimiz cümleleri. Olmaz, bu muhalefet anlayışıyla kimse doğru bir yere varamaz, bu ülke doğru bir yere varamaz diye söyleyerek...

(Gürültüler)

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Sizde hiç hata yok yani!

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Siz nasıl doğru yere vardınız? Biraz o doğru yeri görsek. Devrimci oldunuz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Biz "Tam bağımsız Türkiye" diyoruz ve biz her alanda olduğu gibi enerjide de tam bağımsız bir Türkiye oluşturmak için mücadele ediyoruz. Bugün Sayın Bakanımız, ondan önce diğer eski bakanlarımız AK PARTİ hükümetleri döneminde bugün Cumhuriyet İttifakı'yla beraber bunu gerçekleştirmeye çalışıyor. Kaynakları tespit etmeye, bunları ekonomiye kazandırmaya, doğayı koruyarak çevreci bir yaklaşımla üretimi artırmaya, tüketimi tabana yaymaya, arz güvenliğini ve arz çeşitliliğini artırmaya gayret ediyoruz. Risklere karşı önlemler almak için planlama yapan bir anlayışla, enerjide depolamayı yapan, çeşitlendirmeyi yapan bir öngörüyle ve yerli ve millî kapasiteyi arayarak, aramayı nihayete erdirerek yerli ve millî kapasiteyi inşa ettirme derdinde olan bir anlayışla bugün enerji politikalarımızı yönetiliyor. Kendi kendine yetebilen, enerjide bağımsız bir ülke inşa etmeye uğraşyoruz. 300'den aldığımız elektrik üretim tesis sayısını bugün 11 binin üzerine çıkarmış durumdayız.

Üretimde maden çeşitliliği sırasında geçen sene burada dünyada 8'inci olduğumuz söylenmişti, bu sene 7'nci sıradayız ve gayrisafi yurt içi hasıla oranına baktığımız zaman, 65 milyar TL olan hacmini neredeyse 4 katının üstüne çıkarmışız ve gayrisafi yurt içi hasılaya katkısını 2023'te 270 milyar TL'ye çıkarmışız, hamdolsun. Yurt dışında arama ve üretim faaliyetlerimiz var. Bugün, kendi sınırlarının, alanının dışına çıkmış ve dünyada arama yapan bir hâle gelmiş bir Türkiye'yiz. "Altın üretmiyoruz." deniliyordu, sıfır olan altın üretimimiz geçen yıl 40 tonun üzerinde gerçekleşmişti arkadaşlar.

Enerji ihtiyacımız her geçen gün artıyor, "Yıllık yüzde 4,4." dedi Sayın Bakan. 133 milyar kilovatsaatten bugün 335 milyar kilovatsaate gelmişiz. Ülkemiz büyüyor, 38 milyar dolardan aldığımız ihracat bugün 300 milyar dolara koşuyor.

YAVUZ AYDIN (Trabzon) - Hiç ithalatı konuşmuyorsunuz ama.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Koşuyor, her şeye koşuyor.

YAVUZ AYDIN (Trabzon) - Yok, yok, ithalatı konuşmuyorsunuz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Yurt sayısından tutun, hastane yatak kapasitemize kadar, kullandığımız teknolojik ürünlere, elektronik aletlere kadar...

(Gürültüler)

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Yurtlarda yer bulamayan öğrenciler intihar ediyor ya!

ORHAN YEGİN (Ankara) - ...kurulan fabrikalara, yapılan peyzaj alanlarına, ışıklandırılan sokaklara, parklara kadar her geçen gün her alanda enerji ihtiyacımız artıyor ve bunu artırmak, bu artışa karşılık vermek için büyük bir çaba sarf ediyoruz.

Peki, bütün bunlar olurken, enerji ihtiyacı artarken biz ne yapmışız? Bakın arkadaşlar, şunları iyi dinleyin: Elektrik kurulu gücümüzü yaklaşık 32 bin megavattan bu sene yüzde 70'ini -geçen sene bu yüzde 66'ydı- yerli kaynaklardan sağlayarak...

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Neden yüzde 389'lardan...

ORHAN YEGİN (Ankara) - ...bunun yüzde 60'ını da yenilenebilir kaynaklardan -bu, geçen sene yüzde 55'ti, bak, bir senede yüzde 60'a çıkarmışız- olmak üzere 3 katından daha fazla artırarak bugün 135 bin megavata çıkarmayı başarmışız; bu, geçen sene 106 bindi arkadaşlar. Böylelikle toplamda ürettiğimiz enerjinin yenilenebilir kaynaklı kısmını da devraldığımız günden, yüzde 26 oranından bugün yüzde 60 seviyesine getirmişiz. Bu yüzde 60, geçen sene yüzde 42'ydi.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYIĞİT (Van) - Yenilmiyor, o yenilmiyor, yenilenebilir Sayın Yegin. Yiyecek değil o, her şeyi yiyorsunuz ya.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Dilim sürçmüş olabilir, bilmiyorum yani alay etmenize gerek yok. Sözümlü kesiyorsunuz, o yüzden hızlı konuşmaya devam ediyorum.

Sayın Bakanım, bunu HES projeleriyle yapmışınız, bunu rüzgâr türbinleriyle, bunu bir tanesi Avrupa'nın en büyüğü olan bin megavat kapasiteli Karapınar GES'i olmak üzere irili ufaklı birçok güneş santralleriyle başarmışınız. Avrupa'nın ilk ve tek entegre güneş paneli fabrikasını ülkemize kurarak buradan üretilen panellerle başarmış bunlar. Daha nice teşvik, destek, denetim, takip ve uygulamalarla ülkemiz yenilenebilir enerjide kurulu gücüyle Avrupa'da -arkadaşlar, iyi dinleyelim- 5'inciliğe, dünyada 11'inciliğe -geçen sene bu 12'nciydi, yükseltmişiz- ve çevreden bahseden arkadaşların, yeşil enerjiden bahseden arkadaşların bunlar birer veri olarak göntüllerine, kulaklarına ulaşsın inşallah.

Hydroelektrik enerji kurulu gücünde Avrupa'da 2'nci, dünyada 9'uncu sıraya gelmişiz. Jeotermal enerji kurulu gücünde Avrupa'da 1'inci, dünyada 4'üncü sıraya gelmişiz ki jeotermalde dünyada kurulu gücün yüzde 10'undan fazlası bizde. Rüzgârda enerji kurulu gücünde Avrupa'da 7'nci, dünyada 12'nci sıraya gelmişiz. Güneşte kurulu güçte Avrupa'da 8'inci, dünyada 16'ncı sıraya gelmişiz.

Bugün günlük...

(Gürültüler)

ORHAN YEGİN (Ankara) - Vallahi, biz bu ülkenin rakamlarını veriyoruz, siz nerede yaşıyorsunuz bilmiyorum.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Sadece rakam veriyorsunuz, gerçeğe gelin biraz, gerçeğe.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bak, bak, dinleyin.

2002'de 17 milyar metreküp doğal gaz tüketimimiz var 5 ilde, 50 merkezde; bak, iyi dinleyin, 5 ilde, 50 merkezde.

Değerli arkadaşlar, bugün 50 milyar metreküp 81 ilde ve yaklaşık 885 yerleşim yerine, 222 OSB'ye bunun yanında doğal gaz ulaştırıyoruz. 20 milyonun üzerinde aboneye din, dil, renk, mezhep, etnik köken, gelir, yaş, emekli, zengin, fakir ayrımı yapmaksızın, hiç kimseyi ayırt etmeden, bize oy vermiş-vermemiş bakmadan bugün 885 yerleşim yerine...

(Gürültüler)

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Vallaha lütfettiniz ya, lütfettiniz ya!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ya, ya, ya, siz sizden olmayana ekme vermezken, su vermezken biz, bize oy vermiş mi vermemiş mi bakmamış, her yere doğal gaz götürmüşüz.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYIĞİT (Van) - Biz size yine oy vermeyeceğiz ama.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bugün, 50 milyar metreküp doğal gaz tüketimi ancak 80 milyar metreküp doğal gaz arzı sağlayan bir ülke konumuna gelmişiz. Sınırı olan Bulgaristan ve Yunanistan'a değil sadece, sınırı olmayan Sırbistan, Kuzey Makedonya, Romanya ve Macaristan'a da gaz ihraç eden bir ülke olmuşuz. Yarın öbür gün bir sıkıntı olur diye depolamaydı ya yapalım, bir sıkıntıyla karşılaşmayalım diye Tuz Gölü'ne, Silivri'ye ve denizlere kuracağımız depo alanlarıyla 12 milyar metreküp doğal gazı da depolayacak hâle gelmişiz.

Petrolde ne olmuşuz? Geçen yıl 23 bin varil iken sadece bugün Gabar'da üretim 57 bin varile çıkmış.

RIDVAN UZ (Çanakkale) - 100 bindi bu sene.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Gabar, yurt içi ve yurt dışı üretimimizle beraber toplam 155 bin varil petrol üretir hâle gelmişiz. Bunları nelerle yapmışız, bu gazları arkadaşlar? Bir zamanlar kiralanan, dünya kadar paralar ödenip "Yok bir şey." deyip kapatılıp gidilen ve sadece kira paralarını ödediğimiz rakamların çok daha altına, 2 tane sismik gemi, bugün 4'e ulaşmış derin sondaj gemimizle ve diğer destek gemilerimizle dünyanın en modern arama ve üretim filomuzla, kendi araçlarımızla, kendi mühendislerimizle, kendi siyasal irademizle -bakın altını çiziyorum- kendi siyasal irademizle hiç kimsenin meydan okumasına bakmaksızın petrolümüzü aramışız...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

RIDVAN UZ (Çanakkale) - Millet sıcak suyla abdest alamıyor.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Buyurun.

ORHAN YEGİN (Ankara) - "Size onu arattırıyorlar; ararsanız, buldururlar; bulursunuz, size onu kullandırdılar." diye burada dalga geçilen bütçe konuşmalarının içerisinde biz bunları aramışız, bulmuşuz, o siyasal iradeyi koymuş ve bugün onların hatlarını bağlamışız.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Haydi be...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ya, bugün "Haydi be!" diyorsunuz ama o gün şöyle diyordu arkadaşlarımız: "Ararsınız, bulursunuz, getirirsiniz de görürüm, size izin verirler de görürüm." Hanımefendi, bugün size de tuhaf geliyor ama o gün tutanaklara bakın, arkadaşlarımız bu cümleleri kuruyorlardı.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Nereden nereye.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) - Bana tuhaf gelmiyor.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bunu, biz başarmışız, hep beraber başarmışız; bürokrasiyle, siyasetiyle, vatandaşıyla, bu ülkenin geleceği için ter döken, dua eden bütün 85 milyonuyla başarmışız ama "Yeter." demiyoruz. Biz bunları başardık, "Yeter." demiyoruz. Ne diyor bugün Bakan? Bakan diyor ki: "Almanya ve Fransa'nın peşinden elektrik talebinin en yüksek olduğu 3'üncü ülkeyiz. Bugüne kadar yaptığımız yatırımın 3 katını, bugüne kadar yaptığımız sürenin yarısı sürede yapmamız lazım ey Meclis, bize destek olun." (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Orhan Bey, teşekkür ediyorum.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Başkanım...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Birer dakika veriyoruz, uzatmayalım.

Son teşekkürünüzü yapın.

NAİL ÇİLER (Kocaeli) - Öyle güzel anlattın ki zaten "Tamam." diyeceğiz!

ORHAN YEGİN (Ankara) - Başkanım, teşekkür ederiz.

Nükleerde bugün nükleeri 3 katına çıkarma deklarasyonunu imzalayan ülke sayısı 30'a çıkmış ama bugün burada işte, nükleerin hâlâ olumsuzluğundan bahseden arkadaşlar var. Kim ne derse desin ülkeyi büyütme, bu büyümeyle beraber ihtiyaç duyduğu her şeye, insan kaynağına, enerjiye, fabrikaya, istihdama, tesise, her şeye yatırım yapmaya devam edeceğiz. Ülkemizin büyümesinden gurur duyan insanların yüreğini böyle gururlandırmaya devam edeceğiz; bundan rahatsız olanların da boynunu bükmeye, canını sıkmaya devam edeceğiz.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Teşekkür ederiz.

Sayın Mustafa Kalaycı...

AYTEN KORDU (Tunceli) - Yatırım yapın, yapın da faturalar ödenmiyor. Halk faturaları ödeyemiyor.

NAİL ÇİLER (Kocaeli) - Mersin'deki nükleer santrale girebiliyor musunuz? Kaymakam giremiyor, vali giremiyor.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Arkadaşlar, konuşmacıya söz veriyorum.

AYTEN KORDU (Tunceli) - Yatırım yapın, kimse bir şey demiyor, insanlar faturaları ödeyemiyorlar.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Orhan Bey, "Her yerde doğal gaz var." bilgisi yanlış.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Arkadaşlar, Sayın Mustafa Kalaycı bekliyor.

Buyurun Sayın Kalaycı.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Orhan Bey "Her yerde doğal gaz var." dedin, yanlış, Rize'de yok doğal gaz, "Var." diyorsun, "Her yerde var." diyorsun.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Trabzon'da da yok.

ORHAN YEGİN (Ankara) - 885 yerde...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Orhan Bey, lütfen karşılıklı konuşmayalım.

NAİL ÇİLER (Kocaeli) - Mersin'deki nükleer santrale git bakayım, girebiliyor musun?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Arkadaşlar, Gölbaşı'na gidin, bütün köylerde doğal gaz var, Kazan'ın köylerinde, Çubuk'un köylerinde, Çamlıdere'nin köylerinde doğal gaz var.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Kombiyi açamıyor vatandaş.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Orhan Bey, Mustafa Kalaycı Bey'e söz verdim.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sizin belediyeleriniz içme suyu götüremiyor, sizin belediyeleriniz yol götüremiyor; biz doğal gaz götürüyoruz.

NAİL ÇİLER (Kocaeli) - Mersin'deki nükleer santrale gider misin yarın?

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM - Tekrar başlatıyorum.

Sayın Kalaycı, buyurun.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, Bakanlık ve kurumlarımızın değerli temsilcileri, Sayın basın mensupları; hepinizi saygılarımla selamlıyorum.

Bilindiği üzere, 2020, 2021 ve 2022 yıllarında yaşanan önce pandemi, ardından Rusya-Ukrayna savaşı başta Avrupa'da olmak üzere dünyayı enerji krizine sokmuştur. Enerji krizi enerji fiyatlarını çok yüksek seviyelere taşımış, enerji yoğun sektörlerde tesis kapanmalarına bile yol açmıştır. 2023 yılından itibaren enerji fiyatlarında bir düşüş olmakla birlikte, pandemi öncesi fiyatlara göre hâlâ yüksektir. Özellikle Avrupa'da enerji krizinin yaşandığı dönemde Türkiye arz ve tedarik konusunda sorun yaşamamış, süreç başarılı bir şekilde yönetilmiştir.

Türkiye, nüfusun artması, hayat standartlarının yükselmesi, sanayileşme ve yeni teknolojilere yönelim nedeniyle giderek daha fazla enerji tüketmektedir. Ülkemizin enerji politikasının temel önceliği enerji talebindeki artışın güvenli bir biçimde karşılanmasıdır. Coğrafi konumu nedeniyle enerji kaynaklarının çeşitlilik gösterdiği bir bölgede bulunsa da Türkiye'nin birincil enerji kaynakları miktar olarak ihtiyacını karşılamakta çok yetersiz kalmaktadır, bu sebeple de bir enerji ithalatçısı olan Türkiye enerjide dışa bağımlıdır.

Türkiye, enerjide dışa bağımlılığı da azaltmak amacıyla başlattığı millî enerji atılımıyla kurulu enerji gücünde 114.600 megavata kadar ulaşmıştır; kurulu gücümüzün yerlilik oranı yüzde 70 seviyesindedir. Ülkemizde elektrik arz güvenliğinin sağlanması ve yenilenebilir enerji kaynaklarından üretilen elektriğin artırılması hedefleri kapsamında yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelik teşvik mekanizmaları geliştirilmiş ve devreye alınmıştır. Yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik üreten santrallere verilen teşviklerle beraber Türkiye'nin toplam kurulu gücünde çok önemli oranda artış sağlanmıştır. Yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik üreten santrallerin kurulu güçteki payı yüzde 60 seviyesine yükselmiştir. Türkiye, toplam yenilenebilir enerji kurulu gücünde Avrupa'da 5'inci, dünyada ise 11'inci konumda bulunmaktadır. Yenilenebilir enerji kaynaklarından elektrik üretimi daha da artırılmalı, yenilenebilir enerji üretiminin şebekeye güvenli bir şekilde entegrasyonunun sağlanması amacıyla gerekli planlama ve yatırımlar sürdürülmelidir.

Teknoloji konusunda da önemli gelişmeler yaşanmıştır. Yerli ve millî enerji atılımı kapsamında Avrupa'nın ilk ve tek tam entegre güneş paneli fabrikası Ankara'da kurulmuş, Avrupa'nın en büyük güneş enerjisi santrali Konya Karapınar GES devreye alınmıştır. Türkiye güneş santrali ekipmanında yüzde 75, rüzgâr santralleri, kule, kanat ve jeneratörlerinde yüzde 70'in üzerinde yerleşme oranına ulaşmıştır.

Sürdürülebilir enerjinin enerji geleceğine katkısı nedeniyle hidrojen öncelikli alanlardan biri hâline getirilmiştir. On İkinci Kalkınma Planı'nda da hidrojen enerjisi önemli ve öncelikli olarak yer almıştır. Ayrıca "sıfır emisyon" hedefimiz doğrultusunda hidrojen enerjisi önem arz etmektedir. Hidrojen teknolojilerinin yerli olarak geliştirilmesine yönelik etkin destek programları uygulamaya konulmalı, sektörün gelişmesi için altyapısı hızla oluşturulmalıdır.

Ülkemizin yıllık elektrik ihtiyacının yüzde 10'unu karşılayacak olan Akkuyu Nükleer Güç Santrali'nde 4 reaktörün inşasına hızla devam edilmektedir. Nükleer santrallerin doğru güvenlik protokolleri uygulandığında ve doğru işletildiklerinde çevreye ve insana zarar vermedikleri birçok gelişmiş ülkedeki örneklerinden de anlaşılmaktadır. Kurulacak olan nükleer santraller sayesinde enerji ithalatında önemli bir tasarruf sağlanacaktır. Türkiye'nin nükleer enerji konusunda teknoloji ve "know-how" üreten ve yeni teknolojiler geliştiren ülkeler sınıfına girmesi büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, nükleer enerji konusunda geliştirilecek teknolojinin önümüzdeki süreçte Türkiye'ye nükleer denizaltılar, uçak gemileri, süper hızlı trenler gibi alanlarda da önemli avantajlar sağlayabileceği değerlendirilmektedir.

Türkiye "Fatih" "Yavuz" "Kanuni" "Abdülhamit Han" "Barbaros Hayrettin" ve "Oruç Reis" isimli sondaj ve sismik araştırma gemileriyle güçlü bir filoya sahip hâle gelmiştir. Karadeniz'de keşfettiğimiz 710 milyar metreküp doğal gaz rezervlerimizden günlük 7 milyon metreküp olan üretimin yeni platformla birlikte günlük 20 milyon metreküpe, sonraki süreçte de 40 milyon metreküpe kadar çıkarılacağı açıklanmıştır. Yine, Gabar Dağı'nda keşfedilen petrol rezervinden hâlen günlük 57 bin varil olan üretimin 100 bin varile çıkarılacağı da açıklanmıştır; üretilen petrol yıllık ihtiyacımızın yüzde 10'unu karşılayacaktır.

Türkiye, enerji arz kaynaklarını da hızla çeşitlendirmektedir. Bu kapsamda Bakü-Ceyhan, TANAP, Türk Akımı, Mavi Akım Boru Hatları, limanlarımızdaki enerji terminalleri, Anadolu ve Trakya Gaz Depolama Tesisleri'yle Türkiye enerjinin merkezi ve ticaret üssü olma yolunda hızla ilerlemektedir, enerjide bütün yollar Türkiye'ye çıkmaktadır. Ülkemizin uluslararası enerji piyasasının belirleyici aktörlerinden biri olacağı günler de çok uzakta değildir. Hiç şüphe yok ki bu gelişmeler sonucu sağlanan kaynaklar vatandaşımızın refahına da çok fazla yansıtacaktır.

Sayın Bakanım, bir konuyu gündeme getirmek istiyorum. Haklı olarak sevindiğimiz, geleceğimiz açısından milletimizi umutlandırdığımız keşfettiğimiz doğal gaz ve petrol rezervlerindeki üretimin yıllık anlamda ne kadar olduğunun -günlük veriyoruz da yıllık anlamda ne kadar olduğu- ve bununla ne kadar enerji ithalatının önlendiğinin açık bir şekilde ifade edilmesinin çok yararlı olacağını düşünüyorum. Ben, Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığının hazırladığı tablolardan şu tespitleri yaptım: Enerji ithalatımız 2022 yılında 96,5 milyar dolar, 2023 yılında 69,1 milyar dolar düzeyinde. 2024 yılının dokuz ayında ise enerji ithalatımız önceki yılın aynı dönemine göre 3,7 milyar dolar azalarak 48,1 milyar dolar olmuştur. Buna karşılık, aynı dönemler itibarıyla enerji ihracatımız 1,2 milyar dolar artışla 12,7 milyar dolar olmuştur. Yani rakamlarda bir düşüş var, tabii fiyat da düştü, onun da etkisi var ama doğal gazdan, kendi ürettiğimiz doğal gazdan, kendi ürettiğimiz petrolden, kendi geliştirdiğimiz yatırımlardan elde ettiğimiz yenilenebilir enerji nedeniyle yaptığımız tasarrufu yıllık bazda net olarak göstermek gerçekten çok yararlı olacak. Yani doğal gaz üretimi yıllık ne kadardır, doğal gaz ithalatı ne tutarda önlenmiştir? Petrol üretimi artışı yıllık nedir, ne tutarda ithalatın önüne geçilmiştir? Yenilenebilir enerjide her yıl yani üretim artışı yıllık nedir ve bununla ne kadar enerji ithalatı önlenmiştir? Yine, yurt dışında da üretimimiz var, yurt dışındaki üretimle de ne kadar katkı sağladık? Bunları, yıllık bazda somut katkıları ortaya koyarsak bu sevindiğimiz gelişmeleri çok daha perçinleyecektir diyorum.

Bakanlığımız ve kurumlarımızın 2025 yılı bütçelerinin hayırlı ve bereketli olmasını diliyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Erdem, buyurun lütfen.

ORHAN ERDEM (Konya) - Sayın Başkan, Değerli Bakanım, çok Değerli Komisyon üyesi arkadaşlarım, bakan yardımcıları, bürokratlar, basın mensupları; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Aslında çoğu konuşmacı birçok konuyu dile getirdi. Söz alma talebim yoktu ama ilk konuşmacı, Cumhuriyet Halk Partisi adına grup adına konuşan Sayın Deniz Yavuz'ın konuşmasının bir kısmını dinleyip bir kısmını da tutanaktan okuyunca bizim de bir şeyler söyleyip tutanaklara geçmesi gerektiğini düşündüm grup adına. Geçen yıl da geldiğinde böyle çok ağır eleştiriler yapıp gitmişti. Yine öyle, sözlere şöyle başlıyor: "AK PARTİ'nin berbat enerji politikası, yolsuzluk, usulsüzlük, kamu zararlarıyla dolu. Ayrıca yalan ve çelişkilerle

dolu.” ve bunu söyleyip gidiyor. Eğer yolsuzluk, usulsüzlüklerle ilgili bir şey varsa, bir milletvekili olmuş, bir de “Gölge Bakan” adı verilmiş bir kişinin milletvekili olarak yasama dışında denetim görevinin de olduğunu, bunlara suç duyurusunda bulunması gerektiğini bilmez mi?

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Bulunuyor zaten Sayın Vekilim.

ORHAN ERDEM (Konya) - Hukukta “ispat yükü” diye bir şey var. Müddei, iddiasını ispatla mükelleftir. İspat etmesi gerekmez mi? Söyleyip ortaya gitmek yakışır mı?

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Sayın Vekilim, her gün “tweet”lerinde var zaten, her gün “tweet”lerinde var zaten.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, laf atmayalım.

ORHAN ERDEM (Konya) - Hani bu arkadaşların adına gölge...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Her gün “tweet”lerinde var zaten.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bankoğlu, bakın...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Her gün var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye, herkes görüşünü ifade etti bakın.

Hepinize söz vereceğim.

ORHAN ERDEM (Konya) - Sayın Bankoğlu, bakın, söz aldığınızda konuşursunuz.

Şimdi, bu arkadaşta “Gölge Bakan” ismi konulmuş, anladığım kadarıyla hiç gölgeden çıkmıyor, bir güneşe, bir halkın arasına... Dünyada neler oluyor görmediğini düşünüyorum. AK PARTİ...

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Çok çalışıyor da ondan.

ORHAN ERDEM (Konya) - Hiç belli etmemiş yani konuşmasına bakarsanız.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Çok rahatsız etmiş konuşması sizi.

ORHAN ERDEM (Konya) - Şimdi, ben şu konuda birbirimize...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Erdem, bir saniye.

Değerli arkadaşlar, burada müzakere yapıyoruz ve şimdi son Komisyon üyemiz... Yani bakın, kimse kimseye laf atmadı. Bir müsaade edin ya, bir bitirsin değerli arkadaşlarımız. Sayın Suiçmez, Sayın Bankoğlu; beşer dakikanız var size söz gelince siz de konuşursunuz lütfen. Bir değerlendirme yapıyor.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Biz laf atmıyoruz ama.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Kendi kendimize konuşuyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye... Sabahleyin arkadaşımız bir değerlendirme yaptı, kimse bir şey demedi ona, yirmi iki dakika bağıra bağıra konuştu. Kesti mi sözünü kimse? Yok. Şimdi, sayın milletvekili konuşuyor ama yapmayın bunu lütfen değerli arkadaşlar. Buranın bir usulü var, bir geleneği var, teamülü var bu Komisyonun; teknik bir Komisyon burası. Lütfen...

Sayın Erdem, buyurun.

ORHAN ERDEM (Konya) - Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

AK PARTİ yirmi iki yıldır iktidar. Şimdi, bu konuşmaları yapan arkadaşların bir kere şunu düşünmesi lazım; kullandığı hitaplar, ithamlar şöyle anlaşılıyor herhâlde: “AK PARTİ’li vekiller size söylüyorum, millet siz anlayın. Nasıl bir milletsiniz?” Bunu mu demek istiyor bilmiyorum çünkü biz 2002’den bu yana 17 seçime girmişiz, hepsi de başarılı ve millet uzun süre AK PARTİ’ye, sonra Cumhuriyet İttifakı olarak bu yetkiyi bize vermiş. Eğer söylediği gibi bir durum olsaydı, bu kadar ağır eleştirilere sahip bir parti olsaydık herhâlde yerimizde yeller eserdi. Birazcık vicdanlı konuşmak gerektiğini düşünüyorum.

Öyle şeyler söylüyor ki bu gölge bakan, gölgeden çıkmayan arkadaş “Elektrik üretimini özel şirketlere verdiniz.” diyor yani o eski devlet kafasıyla. Avrupa’yı görmüş biri olmalı herhâlde, dünya da bugün AB ülkelerinin hepsi de bu şekilde yapıyor ki bizim hâlâ kamu yönüyle var. Sayın Bakanın konusu bunlar, herhâlde bunları cevaplayacak veya yazılı gönderecektir ama ben tutanaklara girsin diye hızlı hızlı söylüyorum. “Yurt dışından elektrik ithalatı yapıyorsunuz.” diyor. Hani, bu verileri nereden alıyorsun? Bakan burada, yetkililer burada, bir sorun. Ben sordum, bu yıl aldığından çok, ithal ettiğinden çok ihraç etmiş ki böyledir sınır ülkelerle alırsın verirsin. “EÜAŞ zarar ediyor.” diyor, bir taraftan da “Elektriği ucuz verin.” diyor. Ya, EÜAŞ aynı fiyattan verse bu konutlardaki elektriğe kullanılan sübvansiyonu nereden karşılayacak? Bunu karşılığını devlet ona o paydan veriyor. Türkiye’nin doğal gazda, elektrikte, enerjide geldiği noktayı küçümsüyor.

Şimdi, ben bunu bazen milletvekili arkadaşlarımdan veya bizim de seçim çalışmalarımızda muhalif olan kişilerden duyuyorum; saygı duyarım, eleştirebilirler, oy vermeyebilirler ama “Biz şunu, şunu, şunu yaptık.” dediğimizde mesela, vekillerimizden de diyorlar ki: “Görevi, yapacak.” Yahu, kardeşim, seksen yıldır niye yapılmadı? Ben şöyle bir baktım, doğal gaz İngiltere’de 1816 yılında -1785 de geçelim bunları- Avrupa’da 1960’ta kullanıma geçmiş. Biz iktidar olduğumuzda 5 ilde, o da tamamında değil, doğal gaz vardı. Şimdi, sen yirmi yılda bütün illere getirmişsin, ilçelere getirmişsin, artık köylere başlamışsın: “Siz ne yaptınız ki?” Biz çok şey yaptık ki bu halk yirmi iki yıldır -yirmi üçüncü yılına girdik- bu desteği veriyor.

Şimdi, hangi iktidar adayının böyle bir hayali oldu ya? 4 tane gemimiz vardı -durmadan artıyor, 4 mü bilmiyorum hâlâ- ve yurt dışında, Somali’de dahi petrol arar olduk sismik arama gemileriyle. Gelinek noktada hepimizin gurur duyması lazım. Bu ülke hepimizin. Hatalarımız varsa tabii ki eleştireceğiz ama hani, bu arkadaşın geçen yıl da bu yıl da bu kadar ağır eleştiriler yapıp gitmesi kabul edilir bir şey değil. Bunların tutanaklarda olmasını istedim.

Son sözler, Sayın Bakanım, tebrik ediyoruz, gerçekten enerjiyi çok önemli bir noktaya getirdiniz. Ben Kuzey Kıbrıs Dostluk Grubu Başkanım, çok gidip geliyorum, inşallah, yavru vatana da sudan sonra elektriği de çekeceğinizi... Bu konuda çalışmaların başlatıldığını biliyorum. Çok önemli olduğunu orada halkla temaslarımızda görüyoruz.

Bir de her Bakanımıza her ortamda söylüyorum, bu doğal gazla milletin yaşam kalitesinde ciddi bir merteye atlattık, atlattınız iktidar olarak, bunun köylere daha hızlı yayılması gerektiğini her yerde söylüyorum Sayın Bakanım. EPDK Başkanımız da buradalar, destekle destek vererek, küçük yerlere göçü tersine çevirmek için doğal gazın artık köylerden başlanıp desteklenerek artırılmasını... Bunun şehirlerde kira noktasında evlerin boşalmasına da katkı vereceğine inanıyorum.

Bütçeniz hayırlı uğurlu olsun. Tüm ekibinizle, inşallah, daha hayırlı hizmetlere vesile olsun diyor, tüm heyeti saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türel, bir saniye...

Değerli arkadaşlar, Komisyon üyesi milletvekillerinin konuşmaları bitmiştir, şimdi Komisyon üyesi olmayan milletvekillerine söz vereceğim. DEVA Partisi Grubundan başlayacağız, sonra listeyi okuyacağım. Lütfen, milletvekilleri sırasını takip etsinler, geçtikten sonra bir daha geri dönmeyeceğiz “Efendim, ben dışarı çıktım, yoktum.” “Program vardı.” olmasın.

DEVA Partisinden Evrim Rızvanoğlu ve Sadullah Kısacık, sonra Sayın Nail Çiler’le başlıyoruz, Sayın Seyit Torun, Sayın Türker Ateş, Sayın Abdurrahman Başkan, Sayın Tamer Osmanağaoğlu, Sayın Öznur Bartın, Sayın İbrahim Akın, Sayın Yavuz Aydın, Sayın Rıdvan Uz, Sayın Ali Gökçek, Sayın Müzeyyen Şevkin, Sayın Şamil Ayrım, Sayın Umut Akdoğan, Sayın İzzet Akbulut, Sayın Mevlüt Karakaya, Sayın Ahmet Erbaş, Sayın Mehmet Zeki İrmez, Sayın Celal Fırat, Sayın Şeref Arpacı, Sayın Mehmet Tahtasız, Sayın Aysu Bankoğlu, Sayın Talat Dinçer, Sayın Orhan Sümer, Sayın Mahmut Dindar, Sayın Burak Akburak, Sayın Utku Çakıröz, Sayın Sibel Suiçmez, Sayın Hasan Öztürkmen, Sayın Talih Özcan, Sayın Ömer Fethi Gürer ve Sayın Ömer Faruk Gergerlioğlu; bu arkadaşlarımız konuştuğuktan sonra on beş dakika soru kısmına geçeceğiz, sonra Sayın Bakana bugün yapılan değerlendirmeler ve sorular için cevap hakkı vereceğiz, ondan sonra da oylayacağız Allah nasip ederse.

Sayın Türel, buyurun.

Nedir konu?

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

3.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türelî'nin, Konya Milletvekili Orhan Erdem'in Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2025 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şimdi, değerli milletvekilleri, şunu söylemek isteriz: Bizim grubumuz adına konuşan Sayın Deniz Yavuzılmaz geldi, burada konuştu, sonrasında da cevaplar aşamasında gelecek, burada olacak.

SEYİT TORUN (Ordu) - Burada zaten.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Burada zaten.

Sayın Bakana ilettiği soruları Sayın Bakan nasıl cevaplayacak, göreceğiz; bir kere böyle bir şey yok.

İkincisi, bizim adımıza, grubumuz adına konuşmuş. “Gölge bakan” “gölgede kalan bakan” Bunlar hiç yakışık kalmayan ifadeler ve buna cevap verecek olan siz değilsiniz, burada cevap verecek olan Hükümet var. Burada Sayın Bakana yöneltilmiş, neden çıkıyorsunuz burada bir savunma yaparak ve böyle oturup da küçümseyerek bir tavır içinde oluyorsunuz? Yani hiç yakıştıramadım, son derece gayriciddi bir yaklaşım ve yakışsız, hiç hoş olmayan, ahlaki olmayan bir yaklaşım.

Bir kere, muhalefete bu tahammülsüzlük neden, onu anlamış değiliz; biz eleştirilerimizi getiririz, siz de cevap verirsiniz, Sayın Bakan da cevap verir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türel, toparlayın.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Rakamlarla ilgili varsa bir yanlışlık Sayın Bakan söyler “Hayır, öyle değil, burada.” der. Çıkar, kaynaklar konuşulur, hangi kaynağa göre konuşuluyor? Yani oturup da burada muhalefetin söylediği şeylere “Muhalefet bizi eleştiriyor, yaptıklarımızı takdir etmiyor.”

İşte, kendinizden önceki seksen yılı kendi döneminizle kıyaslayan yaklaşımlar artık bitti, bunlar iflas etti. Bugün her şey açık ve net olarak ortada, herkes görüyor; kral çıplak, herkes görüyor. İktidar “Bize oy veriyor...” En son seçimlerde de vermedi yani burada oy vermek demek politikaların her zaman doğru olduğu anlamına da gelmez.

Burada enerji konuşuyoruz, enerjiye ilişkin ben de söyledim konuşmamda, kamu yatırımları, özel yatırımlar, milli gelir içindeki pay ve yatırım içindeki pay düşmüş; Sayın Bakandan cevap bekliyorum niye düştü diye. Talep projeksiyonları yanlış, cevap bekliyorum Sayın Bakandan, neden talep projeksiyonları yanlış diye. Ayrıca da sorularımız var, o yüzden bu şekilde cevap vermeyin.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türel, değerli arkadaşlar, bir saniye...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Bu şekilde cevap karşı cevaba giriyor, bu hoş olmayan bir şey.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türel, değerli arkadaşlar, bir sükûneti tesis edelim.

Değerli arkadaşlar, şimdi, ben böyle bir usul yapmıyorum Komisyonunda...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Ama Sayın Başkan, böyle isim vererek, bu şekilde tamamen konuşmasını ona harcaması Sayın Erdem için oldu mu yani şimdi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türelî, bir müsaade eder misiniz, siz tecrübeli bir milletvekilisiniz.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Ben cevap hakkımı saklı tutuyorum, AK PARTİ'li milletvekili arkadaş, eğer belge görmek istiyorsanız gözlüğünüzü çıkarın, belgeleri gözünüze sokayım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Yavuzylmaz...

ORHAN ERDEM (Konya) - Savcılığa!

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Savcılığa ne! Buraya da söyleyecek, söyleyecek buraya!

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Savcılığa vermediğimi nereden biliyorsun? Nereden biliyorsun?

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Ne demek savcılığa!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın milletvekilleri...

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Bu ithamda bulunduğu için şimdi özür dilemen gerekiyor.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Bir dakika, niye bağıryorsun kardeşim ya! Ya bağırma!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir saniye...

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Çıkar gözlüğünü gözüne sokayım bu belgeyi...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Bak, işte bak, bu nasıl bir üslup!

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - O nasıl bir laf!

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - O üsluba bu üslup!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Yavuzylmaz...

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Bu mu ahlak! Ahlaklı bir konuşma değil bu.

ORHAN ERDEM (Konya) - Çok ahlaklı bir gölge bakan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Ama oldu mu şimdi!

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Gazze'de çocuklar öldürülürken ona ses çıkarmıyorsunuz, 1 dolar 27 sente vanadan varil varil petrol akıtıyorsunuz; ahlaktan siz bahsedemezsiniz! (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, Sayın Yavuzylmaz; müsaade eder misiniz!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Çok temiz bir dile davet ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir saniye...

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Siz Adalet ve Kalkınma Partisi değil, zeytinyağı ve üstüne çıkma partisi konumuna geliyorsunuz.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Bak, boyundan büyük laflar etmeye kalkışma! Partiyi ağzına alma!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın arkadaşlar...

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Sen kendine bir gözlük tak bakayım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlarım, bir saniye...

Değerli arkadaşlar, Sayın Kırkpınar, değerli milletvekilleri, değerli arkadaşlarımız; sükuneti tesis edelim lütfen...

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Bütün gözlüklülere hakaret oldu Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye değerli arkadaşlar, bakın, bende de gözlük var.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Merak ediyorsa belgeler burada.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, Sayın Yavuzylmaz, bir saniye...

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Çok dert edip merak ediyorsanız, bak burada belgeler, buyurun, gelin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Sayın Yavuzylmaz, bir saniye...

ORHAN ERDEM (Konya) - Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, Sayın Erdem, bir saniye...

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Enerji işi teknik iş, hamasetle enerji politikası konuşamazsınız.

ORHAN ERDEM (Konya) - Dinlemeyi öğren önce bir dinlemeyi!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Yavuzylmaz, size söz vermiyorum, lütfen bir müsaade edin.

Değerli arkadaşlar, bakın, şöyle bir usulümüz yok. Şimdi sayın hatip konuştu, bir sürü şey söyledi, Sayın Erdem de söyledi.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Ama isim vererek, şey yaparak var mı böyle bir usul Sayın Başkan?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türelî, bir müsaade edin.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

4.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Komisyon görüşmelerinde Genel Kuruldaki görüşme usulünü uygulamadığına ve Komisyonunda uyguladığı söz verme usulüne ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ben aşağıdaki, Genel Kuruldaki usulleri buraya taşıtmıyorum ve kesinlikle taşıtmayacağım. O bana laf attı, ben... Ya, komisyon burası arkadaşlar yani sen söyledin, o söyledi; tamam, bitti. İkinizinki de kayıta, millet ikisine da bakacak, kim doğru söylüyorsa ona göre değerlendirmesi yapacak; bitti, böyle yaklaşmamız lazım. Birbirimizi ikna edeceğimiz bir durum yok, konuşmamız birbirimizi ikna üzerine değil, biz vatandaşa anlatıyoruz, doğru mu? Hükümet üzerinde denetim yetkimizi kullanıyoruz, eksik gördüklerimizi anlatıyoruz, bize göre yanlış olanları vatandaşa söylüyoruz, Hükümet cevap veriyor. Burası da parti değerli arkadaşlar, bu Hükümetin bir partisi de var, buradaki milletvekilleri de siyaset yapıyorlar, onlar da ona göre bir cevap veriyorlar.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Yalnız hükümet demeyelim, iktidar diyelim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye, değerli arkadaşlar, Sayın Gürer...

Meramım anlaşılmıştır.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Gürer de doğru söylüyor Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Dolayısıyla, biz şimdi birbirimizin sözlerini düzeltmeye kalkarsak tartışmalar daha da büyür.

ORHAN ERDEM (Konya) - Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Erdem, söz vereceğim.

Ben Grup Sözcülerine talep ettikleri zaman söz veriyorum ama bunu bir sayın milletvekilinin sözüne cevap olarak lütfen kullanmayalım, bunu yapmıyoruz. Bazen bana cevap veriyor, mesela Sayın Oluç bana cevap veriyor, veriyorum kendisine söz. Şimdi böyle yaparsak, değerli arkadaşlar, işin içerisinden çıkamayız. Kayıt var, işte, bana söylüyorsunuz siz de...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - İsim kullanılırsa cevap hakkı doğuyor Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Yavuzılmaz, şöyle, aşağıda yapıyoruz ama bu Komisyonlarda olmuyor; sizden istirhamım bu.

Bir de Sayın Türel, Sayın Erdem de AK PARTİ Grubunun Sözcüsü, dolayısıyla beraber pek çok karar alıyorsunuz yani konuşmalarımızı değerlendirirken Sayın Erdem'e kullandığınız tutanaklardaki ifadelerinize de bakın.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Arkadaşlar, biz ifade...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türel, ikiniz de çalışma arkadaşınızınız..

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Biz isim vererek şey yapıyor muyuz, arkadaşlarımızı söyledik mi şu ana kadar?

ORHAN ERDEM (Konya) - Evet.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Ne zaman söyledik isim vererek?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türel, nihayetinde o da AK PARTİ Grubunun Sözcüsü, buranın en büyük partisi, en büyük grubu, 15 üyeli bir partinin o da sözcüsü.

Değerli arkadaşlar, dolayısıyla Sayın Erdem'e yönelik ifadelerde de daha dikkatli olmakta fayda var. Birbirimizi üzmemeyelim ve kırmayalım.

Sayın Erdem, buyurun lütfen.

Sonra tartışmayı sonlandıracağım ve Sayın Evrim Rızvanoğlu'na...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Cevap hakkı doğacak şekilde konuşursa cevabını vereceğiz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Yavuzılmaz, size söz vermeyeceğim.

Buyurun Sayın Erdem.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - O zaman niye Sayın Erdem'e söz veriyorsunuz?

ORHAN ERDEM (Konya) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Cevap hakkı sadece size mi var?

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Bak, sözcünüz orada, gerekirse o söz alır.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Bu nasıl tek taraflı bir yönetim anlayışı? Böyle şey olur mu!

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Ya, senin söz hakkın yok!

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir müsaade eder misiniz ya!

Sayın Yavuzılmaz...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Diyorum ki: Cevap hakkı doğuracak bir cümle kurarsa o hakkımı kullanacağım "Hayır." diyorsunuz. Ama kendisi şu anda niye söz alıyor?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir müsaade eder misiniz ya! Ben sizi bırakırım...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Peşin hükümlü olarak söylediği için, beyan ettiği için...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, söyledim, beyan ettim, evet. Söz vermeyeceğim size.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - O zaman Sayın Erdem şu anda niye konuşuyor?

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Sözcü, sözcü o!

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Hayır, niye konuşuyor?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bakın, grubunuzla konuşun, usulümüzü anlatsınlar Sayın Yavuzyılmaz.

Sayın Erdem, buyurun.

V.- AÇIKLAMALAR (Devam)

4.- Konya Milletvekili Orhan Erdem'in, Grup Sözcüsü olarak partisine yönelik ithamlara cevap verdiği ve kendisinin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2025 yılı bütçesi üzerinde yaptığı konuşmasından sonra yaşanan tartışmalara ilişkin açıklaması

ORHAN ERDEM (Konya) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Size karşı konuşacağımı ne biliyorsunuz?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Sizin bu tarzınızı kabul etmiyorum. Ben gene çıkıp derdimi anlatırım.

ORHAN ERDEM (Konya) - Geçen yıl da geldiniz, böyle yaptınız.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Burada konuşan sadece ben değilim, ben milletim adına konuşuyorum, beni susturamazsınız, bunu da yapmanıza müsaade etmem.

ORHAN ERDEM (Konya) - Biz kimin adına konuşuyoruz burada?

Sayın Başkanım başlayamıyorum ama şunu söyleyeyim: Beni bilirsiniz, kimseyi kırarak, dökerek konuşmayı yapma üslubu olan biri değilim. Muhalefette şöyle bir tutum var, bize bu eleştiriye getiriyor ama "Biz her şeyi söyleyeceğiz, siz cevap veremezsiniz." Ben burada AK PARTİ Grubu Sözcüsüyüm, Bakan da kendi adına konuşacaktır, partim itham ediliyor, partimin içinden bir Bakanın usulleri konuşuluyor, yolsuzluktan bahsediliyor; buna cevap veriyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Benim cevap vermem engelleniyor, benim cevap vermem! Siz milletvekiliyken bile kayırlmak istiyorsunuz!

ORHAN ERDEM (Konya) - Sayın Türelî çok değerli biri, konuştu. Kendisiyle ilgili veya diğer konuşmacılarla ilgili benim bir ithamım oldu mu? Yaşanan şeyler içerisinde konuşmaya bir cevap verdim ve kendisi konuşurken kimse de herhangi bir laf atmada bulunmadı.

"Ahlaki" lafına gelince, Sayın Türelî, bunu olduğu gibi sizin gruba vereceğim diyeceğim ama Tahsin Bey o gün güzel bir laf söyledi, ben de çöpe atayım, yakışık almadı, size hiç yakışmadı.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Ama sizin söyledikleriniz de Sayın Erdem, lütfen...

ORHAN ERDEM (Konya) - Ahlakilikse arkada daha konuşma bitmeden "Gözlüğünüzü bilmem ne sokarım." diyebilecek kadar gölgede duran bu beyefendinin biraz halkın arasına çıkmasını tekrar tavsiye ediyorum.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Yakından bakın diyeydi o, merak edip bakabilirdiniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, görüşmelere 19.40'a kadar ara veriyorum.

Kapanma Saati:19.33

BEŞİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 19.42

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, 14'üncü Birleşimin Beşinci Oturumunu açıyorum.

IV.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A.- Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ve 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

a) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (Devam)

b) Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü (Devam)

c) Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü (Devam)

ç) Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu (Devam)

d) Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (Devam)

e) Nükleer Düzenleme Kurumu (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, kaldığımız yerden devam edeceğiz.

DEVA Partisinden Sayın Evrim Rızvanoğlu.

Sayın Rızvanoğlu, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

EVİRİM RIZVANOĞLU (İstanbul) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, konuşmanızda “2053 Net Sıfır Emisyon Hedefi’ni gerçekleştirmeye çalışan bir Bakanlığın bütçesidir.” dediniz; bu, çok kıymetli. Lakin üzümlere söylemeliyim ki Bakü’de, COP29’da açıklanan 2053 Net Sıfır Emisyon Hedefi’ne ulaşmak için izleyeceğimiz yol haritasında bazı belirsizlikler ve çelişkiler var. Resmî verilere göre emisyonların yüzde 72’si enerji sektöründen kaynaklanıyor, enerji tüketiminin yüzde 84’ü de fosil yakıtlardan karşılanıyor.

Bu çerçevede, 2053’te net sıfır emisyonla ulaşmak için yenilenebilir enerji oranının artması elbette olumlu ancak Bakü’de açıklanan 2053 Net Sıfır Hedefleri’nde veya sizin sunumunuzda en kirli fosil yakıt olan kömürlerden kademeli çıkış konusunda net bir takvim sunulmuyor. Oysa, fosil yakıtlardan yenilenebilir enerjiye geçişin net bir biçimde tarif edilmesine ihtiyaç var; kömürden kademeli çıkışı planlamadan net sıfır emisyon hedefinin ne kadar gerçekçi olduğu konusunda şüphe uyandırıyor.

Diğer bir konuya yenilenebilir enerjinin finansmanı. Sunumunuzda “Yatırım hamlesinin toplam tutarı 80 milyar dolar.” demiştiniz, bu finansmanın kaynağına ilişkin bir çalışma yapıldı mı? Bu kadar temiz enerjiden bahsederken bu süreçte fosil yakıtlara sübvansiyon verilmesine devam edecek misiniz veya bu kaynakları yenilenebilir enerji yatırımlarına mı aktarmayı düşünüyorsunuz?

Sayın Bakan, yenilenebilir enerjiye dair olumlu hedeflerinizi gölgeleyen bir durum daha var: Termik santraller. Bağımsız bir kurum, OECD ülkelerinin kömürden çıkış konusunda ilerlemesini gösteren bir rapor yayınladı. Bu rapora göre, Türkiye, OECD ülkeleri arasında kömürden enerji üretiminde düşüşü olmayan tek ülke maalesef, kendi ligimizdeki karnemiz bu. Bu sunumda yenilenebilir enerjiye dair çok güzel hedefler gördük ancak kaç tane termik santralden vazgeçildi ya da kaç tane daha az termik santral yapılmasını düşünüyorsunuz; onu göremedik.

Sayın Bakan, yine, “2053 Net Sıfır nükleerde kilit rol oynuyor.” dediniz. Bakü’de 2053 hedefleri açıklanırken de nükleerin yüzde 30 artacağı ifade edildi ancak nükleer konusunda bazı tedirginlikler var; bunlardan biri de nükleer atık konusu tabii ki. Bu alandaki riskleri nasıl yöneteceğinizi merak ediyoruz. Bu sorumluluğu üçüncü kişilere verilerek sağlıklı yürüyecek bir süreç mi, onu sormak istiyoruz. Nükleer atıkların güvenli bertarafı konusunda kamuoyunun da endişelerini giderecek şekilde atılacak somut adımları bizlerle paylaşmanızı rica ediyoruz.

Sinop ve Trakya Nükleer Güç Santrali Projeleriyle ilgili hangi ülkelerle temas hâlindeyiz, bu konuda bilgilendirme rica ediyoruz. Nükleer enerjinin atık yönetiminin sıkıntılı, güvenlik risklerinin yüksek ve teknolojisine sahip olmadığımız bir konu olduğu göz önüne alındığında, nükleerde bu kadar yüksek hedeflerin belirlenmesi çok iddialı değil mi?

Ve yine, küçük modüler reaktörlerle ilgili hangi çalışmalar yaptığınızı ve SMR’lerin 2053’teki nükleer hedeflerinin olup olmadığını sormak istiyorum. Mayıs ayında Amerikalı şirketleri SMR alanında Türkiye’de yatırım yapmaya davet etmişsiniz, bu konuda bir gelişme var mı; onu da buradan size yöneltmek istiyorum.

Sayın Bakan, madenler konusunda “Önce insan, sonra çevre ve sonra katma değerli madencilik.” dediniz. Bu konuda fayda zarar hesabı gerçekten doğru yapılıyor mu, merak ediyoruz. Biz elbette madencilığe karşı değiliz ancak doğru koşullarda yapılması kaydıyla çünkü arama sürecinden cevher olarak üretim sürecine kadar ülkemizde çevresel anlamda çok ciddi maliyetler oluyor; hava kirleniyor, su

kirleniyor, toprak kirleniyor, asırlık ormanlarımız da yok oluyor; bütün ekosistem etkileniyor açıkçası ve her şeyden önemlisi halkın sağlığı etkileniyor. Böylesine ağır maliyetlerin karşılığı ne oluyor, Türkiye'nin bu sektörden kazancı nedir?

Altın madenleri konusunda az önce belirttiğim konuları içeren bir soru setini 15 Ekimde CİMER'e sordum. Yalnız CİMER'den gelen yanıt, sadece Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün internet sayfasına yönlendirmek oldu, bu konuda şeffaf bir açıklamaya ihtiyacımız var.

Son olarak da madencilik konusunda rehabilitasyon çalışmalarında bugüne kadar dikilen ağaçlardan bahsettiniz. Peki, ama rehabilite edilmeyenlerden hiç konuşmadık. Rehabilite edilen alanlar hususunda birçok uzman, madencilik faaliyetleri sonrasında toprağın rehabilitasyonunun imkânsız olduğunu belirtiyor ve ağaçlandırma projelerinin çoğunun da başarısız olduğu ifade ediliyor. Bu konuda bir takip programınız var mı, başarı oranlarını ölçebiliyor musunuz? Ayrıca, çevre uyum bedeli gibi teminatların düşük olması da şirketlerin sahayı rehabilite etmeden terk etme riskini artırıyor. Bu konuda rehabilitasyonun değil, restorasyonun konuşulmasının zamanının geldiğini bir kez daha hatırlatmak istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Sadullah Kısacık, buyurun lütfen.

SADULLAH KISACIK (Adana) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, yaptığımız sunumu incelediğimiz zaman petrol ve doğal gaz konusunda zenginleştiğimizi görüyoruz. "Karadeniz'de tarihimizin en yüksek doğal gaz rezervinin keşfini gerçekleştirdik, sondaj sayımızı artırdık, rezerv keşif sayımızı artırdık, yurt içi petrol üretimimizi artırdık, yurt dışı petrol üretimimizi artırdık. Enerjide devrim gerçekleştirdik, son yirmi yılda enerji sektöründe 3 yeni Türkiye inşa ettik. Güneş enerjisinden daha fazla elektrik üretiyoruz, rüzgâr enerjisinden daha fazla elektrik üretiyoruz."

Peki, Sayın Bakanım, bu halka niye yansımıyor? Yani halk niye bunun farkında değil? Buradaki AK PARTİ'li siyasetçi arkadaşlara da vardır, bize de "Ya elektrik faturamı ödeyemiyorum, doğal gaz fatura ödeyemiyorum." diye vatandaş her gün elektriğinin kesildiği, doğal gazın kesildiği şikâyetlerinde bulunuyor. Bu kadar her şeyin sayısı artarken elektrik parası, doğal gaz faturası ödeyemeyenlerin sayısı niye artıyor? Vatandaşın elektrik faturası neden artıyor? Halkın enerjiye ulaşımı her geçen gün neden daha zorlaşıyor? Neden çiftçimiz tarla sulama parasını ödeyemediği için eylem yapıyor? Neden halkımız doğal gaz peteklerini kısmış, evinde battaniyeye sarılmış durumda? Sunumunuzda anlattığınız doğal gaz ve elektrik zenginliğini niye biz hissetmiyoruz? Neden Enerji Yoksulluğu Endeksi'nde sürekli alt sıralara düşüyoruz? Neden askıda fatura sayısı artıyor? Neden kayıp kaçak oranları hâlâ çok yüksek ve bunu halkımıza ödetmeye devam ediyoruz? Neden elektrik kesintileri Avrupa Birliği standartlarının üzerinde? Lütfen, bu sorulara yanıt istiyorum.

Diğer taraftan, madencilik sektöründe 65 milyar TL olan hacim yirmi yılda 4 kat artıp 270 milyar TL oldu, yine bu da sizin sunumunuzda. Tamam, hacim 4 kat arttı, gurur duyuyoruz. Peki, maden işçisi kardeşlerimizin refah düzeyi yirmi yıl öncesine göre 4 kat arttı mı? Maden kazaları yirmi yıl öncesine göre 4 kat azaldı mı? Ben sizin sunumunuzda bunların da... Mesela maden kazalarıyla ilgili hedef beklerdim. Yani tamam, şunu artırdık, bunu artırdık ama diğer taraftan madenciliğin esas, en önemli ayağı olan güvenlik konusunda da orada hedefler beklerdik, onlarla ilgili rakamlar beklerdik. Maden yörelerinde yaşayan vatandaşlarımız 4 kat daha mı zenginleşti? Madencilik açısından ülkemizin acı ve kahr dolu tarihinde aydınlık sayfalar mı açıldı? Bunların da cevabını sizden bekliyorum.

Sayın Bakanım, biz DEVA Partisi olarak teknik çalışan bir partiyiz. Sadece söylem değil, eylemlerle hareket eden bir partiyiz. 26 tane eylem planımız var. Bunlardan biri de "Madende Güven, Enerjide Atılım" konulu madencilik ve enerji eylem planı. Bu sizin elinize ulaştı mı Sayın Bakanım? Okudunuz mu Sayın Bakanım? Okumadınız.

İşte, Sayın Bakanım, burada gördüğünüz gibi, sadece söylem değil "Hangi eylemler ne zaman, kim tarafından, nasıl yapılacak?" detaylı bir şekilde anlatıldı ve Sayın Genel Başkanımız Ali Babacan siz değerli Bakanlarımıza set gönderdi yani bu eylem planlarının setini gönderdi.

Sayın Bakanım, okumamışsınız ama şunu garanti ediyorum: Bu eylem planını uygulayın, gelmiş geçmiş, tarihin en iyi Enerji Bakanı olursunuz, en başarılı Enerji Bakanı olursunuz. DEVA Partisi kadroları çalışmış, hazırlamış, size sunmuş; bundan faydalanmanızı rica ederim çünkü baktığımız zaman enerji sektöründeki birçok seviyede gerilemeye devam ediyoruz. Enerji bizim göz bebeğimiz, ülkemizin refah düzeyini artırmadaki tek çıkış yolumuz, tek hikâyemiz. Onun için, bizim kadar sizin de bu eylem planına sahip çıkmanızı bu anlamda rica ediyorum icranın, enerji icrasının başı olarak.

Geçen sene ben yine bu Komisyonda şunu söylemiştim: "Enerji verimliliği bir kültür işidir; ilkokuldan başlatılması gerekir, müfredata eklenmesi gerekir." Bir sene geçti ama onunla ilgili herhangi bir adım atamadık. Yani eğer biz çocuklarımıza daha okulda enerji verimliliğini öğretmezsek enerji verimliliği konusunu başaramayız Sayın Bakanım, bunu okullarda müfredatlara eklememiz lazım.

Bir de bu son şeyde jeotermal enerjiye gerekli önemin verilmediğini gördüm, hem raporunuzda hem de diğer şeyde. Hâlbuki jeotermal bizim en verimli kullanacağımız alandır.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Kısacık.

Sayın Çiler, buyurun lütfen.

NAİL ÇİLER (Kocaeli) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; ben de hepinizi saygı sevgiyle selamlıyorum.

Sayın Bakanım, imar planı yapılmaksızın doğal alanlar üzerine enerji tesisi yani hibrit enerji tesisi kurulmasının önünü açtınız, Birleşik Arap Emirlikleri için 2023'te yapılan enerji anlaşmalarına istinaden. Ayrıca, KOBİ GES'lerle ilgili nisan ayında bir düzenleme yapıldı, biz itiraz ettik. KOBİ GES'lerle ilgili ayrıcalıklar neden kaldırıldı? Birleşik Arap Emirlikleri'yle yapılan enerji anlaşmasıyla ilgisi var mı? Bu boşa çıkan enerji potansiyeli ne olacak?

BOTAŞ, 1 Ocak 2023 tarihinden Ağustos 2024 tarihine kadar on sekiz ay içinde gaz satış fiyatlarında elektrik üreticilerine yüzde 33, büyük sanayi kuruluşlarına yüzde 28 indirim yaparken konutlara yüzde 38, küçük sanayi ve ticari işletmelere yüzde 59 zam yapmıştır. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı olarak, siz, Nisan 2024 yılında elektrik ve doğal gaz zam gelmeyeceğini açıklamış olmanıza rağmen, Haziran 2024'te elektriğe, Ağustos 2024'te de doğal gaz zam yapılmıştır.

Bir diğer konu, SEDAŞ elektrik dağıtım şirketiyle ilgili. Çok şükür, SEDAŞ'tan dolayı Kocaeli'de ampuller yanmıyor, karanlığa mahkûm olduk. SEDAŞ özelleştirme kapsamında 600 milyon dolara özelleştirilmiş, Türkiye'deki diğer şirketlerin ederine baktığımızda 7'nci sırada bulunuyor. SEDAŞ Kocaeli'de yatırımda sınıfta kalmıştır ve karartma devrimi yapmıştır. SEDAŞ Türkiye'de elektriğin en çok tüketildiği 6'ncı bölgededir. Kocaeli ili enerji tüketiminde Türkiye'de 5'inci sırada yer almaktadır, sanayi elektriği kullanımında Kocaeli 2'nci sıradadır. Sanayi elektriğini en çok kullanan 2'nci şehir olan Kocaeli'de bu denli yüksek kesinti olması büyük bir sorundur. Yatırım harcamaları sıralamasında SEDAŞ son sıralarda yer almaktadır. Elektrik kesintilerini önlemek amacıyla aldığınız tedbirler var mıdır? Kesintisiz enerji arzı için hangi çalışmalar yapıyorsunuz? SEDAŞ'ın ihmali sebebiyle her gün birçok ilçede elektrik kesintisi yaşanıyor.

Kesinti haberlerini söylemek istiyorum: Kocaeli ilinde sıklıkla yaşanan elektrik kesintileri sanayi üretimini ve sosyal yaşamı olumsuz biçimde etkilemektedir. Bugün yani 18 Kasım'da Kocaeli'de 8 ilçe elektriksiz kalacak, 17 Kasım'da 11 ilçe, 16 Kasım'da 11 ilçe -son haftadan örnek veriyorum- 15 Kasım'da 10 ilçe, 14 Kasım'da 7 ilçe, 13 Kasım'da 7 ilçe, 12 Kasım'da 9 ilçe; sadece sekiz günlük bir örnek verdim.

Bir de PALGAZ'la ilgili sorunlarımız var. 22 Ekim'de Mevlana Mahallesi'nde doğal gaz patlaması gerçekleşti, 2 kişi yaşamını yitirdi, 16 kişi yaralandı; maddi hasar çok büyük, park hâlindeki araçlar da hasar gördü, 17 ev maddi hasar gördü, aynı zamanda 60 ev boşaltıldı. İhbarlara rağmen PALGAZ yetkilileri bunu önlemedi, mahalle sakinleriyle patlamanın hemen ardından yaptığımız görüşmede, patlamadan üç-dört gün önce dağıtım firması PALGAZ'ı aradıklarını ve mahallede gaz kokusu olduğunu söylediklerini ifade ettiler. İncelemeye gelen yetkililer ne yapmış biliyor musunuz Sayın Bakanım? Ölçüm yaparak kokunun lavabodan ve rögardan geldiğini söylemişler ve başka bir ekibin geleceğini de bildirerek gazı kesip olay yerinden ayrılmışlar. Ertesi gün gelen ekipse "Camı açıp evi havalandırın, sonra gazı kullanabilirsiniz." diyerek gaz vanalarını açmış. Bu gaz kokusu şikâyetleri Mevlana Mahallesi dışında başka bölgelerde de Mustafapaşa Mahallesi'nde ve Gaziler Mahallesi'nde de aynı şekilde olmuştur; buna bir çözüm bulunması lazım. PALGAZ'ın ihmali olduğu ortadayken 2 canımızı kaybettik. Derhâl gereğinin yapılmasını önemle arz ediyorum.

Herkesi selamlıyorum, iyi akşamlar diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Seyit Torun...

Başkanım, buyurun.

SEYİT TORUN (Ordu) - Teşekkür ediyorum Sevgili Başkanım.

Sayın Bakan, çok Değerli Komisyon üyeleri, değerli milletvekilleri, değerli basın mensupları; öncelikle saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Tabii, siz Bakanlığımızın bütçesini savunacaksınız, anlatacaksınız, muhalefet de eleştirilerini ortaya koyacak, Türkiye'nin enerji arzı, ihtiyacı bunlar değerlendirilecek. Ama bir konu var ki gerçekten içimizi yakıyor, özellikle bizim Karadeniz Bölgesi'ndeki bu maden sahaları. Yani yıllardır gündeme getiriyoruz ama azalacağı yerde, tedbir alınacağı yerde tam tersi artıyor. Fatsa Bahçeler köyünde bir maden işletmesi var, pimi çekilmiş bir el bombası. Şimdi, siz kucağımıza pimi çekilmiş yeni yeni el bombaları bırakıyorsunuz. Bakın, Ordu'nun yüzde 74'ü madenlerle ruhsatlandırılmış, ya, düşünün, Ordu coğrafyasının yüzde 74'ü. 8 ilçede ruhsatlılık oranı yüzde 90'ın üzerinde. Fatsa Çatalpınar, Çamaş, Gülyalı, Gürgentepe, Kabadüz, Kabataş, Ulubey -benim ilçem- yüzde 100'e yakın ruhsatlı. Orman alanlarının yüzde 65'i, tarım alanlarının yüzde 76'sı, meraların yüzde 64'ü... Biz nerede yaşayacağız Allah'ınızı severseniz? Yani o zaman kapatın Ordu'yu tamamen, göç ettirin bir başka yere, terk edelim bu alanı. Yani bunu yaparken bu alanları... Şunu düşünüyorum: Ben biliyorum, ortaokuldayken filan Türkiye haritasının üzerinde madenler işliydi. Ordu üzerinde maden işareti vardı, o zaman da biz zannederdik ki her yerde altın falan var, böyle düşünürdük. Ya, o yıldan bu yana işletilmiyor da son on beş yılda mı bunlar çok ekonomik hâle geldi? Nasıl geldi? Nasıl geldi? Siyanür kullanıldığı için geldi yani tamamen tekniğin, modern tekniğin dışında, ilkel yöntemlerle işletildiği için geldi. Yani bakıyoruz, yabancı ülkelerde bu işletmeler son derece modern tekniklerle yapıyor ama bizde... Fatsa'da şimdi bir siyanür havuzu var, Allah göstermesin, bir deprem olsa, bir şekilde patlasa o bölge yok yani. Bakın, Sayın Bakanım, burada geri dönüşü olmayacak çok ciddi bir tehditle karşı karşıyayız, bu konuda Bakanlığımızı duyarlı olmaya davet ediyoruz.

Bakın, bir de şu konu var: Aybastı Perşembe Yaylası'nda o müthiş menderesler madenle ruhsatlandırıldı. Yani şimdi -biraz acele geldim, fotoğrafını bulamadım- dünyanın en harika menderesleri, bırakın Türkiye'yi dünya turizm kataloglarına girmiş bir yer ama burayı bile ruhsatlandırdınız. Yaz turizmi var, kış turizmi var, önemli bir turizm alanı orası. Yani bırakın madenden elde ettiğinizi -ki yüzde 2'si kalıyor- o kaynağın tamamı size kalsa oradaki alandan elde ettiğiniz gelirin 3-5 katını turizmle elde edersiniz yani yeterli tanıtım yapılsın inanın 3-5 katını elde edersiniz.

Şimdi, Mesudiye Derebaşı ve Birebir Yaylalarımız o bölgenin hem hayvancılık hem de... Mesudiye zaten göç etmiş bir ilçemiz, elinde kalmış bir yaylası, orası da ruhsatlandırıldı ve insanlar inanılmaz bir infial hâlinde.

Bakın, bunu Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün internet sitesinden aldık, 2024 yılı Haziran ayında dördüncü grup maden aranması ve işletmesi için verilmiş aktif ruhsat sayısı Türkiye genelinde 15.104 ve işletme izinli ruhsat sayısı 7.697. Şimdi, şu soruyu sormak istiyoruz: Altın çıkarılması amacıyla düzenlenmiş maden aranması ve işletmesiyle ilgili işletme izinli ruhsat sayılarını öğrenmek istiyoruz. Ordu ili sınırları içerisinde altın aranması ve çıkarılması amacıyla düzenlenmiş aktif ruhsat sayılarını ve işletme izinli ruhsat sayılarını öğrenmek istiyoruz. Ordu'da devam eden madencilik faaliyetlerinin sayılarının üzerinde çalışılan cevherlerin oranlarına göre lütfen açıklanmasını istiyoruz. Bu yılın geri kalanında ve önümüzdeki yılda Ordu sınırları içerisinde maden aranması ve işletmesi için çıkarılacağı

öngörülen maden ruhsat sayılarının ve maden türlerinin açıklanmasını istiyoruz. Ordu'da insan sağlığını, temiz su kaynaklarını ve doğal alanları tehdit eden vahşi madencilik faaliyetlerinin sınırlandırılmasını ve sona erdirilmesini talep ediyoruz Sayın Bakanım. Yaşam istiyoruz, yaşam hakkı istiyoruz. Yani bir ilin yüzde 74'ü maden alanı olarak ruhsatlandırılmaz. Bu gerçekten bir cinayettir, bunun ekonomiyile, şununla bununla alakası yok. Hani dereleri türkülere yansımış ama ne dere kalacak ne yayla kalacak ne de yaşayacak insan kalacak.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Torun, teşekkür ediyorum.

Sayın Ateş, buyurun lütfen.

TÜRKER ATEŞ (Bolu) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, saygıdeğer bürokratlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Bugün çok önemli ancak bir o kadar da sorumlu yönetilen bir Bakanlığın bütçesini görüşüyoruz. Neden sorumlu diyorum? Çünkü günden güne büyüyen bir enerji yoksulluğu var. Elektrik faturaları can yakıyor Sayın Bakan. Bunun sorumlusu tabii, tek başına mevcut Bakanlık değil ama yüzde yüz sorumlusu AK PARTİ iktidarındır. Elektrik piyasası serbestleştirilirken iktidarın en önemli gerekçesi halkımızın elektriğe ucuz erişimini sağlayacak olmasıydı. Maalesef bu politika tam bir fiyaskoyla sonuçlandı. Enerji yoksulluğu ve fiyaskoyla neyi kastettiğimi iki örnekle somutlaştırmak isterim: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı 2023 yılında tam 4 milyon 378 bin 839 haneye elektrik tüketim desteği ödemek zorunda kaldı. Elektrik tüketimi desteği nedir? Hanenin kişi başına göre 75 kilovatsaat ile 150 kilovatsaat arasında tüketim bedeli; Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından hanelere ödeniyor. Türkiye'de ortalama bir hanede 3 kişi yaşadığını düşünürsek, yoksul aileleri kişi başına daha fazla telif edersek 12 milyon ile 15 milyon arasında, devlet desteği olmadan elektrik faturasını ödeyemeyen hane vardır. Keşke -enerji üretimimiz bu kadar fazla olmasa da- bu sayı aşağılarda olsa. Buna apaçık bir biçimde "enerji yoksulluğu" diyoruz. Bu insanlar elektriği kullanmaya devam edebilen şanslı insanlar.

Bir de borçları nedeniyle elektriği kesilen haneler var. Sırası gelmişken de sormam gerekiyor: Sayın Bakanım, 2024 yılda kaç hanenin elektrik borçlarından dolayı elektriğini kestik? İşin vahim boyutu da bu. Bu hanelere Bakanlığın "Sübvansane ediyoruz." dediği fiyatlardaki faturalar ödenemiyor.

Sayın Bakan, sürekli 1.000 liralık elektrik faturasının 600 lirasını devletin ödediğinden bahsediyorsunuz. Peki, neden? Çünkü iflas etmiş bir enerji politikası var. Devlet sübvansane etmezse elektrik faturalarını ödeyemeyecek kadar yüksek seviyelere ulaşacak.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; EÜAŞ'ın ilk on ayda ödenen görev zararı 183 milyar lirayı aştı. Yıl ortasında elektrik faturalarına yüzde 38 zam yapıldı. Zamma rağmen görev zararı ödemeleri bu seviyelere ulaştı. Bu inanılmaz yüksek bir rakam. Kara delik dediğimiz şehir hastaneleri, köprüler ve otoyolları gibi garanti ödemelerinin 2 katından bahsediyoruz. Mehmet Şimşek ve Cevdet Yılmaz çıktılar, basın toplantısında 100 milyar lira tasarruf paketi açıkladılar. Bu rakam, onun 2 katı. 2 milyar lira tasarruf etmek için okulların temizliğini yapamaz olduk. Ayrıca, bu rakamın faturalarına yansımıyor olması bu ödemeleri vatandaşın yapmadığı anlamına gelmez. Vatandaşlar bunu faturayla ödemesi de vergileriyle ödüyor, kimse vatandaşa lütfetmiyoruz.

Elektrik piyasasını serbestleştirdik, bu süreç zarfında sağlıklı yönetemedik. Şimdi, bu işin astarı yüzünden pahalı hâle geldi. Faturalarda da öyle, vatandaştan çıkıyor. Fahiş elektrik fiyatları yetmiyor, bir de 30 kadar şirkete "Bakanlık kapasite ödemesi" adı altında havadan para ödüyör. İlk dokuz ayda ödenen tutar yaklaşık 7,5 milyar lira. Bakanlık her şeyi sanki elektrik, üretim ve dağıtım şirketleri için yapıyor. Sayıştayın 2023 yılı genel denetim raporlarındaki bir bulguyu paylaşmak isterim: Kamu şirketleri trafo kurumları ile ilk yatırım giderlerini karşılıyor. Bu kurum bedellerinin dağıtım şirketlerinden talep edilmesi istenmesine rağmen talep edilemiyor. Yetmiyor, bu trafoların yüksek bakım maliyetleri de kamu kurumlarından karşılanıyor. Tüm sistem dağıtım şirketlerinin kâr etmesi için kurgulanmış, onlar da yapmaları gereken yatırımları yapmıyor, böylelikle daha fazla kâr elde ediyorlar. Yangınlar çıkıyor, kazalar oluyor, insanlar ölüyor. Dağıtım firmalarının "Bu yılki yatırım planımızda yok." lafından artık yorulduk. Kârları dışında hiçbir şey umurlarında değil.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, teşekkür ediyorum.

Sayın Abdurrahman Başkan, buyurun lütfen.

ABDURRAHMAN BAŞKAN (Antalya) - Sayın Komisyon Başkanım, Sayın Bakanım, Değerli Komisyon üyeleri ve Bakan Yardımcılarımız, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Dünya, enerji alanında önemli değişimlerin ve zorlukların yaşandığı bir dönemden geçmektedir. Enerji kaynaklarına erişim, arz talep dengesindeki bozulmalar ve küresel piyasalardaki belirsizlikler ülkelerin enerji politikalarını yeniden gözden geçirmelerine sebep olmaktadır. Türkiye ise bu süreci sadece enerji ihtiyacını karşılamak için değil, bölgesel ve küresel enerji dengelerinde güçlü bir aktör olmak için değerlendirmektedir.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın, Millî Enerji ve Maden Stratejisi doğrultusunda yerli ve yenilenebilir kaynakların geliştirilmesine yönelik çalışmalarını yakından takip ediyoruz. Rüzgâr, güneş, jeotermal ve hidroelektrik kaynaklarının enerji üretimindeki payını artırma hedefi yalnızca çevre dostu bir yaklaşımı değil, aynı zamanda ekonomik bağımsızlık ilkesini de temsil etmektedir. Bakanlığımızın enerji verimliliği konusundaki bu girişimlerini önemsiyor ve takdir ediyoruz.

Ayrıca, Karadeniz havzasında 10 kuyudan günlük yaklaşık 7 milyon metreküp doğal gaz üretimi yapılmakta, 2025 yılı ilk çeyreğinde hedeflenen gaz üretiminin 9 milyona çıkması da beklenmektedir. Yüzer üretim platformunun üretime başlamasıyla, kuyulardan çıkan gaza ilave olarak yaklaşık 10 milyon metreküp üretimle Karadeniz gazı günlük 20 milyon metreküpe ulaşmış olacaktır. Bu da Türkiye'nin enerji alanındaki yeni bir döneme adım attığını göstermektedir.

Sayın Bakanım, Karadeniz doğal gazının ekonomiye kazandırılması için yürütülen deniz altı boru hattı döşemesi çalışmaları ve Filyos Doğal Gaz İşleme Tesisinde süren faaliyetler ülkemizin enerjide dışa bağımlılığını en aza indirme yolunda stratejik adımlardır. Bu projeler sadece enerji arz güvenliğini sağlamayacak, aynı zamanda ülkemizi bölgesel bir enerji merkezi hâline de getirecektir. 57'nci Hükümetimiz döneminde kurulan EPDK'nin sürekli gelişerek enerji piyasasının sağlıklı çalışması yönündeki çabalarını takdirle izliyor, gündemi yakaladığı ve Türk enerji piyasasına katkıları için tebrik ediyoruz.

Ayrıca, EPIAŞ bünyesinde kurulan Türkiye'nin bölgesel bir doğal gaz ticaret merkezi olma hedefi doğrultusunda Organize Toptan Doğal Gaz Satış Piyasası'nda işlem gören ürünlerde 2024 yılı Ekim ayı sonu itibarıyla 8,49 milyar metreküp doğal gaz ticarete konu edilmiş ve buna karşılık 48,7 milyar TL'lik bir işlem hacmi olmuştur, bunu önemsedığimizi de bildirmek istiyorum.

Sayın Bakanım, Antalya'nın ülkemizin en önemli tarım ve turizm merkezlerinden biri olarak enerji altyapısının geliştirilmesi öncelikli bir ihtiyaç hâline gelmiştir. Özellikle seracılığın yoğun olduğu bölgelerde elektrik fiyatlarının yüksekliği ve enerji kesintileri üreticilerimizin rekabet gücünü olumsuz etkilemektedir. Özellikle CLK dağıtım şirketinin yatırıma ayırdığı bütçenin bizce yetersiz olması sebebiyle, elektrik ihtiyacı olan kişi ve kurumlara yeterli elektrik maalesef verilememektedir. Bir Antalya Milletvekili olarak en çok aldığım şikâyet dağıtım şirketinin yeterli servis verememesi durumudur. Bu noktada seraların güneş enerjisi gibi yenilenebilir kaynaklardan faydalanmasını teşvik edecek destek mekanizmalarının genişletilmesi büyük önem taşımaktadır. Böylece hem maliyetlerin düşürülmesi sağlanacak hem de çevreye duyarlı üretim modelleri yaygınlaşacaktır.

Turizm sektöründe ise enerji kesintilerinin önlenmesi ve yaz sezonundaki artan talebi karşılayacak yatırımların yapılması gereklidir. Bu kapsamda enerji dağıtım hatlarının yenilenmesi ve güçlendirilmesi kadar otellerin ve turizm işletmelerinin enerji verimliliğini artıracak teknolojilere erişiminin kolaylaştırılması da kritik bir öneme sahiptir.

Antalya'nın enerjide daha sürdürülebilir bir yapıya kavuşması hem bölgenin kalkınmasına hem de ülke ekonomisine değer katacaktır. Bu çerçevede Antalya'mıza yönelik projelere daha fazla bütçe ayrılmasını da buradan talep ediyoruz Sayın Bakanım.

Bu vesileyle, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın enerjide tam bağımsızlık hedefi doğrultusunda sürdürdüğü çalışmalar için teşekkür ediyor, 2025 yılı bütçenizin ülkemiz ve milletimiz için hayırlara vesile olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Osmanağaoğlu buyurun.

TAMER OSMANAĞAOĞLU (İzmir) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, Komisyonumuzun değerli üyeleri, Bakanlığımızın kıymetli bürokratları, basınımızın değerli temsilcileri; hepinizi muhabbetlerimle selamlıyorum.

Sözlerimin başında, enerjide tam bağımsız bir Türkiye hayalimizin gerçekleşmesine, bugüne kadar kaynakları heba edilmiş, sömürülmüş dost ve kardeş ülkelerin kaynaklarının da adil bir şekilde değerlendirildiği bir çağa, Türk ve Türkiye Yüzyılı'na olan inancımızı net bir şekilde ifade etmek istiyorum çünkü son yıllarda açık veya örtülü tüm engellemelere rağmen yürütülen çalışmaların enerjide bağımsızlık mücadelesinin bir parçası olduğuna hep birlikte şahitlik ediyoruz. Elbette Milliyetçi Hareket Partisi olarak milli güvenlik meselesinin en önemli ayaklarından biri olarak gördüğümüz enerji tedariki ve enerji arz güvenliği için sürdürülen bu mücadelenin en büyük destekçisi olduğumuzu da ifade etmek isterim. Elbette bugün verilen bu mücadelenin başlatılmasında büyük katkısı olduğunu düşündüğüm, 2016 yılında ilan edilen Millî Enerji ve Maden Politikası'nın geliştirilerek uygulanması Bakanlığımızın bu konuya devlet aklıyla baktığının da bir göstergesidir.

Yurt dışında ve yurt içinde gerçekleştirilen arama ve tarama faaliyetlerinin siyasi sonuçları olduğu ve bu siyasi sonuçların Ankara merkezli bir dış politikanın da en büyük destekçisi olduğu göz ardı edilmeyecektir. Bugün kendi sismik ve sondaj gemilerine sahip bir Türkiye'nin olması, hatta dünyanın önde gelen sondaj filolarından birine sahip olması elbette ki hasım çevreleri de rahatsız etmiştir, hatırlatmakta fayda görüyorum. Bu gemiler alınmak istendiğinde "Bunları almayalım, ne olacak?" diyenler oldu. "Bunlar çok masraflı, çalıştıracak personel yok, işletmeyiz." diyenler çıktı. Mavi vatan gündeme geldiğinde buna "masal" diyenler oldu, hâlâ da bu girişimlerden rahatsız olanlar var ama şükürler olsun ki mavi vatanın ne olduğunu gerçekleştiren kararlı çalışmalarla tüm dünya öğrendi, Türk'ün hakkını yedirmeyeceğini yedi düvele gösterdi. Abdülhamid Han gemimiz Akdeniz'de 9 sondaj yaptı, şimdi Karadeniz'de ilk görevine başladı, diğer gemilerimiz Sakarya Gaz Sahası'nda üretimi artırmak için, mavi vatanda destan yazmak için çalışıyorlar. Daha birkaç yıl önce alaycı yorumların konusu yapılan Sakarya Gaz Sahası'nda günlük 7 milyon metreküp üretime ulaşıldı.

Sayın Bakanım, bildiğim kadarıyla Türkiye'nin en kaliteli petrolü Gabar'da çıkartılmaktadır ancak bu konularda kafalarda soru işaretleri vardır. Sizden Bakanlığınız olarak bir ricada bulunuyorum: Buna inanmayanlar "Hadi canım sen de!" diyenler mutlaka olacaktır; Sayın Bakanımız, Komisyondan bir grup milletvekilimizi Şırnak'a, Gabar'a götürün, burada üretilen petrolü arkadaşlarımız da kendi gözleriyle görsün. Ben zaman zaman bölgeye gidiyorum, sırf o bölgede üç yılda inşa edilen 540 kilometrelik yollar gösterilsin, günlük 57 bin varilün üzerinde üretime inanmayanlar kendi gözleriyle bu üretime şahit olsunlar.

Belirtmek gerekir ki Türkiye sürekli büyüyen, enerji talebi sürekli artan bir ülkedir. Bugün bu üretimleri küçümsemek, üretim potansiyelimizi ve kabiliyetimizi yok saymakla eş değerdir. Yapılan çalışmaları itibarsızlaştıracak söylemlerde bulunmak her şeyden önce bu çalışmaları gerçekleştiren emekçi kahramanlarımıza yapılan bir saygısızlık olarak hafızalara kazınacaktır.

Sözlerime son verirken, en önemli sorumluluğumuzun enerji ve madencilik alanında bundan sonra da millî seferberlik ruhuyla hareket edilmesi olduğunu ifade etmek isterim. Liderimiz Sayın Devlet Bahçeli'nin ifade ettikleri gibi "Millî seferberlik ruhuyla, enerji sektörünü çembere alan tehditlerin önüne geçilmesi siyasi sorumluluk sahibi herkesin müşterek görevidir." diyorum.

Bu vesileyle, Enerji Bakanlığımızın bütçesinin devletimize, milletimize hayırlara vesile olmasını diliyorum. Tüm personelinize sizin nezdinizde üstün muvaffakiyetler diliyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Bartın, buyurun lütfen.

ÖZNUR BARTİN (Hakkari) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

31 Mart yerel seçimlerinin sonucunu hazmedemeyenler yine kayyum politikalarına sarıldı. 5 il ve ilçeye kayyum atanması halk iradesine yapılmış bir darbedir. Talancı kayyum politikalarına derhâl son verilmeli, meşru değillerdir, bunu kabul etmediğimizi bir kez daha buradan da belirtmek istiyorum.

Sayın Bakan, ülkemizde enerji politikalarının bedelini en ağır ödeyenler emeğiyle geçinen dar gelirli yurttaşlarımız, maden işçileri ve coğrafyamızdır. Son birkaç yılda BOTAŞ elektrik üreticilerine ve büyük sanayiye indirim yaparken konutlara yüzde 38, küçük işletmelere ise yüzde 59 zam yapmıştır. Enerji zamları yalnızca fiyat artışından ibaret değildir, bu, dar gelirli ailelerimizin hayatına eklenen yeni bir yük, geçim derdinin katmerlenmesidir. Ülkemizde artan hidroelektrik santrali, rüzgâr enerjisi santrali ve güneş enerjisi santrali projeleri ekolojik bir felakete yol açıyor; akarsu ekosistemleri yok ediliyor, suyun doğal akışı kesiliyor, biyoçeşitlilik azalıyor, tarım alanları verimsizleşiyor, geçimini tarımdan sağlayan halkımız zorla göçe zorlanıyor yani enerji projeleri adına binlerce yıllık kültür ve doğa yok ediliyor.

Sayın Bakan, madencilik sektörü ülkemizde âdeta iş cinayetleri sektörü hâline gelmiştir. Soma faciası, Amasra patlaması gibi katliam niteliğindeki kazalar hâlâ hafızalarımızda tazeliğini korurken, her yıl onlarca madencimiz yetersiz güvenlik önlemleri yüzünden hayatını kaybetmeye devam ediyor. Maden cinayetlerinin yüzde 60'ı yetersiz güvenlik önlemlerinden kaynaklanmaktadır, bu ölümler kaza değil cinayettir.

DEDAŞ ve VEDAŞ, elektrik dağıtımı adı altında, Kürtlerin yoğun yaşadığı coğrafyada resmen halkımıza zulmetmektedir. 20-21 Haziran 2024'te Diyarbakır'ın Çınar ilçesinde başlayıp Mardin'in Mazıdağı ilçesine sıçrayan yangında 15 yurttaşımız ve binden fazla canlı hayatını kaybetmiştir. DEDAŞ, iktidardan aldığı dokunulmazlık zırhına güvenerek suçu halka atmıştır, yıllardır Kürtlere "Elektrik kaçak kullanılıyor." söylemiyle kendi kabahatini örtmeye çalışan bir akıl, yangının elektrik tellerinin kopması sonucunda çıktığını belirten raporlara rağmen sorumluluğu üstlenmekten kaçınmıştır. Uzun süreli elektrik kesintileri halkın günlük yaşamını felç etmekte, solunum cihazına bağlı hastalar için hayati risk taşımaktadır; küçük işletmelerin ekonomisi büyük zarar görmekte, tarımsal üretim sektöre uğramaktadır. Kayıp kaçak oranları bahanesiyle yapılan bu kesintiler halk düşmanlığı değil de nedir? 2020-2024 arasında ÇED süreçlerinde 123 altın madeni projesi tespit edilmiştir. Kürt halkının yoğun yaşadığı coğrafyada güvenlikçi politikalar ve özel savaş uygulamaları sonucu ormanlar sistematik olarak yakılarak yandaş maden şirketlerine açılmakta, coğrafyamız insansızlaştırılmaktadır.

Bu yıl 28 maden projesi için ÇED gereksiz bulunarak projeler başlatılmıştır; özellikle Şırnak ve Hakkâri çevresinde yoğun maden ve HES projeleri orman varlığını yüzde 10 oranında azaltırken hava kirliliğini artırmaktadır. 2024'te Hakkâri ve Iğdır hava kirliliğinin en yoğun olduğu kentler arasında yer aldı. Hakkâri'de ÇED'siz yürütülen madencilik faaliyetleri bu yıl 2.826 hektar doğal alanı etkilerken, tarım, yer altı suyu ve ekosistem ciddi zarar görmektedir.

Dersim'de Munzur Gözeleri statüsü düşürülerek tahribata açılmıştır, baraj projeleri nedeniyle tarihî eserler tehlike altına girmiştir.

2023 Sayıştay raporuna göre Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünde çeşitli usulsüzlükler tespit edilmiştir; katma değer vergisi uygulamalarında yapılan hatalı işlemler sonucu kamuya 3 milyon 897 bin 648 lira zarar verilmiştir, Sondaj hizmet alımlarında mevzuata aykırı süre uzatımları nedeniyle kamu kaynaklarının etkin kullanımı olumsuz etkilenmiş, tahmini zarar 12 milyon 767 bin lira olarak belirlenmiştir.

Sayın Bakan, size şu soruları da sormak istiyorum: Halkın sırtına yüklenen ağır enerji faturalarını hafifletmek için hangi somut adımları atacaksınız? Çevreyi koruma adına ne gibi adımlar atacaksınız? Maden işçilerinin hayatını koruyacak adımları ne zaman atacaksınız? Ülkemizin coğrafyasında yapılan bu talan ve çevre yıkımı karşısında hangi adımları atacaksınız?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Akın...

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sevgili Bakan; hepinizi sevgiyle selamlıyorum.

Bugün sabahtan bu yana Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığını ve özellikle Türkiye'nin kaderini belirleyecek birçok konuyu konuşuyoruz. Toplantı sunumuyla ilgili, daha çok, benim aklıma gelen, bir tanıtım ve pazarlama faaliyeti gibi görünen bir durum ortaya çıktı çünkü görülebildiği kadarıyla, yürütülen tartışmalarda açığa çıkan durum bizce şudur: Başta COP29'daki, Azerbaycan'da yapılan toplantıdaki hedefler bakımından değerlendirildiğinde anlaşılıyor ki temel olarak, fosil yakıt tüketimi devam edecek. Yani aslında mevcut oksijenin çok fazla kirlendiği, içinde bulunduğumuz koşullarda yaygın bir şekilde madene bağlı olarak, kömüre bağlı olarak yapılan ihracatların ne kadar yükseldiği anlatılıyor. Biz, açıkçası, 2023'te ortaya çıkan tabloya baktığımızda, 2023 verilerine göre mevcut kömür ve fosil tüketime bağlı olarak yüzde 60 civarında elektrik üretimi yapıldığını görüyoruz ve bu, Bakanlığın tespiti açıkçası. Biz, bu mevcut koşullarda, özellikle sunum sırasında "yeşil enerji" "temiz enerji" kavramlarının gerçeği yansıtmadığını düşünüyoruz. Çünkü mevcut koşullarda, özellikle hayatın içindeki insanlar olarak bakıldığında, biz, çevreden bahsedildiğinde, büyük ölçüde Çevre Bakanlığı ve Enerji Bakanlığının sürdürdüğü politikalar karşısında çevreyi ve doğayı korumaya çalışan bir mücadele hattı içerisinde olduğumuzu görüyoruz ve yaşıyoruz. Keza, orman meselesi de aynı durumdadır, Orman Bakanlığına karşı da ormanlarımızı korur durumdayız. Biz, açıkçası, özelleştirme politikalarının yarattığı sonuçların bunu getirdiğini görüyoruz ve özelleştirme politikasında ısrar ve inat etmenin Türkiye'nin kamusal olarak yürüteceği siyaset bakımından da doğru olmadığını ifade ediyoruz. Çünkü "özelleştirme" demek "para" demek "piyasa" demek "patron" demek "sermaye" demek ve bu mevcut koşullarda, şu anda bu uygulamaların tamamında -dağıtımdan üretime bağlı olarak-

sermaye şirketlerinin çıkarları doğrultusunda hareket edildiği çok açık bir şekilde görülüyor. Mesela, şöyle söyleyeyim: Elektrik dağıtımıyla ilgili yapılan uygulamaların tamamı, yaklaşık 21 bölgenin tamamı 6 şirkete verilmiş durumda. Bu 6 şirket hangisi? Aksa, Enerjisa, Limak, Kolin, Cengiz ve Bereket Holdinglere verilmiş durumda. Yani dolayısıyla, aslında biz dağıtımın hemen hemen tamamını özel şirketler vasıtasıyla yapıyoruz. Bu özel şirketler içerisinde DEDAŞ çok özel bir duruma sahip. Bölgeye gittiğimizde, tarımla ilgili uğraşan bütün insanlarımız, yurttaşlarımız neredeyse DEDAŞ'ın bir mafya şirketi gibi yönetildiğini çok açık bir şekilde görüyor. Her uygulaması karşısında insanlarımız karşısında polis ve askeri görüyor ve büyük bir şekilde tarım üretimi yapamaz hâle geliyorlar çünkü elektrik maliyetleri çok yükselmiş durumda. Bunun başka bir sebebi de 2005 yılından itibaren AKP'nin hedef aldığı GAP projesinin bitmemesidir. 2008 yılında Erdoğan "Beş yıl sonra bunu bitireceğiz." diyor ve arkasından 2017 yılına geliyoruz, 2017 yılında bir kez daha hedef belirleniyor "2019 yılında GAP projesi bitecek." diye ama hâlâ yüzde 60 civarında çalışıyor ve gördüğümüz durum şudur: Bölgede mevcut yer üstü suları eğer gerçekleşmezse tarım bitmektedir ve mevcut koşullarda da yürütülmesi mümkün değildir.

Ben özellikle "temiz enerji" diye bahsedilen konularla ilgili de kısaca değinmek istiyorum. Burada özellikle RES'ler, GES'ler, JES'ler, HES'lerle ilgili çok yaygın bir şekilde yürütüldüğünü ve çok başarılı olduğunu söylediniz. Bizim özellikle Manisa'da, Aydın'da, Denizli'de gördüğümüz çok somut bir durum vardır; JES'lerin uygulandığı yerlerde artık tarım yapılamamaktadır. Örneğin, temel üretimi olan Aydın'ın inciri şu anda Avrupa'ya ihraç edilememektedir. Dünyanın her tarafında madenler, özellikle kömür üretimi durdurulmuşken, özellikle nükleer enerji konusunda ciddi kaygılar varken, arkasından özellikle siyanür konusunda Avrupa yasaklamışken bizim ülkemiz maalesef en kötü koşullara mahrum edilmektedir ve insanlarımızın sağlığı çok yaygın bir şekilde kanser tehlikesi altına atılmaktadır.

Keza yine elektrikle ilgili sübvansiyon konusuna girmek isterim. Arkadaşlarımız değindiler, bunun çok tehlikeli bir uygulama ve hukuksuz bir uygulama olduğunu düşünüyoruz. Örneğin, uygulamanın kriterlerinden bir tanesi "2024 yılındaki kullanılacak elektrik, birim fiyatlarına göre, birimlerine göre değerlendirilecek." denilmek isteniyor. Yani örneğin 5 bin kilovatsaat tüketmiş olan her eve bu uygulama yapılacak. Yani ne yapılacak? Yüzde 60 sübvansiyon kaldırılacak ve sübvansiyonun kaldırılmasına bağlı olarak 200 liralık bir elektrik faturası -örnek vererek söylüyorum- 500 liraya çıkacak anlamına geliyor. Bu, 10 bin haneye tekabül ediyor. Bunun çok tehlikeli bir uygulama olduğunu düşünüyoruz ve dolayısıyla ciddi bir zararı olacağını, halkın da burada mağdur olacağını düşünüyoruz. Keza bununla ilgili uygulamaların acilen düzeltilmediği sürece de mevcut zamların katlanarak devam edeceğini ifade etmek isterim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Yavuz Aydın, buyurun.

YAVUZ AYDIN (Trabzon) - Sayın Bakan, Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri, değerli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Ülkemiz için stratejik öneme sahip enerji politikaları ve bu politikaların mali yapısı vatandaşlarımızın yaşam kalitesini doğrudan etkilemekte ve ekonomimizin sürdürülebilirliği açısından da hayati bir rol oynamaktadır. Sayın Bakan, konuşmanız sırasında "Avrupa'nın da arz güvenliğine katkı sağlayan enerjide merkez ülke konumuna geldik." ifadelerini kullandınız. Sayın Bakan, enerji konusunda ithalata bağlı bir ülke olduğumuz için merkez olduğumuz kanısına katılmıyorum. Bu sözlerinize ek olarak "Enerjide sessiz bir devrim gerçekleştirdik." dediniz. Bu devrimi kimlerle gerçekleştirdiniz? Bu nasıl bir devrim ki hiçbir vatandaşımız hissetmemiştir. "Elektrik faturasındaki cebî yanan vatandaşlarımız için sağladığımız destekleri önemli miktarda artırdık." dediniz. Bu konuyu rakamlarla değil, bizzat sokaktan alınan verilerle paylaşmanızı beklerdim. Yine, konuşmanız sırasında "Madencilik sektöründe 155 bin vatandaşımıza istihdam imkânı sağladık." dediniz ama madencilerimizin iş sağlığı konusunda herhangi bir açıklama yapmadınız.

Sayın Bakan, TEİAŞ ülkemizin enerji altyapısının en kritik unsurlarından biridir ancak özelleştirme planlarıyla bu stratejik kurumun kontrolü risk altına girmektedir. Elektrik iletiminde yaşanacak bağımsızlık kaybı millî güvenliğimizi de tehdit etmektedir. TEİAŞ'ı özelleştirme yerine kurumun etkinliğini artıracak yatırımların kamu eliyle yapılması daha doğru olacaktır. Son olarak, kendi kendini finanse eden bu stratejik kurumun özelleştirilmesinin gerekçesi nedir? Kamu yararını korumak adına bu karardan vazgeçmenizi özellikle talep etmekteyim.

Sayın Bakan, seçim bölgem Trabzon'un göz bebeği Uzungöl'de yapılmak istenen HES projesi halkın çabasıyla engellenmiştir. Bu çabalar Uzungöl'ün korunması adına bir başarı hikâyesidir. Plansız HES projeleri ekosistemi bozmakta, turizmi yok etmekte ve halkı mağdur etmektedir. Bu nedenle, enerji projelerinin bölgenin doğal dengesi ve turizm potansiyeli gözetilerek planlanması bir zorunluluktur.

Sayın Bakan, Trabzon Araklı'da Rize ve Trabzon'un çöplerinin bertaraf edilmesi için büyük umutlarla inşa edilen katı atık bertaraf tesisinde ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Modern gazlaştırma yöntemiyle enerji üretmesi beklenen bu proje, bölgenin gerçekleri dikkate alınmadan planlanmış ve hiçbir hedefini gerçekleştirilememiştir. Bugün tesis ne enerji üretebilmekte ne de çöpleri etkili bir şekilde bertaraf edebilmektedir. Bu durum çevre ve halk sağlığını ciddi şekilde tehdit etmektedir. Dahası, Rize ve hatta Artvin'in bazı ilçelerinden gelen çöpler de Trabzon'a taşınarak burada vahşi depolama yapılmaktadır. Eğer vahşi depolama yapılacaksa neden bu işlem Rize'de gerçekleştirilmemektedir? Trabzon neden yedi yıldır Rize'nin çöp yükünü taşımak zorunda bırakılmaktadır? Şimdi soruyorum: İhale şartnamesinde vahşi depolama yöntemi öngörülmediği hâlde şu an neden bu yöntem kullanılmaktadır? Bakanlık şartname ihlaline yönelik herhangi bir yaptırım uygulanmış mıdır? Yine, Araklı'nın Karadere Vadisi'nde bulunan Bahçecik ve Erikli Mahallelerinde Sayer Madenciliğin sondaj çalışmalarına izin verirken çevreyi, doğayı ve siyanürle kirlenme riski taşıyan akarsularımızı nasıl koruyacaksınız? İliç'te doğamızın altını üstüne getiren bu felaketin ikincisinin Araklı'da yaşanmaması için şiddetle gereken adımları atmalısınız. Bölgedeki vatandaşlarımızın bu projeye karşı vermiş oldukları mücadelenin yanında olduğumu da özellikle belirtmek isterim.

Sayın Bakan, enerji maliyetleri vatandaşlarımızın belini bükmektedir. Trabzon'da da sık sık yaşanan elektrik kesintileri büyük bir çile hâline gelmiştir. Kesintileri önlemek için bir çalışmanız var mıdır? Bu kesintiler nedeniyle zarar gören elektronik aletlerin ve kısa devre sonucu çıkan yangınların sorumluluğunu nasıl üstleneceksiniz?

Bu sorulara Trabzonlu hemşehrilerimiz adına yanıt bekliyor, heyeti saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Uz, buyurun lütfen.

RİDVAN UZ (Çanakkale) - Sayın Bakan, Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri, kıymetli hazırun, çok kıymetli basın mensupları; hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Ülkemizin enerji politikalarını gerçekçi bir şekilde ele almak durumundayız. Enerji bağımsızlığı ve sürdürülebilir enerji kaynaklarına yönelmek sadece ekonomik bir hedef değil aynı zamanda ulusal güvenlik meselesidir; bunun farkındayız. Sayın Bakanım, söylediklerinizin tamamının yüzde 100 doğru olduğunu kabul edersek; yine, iktidar partisi vekillerimizin söylemlerinin tamamının doğru olduğunu kabul edersek bu söylemlerle sonuca vardığımızda çok ayrı bir tabloyla karşı karşıyayız. Sebebi şudur: Türkiye’de ekonomik anlamda hem elektrik fiyatları yüzde 400 artmıştır 2018’den 2023’e kadar hem de bu yüzde 400 artışta yine doğal gaz artışları vardır ve vatandaşımıza bu yansımaktadır. Millî üretime yönelik hamleleriniz var, bu bağlamda reel üretim artışına da gidiliyor fakat bütün bunlara rağmen bu, vatandaşa neden ve niçin yansımıyor? Bu, vatandaşlarımızın da özellikle sorduğu sorudur. Bir de OECD ülkelerinde ortalama yüzde 141 artmışken bizde niye 400? Bu, vatandaşın sırtına yüklenen bir yük.

Yine, mazot ve benzinle alakalı da bir örnek verip kendi ilimle ilgili söylemek istediklerime geçeceğim; o da şudur: Asgari ücretle çalışan bir kişi maaşıyla yalnızca 392 litre motorin alabiliyor; Almanya’da bu rakam 1.219 litre, Fransa’da 1.026 litre, en düşük İspanya’da, o da 810 litre yani yine bizim hemen hemen 3 katımız kadar oluyor. Dolayısıyla burada yanlış ve ters giden bir şey var, bununla ilgili de vatandaşlarımız... Hatta dün akşam sosyal medyayı karıştırırken gördüm, bir Rizeli yani Cumhurbaşkanımızın memleketinden bir arkadaşımız bir video çekmiş “Evdе anam var, ben varım, ağabeyim var; 3 kişi kalıyoruz, bir aylık elektrik faturası 1.850 lira.” diye gösteriyor. Bu 1.850 liranın çok olduğunu düşünerek elektrik kurumuna giderek -bu 1.850 lirayı- neden bu kadar yüksek geldiğini sorguluyor. “Evdе şofbeniniz mi var?” diyorlar. “Evet, şofbensiz ev mi olur, şofbenimiz var.” diyor. “İşte, ondan dolayı bu kadar geliyor.” diyorlar. O vatandaş da diyor ki: “Ne yani yere abdestsiz mi basacağız?” Durum bu yönde, lütfen millete yere abdestsiz ayak bastırmayalım, bunlara bir çekidüzen verelim, bunu söylemek isterim.

Ama en önemli konu da şu: Benim seçim bölgemde bir Cengiz Holding var. Daha önce, geçen baktığımızda bu ihalelerle ilgili Cengiz Holdingde karşılaştığımız bir durum var. 15 Kasım'da Diyanetin ihalesini almış, 25 milyon dolar. Yine, 6 milyon kilovatlık 1 milyar 179 milyon bütçeli bir ihale verilmiş. Yine, Sinop Boyabat'ta 456 milyarlık olan ihale 3,68 milyara Cengiz'e devredilmiş. Yani, dolayısıyla Türkiye Cumhuriyeti devletinin bir Cengiz Holding sevdası... Hatta ülkenin adını “Cengiz Holding” mi yapmak lazım bilemiyoruz. Bunu niye söylüyorsunuz? Şu anda Çanakkale Kaz Dağları'nda tam 1 milyon ağaç kesiyorlar. Cumartesi günü oradaydık, o bölgedeki köylülerimiz “Biz eskiden kuş sesleriyle uyanıyorduk, şimdi sabah testere sesleriyle uyanıyoruz.” diyor ve tam 1 milyon ağaç kesiliyor. Bunun Çanakkale’de çok kötü bir örneği var. Orada bir Kanada şirketi tam 923 bin ağaç kesti ve kestikten sonra da hiçbir faaliyette bulunmadan orayı terk etti. Yani orada yüzde 17,24'lük bir dilimin çıkarılan ülkeye bırakılması gereken altın madenciliği var iken sadece yüzde 4’le bir anlaşma yapıldığı fark edildi ve bunun üzerine de çok gidildi, neticede orası öylece bırakıldı. Yani orada uzaydan gözükken bir boşluk var.

Yine, şimdi, bu Cengiz Holdingin ağaç kestiği tam 6 bin hektar alan şu anda talan ediliyor. Şimdi, sizin kataloğunuza baktım, çok güzel, 45 ilde 9 bin hektar alan ağaçlandırılmış ama 45 ilin neredeyse tamamı kadar bir alan Çanakkale’de kesiliyor. Bu kesilen alan, doğayı tamamen tahrip eden... Çanakkale'nin rüzgârı varken, bu anlamda enerjiden yararlanılması gerekirken, suyu, boğazı, akıntısından elektrik üretilmesi, sağlanması gerekirken yani her şeyinden, havasından, suyundan, denizinden yararlanılması gerekirken bugün itibarıyla bu durumdayız.

Saygıyla arz ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Uz, teşekkür ediyorum.

Sayın Ali Gökçek, buyurun.

ALİ GÖKÇEK (İstanbul) - Teşekkürler Sayın Başkanım.

Değerli hazırun, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Küresel bazda giderek artan bir enerji talebi söz konusu iken bizim de birincil önceliğimizin ülkemizin enerji arz güvenliğini sağlamak, enerji kaynaklarının farklı şekillerde, istenilen miktarda, kesintisiz, uygun fiyatta, güvenilir ve sürdürülebilir olması ve enerjide dışa bağımlılığı asgariye indirmek olmalıdır diye düşünüyoruz. Son iki kalkınma planı hedeflerimize baktığımızda yerli kaynaklardan üretilen elektrik enerjisi miktarı hedefinin tutturulamadığını görüyoruz. On Birinci Kalkınma Planı'nda 2023 yılı için 219,5 teravatsaat gibi bir hedef konmuş Sayın Bakanım ancak gerçekleştirilememiş. On İkinci Kalkınma Planı'na bakıyoruz, şimdi de 2028 için 270 teravatsaat hedefi konmuş. Peki, bu hedefe ulaşabilecek miyiz? Sizden bunun bir cevabını rica ediyorum.

Yine, hatırlanacağı üzere şubat ayında çok büyük bir felaket yaşadık. Kaybettiğimiz bütün yurttaşlarımızı bir kez daha saygıyla anıyorum. İliç altın madeninde âdeta göz göre göre bir çevre felaketi yaşandı. Sivil toplum örgütleri, bilim insanları, yöre halkı, siyasiler, herkes defaatle uyardığı, “Burada kapasite artışına gitmeyin.” denildiği hâlde biz göz göre göre bir facia yaşadık. Geçtiğimiz yıl, 2023 bütçe görüşmelerinde 2 vekilimiz -tutanaklarda var- bu konuda uyarı yapmışlar. Yine merak ediyorum, bu konuda bu kadar uyarı varken böyle bir felaketin yaşanmasıyla ilgili bir öz eleştiri yapmayı düşünüyor musunuz Sayın Bakanım?

Ülkemiz âdeta bir açık hava maden sahasına dönmüş durumda. Çevresini, doğasını seven vatandaşlar sürekli teyakkuz hâlineleler. Her gün ayrı bir ormanın, doğanın talan edilmesine karşı bir savaş veriyorlar âdeta. Şimdi, yine, Kaz Dağları eteklerinde, Bayramiç'te 6 bin dönümlük orman alanı kesiliyor ve her zaman dediğimiz gibi Kaz Dağları'nın üstü altından değerlidir. Bunca yıldır bu yapıldı -biraz önce vekilimiz de bahsetti- elimize hiçbir şey geçmedi. Daha geçen sene Akbelen'de yaşadık. Size gerçekten sormak istiyorum Sayın Bakanım: O kadar ağacın kesilmesine sebep olduk Akbelen'de, altından bizim ne kadar elektrik ihtiyacımızı karşılayacak kadar kömür çıktı ve bu, bütün ülke ekonomimize ne kadar katkı sağladı? Yani, Akbelen'i kesmeye değer miydi, bunun cevabını rica ediyorum.

Geçtiğimiz yıl konuşmamda da yine değinmiştim; baktım, bu yılki Sayıştay raporunda da aynı uyarı var. Ben geçen dönem milletvekili değildim Sayın Bakanım, merak edip tek tek baktım; 2020 Yılı Raporu'ndan bu yana Sayıştay sizi uyarıyor, "Alınan çevre uyum bedelleri maden sahalarında işletme sonrası yapılacak rehabilitasyon çalışmalarının maliyetini karşılamıyor." diyor. Sayıştay size son üç raporunda "Ruhsatı hükümden düşen ve terk edilen maden sahalarında yapılan rehabilitasyon, çevre ile uyum çalışmalarının icrasında ve takibinde eksiklikler var." diyor. Tamam "üretim" diyoruz, onu da anlıyoruz; peki, buradan üretim yapıp parayı kazananlardan biz neden ormanlarımızı yine yerine getirecek ücreti almıyoruz, neden bunu eksik bırakıyoruz, bunu anlamıyoruz.

Bir de, kamuoyunun gündeminde yer alan bir konu var; hepimiz söyledik, söylemeye de devam edeceğiz. Bundan sekiz yıl önce, hiçbir bilimsel dayanak olmaksızın, hiçbir çalışma yapılmadan bir uygulamaya geçtik: Kış saati uygulaması. Kaldırdık kış saati uygulamasını. Yani, öyle bir uygulama ki toplumda konuştuğumuz kimse bu uygulamayı desteklemiyor. Amacını bilmiyoruz. Bakıyoruz, bir enerji tasarrufu yapılmış durumda değil; hatta, aksine, daha fazla harcadığını iddia edenler var. Herhâlde "Bütün iktidarımızın en yanlış enerji politikası bu mudur?" desek budur. Ve bu da hiçbir bilimsel veri olmadan, hiçbir çalışma yapılmadan verilen bir karar. Öğrenciler, çalışanlar, emekçiler, herkes kör karanlıkta evinden kalkıp işe gidiyor; daha fazla ışık yakıyoruz, daha fazla lamba yakıyoruz. Yani, her şeyden öte, bir de biyolojik saatimize aykırı Sayın Bakanım; kalkıyoruz, karanlık. Çocukları uyandırmakta zorluk çekiyoruz. Benim de küçük bir kızım var, okula gideceği zaman kaldırıyoruz, hava karanlık. Yani, vicdanı sızlıyor bütün ailelerin. Ben bu yanlış uygulamadan bir an evvel dönülüp kamu yararına, vatandaş için bir enerji politikası gütmenizi rica ediyorum.

Herkesi saygılar sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Müzeyyen Şevkin, buyurun lütfen.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Teşekkür ederim.

Değerli hazırım, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bilindiği üzere, Anayasa'mızın 168'inci maddesi "Tabii servetler ve kaynaklar Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır." Bunu söyler 168'inci madde. Aranması, bulunması, çevreye en duyarlı şekilde işletilerek uç ürüne dönüştürülmesi, yüksek katma değer üretilerek toplumsal kalkınmaya destek verilmesiyle, son aşamada yine çevre düzenlemesi de yapılmak suretiyle terk edilmesi Bakanlığımız çalışma kapsamı alanına girmektedir. Ancak geçtiğimiz şubat ayında Erzincan'ın İliç maden işletmesinde yaşanan ve 9 madencinin, maden emekçisinin yaşamını yitirmesine neden olan, büyük bir çevresel felakete yol açan olay; yer altı maden veya açık ocak işletmelerinde göçük veya şev yıkılmaları sonucu yaşanan can kayıpları; Kaz Dağları'nı, Munzurlar'ı, Karadeniz Dağları'nı yağmalar şeklinde açılan madenlerin işletmeleri; uç ürüne dönüştürülmeden kaynaklarımızın yok pahasına uluslararası firmalara ve kartellere peşkeş çekilmesi; yer altı servetlerimizin talan madenciliğine dayalı olarak işletildiği konusunda toplumda bir kanının oluşmasına neden olmaktadır.

İliç maden işletme kazasında MAPEG'in işletme projelerinin hazırlanmasında, kontrol ve denetimi süreçlerinde görevini yaptığını inanıyor musunuz Sayın Bakan? Görevini yaptıysa bu olay neden yaşanmıştır? Ve ne yazık ki İliç Komisyonunda da hiçbir Bakanlık -Çalışma Bakanlığı, Enerji Bakanlığı ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı- hiçbir şekilde buna dair, bununla ilgili sorumluluğu üzerine almadı ama ortada da bir facia var ve bu olayda 9 insan yaşamını kaybetti. Dolayısıyla, bunu nasıl açıklıyorsunuz, bunu buradan sormak isterim.

Yine, bor minerali dışında herhangi bir kaynağımız stratejik kaynak olarak görülmemektedir. Avrupa'da en büyük altın rezervine sahip ülke olmamıza rağmen altın madenlerimizin çoğu ulusötesi şirketlerin tahakkümü altında işletilmektedir. Altın madenlerimizin en kısa süre içerisinde "stratejik kaynak" gurubuna alınarak kamu eliyle işletilmesi çok önemlidir, buna önem atfetmenizi rica ediyoruz. Toplumun yüzde 65'inin asgari ücretlerle geçinmeye, yaşamaya çalıştığı bir ortamda bu kadar zengin altın kaynaklarımızın yok pahasına ulusötesi ve yandaş şirketlere aktarılması bizim karşı durduğumuz bir olay. Altın kaynak potansiyeli alanlarının arama ve araştırılması MTA tarafından yapılmalı, Eti Maden İşletmemiz tarafından da işletilmeli yani stratejik ve kamusal kaynakların kamu işletmeleri eliyle işletilmesi gerekmektedir. Altın gibi, nadir toprak elementleri gibi bazı kaynaklarımız stratejik maden kaynağı içine de alınmalıdır.

Sayın Bakan, yine, baktığımız zaman, MAPEG MTA Genel Müdürlüğünün elinde gelecek vadedilen ve arama, araştırma süreçleri henüz tamamlanmamış bazı ruhsatların hızla devredilerek yandaş bazı firmalara göstermelik ihalelerle verildiği bilinmektedir. Örneğin 2023 yılında Elâzığ Maden ilçesi ve Ergani'de keşfi gerçekleştirilen ve yandaş bir firmaya devredilen maden işletmesi kaç liraya ihale edilmiştir? Bugün yapılan aramalar sonucunda keşfedilen kaynağın ekonomik büyüklüğü 62 milyar dolara ulaştığı yönündeki bilgiler doğru mudur? Eğer doğruysa bu büyüklükteki bir kaynağa sahip bir alanın yok pahasına yandaş bir şirkete devredilmesini doğru buluyor musunuz? Gümüşhane'de de bir ruhsat sahasının yine yok pahasına ihale edilmesini nasıl açıklarsınız?

Yine, geçtiğimiz yıl Gabar sahasında 100 bin varil petrol üretimine ulaşacağınız ve Sakarya gaz sahasında günlük 10 milyon metreküplük üretime ulaşacağınız bilgisini vermişsiniz. Ancak bugünkü sunumunuzda 57 bin varil petrol ürettiğinizi ifade ediyorsunuz. Rakamlar doğruysa neden söylenen hedefe, belirlenen hedefe ulaşılmamıştır, bu konuda bir liyakat eksikliği mi vardır Bakanlıkta? Doğrusu, bunu da bilmek isteriz.

Yine, Doğu Anadolu Bölgesi başta olmak üzere, birçok yerde aktif volkanlar ve jeolojik olarak sıcak kaynak alanları bulunmasına rağmen, bu alanların araştırılarak ortaya çıkarılması ve toplumsal yararına dönüştürülmesi neden sağlanmaz? MTA Genel Müdürlüğü Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde jeotermal kaynaklar aranmasına bu yıl örneğin kaç milyon ayırmıştır? Önümüzdeki yıl jeotermal kaynak aramalarına kaç milyon lira aktarmayı hedefliyorsunuz? Ya, doğal kaynaktan dışa bağımlıyız, ya İran'a bağımlıyız ya Rusya'ya bağımlıyız. Yerli ve millî kaynak olan jeotermalin doğru kullanılması ve doğru yönetilmesiyle neden Güneydoğu Anadolu'da ve fay zonlarında bu araştırmalara yeteri kadar girilmediğini de burada açıklamanızı bekleriz doğrusu.

Yine, ülkemiz 6 Şubat depremlerinde 149,8 milyar dolar ekonomik kayıpla karşılaşmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Şevkin, teşekkür ediyorum.

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - Bu ekonomik kayıp deprem, heyelan, kaya düşmesi, obruk oluşumu, oturma-çökme, tıbbi jeolojik kökenli sorunlar, volkanik aktiviteler gibi jeolojik kökenli afetlerin ülkemizde ne derece önemli olduğunu göstermiştir. MTA Genel Müdürlüğü bu afet konusunda çalışma yapıyor mu, buna bir bütçe ayrılmış mıdır? Bunun da cevaplanmasını bekliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Şevkin, teşekkür ediyorum.

Soru-cevap kısmımız olacak.

Sayın Şamil Ayırım? Yok.

Sayın Umut Akdoğan, buyurun.

UMUT AKDOĞAN (Ankara) - Sayın Bakan, değerli milletvekilleri...

Sayın Bakan, kimse sabahın kör karanlığında uyanmak istemiyor, kimse sabah hazırlanmak istemiyor, gün doğmadan kahvaltı yapmak istemiyor, gün doğmadan çocuk hazırlamak istemiyor, yola çıkmak istemiyor. Ben bugün sabah saat 6.30'da sokağa çıktım, saat yedi sularında Samsun yolu civarındaydım çünkü orası Ankara'nın önemli bir aksı. Yarım saatlik yolculuğum boyunca binaların ışıklarının yandığını gördüm. Saat 7.10'da size telefon açtım Sayın Bakan, görüntülü olarak sizi aradım. Aslında Samsun yolundan akan arabaları size göstermek istedim ancak size ulaşamayınca basına da bir açıklama yaptık, bugün için de çok önemli reaksiyonlar aldık. Şimdi, doğru, haklısınız, sabah yediyi on geçte telefon açılır mı? Belki bir nezaketsizlik olabilir ama herkes sokakta o saatlerde. Sekiz yıldır -siz daha önce bu Bakanlıkta farklı görevler de yaptınız- bu uygulamaya geçtiğimiz süre boyunca "Biz memnunuz, iyi ki kalıcı yaz saati uygulaması yapılıyor." diyen bir kişiyi duyduysanız biz bu değiştirilmesi yönündeki iddiamızdan vazgeçiyoruz. 1973 ile 2016 arasında kırk üç sene boyunca bilimsel veriler, raporlar bu devletin eline gelmiş. Daha sonra 2016'da o dönemin Bakanı Berat Albayrak'a İTÜ bir rapor veriyor. İTÜ'nün verdiği raporda da tasarruf yüzde 1,95 olarak gösteriliyor yani kırk üç senelik bilimsel raporların tam zıttı bir İTÜ raporu var. O, İTÜ raporunun zıttında da çok raporlar var. Örneğin, Cambridge Üniversitesinde ciddi araştırmalar var. Tüketime ve tasarrufa bir etkisi olmadığı, gün ışığının sayılamayacak kadar çok faydası olduğu yine aynı raporda geçiyor. Sayın Bakan, Türkiye nüfusunun bu sistemde karanlıkta mesai yapma saati 12.352 saat. Bunun için çok özel bir araştırmaya gerek yok, hangimiz kafa yorsak buluruz. Bu sistemde 12.352 saat karanlıkta çalışılıyor. Kış saati uygulamasına dönersek bu 3.136 saat yapıyor ve bu bize aslında ne yapmamız gerektiğini gösteriyor. Sizin de çocuklarınız var, Allah başlasın, herkesin Allah çoluğuna çocuğuna sağlık versin. Bu durumun çocukların hormon salgılarına etki ettiği, biyolojik saatte uyanmanın önemine ne derece etki ettiği, okulda verimlilik, odaklanma problemi, adaptasyon, ulaşım, aile içi gerginlikler dâhil olmak üzere her şeyde etkin olduğu biliniyor. Ayrıca, emek erken uyanır; mavi, beyaz ve gri yakalı herkes bu işten etkileniyor. Çocuklarla ilgili diğer bir durum şu: Çocuklar gün ışığında derse başlasın diye ikili öğretim yapan okullarda sabah sekiz ile on iki arasında, öğleden sonra on iki ile dört arasında ders yapılıyor. Bu ne demek değerli milletvekilleri? Ders saatini otuz dakikaya düşürmüşler. İkili öğretimde ders saati otuz dakika, tek öğretimde kırk dakika. Ya, bu olacak iş mi? Çocuklarımızın bir bölümü bir ders otuz dakika alıyor, bir bölümü kırk dakika alıyor ve bu çocukları biz aynı sınava tabi tutuyoruz. Ayrıca, çocuk sekizde derse başlasa bile uyanması, hazırlanması, kahvaltı yapması, yola çıkması, servise binmesi veya yürümesi yine karanlığa denk geliyor. Kaldı ki "Elektrik tüketiminde artış var." meselesini sanayideki büyümeye bağlıyorsunuz; bu da doğru değil. Elektrik tüketimindeki artış sanayideki büyümeye bağlı olamaz. İlk beş ayda yani bu kuralı getirdiğimiz ilk beş ayda yüzde 12,6, ilk bir yılda 7,1 milyar kilovatsaatlik artış olmuş. Bu sanayi nasıl büyüyor? Bir dakikada büyüdü mü hemen, aynı ay büyüdü mü yani? Sanayideki büyümeye bu elektrik tüketimini bağlayamazsınız.

Sayın Bakan, gün ışığından daha optimum nasıl yararlanırsınız? Bu konuda hep birlikte çalışmamız gerektiğini düşünüyoruz. Bu kuralı değiştirmemiz gerektiğini düşünüyoruz.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Akdoğan, teşekkür ediyorum.

Sayın İzzet Akbulut? Yok.

Sayın Karakaya, buyurun.

MEVLÜT KARAKAYA (Ankara) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Komisyonun değerli üyeleri, Sayın Bakan, Bakanlığımızın çok değerli üst düzey yöneticileri, diğer kurumlarımızın yöneticileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

2025 yılı Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımızın bütçesinin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Efendim, tabii, burada söylenmeyen pek bir şey kalmadı. Parti temsilcilerimiz, sözcülerimiz ve milletvekillerimiz de birçok konuyu gündeme getirdiler. Mümkün olduğu kadar tekrardan kaçarak değerlendirmeye çalışacağım bu kısa süre içerisinde. Yani bağımlılığımız kesin, önemli bir maddi külfete katlanıyoruz ama bu anlamda ciddi çabalarımız da var. Özellikle coğrafi konumumuz gereğince bölgenin bir enerji merkezi olması yönündeki girişimler, çok ciddi yatırımlar... Bu konularda yapılan çalışmalardan dolayı Bakanlığımıza ve sizlere teşekkür ediyorum. Belki bir konu Zengezur koridorunun açılması. Bu, aslında çok önemli. Biz bunu uluslararası komisyonlarda da zaman zaman dile getirmeye çalıştık, hatta en son NATO Parlamenterler Asamblesi Ekonomi ve Güvenlik Komisyonunda Sayın Bakan Yardımcımız Ahmet Bey'le de birlikte çalıştık. Orada yine bu enerji güvenliği konusunda -hatta Sayın Faik Öztrak'ın da raportör olduğu bir şeyde- önerge verdik, ben bir önerge verdim. O önerge orada oy birliğiyle kabul edildi. Biz orada teknik olarak savunmamızda da ağırlıklı olarak bu koridorun açılmasının Avrupa'nın enerji güvenliğine de ciddi katkı vereceğini belirttik ve o tez üzerinden önerge oy birliğiyle de kabul edildi.

Yenilenebilir enerji konusunda hakikaten güzel çalışmalar yapılıyor. Kültürel olarak da bu konu tuttu. Tabii, bunun da belli sınırları var. Sadece, Sayın Bakanım, son günlerde bazı hedefler açıkladınız yani işin doğrusunu söylemek gerekirse bu hedefleri ben biraz iddialı da

buldum, elbette iddialı olacak. Ben bu konularda hedeflerden daha çok niyetleri ve oluşturulmak istenen trendleri önemserim. Bu anlamda çok ciddi katkısı olacağına inanıyorum ama bunun da nasıl bir senaryoyla yapıldığını da işin doğrusu öğrenmek isterim.

Sayın Bakanım, değerli katılımcılar; tabii, benim de seçim bölgem en az bahsedilen seçim bölgesi, kıyıda köşede kalmış, kimse farkında değil, Ankara. Ankara'nın taşrası. Benim köyüm Çankaya'ya bağlı bir köy yani buradan çıkınca yirmi-yirmi beş dakikada ben köyüme gidiyorum. Hakikaten Türkiye'nin birçok ilçesinden çok daha geri, Çankaya'nın köylerinden. Hatta benim köyüme gitmeyelim, hemen Karataş'a gidelim, bugün yine konu oldu; doğal gaz yok, benim köyümde de yok. Benim köyüm on beş-yirmi sene öncesinde Balâ'ya bağlıydı, Balâ'nın şu anda tüm köylerinde var. Çankaya Belediyesine defalarca "Onlar nasıl yapıyorsa siz de öyle yapın." dedik, örnekler gösterdik ama maalesef bu konuda hizmet alamıyoruz. Hakikaten hepimizi davet ediyorum bir gün köyüme yani gördüğünüzde "Burası acaba nerenin?" diyeceksiniz, Ankara -tekrar ediyorum- Çankaya'nın bir mahallesinden bahsediyorum. Buraya son dönemlerde de bazı madenciler dadandı mera alanlarına kum ocakları açmak üzere. Her gün bunlarla uğraşyoruz. Tarım Bakanlığı "Burada meraya tecavüz var." diyor ama bunlar gidip çalışma izni alıyorlar. Yani ben size yazıları da iletirim. Böyle biraz da gayriciddi cevaplar veriliyor bakanlıktan. Muhtemelen bunlardan bilginiz yoktur ama aşağı yukarı işimiz gücümüz her gün bunlarla uğraşmak oldu.

Sayın Bakanım, elektrik konusundaki çabalarınıza teşekkür ediyorum. Sona bıraktım, vakit kalmadı. Hakikaten uzun zamandır önemli ölçüde sübvansede ediliyor. Özellikle bu elektrik faturalarının oluşumundaki yapıyı bir anlattırsanız çok daha iyi anlaşılır yani oradaki şirketleri, faturalarının...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEVLÜT KARAKAYA (Ankara) - ...oluşumunu ve burada EÜAŞ'ın görev zararına katlandığını ve hakikaten önemli bir ölçüde uzun zamandır elektrik faturalarının finanse edildiğini de hesapların içine girince anlıyoruz. Bundan dolayı da ben de teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Sayın Ahmet Erbaş, buyurun.

AHMET ERBAŞ (Kütahya) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Değerli Komisyon üyeleri, Sayın Bakanım ve değerli bürokratlar; bütçemiz -baştan söyleyerek başlayayım konuşmama- hayırlı uğurlu olsun.

Sayın Bakanım, Kütahya Milletvekiliyim. "Kütahya" deyince "Enerji Bakanlığı" deyince 2 güzide müesseseniz akla geliyor. Eti Bor işletmeleriniz ve TKİ. Özellikle Emet ve Hisarcık Eti Borla yatar, Eti Borla kalkar; yaşayanların büyük bir kısmı Eti Bordan emeklidir veya bir kısmı çalışıyordur. Bu 2 ilçe var ise sizin bu işletmeniz sayesinde. O işletmelerde hafif bir küçülme olsa veya başka bir yere taşınma olsa biz bu iki ilçeden neredeyse bahsedemeyiz. Katkımız çok yüksek, buna yürekten inanıyor ve söylüyorum. Oradaki yatırımlarınızı da teşvik ediyoruz ve daha da büyük yatırımlar yapacağımıza da inanıyoruz. Fakat şöyle bir problem var Sayın Bakanım, bunu defaten söylediğim için... Bugün Eti Bor 1 milyar dolarlık ihracat yaptı ve 1 milyar doları gelelim biz, Emet veya Hisarcık'ta bir fabrika için komple kuralım desek vatandaş olarak -oradaki yaşayanlar için söylüyorum- önce alkışlar, sonra kaç kişi çalışır diye gözünüze bakarız. Hikâyenin bu kısmı çok önemli. Ve bunlar nasıl girecek işe? Ben bir siyasetçi kardeşiniz olarak ve o bölgenin milletvekili olarak defaten söylediğim bir sözü bir daha söylüyorum: Eti Bor işletmelerine, TKİ'ye alacağımız her kardeşimizi, her arkadaşımızı kurayla alalım yoksa Sayın Bakanım, listeler havada uçuyor. Bu listelerin kimler tarafından yapıldığının hiçbir anlamı yok, bu listeyi ben de yapmış olabiliyorum, bir başka siyasetçi arkadaşım da bir başka ilçe... Ama iş çığırından çıkıyor. Burada mutlaka eğer bir hakkaniyet arıyorsak ve adalet arıyorsak kim alacaksa kurallarını koyup o kurallar ölçüsünde kura çekmemiz lazım.

Doğal gaza gelince. Sayın Genel Başkan Yardımcım Ankara Balâ'dan bahsetti. Bizim de 4 ilçemizde doğal gazımız yok ki, bunların içinde en önemlisi Altıntaş, şu anda çok hızla büyüyen bir ilçemiz. Aynı zamanda Domaniç "Kuruluşun ve kurtuluşun şehri." diyoruz. Aslanapa, Eskigediz ve Tunçbilek -Eskigediz'de şu anda çalışmalar devam ediyor, Tunçbilek bir belde ama 6 ilçeden büyük, o da kömür işletmelerinin sayesinde olan bir ilçemiz- buralara doğal gaz bekliyoruz EPDK Başkanım da yanımda, onun yanında da söylüyorum. Yapılıyor mu? Ama burada biraz hızlanmak lazım.

Sayın Bakanım, aynı zamanda elektrikle ilgili bir sıkıntımız şu: Altyapımız çok kötü. 2018 yılına kadar neredeyse bir çivi çakılmamış. 2018 yılından sonra tekrar el değiştiren firma sayesinde bayağı bir altyapıda hizmet yapılıyor. 1984'ten kalma direklerimiz var. O konuda biraz daha fazla ödenek ayırırsanız... 2025 yılında artık elektrikle ilgili problem yaşamak istemiyoruz.

Son olarak da hem öğrenmek için soruyorum Sayın Bakanım hem de kayıtlara geçsin diye soruyorum: TEDAŞ kamu yararı kararı alabiliyor. Bir: Bunu yaparken karşı tarafa haber vermekle mükellef değil mi? İki: Kamu kararı aldığı yerde kamulaştırması bitmeden herhangi bir bina yapılabilir mi? Bu konuda da bilgilendirirseniz çok sevinirim.

Şimdiden hayırlı uğurlu olsun diyorum bütçeniz.

Sağ olun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Mehmet Zeki İrmez.

Sayın İrmez, buyurun.

MEHMET ZEKİ İRMEZ (Şırnak) - Merhabalar.

Yani süremiz kısıtlı ondan dolayı ben hemen başlayayım. Yani Şırnak petrolüyle başlamak istiyorum. Sayın Bakan, konuşmanızda özellikle siz de dile getirdiniz, "Tarihimizin kara alanlarındaki en büyük petrol keşfine imza attık." dediniz, "Gururla Şırnak'ın adı artık petrolle anılıyor." dediniz. Burada bizim görevimiz, elbette ki bu tür çarpıtmaları hakikate uygun bir şekilde anlatmaktır.

Şırnak petrolle değil, bizim açımızdan yıllardır bizzat devlet eliyle yürütülen bir doğa kırımıyla anılmaktadır. Bu kırımın içinde sözde "Enerji üretiliyor." adı altında yapılan güvenlik barajları var, denetimsiz kömür madenlerinin yarattığı hava ve çevre kirliliği var, kesilen milyonlarca ağaç var. Silopi'deki termik santralle birlikte yok edilen tarım alanları ve önüne geçilemeyen hastalıklar ve değişen iklim var. Şu an yapımına başlanacak Cizre Barajı'yla yok edilecek olan bir tarih, yerle bir edilecek olan bir ekosistem var ve en önemlisi "Petrol aranıyor." bahanesiyle delik deşik edilen Gabar Dağı var, Cudi Dağı var ve Besta alanı söz konusu olacak. Tabii, bunlar yapılırken de elbette ki girişe yasak bölge ilanlarıyla orada neler döndüğünün üstünü de örtüyorsunuz. Demem o ki doğa tahribatını kısa süre zarfında bu şekilde anlatmak elbette ki mümkün değil. Yani günlük petrol üretiminin 57 bin varile çıktığını söylediniz ve uzun süredir yıl sonuna kadar da bunun mutlaka 100 bin varile çıkarılacağını da sürekli dile getiriyorsunuz. Peki, bu üretim hırsı, hakikaten bu kâr düşkünlüğü bize, Türkiye halklarına, Şırnak halkına neler getirdi? Gerçekten yıkımdan, talandan, doğa katliamından... En sonunda da temmuz ayında maalesef petrol kulesinde platformun çökmesi neticesinde bir mühendisimizin yaşamına mal oldu. Adını da burada belirtmek istiyorum: Mühendis Mehmet İrfan Güler'i rahmetle anmak istiyorum. Yani bu konu hakkında Şırnak vekilleri olarak size de bir soru önergesi vermiştik 23 Temmuz 2024'te. Maalesef, şu ana kadar, yüz on sekiz gündür cevap almış değiliz. Ben siz burada iken en azından o sorulardan bir tanesini de sormak istiyorum: Günlük 100 bin varil hedefi doğrultusunda mühendisler ve işçilerin gece gündüz çalıştırıldığı, mühendislerin yirmi dört saatin üzerinde çalışmalarla yoğun stres altında çalıştırıldığı doğru mudur? Bu kaza neden meydana gelmiştir? Cevap bekliyoruz. Umarım ki cevap vermiş olursunuz, en azından soru önergesine vermediğiniz için burada vermiş olursunuz.

Kıscacası, Şırnak'ta çıkarılan petrolün doğaya verdiği tahribatın büyüklüğünün, çevreye verdiği zararın bir an önce ortaya çıkarılması gerekiyor, bunun önüne geçilmesi gerekiyor Sayın Bakan. Sonrasındaysa bu petrolün nasıl çıkarılacağı, nasıl değerlendirileceği, öncelikle çıkarıldığı bölgedeki insanlara yani Şırnaklılara, sonrasında Türkiye halklarına nasıl bir katkı sağlayacağı belirlenebilir. Şırnaklılar çıkarılan petrolden de pay almak istiyor Sayın Bakan. Maalesef, Şırnak halkına hiçbir yararı, hiçbir faydası dokunmuyor, herhangi bir yararı da söz konusu değil.

Ayrıca, Gabar'dan çıkarılacak olan bu petrolün Şırnak'ta döşenen boru hattıyla birlikte Kerkük-Ceyhan Petrol Boru Hattı'na bağlanacağı belirtiliyor, bunun gerçekliği nedir? Bunu da açıklamanızı talep ediyoruz.

Değerli hazırım, tabii ki petrolden bahsetmişken DEDAŞ'a değinmemek mümkün değil yani özellikle siz de burada iken. 6 yaşında bir çocuğumuz Azad Ay, Şırnak'ın İdil ilçesinde yaşıyor. 6 yaşında, CP hastası, solunum cihazına bağlı maalesef ve DEDAŞ'ın zulmünden kaynaklı, sürekli elektrik kesintilerinden kaynaklı maalesef cihazı bozuluyor. Sadece Şırnak'ta değil, maalesef bölgede, özellikle Şırnak'ta, Mardin'de, Siirt'te, Şanlıurfa'da, Diyarbakır'da sürekli bu haberlerle karşılaşıyoruz, uyandıığımız zaman sürekli bu haberlerle uyanıyoruz. Onun için bu DEDAŞ zulmünü ortadan kaldırmak sizin sorumluluğunuzdur Sayın Bakan. Maalesef, iktidarın sopası hâline dönüşmüş durumdadır. Âdeta işkence yöntemleriyle hareket ediyor, bir cezalandırma politikası uyguluyor DEDAŞ. Ondandır dolayı bu sorumluluk sizdedir. Bu zulmü bir an önce durdurmanız gerekiyor. Yani özellikle bölgedeki halkımız gerçek anlamda sürekli şikâyetle bulunuyor ama herhangi bir sorumluluk hissiyatıyla hareket etmiyor DEDAŞ. Bu zulmü bir an önce bitirin Sayın Bakan.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Celal Fırat, buyurun.

CELAL FIRAT (İstanbul) - Sayın Başkan, Komisyonun değerli üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Bakan, sunumunda yenilenebilir enerjide 2035 haritasını duyurdu. Buna göre, 2035'te rüzgâr ve güneşte 120 bin megavatlık kurulu güce ulaşmayı hedeflediklerini belirttiler. İlk etapta da 2024 yılı için RES, GES, HES ihaleleri için lisans vermede ÇED süresinin de yirmi dört ayın altına düşürüleceğini söylediler. Acele kamulaştırma imkânı getirileceğini de vadetti. Hemen burada, dört gün önce acele kamulaştırma kararının nasıl yapıldığına bir bakalım: 14 Kasım'da Resmî Gazete'de yayımlanan karara göre enerji nakil hatlarının yapımı amacıyla Çankırı, Gaziantep, Hatay ve Konya'da bulunan bazı taşınmazlar elektrik dağıtım yerleri mülkiyeti şeklinde hat emniyet sahaları irtifak hakkı kurulmak suretiyle Türkiye Elektrik Dağıtım AŞ tarafından acele kamulaştırılacak. Sayın Bakanın vadettiği 120 bin megavatlık kurulu güce ulaşmak için tarım alanları, sit alanları yağmalanacak, zeytin alanları başta olmak üzere tarım arazilerine, üreticinin geçim kaynağı üzerine GES ve RES'ler kurulması için kamulaştırma başlayacak.

Diğer taraftan, Bakan Bayraktar, ayrıca, Şırnak Gabar'da petrol, Karadeniz'de bulunan doğal gazla ilgili de 3,5 milyon hanenin ihtiyacının kendi doğal gaz üretiminden sağlanacağını söyledi. Bu vatandaşın cüzdanına nasıl yansıtacak, yurttaşın faturalarına ne kadar indirim olacak? 2025 yılında zam yapılmayacak anlamına mı geliyor? Cevap verirlerse seviniriz.

"Karadeniz'de bulduk." dediğiniz doğal gazla "Faturalar yarıya inecek." denildi ama maalesef inmiyor, bilakis artmaya devam ediyor; dar gelirli, asgari ücretliler, emekliler, esnaf için artık faturalar ödenemez noktaya geldi. Son iki yılda da doğal gaz zam oranları neredeyse yüzde 80 ile 90 arası yükseldi. Oysa aynı dönemler içinde asgari ücretliye, emekliye öngörülen zam oranları hepimizin malumudur. Tasarruftan bahsediliyor, elinizi vicdanınıza koyun lütfen, tasarruf etmek için vatandaşımız lambalarını mı yakmasın, fişini prize mi takmasın, kombisini mi açmasın, ocağını mı açmasın, çözüm bu mudur? Vatandaş yüksek zamlar ve düşük ücretler karşısında inim inim inliyor, dar gelirlinin hakkı sermayeye peşkeş çekiliyor. Biz şunu söylüyoruz: Türkiye açısından enerji politikaları yerli ve kamusal bir anlayışla ele alınmalıdır. Projelerde çevresel faktörler ele alınmalı, ne kadar çevreci olursa olsun geniş bir perspektifte çevre halkının onayı alınarak tarım alanlarına zarar vermeyecek şekilde planlanmalı, insanı, doğayı, tüm canlıların yaşam alanları yok edecek politikalarından uzak durulmalıdır.

Sayın Bakan, yine, konuşmanızda elektrikte sessiz bir devrim yaptığınızı söylediniz. Yoksulun, ihtiyaç sahibinin elektrik ihtiyacını tamamen ücretsiz yapın; biz ona devrim diyelim. Hatta sessiz de yapmayın, övüne övüne yapın. Bu arada devrimler de sessiz yapılmıyor. Maalesef bu ülkede darbeler sessiz yapılıyor ki darbenin her türlüüne lanet olsun.

Yine, aynı şekilde, soru önergelerimizle çok soruyoruz “Yaz saati uygulamaları tasarruf sağlıyor.” diyorsunuz. Ne kadar sağlıyor? Yoksa bu özelleştirilen elektrik dağıtım şirketlerine imtiyaz sağlamak için mi -kamuoyunda çok büyük tartışmalar var- bu çerçevede, bunun için mi yapılıyor? Kış aylarının büyük bir çoğunluğunda gecenin zifiri karanlığında okula gitmek zorunda kalan çocukların, işe gitmek için erkenden kalkan çalışanların yıllardır sürdürdükleri itirazlarını neden dikkate almıyorsunuz? Bakınız, özellikle çocukları kış günlerinin soğukunda ve karanlıkta okula gidiş gelişler nedeniyle yaşadığı psikolojik travmalardan kurtarmak, ailelerin bu zorluğu yaşamalarının önüne geçmek, aynı zamanda, işe gitmek için sabahın karanlık saatlerinde trafik nedeniyle erken yola çıkmak zorunda kalan işçilerin sorunlarını hafifletmek gerek. Gerek ısınma gerekse de aydınlanma giderlerinin düşürülmesi için tekrar kış saati uygulamasına geçilmesini öneriyoruz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Şeref Arpacı, buyurun lütfen.

ŞEREF ARPACI (Denizli) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri ve kıymetli bürokratlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

2016'dan bu yana dönemin Bakanı Berat Albayrak tarafından başlatılan yaz saati uygulaması nedeniyle çocuklarımız sabahın karanlığında uyanmak, vatandaşlarımız ise işlerine gitmek için büyük bir mücadele vermek zorunda bırakılıyor. Bu uygulamanın bedelini halkımıza ödetiyorsunuz. İhracat yapan firmalarımız bu uygulamadan olumsuz etkileniyor. Çocuklar uyanamıyor, gece ile gündüzün ayırımı yapamıyor, olumsuz etkileniyor. Erken işe giden kadınlar kendini güvensiz hissediyor, olumsuz etkileniyor. Genci, yaşlısı, kadını, erkeği olumsuz etkileniyor; duymuyorsunuz. Bu yasalar kimin için var? Siz kimin için yasa yapıyorsunuz? Kimse memnun değil. İnsanların güneşten alması gereken vitamini tablet şeklinde ilaçla alır hâle getirdiniz. Sayın Bakan, sabahın karanlığında “Anne, sabah olmadı, biraz daha uyuyabilir miyim?” diyen çocuklarımızın sesini duyun artık ve bu uygulamadan vazgeçin lütfen.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; “Anadolu kapları” diye tarif ettiğimiz KOBİ’lerimiz, tüketimlerini karşılamak için güneş enerjisinden elektrik üretmek istiyor fakat kapasite tahsis edilmemesinden dolayı bu talepleri karşılanamıyor. Ülkemizde faaliyet gösteren üreticiler arasında haksız bir durum oluştu. Son iki senedir trafoldaki kapasiteler büyük tüketicilere tahsis edildi. GSM ve telekom şirketlerine 300-400 megavatlık GES kapasiteleri tahsis ediliyorken OSB’lerde faaliyet gösteren sanayicilerimize “Kapasite yok.” deniliyor. 5.1.h başvurularıyla sayıları bir elin parmağını geçmeyen şirketlere ülkenin güneş enerjisi, kapasitelerin büyük çoğunluğu tahsis edilmişken Anadolu’nun kıyısında ayakta durmaya çalışan küçük sanayicilerimize “Kapasite yok.” deniliyor. Büyük bir çelik firması 1.000 megavat lisanssız güneş enerjisi üretim izni almış, bir GSM şirketine 300 megavat kapasite vermişsiniz. Seçim bölgem Denizli’de ev tekstilinde marka olan Buldan ilçemizde sekiz yıldır 30 kilovat kapasite verilmedi. Buldanlı üreticinin ne günahı var Sayın Bakanım? Bu konuda küçük işletmelerin hakları korunmamıştır ve mağdur edilmektedir. Türkiye’nin güneş enerjisi kapasitesi -küçük tüketicileri de koruyacak biçimde- sınırlandırılmaz. Siz ve ekibiniz “2035 hedefimizi tutturduk.” diyorsunuz; Anadolu’daki feryadı da duyun Sayın Bakan.

Bir diğer konu, ülkemizi 2012 yılında güneşle tanıştıran lisanssız GES üreticilerine yaptığımız haksızlıktır. Bu vatandaşlarımız sizin çıkardığınız yasayla on yıl boyunca dolarla sattılar diye yeni yasalar çıkardınız. Bu grup on yıl boyunca lisanslı güneş santral sahiplerine kıyasla 6 kat daha fazla sistem kullanım bedeli ödedi. Bunların on yıl boyunca ödediği bu bedel, lisans alma bedelinden katbekat daha fazla. “Bunlar elektriği piyasa fiyatından fazla bedellere satamayacak.” diye 2020 yılında Cumhurbaşkanlığı tarafından kanunlaşan yasayı tekrar değiştirdiniz. Bizim tüm direncimize rağmen bu yasayı değiştirdiniz; bunda, lütfen, düzeltme yapalım Sayın Bakan. Bundan on yıl önce bu ülkeyi güneşle tanıştıran ve sayıları 10 bine yaklaşan bu vatandaşlarımıza haksızlık yapmayalım diyorum.

Sunumunuzda “3,5 milyon hanemizin ihtiyacını kendi doğal gaz üretimimizle karşılar hâle geldik.” dediniz fakat onun içinde maalesef Denizli yok. Seçim bölgem Denizli’de doğal gazı olmayan fabrikalar var. Daha geçen hafta ziyaretimize gelen bir vatandaşımız, hem de evi şehir merkezinde olmasına rağmen doğal gaz bağlantısının yapılmadığını söylüyor. Denizli’deki yatırımları arttırın ve insanların enerjiye ulaşmalarına kolaylık sağlayın.

Son sözüm de şu olsun Sayın Bakanım: Denizli olarak kayıp kaçak kullanımının en düşük olduğu illerin başında geliyoruz ancak bunun bir mükâfatını görmüyoruz. Mademki bizler kurallara uygun hareket ediyor, enerji kullanımında bilinçli davranıyoruz; o zaman bu çabanın da bir anlamı olmalı, en azından elektrik faturalarındaki yükümüz hafiflemeli ya da tasarrufun teşvik edildiği bir sistem kurulmalı. Aksi takdirde, dürüst davranan ve sisteme zarar veren arasında hiçbir fark kalmayacaktır. Denizli’nin emeğini boşa çıkarmayın, halkımıza hak ettiği adil muameleyi gösterin diyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Jale Nur Süllü...

Buyurun efendim.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) - Sayın Bakan, öncelikle sunuşunuzun çok büyük bölümünü madencilığe ayırmanız ile yer üstü kaynakları bitirip gözünü yer altı kaynaklara diken bir iktidarın bakanı olmanız son derece uyumlu. Ama uyumlu bulmadığımız bir şey var: “Önce insan, sonra çevre, sonra madencilik” olarak açıkladığımız vizyonunuz ile ülkemizde madencilik alanında olup bitenler hiç de uyumuyor. Yıllardır olması gerektiğini söylediğimiz SED yani Sağlık Etki Değerlendirilmesi hayata geçirilmezken, halk sağlığının olumsuz etkileri yok sayılırken bilim insanlarının uyarıları dikkate alınmaksızın Soma, Amasra, İliç’te yitip giden canlarla nasıl insanı öncelediğini anlayamıyoruz. İliç’teki faciaya “heyelan” deyişinize ise hiç mi hiç inanamadık. Hani çevre diyorsunuz ya; Kaz Dağları’nı, İliç’i, Cengiz Holdingin Mardin, Ortakent bakır fosfat projesini, Sivrihisar ilçemizde Kaymaz’ın ne hâle geldiğini bildiğimizden, biz Eskişehirli, Türkiye’de Iğdır ile mikroklima iklimine sahip ormanlarla çevrili Sakarı Vadimize Cengiz Holding el attığı için şu anda diken üstündeyiz. Bölge, İç Anadolu’nun Çukurovası, İstanbul’un yeşilliğinin yüzde 70’ini sağlıyor. Narenciye, zeytincilik, ülkemizdeki en yüksek polifenol oranına sahip zeytinyağı üretimi, domates üretimi, ipek böceği yetiştiriciliği, yüzlerce endemik bitki var. Alpagut, Atalantekke, Tekeciler altın madeni için 542 hektarı orman alanına denk gelen 672 hektar, daha henüz maden açılmadan Cengiz Holding ve TÜPRAG’ın

sondaçlarıyla delik deşik edilmiş durumda. Ülkemizin madenleri talan edilmesin diye havza madencilığının öngöröldüğü, Atatürk'ün kurduğı MTA varken son yıllarda 17 kez maden şirketlerinden yana değışen yasada 25 binin altında "ÇED Gerekli Değildir" kararlarıyla Sarıcakaya ve Mihalgazi ilçelerimiz delik deşik ediliyor. Biz Eskişehirli havamızı, suyumuzu, toprağımızı koruma kararlılığıyla direniriz çünkü tehlike büyük. Tıpkı İliç'teki gibi açık ocak işletmeciliğı yapılacak ve yığın liç alanı kapasitesi 35 milyon metreküp. Sadece verimli Sakarı Vadisi topraklarımız değil, Sakarya Nehri'nin geçtiğı tüm iller etkilenecek. Dolayısıyla "önce çevre" vizyonunuz inandırıcılığını yitiriyor. Faaliyetlerin sonlandırıldığı alanlara dikilen ağaçların doğaya kazandırıldığı söylemenizden çevreyi sadece yeşil yapraklardan ibaret gördüğünüzü anlıyoruz ama Birleşmiş Milletler raporlarına göre madencilikle yok olan alanlar asla geri getirilemiyor. Ağaçların altındaki akiferlerdeki su kaynakları, yaban hayatı, endemik bitkiler geri getirilemez şekilde yok oluyor ve iklim krizinin her geçen gün artan etkisiyle baş gösteren kuraklık sorunu görmezden geliniyor. Altınsız yaşayabiliriz ama susuz asla. Tüm bunları düşününce Bakanlığınızdan bir soru önerge gelen yanıtta Eskişehir'de son üç yılda 318 maden ruhsatı verdiğinizi duyduğumuzda biz Eskişehirli ciddi endişeleniriz.

Biz Eskişehirli endişelendiren bir diğer konu da soru önerge yanıt vermediğiniz bir konu, onu da burada öğrenmek istiyorum. Bakın, biz direnerek termik santral projesini engellemiştik ve Büyükşehir Belediyemizin açtığı davayla Danıştay iptal kararını onayınca rahat bir nefes almıştık ki EÜAŞ Termik Santraller Daire Başkanlığınca santral yer seçim komisyonu kurulduğunu ve bazı yerlerin belirlendiğı duyularımızı aldık. Bu bilgiler doğru mu? Doğru ise de bakın, Türkiye'nin en temiz 3'üncü havasına sahip Eskişehir'e termik santral yaptırmayacağımızın bilinmesini isteriz.

Ayrıca, sunuşunuzda küresel sıcaklık artışının 1,5 dereceyle sınırlandırılması için COP28'de nükleer enerjiden söz ediyorsunuz ama IPCC raporları, COP26-27'de termik santrallerin kapatılması, kömürden çıkılması, ormansızlaşma, fosil yakıtlardan çıkılması, onayladığımız Paris İklim Anlaşması, 2053 sıfır emisyon taahhüdü varken Bakanlık olarak samimiyetinizi sorgulamamıza yol açıyor açıkçası. Altın ve kömüre 40 milyar dolardan söz ediyorsunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Söல்லü.

Sayın Aysu Bankoğlu, buyurun lütfen.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakan, değerli arkadaşlar; biliyorsunuz 14 Ekim 2022'de Amasra'da 43 madencimizin hayatını kaybettiğı bir facia yaşandı. Sayıştay başta olmak üzere kurumların, odaların, bilirkişilerin onlarca raporu yayımlandı, her biri aslında ihmali, denetimsizliği, liyakatsizliği bir bir anlattı. Bilirkişi ön inceleme raporunda TTK Genel Müdürlüğü, Bakanlık yetkilileriniz, Bakanlarımız açıkça kusurlu bulundu ama hiçbirisi istifaya etmediğı gibi bir tek istifaya olmadı ve bir tek görevden alma olmadı. Bilirkişi inceleme raporu burada. Şimdi, Mecliste bir araştırma komisyonu kuruldu, araştırma komisyonuna gelen TTK yetkilileri neredeyse hayatını kaybeden barutçuyu, işçileri suçlayacaklardı ama onların bütün tezlerini çürüttük. Elimdeki sizin Bakanlığınızın, yine Teftiş Kurulu Başkanlığının raporu. Teknik, idari, hukuki açıdan aslında faciadaki ihmalleri bir bir anlatmış, TTK'nin ihmallerini bir bir anlatmış ve tespit etmiş. Faciada TTK Genel Müdürü ve o dönemin Yönetim Kurulu Başkanı şahıs olan Kazım Eroğlu asli ve tali kusurlu bulunmuş, sorumlu bulunmuş, raporunuz elimizde. Daha önce, hatırlayın, bu kişi 2013'te Kozlu'da 8 madencinin hayatını kaybettiğı patlamada sorumlu bulundu, suçlu bulundu ama siz onu Genel Müdür yaptınız, yetmedi, şu anda hesap vermesi gereken, şu anda mahkemede ifade vermesi gereken bu kişiyi apar topar EYT'den emekli ettiniz. Neden? Soruyorum, neden bu kişi emekli edildi, dilekçesi kim tarafından kabul edildi ve bu kişinin yargılanmasına neden müsaade edilmedi, neden?

Eski TTK Genel Müdür Yardımcısı, yine sizin bu raporunuzda ihmal fiilleri yazılmış, birçok konuda kurallara uymamasına rağmen o da emekli edilmiş; neden? Bu kişiler patlama öncesi niçin soruşturulmadı Sayın Bakan?

Yine, burada tek tek gerçekten sayamayacağım... TTK İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim Dairesi Başkanı, İşletmeler Dairesi Başkanı; bu kişiler hakkında şikâyetler olmasına rağmen neden tek bir kelime, tek bir denetim yapılmadı, tek bir denetim yok?

Amasra müessesesinde yönetim hiyerarşisi kalmamış. Bu kişilerin kendi ifadeleri var. Kurum içinde keyfi atamalar, görevden almalar, torpil düzeni, liyakatsizlikler; hepsi sizin kendi raporlarınızda tespit edilmiş. Neden tek bir kez bile Amasra denetlenmemiş ya? En önemlisi, Bakanlığınız ne yaptı biliyor musunuz, siz o dönem Bakan değildiniz ama faciada kusurlu bulunan yetkililerle ilgili savcılık Bakanlığınızdan soruşturma izni istedi ama sizin Bakanlığınız bu soruşturma taleplerini reddetti ya, reddetti. Yetkililerin yargılanmasına neden izin verilmedi? Açılan davalar sonucunda bu soruşturma izni tam on altı ay sonra çıktı ve suçlama yine görevi kötüye kullanma yani yatarı yok.

"Takipçisiyiz." dediğiniz davalara soruşturma izni vermediniz. "Acımızı paylaşıyoruz." dediğiniz insanların acısının üstünde tepinir gibi sorumluları terfi ettirdiniz.

Yine, sizin raporunuza göre, ihmali ve açık kusuru nedeniyle 43 madencimizin ölümüne neden olanlar yani görevini kasıtlı olarak yapmayanların hiç mi sorumluluğı, hiç mi kusuru yok? Bu kişiler dokunulmaz mı Sayın Bakan? Burada, Komisyonla lütfen söyleyin, açıklayın "Biz dokunamıyoruz çünkü şu şunun tanıdığı, akrabası." deyin, bilelim ama "kader" "fitrat" demeyin. Facianın ne kader ne de fitrat olmadığı sizin kendi raporlarınızla açıkça sabittir.

Peki, Enerji Bakanlığında disiplin işlemleri neye göre yapılmış, ona bakalım. Yani çok rezil, gerçekten. 43 kişinin canına mal olan bu facianın asli sorumlularına verilen cezaları okuyorum: İş sağlığı ve güvenliği mevzuatını bilinçli olarak uygulamama, cezası sıfır. İş güvenliği talimatlarına uymama, cezası yok. Yine, talimata rağmen ocakta denetim yapmama, cezası yok. Ocakta ağır risk olmasına rağmen patlatma yapma, cezası yok. Ocakta metan değerlerinin dikkate alınmayarak üretime devam edilmesi, cezası maaştan bir günlük kesinti. Patlama öncesinde gaz değerlerinin arttığını görmesine rağmen işçilere bilgi vermeme, cezası uyarma. Bu arada, TTK Genel Müdürü

Yardımcısı EYT'den emekli edildiği için cezaları yok. Diğer ceza alanlar da burada başarı belgeleri nedeniyle alt sınırdan ceza alıyor. Yüzlerce başarı belgesi var. Bakın, çok başarılı oldukları için kendilerine...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - ...başarı belgesi dağıtmışsınız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Bankoğlu.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Belgeyi veren kim? Faciannın asli sorumlusu. Belgeyi alan kim? Yine faciannın sorumlusu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Talat Dinçer? Yok.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Al gülüm, ver gülüm; düzen kurulmuş, nasıl olsa Bakanlığımız denetlemiyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Orhan Sümer? Yok.

Sayın Mahmut Dindar, buyurun lütfen...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Çok özür dilerim Sayın Başkan.

Herkese başarı belgesi dağıtmak yerine... Yani herkese dağıtın da sorumlular mağdur olmasın Sayın Bakan(!)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Süreniz doldu Sayın Bankoğlu, tamam.

Sayın Dindar konuşuyor.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Yani gerçekten ben çok üzgünüm. Herkese başarı belgesi dağıtılsın, böylece sorumluluktan kurtulsunlar(!)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Süreniz doldu Sayın Bankoğlu.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Başarı belgesi veriliyor, sorumluluktan kaçılırsın...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Aynı şeyi 5 kere tekrarladınız; anlaşıldı, tutanaklara geçti.

Sayın Dindar, buyurun.

MAHMUT DİNDAR (Van) - Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli üyeler; milyonlarca insanın yaşam koşullarını doğrudan etkileyen enerji bütçesi üzerine konuşuyoruz. Bu alanı bir rant ve yandaş besleme alanına çeviren AKP iktidarı hem üretim hem de tüketim süreçlerinde halkımızı mağdur etmektedir. Enerji üretirken doğayı, ekolojii ranta feda ederken tüketim süreçlerinde de halkı mağdur etmektedir. AKP, burada büyük sermaye, ucuz enerji sağlarken halka ve işletmelere pahalı ve kirli enerji satmaktadır, yoksuldan alıp yandaşı zengin etmektedir. BOTAŞ on sekiz ay içinde gaz satış fiyatlarında elektrik üreticilerine yüzde 33, büyük sanayi kuruluşlarına yüzde 28 indirim yaparken konutlara yüzde 38, küçük sanayi ve ticari işletmelere de yüzde 59 zam yapmıştır. Fatura yükü yoksul yurttaşların belini bükmekte, işletmelerin sabit maliyetlerini artırmaktadır. Milyonlarca yurttaş faturasını ödeyemediği için elektrik kesintisiyle karşı karşıya kalmakta, faturasını ödeyemediği için sokakta soğukta kalmaktadır.

AKP iktidarı Van'da ve birçok yerde doğal gaz erişiminde bile ayrımcılık yapmaktadır. Birçok mahalleye ve köye hâlâ doğal gaz altyapısı kurulamamıştır. Doğal gaz alt yapısı olan mahallelerde yine ayrımcılık yapılarak bazı evlere doğal gaz verilirken diğer evlere verilmemektedir. 21'inci yüzyılda bu ayrımcılığın yapılabilmesi AKP'nin utancıdır.

Değerli üyeler, enerji alanında en büyük sorunlardan biri de enerji üretim süreçlerinde su kaynaklarının kirletilerek yok edilmesi, ormanlık alanların talan edilmesi, tarımsal arazilerin yok edilmesi ve ekokırımı yol açılmasıdır. AKP döneminde enerji üretimi özelleştirilmiş ve halkın yararından çok, enerji şirketlerinin çıkarı ön plana çıkarılmıştır. Elektrik üretim şirketi, elektrik iletim şirketi, BOTAŞ, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı ve Eti Maden gibi şirketlerin bile klasik kamu işletmeciliği anlayışından çıkarılacağı ifade edilmektedir. AKP yeni bir sözleşme dalgasıyla bu alanları da rant ve sermayeye terk etmek istiyor. Halkın temiz enerji hakkı ranta feda edilmemelidir. Van'da Zilan Deresi, Muradiye Bendimahi havzası, Çatak havzası HES tehdidi altındadır. Bu durum, maalesef, sadece Van'da değil, birçok yerde bu şekildedir. ÇED raporları usulüne uygun alınmadan, sırf bazı yandaş şirketler rant devşirebilsin diye tüm ülkemiz talan ediliyor.

Değerli üyeler, Türkiye'nin en büyük maden katliamları AKP döneminde yaşanmıştır ve maalesef alınmayan tedbirler nedeniyle bu katliam riski hâlen devam etmektedir. On yıldır SOMA katliamının sorumlularını soruyoruz. Ermenek'ten Erzincan İliç'e kadar yaşanan ölümlerin en büyük sebebi tedbirsizliktir. Enerji ve maden emekçilerinin can güvenliği ranta feda edilmektedir. Kömür madeni işletirken bile gerekli tedbirleri almayan bu iktidar ülkenin tam orta yerine bir nükleer santral inşa etmektedir. Bugünden uyarıyoruz: Mersin Akkuyu Nükleer Santrali bu ülkenin tümünü tehdit etmektedir. Olası bir ihmal, sabotaj, saldırı ve deprem benzeri bir durumda bu tesisten kaynaklanacak bir sızıntı tüm Akdeniz havzasını riske atacaktır. Ekonomik getirisi de tartışmalı olan bu tesislerde ısrar etmek enerji tekellerine hizmet etmektir.

AKP iktidarı sürekli enerji reformu yaptığını ve bu konuda çağ atladığımızı ifade ediyor ama halk enerjiye erişemediği için perişan durumdadır. Özellikle bölgede DEDAŞ zulmü her yıl gündemimizdedir. Elektrik borçları nedeniyle üretim yapamayan çiftçilerin sorunlarına bu bütçeyle bir çözüm sunulmalıdır. Ranta el koyan şirketler, altyapıyı iyileştirmediği için kayıp kaçak oranları yüksektir. Bu şirketlerden kaynaklanan kayıp kaçak bedeli de hukuksuz bir şekilde halka yansıtılmaktadır. Sürekli bir yerelden petrol müjdeleri veren AKP iktidarı yoksullara en pahalı enerjiyi satıyor. Bizler Vanlılar olarak en yoksul illerin başında gelirken bugün en pahalı benzini ve mazotu alan iller durumundayız. Bu konuda da bölgeler arası eşitsizlik vardır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Burak Akburak? Yok.

Sayın Utku Çakırözer, buyurun.

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, sunumunuzda diyorsunuz ki: “Önce insan, sonra çevre, sonra madencilik.” Ama gerçek öyle değil maalesef. Öyle olsaydı hafta sonunda binlerce Eskişehirli sizleri protesto için sokağa çıkmazdı. Protesto ediyoruz çünkü Türkiye’nin en yaşanabilir illerinden memleketim Eskişehir’imizin yüz ölçümünün yüzde 71’i madencilik için ruhsatlandırılmış durumda. En son Mihalgazi Alpagut, Tepebaşı Atalan’da Cengiz Holdinge, Sarıcakaya’da ise Koza işletmesine altın, gümüş madeni çıkarmak için ruhsat verdiniz. Neresi bu Sarıcakaya ve Mihalgazi? Anadolu’nun Akdeniz’i; Türkiye’nin dört bir yanına roka, domates, sebze buradan gidiyor. Şimdi, buraya tam 2.500 futbol sahası büyüklüğünde ruhsat alanında 720 futbol sahası büyüklüğünde maden kazılacak. Sarıcakaya’da ise “ÇED hiç gerekli değildir.” diye baştan onay verildi. Ruhsat alanı 1.600 hektar ama sırf ÇED süreci işleminin diye maden alanı 25 hektarın altındaymış gibi gösteriliyor. Ayrıca, Alpu Ovası’na kömürlü termik santral projesini Danıştay iptal etmişti, şimdi Eskişehir’e daha yakın bir bölgeye yine bir termik zehir santrali yapmak istediğinizi duyuyoruz. Öncelikle soruyoruz: Böyle bir niyetiniz var mı? Eğer varsa 1 milyon Eskişehirlinin ortak çağrısı olarak yol yakınken bundan vazgeçin diyoruz.

Sayın Bakan, saydığımız bu zehir projeleri hayata geçerse Eskişehir’de ormanlar, seralar, bahçeler, tarım arazileri yok edilecek; su kaynaklarımız kirlenecek ve kuruyacak; tarım, hayvancılık, seracılık, zeytincilik, ipek böcekçiliği, arıcılık yok olacak; temiz havamız yerini toza bırakacak; siyanür doğal hayata ve insan yaşamına tehdit oluşturacak, oysa 1 milyon Eskişehirli olarak bunu istemiyoruz. Toprağımızı, suyumuzu, havamızı, insanımızı, hayvanımızı, ormanımızı zehirlemenizi istemiyoruz. Eskişehir’imizde bir maden çöplüğü, yeni bir İliç katliamı istemiyoruz. Yaşam alanlarımızın birilerinin daha fazla kazanç elde etmesi uğruna talan edilmesine, yok edilmesine izin vermeyeceğiz. Parsel parsel satılmak istenen topraklarımızı karış karış koruyacağız.

Sayın Bakan, sunumunuzda bor madeninin öneminden de bahsediyorsunuz. O övündüğünüz bor, bizim Eskişehir Kırka’da çıkıyor ama şimdi diyorsunuz ki: “Eti Madeni klasik kamu işletmeciliğinden çıkaracağız.” Bu ne demektir? Çalışanlar haklı olarak özelleştirme mi geliyor diye endişeli, bu kaygıları gidermelisiniz. Eti Madende çok sayıda iş kazası oluyor, kadro eksik, izinsiz çalışıyorlar; hangi önlemleri alıyorsunuz? Şimdi, madenci alımı yapılacak, büyük sorunlar var, o bölgede topraklarını madene veren ailelerin evlatları istihdamda öncelikli ama 35 yaş sınırı var diye eleniyor. Peki, yaş dolmadan niye almıyorsunuz? Çünkü partizanlık yapıyorsunuz. Kol gücüne dayalı bir iş için bir emekçi 15 kez, 20 kez elenir mi? Eliyorsunuz, yıllarca dışlayıp sonra da 35 yaşına geldin diye iş umudunu elinden alıyorsunuz. Ayrıca, hani mülakat kalkacaktı? Tüm şiddetle devam ediyor, madenci alırken bile mülakat, partizanlık yapıyorsunuz. İş derdindeki gençlerimizin yok parti üyeliğine, yok ailesine, yok sosyal medya paylaşımlarına bakarak gelecekleriyle oynuyorsunuz.

Eskişehir Eti Bor emekçisinin derdi çok. Türkiye’de her sendikalinin yakacak yardımı, kömür yardımı var, onların yok, yıpranma payı da yok. Burada rekor ihracat diye övünüp diğer yandan onu gerçekleştiren mühendise neden ihracat primi vermiyorsunuz? Demem o ki övündüğünüz o emekçilerin özlük haklarına hepimizden önce sizin sahip çıkmanız gerekir. Yine, o madene giden yolun hâli iktidarımızın ayıbıdır. İşte, bugün yine kaza var 1 ölü, 44 yaralı, aynı yerde bir yılda 8 kaza oldu, geçen yıl Eti Maden işçilerimizi taşıyan otobüs kaza yaptı. İşçiler hele kış aylarında ölüm korkusuyla servislere biniyor her sabah. Bu yola şimdi işçilerin imzasıyla, Kırkaların imzasıyla başladığını söyleniyor, anlatılıyor. Hızla tamamlanması sadece Karayollarının değil, Eti Madenin de önceliği olmalıdır.

Sayın Bakan, ben de tekrar edeyim. Kalıcı yaz saati uygulamasıyla milyonlarca hanede güne sıkıntıyla, stresle başlanıyor. Sabahları aydınlanmıyor, altıda, yedide lamba yakmak durumundayız; bunun nesi tasarruf getirir? Ayrıca biyolojik saatimizle oynanıyor, evlatlarımız uyanıp okula gitmekte, emekçiler işe gitmekte zorlanıyor. Okullarda çocuklarımız otuz dakikalık derslere zorlanarak eğitimlerinden çalınıyor, gelin bu inattan, bu zorlamadan vazgeçin.

Sayın Bakan, son olarak, Somali’yle imzalanan bir anlaşmadan bahsediyorsunuz “Üç blokta petrol ve doğal gaz arama faaliyetlerine başladık.” diye. Bu anlaşma Meclise geldi mi? Gelmedi. Meclisten tezkere çıkardınız, donanma gidecek, Oruç Reis’i şimdi gönderdiniz ama Meclis bu anlaşmadan haberdar değil. Mehmetçigimizi ne için gönderdiğimizi Meclis bilmiyor. Belki siz biliyorsunuz, çok önemli, çok olumlu olabilir ama biz bilmiyoruz; bu anlaşmanın derhâl Meclise gönderilmesi gerekmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Sibel Suiçmez, buyurun lütfen.

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Sayın Bakan dün seçim bölgem Trabzon’daydı, Bakanlığınızla problem yaşayan 3 ayrı yeri ziyaret ettim. Biri, Trabzon Uzungöl, orada vatandaş on altı gündür bir direniş sergiliyor, siz onların sesini duydunuz; bu anlamda size ve bürokratlarınıza teşekkür ediyorum. Umarım kısa zamanda bir çözüm müjdesini bize vereceksiniz ama ben yine oradaki direnişi bir kez daha buradan selamlıyorum. Onların sloganıyla “Uzungöl’e HES, vallahi pes!” diyerek bir an evvel müjdeyi onlara vermenizi diliyorum.

Sayın Bakanım, bir yandan HES projeleriyle mücadele ediyor Trabzon halkı, bir yandan da yine Araklı Karadere ve Solaklı Vadilerinde bulunan yaylalarındaki maden sondaj ve arama çalışmalarını engellemek için uğraşiyor. Geçen hafta, yine, Erikli Yaylası’na, oraya maden şirketinin sondaj araçlarını jandarma eşliğinde çıkardınız ve halkımız ile jandarmayı karşı karşıya getirdiniz. Biz, bir kez daha buradan size sesleniyoruz: Bu projeyi sonlandırın çünkü yaylalar gerçekten Karadeniz’in nefes aldığı yerlerdir, kültürüdür, yaşam alanlarıdır.

Sayın Bakan, özellikle şunu da söyleyeyim: Taşönü’nde bir katı atık entegre ve bertaraf tesisi var, sadece Araklı’yı değil, diğer ilçe Arsin’i de mahvediyor. 1 Kasım’da Belediye Başkanı tarafından çözüm üretileceği söylenmişti, buradaki problem de devam ediyor, bu tesisi ya yasal sözleşmedeki gibi işlettirin ya da kapatın. Sayın Bakan, Araklı ilçemiz size en çok oy veren ilçelerden biridir ama bilin ki bu uygulamalarınızla birlikte ayaktadır, bunun hesabını en yakın zamanda size soracak.

Sayın Bakan, sunumunuzda “Önce insan, sonra çevre, sonra katma değerli madencilik vizyonuyla çalışıyoruz.” demişsiniz. Bu, gerçek değildir, veriler ve uygulamalarınız ortada. Sunumunuzda çevre-insan-doğa dengesine ait bir yaklaşımı maalesef göremedik; siz, maden şirketlerinin çıkarları doğrultusunda bir sunum hazırlamış durumdasınız.

MAPEG verilerine göre ilimizin yüzde 77’si madencilik faaliyetlerine açık bir hâle getirilmiş, Gümüşhane ilimizin de yüzde 93’ü bu hâle getirilmiş. Şimdi, bölgenin durumuna baktığımız zaman ve... Ayrıca “45 ilde 9 bin hektar madencilik alanını, faaliyetin sonlandırıldığı alanları çevreyle uyumlu şekilde doğaya yeniden kazandırıyoruz.” diye bir açıklamanız var, bu da gerçeği yansıtmamaktadır. Ben, size bir ihbarda bulunayım: Erikli beldesinde Maden Tetkik Aramanın yapmış olduğu daha önceki sondaj çalışmalarında geriye dönük hiçbir iyileştirme yapılmamıştır, bunun gibi yüzlerce yer de bulunmaktadır.

Şimdi, Sayın Bakan, dediniz ki: “Enerjide devrim yaptık.” Maalesef, bunu da anlamamız mümkün değil. Siz “Devrim yaptık, reform yaptık.” diyorsunuz ama halka hiçbir şekilde bu devriminiz yansımamış durumda.

Dün, biz 81 ilde vatandaşları dolaştık, pazarları gezdik; inanın orada bile... Tabii ki meyve, sebze alım güçleri yok, onların pahalılığından bahsettiler ama en çok da doğal gaz ve elektrik faturalarını ödeyemediklerini ve bu konuda indirim yapılması gerektiğini bizlere iletiler.

Şimdi, Trabzon’da Aksa Çoruh Elektrik yatırım yapmıyor, yatırım yapmadan para kazanma derindeler. Dolayısıyla, merkez mahallelerinde bile elektrik kesintileri var; milletin buzdolapları ve televizyonları sıklıkla yanıyor ve yangınlar çıkıyor, aydınlatmalar sıfır, kırsalda yangınların çıkmasına neden oluyor. Bu konuda yatırım yapılmaması, büyükşehir olmamız nedeniyle köyden mahalleye dönen merkezdeki Karakaya, Akkaya, Yeniköy, Uğurlu, Aktoprak, Karlık hatlarında elektrik kesintileri devam ediyor; buralarda da herhangi bir yatırım yok.

Yine, yaz saati uygulaması nedeniyle gerçekten çocuklarımız çok büyük bir zorluk çekiyorlar. Niye vatandaşın sesini duymamakta direniyorsunuz?

Ben, bir kez daha sizi ve tüm bürokratlarınızı saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Talih Özcan, buyurun.

TALİH ÖZCAN (Düzce) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakan, değerli bürokratlar ve kıymetli basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, bu toprakların altından zenginlik fıskırıyor. Doğal kaynakların ülkemiz için ne kadar önemli olduğunu biliyoruz ancak geleceği düşünmek zorundayız. Dünyada yenilenemeyen enerji kaynakları tükenme riskiyle karşı karşıyadır, ayrıca bu enerji kaynakları çevreye büyük zararlar vermektedir. O nedenle, gelişmiş ülkeler geniş enerji rüzgârı, hidrolik gibi yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırımlar yapmaktadır, Türkiye’nin de bu yolda olması son derece önemlidir. Örneğin, Düzce’nin tarımsal ve hayvansal atık kaynaklı biyogaz ve gübre potansiyeli çok yüksektir. Bu potansiyel iyi değerlendirilmelidir. Eğer bu konuda daha fazla bütçe ayrılırsa ve daha çok yatırım yapılırsa Düzce çok daha zengin bir şehir hâline gelecektir. Biz rantın olmadığı, halkın yararına yapılan işleri destekleriz. Düzce’deki katı atık işleme ve enerji üretim tesisine yapılan yatırımları da bu nedenle destekliyoruz.

Değerli milletvekilleri, çok önemli bir konuya değinmek istiyorum. Türkiye son yirmi iki yılda maden sahasına döndü. TEMA Vakfının hazırladığı raporlara göre çalışma alanı içindeki ormanların yüzde 50’sine, tarım ve mera alanlarının yüzde 63’üne maden arama ruhsatı verildi. Bu rakamlar giderek yükseliyor. Gereğinden fazla dağıtılan maden ruhsatları doğa katliamına yol açıyor. Tarımsal üretim alanları, ormanlar, doğa koruma alanları, su havzaları, tarihi ve kültürel varlıklar tehdit altında. Bunun bir örneğini Düzce Akçakoca’da yaşıyoruz. Sarıayla İçme Suyu Barajı’nın olduğu Kaplandede bölgesine maden arama ruhsatı verildi. Bu bölgede insanlarımız yaşıyor. Kurukavak, Sarıayla, Karatavuk ve Kırkharman köyleri bu bölgede bulunuyor. O bölgede köylerin içme suyu havzaları var, tarım alanları var, ormanlarımız var, insanlar hayvancılık yapıyor. Köylerde yaşayan vatandaşlarımız endişeli. Bu bölgeyi korumamız gerekiyor. Bu bağlamda, Sayın Bakana sormak istiyorum: Kaplandede bölgesinde su havzaları, tarım alanları ve köylerimiz varken neden maden ruhsatı verilmiştir? Bilim insanları önümüzdeki yüz yıl içinde su kaynaklarımızın yüzde 30’unun yok olacağını söylüyor. Siz bu tehlikenin farkında mısınız? Lütfen su kaynaklarımızı riske atmayın, doğa katliamına yol açmayın.

Değerli arkadaşlar, bir diğer önemli husus Düzce’de açılmak istenen taş ocağı konusudur. Düzce’nin Gümüşova ilçesinde 900 dönüm orman alanı içinde taş ocağı açılması planlanıyor. Halkımızın çabasıyla bu çalışmalar şimdilik durduruldu. Eğer taş ocağı açılırsa burada ağaçlar kesilecek, dinamikler patlayacak, Gümüşova tozla kaplanacak, o tozlar içme sularına karışacak, tarımla uğraşan yurttaşlarımızın mahsulleri zarar görecek, hastalıklar artacak; Gümüşova halkı bunları yaşamak istemiyor. Düzce hava kirliliğinde Avrupa’da ilk 5 şehirden biri. Halkımızın daha fazla tozlu havaya değil temiz oksijene ihtiyacı var. Düzcelilere kirliliği havayı layık görmeyin. Sadece bugünü değil geleceği de düşünün. Gelin hep birlikte doğa katliamını değil yaşamı savunalım. Su havzalarını, havayı ve çevreyi koruyan bütçe yapalım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Gürer, buyurun.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Bakan, bor madeni ülkemiz için önemlidir. Bor madeni işlenerek daha yüksek fayda sağlanabilmektedir. Farklı ürün üretme denemeleri oldu, BORON markalı ürün de pazara sunuldu. Temizlik ürünü olan BORON petrol türevi kimyasallar ve fosfat bileşimli ürünlerin yerine olumlu bir girişimdi. Hâlen piyasada BORON ürünleri sınırlı olsa da var. Hedeflenen pazara erildi mi? Stok durumu, kâr-zarar durumu, pazar payı nedir? Bor madeninden pazara sunulup iade alınan ürün var mıdır? Geliştirilmesi çalışmalarını yapılmakta mıdır?

AR-GE için yeterli kaynak sağlanmakta mıdır? Bakanlık ve kuruluşlarda taşeron işçi hâlen çalıştırılmakta mıdır? Kadroya alınmaları yönünde bir girişiminiz var mıdır? Mühendis temininde ve kurumlarda mühendislerin devamlılıklarıyla ilgili sorunlar vardı. Bu sorunlara çözüm üretilmiş midir? Yoksa, yine yetişen mühendisler kurumlardan ayrılarak gitmekte, bu anlamda boşluk devam etmekte midir? İş cinayetlerinde son üç yılda Bakanlığımızın denetim alanlarında kaç kişi yaşamını yitirmiştir?

Sayın Bakan, 20/11/2015 tarihinde Sabit Saat Uygulaması Değerlendirme Raporu İstanbul Teknik Üniversitesiyle imzalanan bir protokol sonucu düzenlendiği Bakanlığınızca ifade edilmektedir. İTÜ'nün yürüttüğü bilimsel çalışmalarda sabit saat uygulamasının hem elektrik tüketimine olan etkisini hem de psikolojik etkilerinin analiz edildiğini açıklamıştınız. İstanbul Teknik Üniversitesinin bu bağlamda bir araştırma yapan biriminin olup olmadığı çok bilinmiyor. Bu araştırmayı kimler yaptı? Ünvanları, görevleri, adları, soyadları nedir? Hangi kriterler esas alınarak böyle bir rapor ortaya koymuşlardır? Raporda imza sahipleri kimlerdir? Sabit saat uygulamasının başlangıcından günümüze konut, okul, iş yeri elektrik giderlerinde oluşan artışa yönelik de bir araştırma yapılmış mıdır? Bu yolla enerji şirketlerinin kazancının artmasının sağlandığı yönünde değerlendirmeler de bilimsel olarak incelenmiş midir?

Sayın Bakan, kayıp kaçak bedelleri doğrudan tüm vatandaşlardan tahsil edilmektedir. Bu yolla, kayıp kaçakların hiçbir sorumluluğu olmayan vatandaşa yansıtılması sağlanmaktadır. Faturalarda kullanım bedeli olarak tahsilat devam etmektedir. Kayıp kaçakla ilgili yasal düzenlemeden bugüne kadar ne kadar kayıp kaçak bedeli vatandaştan tahsil edilmiştir? Toplamda kayıp kaçak bedeli tutarı nedir? Kayıp kaçaklarla ilgili takip sonucu ne kadar kaçak kullanıp, yakalanıp, ne kadar ceza uygulanmıştır? Hiçbir sorumluluğu olmadığı hâlde vatandaştan farklı adlarla kayıp kaçak tahsilatı devam edecek midir? Elektriği doğru kullanan vatandaşın bu nedenle cezalandırılması nedendir?

Niğde'de farklı dönemlerde elektrik kesintileri yaşanmaktadır. Elektrik kesintileri altyapı eksiğiyle ne kadar ilgilidir? TOKİ tarafından yapılan alanlarda elektrik direklerinin varlığına karşın özel şirketler bu alanı da site içi sayarak elektrik vermemektedir. TOKİ düşük alt grupları için, Bor ilçesinde aydınlanma direkleri varken bu direklerin ışığı yoktur ve bu nedenle de gerek güvenlik gerekse ulaşımda sorunlar oluşturmaktadır. Sokak ve caddelerin aydınlatılması faaliyetleri kapsamında bu alanlar yer almamakta mıdır?

Niğde'de doğal gazı olmayan yerlere de bir an önce yatırım sağlanmalıdır. Yine, Niğde için on beş yıldır her seçim öncesinde bir "Petrol çikti." diyorlar, bir türlü petrol Niğde'de çıkmadı, ne zaman çıkacak; onu da açıklarsanız memnun olacağız.

Tarımda sulama suyu Orta Anadolu'da ve Niğde'de fatarolarla yer altından çıkarılmaktadır. Yüksek elektrik faturaları çiftçi için üretimde ve ödemede sorundur. Sulama suyu elektrik bedelleri hasılat sonu tahsiliyle ilgili de bu konuda teminatlar istenmektedir. Bununla ilgili çiftçi mağdurdur. Bu konuda bir iyileştirme sağlanacak mıdır?

Tarım alanında çiftçiye, besiciye kırmızı mazot verilmesi yönünde bir çalışmanız var mıdır?

Güneş enerjisi santralleri tarım ve mera alanlarında kurulmakta, binlerce dönüm arazi tarım dışı kalmaktadır. Bunların altında, örneğin, gezen tavuk işletmeleri gibi işletmeler yapılarak o boş alanların değerlendirilmesine yönelik de bir çalışma geliştirilmekte midir?

Niğde'de kaç maden ruhsatı verilmiştir? ÇED raporu tüm maden alanları için var mıdır?

Elektrik ve doğal gazda beş yılda kaç abonenin aboneliği sona erdirilmiş ve ne kadar teminat yanması oluşmuştur? Aç-kapayla yeniden açılan abonelerden toplam ne kadar yeniden ücret tahsil edilmiştir?

Elektrikli araç kullanımının şebeke esnekliğinin sağlanması ve elektrik talebi artmasına etkisi öngörülebilme midir?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Elektrikli şarj istasyonu kaçtır?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Gürer, teşekkür ediyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Elektrikli araçlarla ilgili...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Gergerlioğlu, bekliyorum.

Son konuşmacı, Sayın Ömer Faruk Gergerlioğlu.

Değerli milletvekilleri, Sayın Gergerlioğlu'nun konuşmasından sonra soru sormak isteyenler lütfen sisteme giriş yapsınlar.

Sayın Gergerlioğlu, buyurun.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, hoş geldiniz. Ben size öncelikle Kocaeli'de bu SEDAŞ'ın neden böyle bu kadar torpilli olduğunu soruyorum açıkçası. Çünkü inanılmaz bir şekilde Kocaeli halkı SEDAŞ'tan şikâyetçi ve size, bir sürü soru önergeleriyle de bu konuyu sordum ama yeterli cevap alamıyorum. Kocaeli halkı büyük bir zarar içinde, altyapı çalışmalarının zamanında doğru dürüst yapılmadığı için ha bire elektrik kesintileri yaşadık, illallah ettik artık. Ha bire altyapı eksikliğinden dolayı yeni kesintiler oluyor. İnsanlar maddi zararlar yaşıyor, elektriği kesiliyor ve insanların beyaz eşyası bozuluyor, 90-100 bin liralık masraflar yaşayabiliyor. Yüksek faturalar geliyor, izahı mümkün olmayan yüksek faturalar ve geciken faturalar yüzünden katlanarak geliyor faturalar. Biz, bunu size sorduk. İşte, çeşitli cevaplar verdiniz ama tatminkâr değil.

Yine, İZGAZ'la da ilgili şikâyetlerimiz var. Yine, ayrıca DEDAŞ'la da ilgili birçok şikâyet bize geliyor.

Sayın Bakan, İzmir'de bir vahim hadise yaşandı. Özge Ceren Deniz'i biliyor musunuz bilmiyorum veya İnanç Öktemay isimleri size ne hatırlatıyor? Bu kişiler sırf bir su birikintisine bastıkları için hayatlarını kaybetti; bu ülke böyle bir ülke, bir su birikintisine basıyorsun, elektrik çarpmasından ölüveriyorsun.

Şimdi, biz size bununla ilgili soru sormuşuz. Bakın, cevap vermişsiniz bana İzmir'deki vakayla ilgili, soru önergesiyle sormuşum, cevap hiç tatminkâr değil. Yani temmuzda bu vaka olmuş, şimdi kasımdayız, hâlâ idari, adli soruşturmalar sürüyor mu falan. Ya, firma belli

değil mi Sayın Bakan? Yapılan hata belli değil mi? Dört aydır neden bir ceza kesilmiyor? Ya, bize hep böyle cevaplar veriyorsunuz. İşte, “Soruşturmalar sürmektedir.” Ya, bu TEDAŞ’ın, EPDK’nin denetimi nasıl oluyor anlamak mümkün değil. Lütfen, bu konuda daha sıhatli açıklamalar yapın.

Ayrıca, Sayın Bakan, geçtiğimiz perşembe günü ben Mecliste bir konuşma yaptım ve Azerbaycan Bakü-Tiflis-Ceyhan boru hattından niye petrolerin İsrail’e aktığını, bu sevkiyata niye izin verdiğimizi, niye varil başına 80 sent komisyon aldığımızı sordum. Bunun üzerine Sayın Özlem Zengin sizi aramış, bize öyle dedi Mecliste, “Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanımızı aradım, bana bilgi verdi.” dedi. Çok ilginç bilgiler verdi bize, dedi ki: “Ya, 80 sent değil, 1 dolar 27 sent alıyoruz.” Yani Azerbaycan’dan İsrail’e akan petrolden 1 dolar 27 sent Türkiye kazanıyormuş, 700 bin varil günde petrol akıyormuş ve buradan büyük paralar kazanılıyormuş; inanılmaz bir şey.

Peki, sonrasında ne dedi? “Ya, Sayın Bakanımız dedi ki: ‘Firmalarla konuştuk. İşte, o Azerbaycan’dan Bakü-Tiflis’ten boru hattından akan petrol İsrail’e gitmiyor.’” Siz rica etmişsiniz ama ben Azerbaycan İstatistik Kurumunun raporlarına baktım, Azerbaycan Gümrük Komitesinin raporlarına baktım; hiç de öyle söylemiyor.

Bakın, Azerbaycan’dan Bakü-Tiflis-Ceyhan boru hattıyla 17,6 milyon petrol akmış, bunun, Azerbaycan’dan İsrail’e giden miktarı 2023’ün ilk dokuz ay rakamlarını veriyorum: 1,99 milyon ton; 2024’ün ilk dokuz ay rakamlarını veriyorum: 2,37 milyon ton; yüzde 18 artış var Sayın Bakan. Yani apaçık rakamlar ortada, Azerbaycan İstatistik Kurumunun rakamı ortada. Siz kalkmışsınız, Özlem Zengin’e böyle bir bilgi vermişsiniz. Ya siz yalan atıyorsunuz ya da Özlem Zengin yalan atıyor; bu konuda bir sarahat oluşsun, lütfen, bir açıklık oluşturun. Ya, olacak bir iş değil.

Vallahi, bakın, bu açıklama karşısında tüm parti başkan vekilleri dalga geçti. Kimisi dedi ki: “Ya, uçarak mı gidiyor acaba Ceyhan’dan?” Kimisi dedi ki: “Rize’de Burger King açmaya benzer, Burger King açtık ama gitmiyoruz.” demeye benzer. Kimisi de “Bir gecede İstanbul Sözleşmesi’ni iptal edenler bu sözleşmeyi nasıl iptal edemez?” diye sordu.

Hakikaten de soykırım yapan bir ülkeye yapılan sevkiyat durdurulabilir. Ben inceledim bunu, “Uluslararası hukuk var, biz bu sevkiyatı durduramıyoruz.” demeyin Sayın Bakan, uluslararası hukuk buna izin veriyor. Soykırım yapan bir ülkeye sevkiyat durdurulabilir. Hiçbir şekilde de muaheze edilmezsiniz, bakın, sorgulanmazsınız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Gergerlioğlu, teşekkür ediyorum.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) - Buradaki en azından yalan bitsin ve soykırımcı bir ülkeye sevkiyat yapılmasın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum Sayın Gergerlioğlu.

Değerli milletvekilleri, böylece, Komisyon üyesi ve üyesi olmayan milletvekillerinin tüm konuşma talepleri karşılanmıştır.

Soru-cevaba geçeceğiz. Yalnız, soru-cevaba geçmeden önce 22:05’e kadar ara vereceğim. Lütfen sisteme girin, dönünce soru-cevapla başlayacağız.

Teşekkür ediyorum.

Kapanma Saati: 21.58

ALTINCI OTURUM

Açılma Saati: 22.06

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - 14'üncü Birleşimin Altıncı Oturumunu açıyorum.

Değerli milletvekilleri, lütfen bir dakikanın tamamını kullanmayalım ki bütün milletvekillerinin sorularını karşılayalım. Sorumuz bitti mi konuşmamızı sonlandıralım, tüm arkadaşların taleplerini karşılayabilelim.

Sayın Açıkkanı...

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sayın Bakanım, bugün burada görüşlerini aktaran, eleştirilerde bulunan kıymetli vekiller oldu. Tabii ki her fikir muhterem ancak herkes için muteber değildir. Mesela, HES'e karşı olan görüşler oldu, nükleer enerjiye karşı olanlar oldu, yenilenebilir enerjiye dahi ılımlı yaklaşmayanlar oldu ve enerjinin pahalılığını dile getirip indirim talebinde bulunanlar oldu. Sayın Bakanım, bu enerji kaynaklarını yani HES, rüzgâr enerjisi, güneş enerjisi gibi kurulu gücü bugüne kadar artırmamış olsaydık bugün hanelerin ve ticari iş yerlerinin kullandıkları elektrik faturaları daha mı ucuza olacaktı yoksa kat kat daha pahalıya mı mal olacaktı? Mesela, bu kurulu gücü biz yüzde 60 oranında yenilenebilir enerjiye artırmamış olsaydık bugünkü elektrik...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Türel...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, sizden önceki Enerji Bakanı Fatih Dönmez bu yılın mayıs ayında Rusya'ya olan doğal gaz borcunun ertelendiğini doğrulamıştı. Bu borcun miktarı ne kadardır, bu borç ödenmiş midir yoksa ertelemeye devam edilmekte midir?

Sayın Bakan, bu size geçen sene burada sorduğum soru. Siz burada cevap vermemişsiniz, ondan sonra bana gelen yazılı cevapta diyorsunuz ki: "Doğal gaz ticaretine ilişkin yükümlülüklerimiz yapılan anlaşmalar doğrultusunda zamanında yerine getirilmektedir." Böyle cevap olur mu? Yani ben soruyorum, miktar ne kadar, ödenmiş midir, ertelenme... "Anlaşmalar doğrultusunda zamanında yerine..." Ne anlaşması, ne zaman ödüyorsunuz? Yani bu şekilde cevap verilmez. Aynı soruyu tekrarlıyorum size, bu konuda ayrıntılı bir cevap almak istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Kırkpınar..

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Sayın Bakanım, bütçenizin hayırlı ve bereketli olmasını temenni ediyorum.

Tabii, gemilerimizle petrol buluşumuz, doğal gaz, bunlar Türkiye'nin hayalleriydi, gerçekten bugün Türkiye bunların hepsine kavuştu. Ben bundan dolayı size ve bütün Enerji Bakanlığına teşekkür ediyorum.

Her yıl enerjiye olan ihtiyacımız ne kadar artıyor? Bir de yenilenebilir enerji yatırımı kapasitemiz ne kadar, bunun ne kadarı kullanıldı? Bunu soruyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Usta...

ERHAN USTA (Samsun) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Konuşma esnasında sorduğum sorulara ilave olarak Sayın Bakan, BOTAŞ'ın mahsuba tabi olan KDV borcu ve görev zararı alacağı nedir?

Bu genel bir soru, hemen cevap vermeyebilirsiniz buna ama yazılı verilirse çok memnun kalırım. Elektrik dağıtım şirketlerinin özelleştirilmesinden amaçlanan sonuçların elde edildiğini düşünüyor musunuz? BOTAŞ özelleştirilmesi gündeminizde mi? 2018'de bu Gazprom ile BOTAŞ arasında bir tahkim meselesi vardı, sonradan bu tahkimden BOTAŞ vazgeçti; bunun gerekçesi nedir?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Temurci...

SELİM TEMURCİ (İstanbul) - Sayın Bakan, elektrikli araç şarj ağı altyapısında tabii, bir güçlendirme gerekiyor enerji verimliliği ve karbon azalımı için; şu anda elektrikli araç alımında alım yapmak isteyenlerin en önemli sorunu bu. Bu konuyla ilgili bir bilgilendirme yaparsanız iyi olur.

Şu anda toplam gücümüzün yüzde 10'u herhâlde lisanssız elektrikli santrallerde. Bu konuda şu anda bazı işletmelerin talepleri karşılanmıyor diye bize gelen şikâyetler var; bu konuda da bir açıklama yaparsanız memnun olurum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Arı...

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Başkanım, geçmişte Plan ve Bütçe Komisyonunda AK PARTİ'li milletvekili arkadaşlarımızdan bazıları bu petrol yataklarıyla ilgili aramaları ya da doğal gazla ilgili aramaları şöyle tanımlamıştı: "Bazı yerleri yabancılar arıyordu, o yüzden bulamıyorduk." gibi bir söz söylerlerdi. Bu çerçeveden de ben de geçen sene size Akdeniz'deki aramayla ilgili soru sordum hatta yazılı da soru sordum, burada sözlü de soru sordum, "Akdeniz'de bugüne kadar ne bulundu? Kaç kuyu açıldı ve bu kuyulardan ne çıktı? Kuyuların açılış maliyeti nedir?" diye sordum, bir cevap veremediniz, herhâlde şimdi de aramalar durdurulmuş diye öğrendim, doğru mu bilmiyorum. Devamla...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Akay...

CEVDET AKAY (Karabük) - Yeni elektrik tarifesine göre, yüzde 3'lük ve 1 milyon 200 bin abonelik kesimin olacağı yüksek tarifenin tahminen toplam kaç kilovatsaat tüketmesi ve bunun toplam enerji bedelindeki yükü ne kadar tahmin edilmektedir? Sübvansiyon alamayacak bu 1,2 milyon abonenin ödeyeceği faturanın toplam sübvansiyonu ne kadar etkilemesi beklenmektedir?

Diğer soru: Enerji İşleri Genel Müdürlüğü hangi belediyelere ne kadar destek verdi? Dağılımı nedir?

Yine bir soru: 2019 ve 2020 yılı denetim raporlarında bazı elektrik dağıtım şirketlerinin vatandaşın topladığı Elektrik Enerjisi Fonu tutarlarını devlete ya eksik ödediği ya da hiç ödemediği tespit edilmişti, bunun üzerine bakanlık son üç yıldır ne yapmıştır? Tahsilat yapılmış mıdır? 2021, 2022 ve 2023 raporlarında yer almayan bu durum hakkında ne yaptınız? Tutarın güncel hâli nedir?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakırhıoğlu...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - İlave olarak sorayım ben de. Bu 2024 yılında biraz evvel bahsedilen bu 1 milyon 200 bin abonenin tüketiminin sübvansiyon edilen tutarı ne kadardır? Bu 1 milyon 200 bin abone faturalarında ne kadar artış olacak? Yani "Yüzde 60 sübvansiyon edildi." denildiğine göre yani ne olacak? Bin liralık fatura 2.500 liraya mı çıkacak? Böyle bir mantık yürütmemiz doğru mudur?

Bir de 2025 yılında bu sübvansiyonlar, sübvansiyonlar devam mı edecek, ne kadar doğal gaz sübvansiyon edilecek? Ne kadar elektrik sübvansiyon edilecek?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Erdem...

ORHAN ERDEM (Konya) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Değerli Bakanım, daha önce muhalefetten çok önemli siyasetçiler "Doğu Akdeniz'de ne işimiz var?" demişlerdi. O zaman, benim hatırladığım 11 ülkenin savaş gemisi vardı ve hiçbirinin kıyısı yoktu. Bu konu çok anlaşılmamış herhâlde, bizim Doğu Akdeniz'de ne işimiz var; bunu bir anlatmamız gerekiyor, bu konuda bilgi verebilirseniz sevinirim. Oradaki kaynaklar, Kuzey Kıbrıs'ın önemi ve diğer konularla ilgili sizin zaviyenizden bilgi almak isterim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ederim.

Sayın Gülsoy...

SEYDİ GÜLSOY (Osmaniye) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Bakanım, 2025 yılı bütçemizin hayırlı ve bereketli olmasını diliyorum.

Deprem bölgesi olan Osmaniye ilimizde depremde hasar gören elektrik altyapımızın hızlı bir şekilde onarılması, deprem konutlarımıza elektrik ve doğal gaz hattının çok hızlı çekilmesi için Osmaniye hemşehrilerim adına teşekkür ediyorum. İlimizde doğal gazı olmayan iki ilçemiz Hasanbeyli ve Sumbas ilçemiz ile Düziçi ilçemize bağlı Ellek ve Yarbaşı beldemize doğal gaz müjdesini ne zaman vereceğiz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Akın, buyurun lütfen.

İBRAHİM AKIN (İzmir) - Sayın Bakan, Kaz Dağları'yla ilgili son gelişmelerde ekolojik kırımın devam ettiğini görüyoruz maden araması gerekçesiyle. Danıştayın davası beklenirken, kararı beklenirken Cengiz Holdinginin orada yaptığı kırım hakkında ne düşünüyorsunuz? Köylülere söyleyeceğiniz sözünüz var mı? Ayrıca, çevreye, doğaya ve ekolojiye uyumlu yenilenebilir enerji konusundaki yapıyı yatırımlarınız ne olacaktır? Önümüzdeki günlerde bu konuyla ilgili özellikle çevreye uyumlu bir politika geliştirme konusundaki fikirlerinizi özellikle açıklarsanız seviniriz.

Diğer taraftan, Türkiye'nin her tarafında yaygın bir şekilde uygulanan ruhsatsız yapılar, ÇED'siz yapılarla ilgili, alınan kararlarla ilgili ciddi bir doğa katliamıyla karşı karşıya olduğumuzu görüyoruz; bunlarla ilgili itirazlara ve aynı zamanda soru önergemize daha gerçekçi, daha somut yanıtlar verilmesini bekliyoruz. Ciddi bir şekilde bu konuyla ilgili cevapsız kalan bir durum söz konusu, genelgeçer cevaplarla sorunun anlaşılmasının mümkün olmadığını ifade etmek isterim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Dindar...

MAHMUT DİNDAR (Van) - Sayın Bakan, bir, Türkiye genelinde 2023 ve 2024 dönem sonu itibarıyla borcunu ödemediği için elektrik ve doğal gaz kesme sayısı kaçtır? Van'a ilişkin verileri paylaşır mısınız?

İki, Van'ın Özalp ve Saray ilçelerinde 2024 yılı bitmeden doğal gaz arzı sağlanacak mıdır? Doğal gazı olmayan ilçelerle ilgili çalışmalar hangi aşamada?

Üç, Van merkezde doğal gaz hattı çekilmeyen hane sayısı kaçtır? Doğal gazı tüm sokak ve mahallelere götürülmesi amacıyla çalışmalar var mıdır?

Dört, VEDAŞ'ın kayıp kaçak kapsamında faturalara yansıttığı toplam tutar ne kadardır ve bunun illere göre dağılımı nedir?

Beş, Van'da Aksa Doğalgazın yetersiz kalmasına ilişkin tedbir alınacak mıdır? Yurttaşların saatlerce sıra beklemesinin önüne geçilecek midir? Şube sayısı artırılacak mı?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın İrmez...

MEHMET ZEKİ İRMEZ (Şırnak) - Sayın Bakan, enerji iletim hatlarındaki kayıp ve kaçak oranları 2024 yılı için ne kadardır? Bölgesel dağılımı nasıldır? Bu oranları azaltmak için hangi önlemler alınıyor? Güneş ve rüzgâr enerjisi yatırımlarının bölgesel dağılımı nasıldır?

Sayın Bakan, Gabar'dan günlük 57 bin varil petrol çıkarıldığını söylediniz, yıl sonu hedefinizin 100 bin varil olduğunu belirttiniz; samimi, ciddi bir cevap bekliyorum, buna ilişkin gerçekten Şırnak'ta petrol rafinerisi kurmayı düşünüyor musunuz? Eğer kuracaksınız çalışmalara ne zaman başlamayı düşünüyorsunuz?

Sayın Bakan, Şırnak il sınırları içerisinde maden şirketlerine ait ruhsat sayısı kaçtır?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Suiçmez...

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Sayın Bakan, Trabzon'un Yomra ilçesinin en yüksek mahallesi olan Demirciler Mahallesi'nde 80'li yıllarda kurulan elektrik hatları var. Kar, yağmur gibi olumsuz hava şartlarında elektrikler kesiliyor, trafolar yetersiz kalıyor; vatandaşlarımız mağdur oluyor. Mahalleli hatlarda ve trafolarla bakım yapılması için talepte bulunmasına rağmen herhangi bir değişiklik olmadı. Demirciler Mahallesi'nden geçen elektrik hatlarının ve trafoların yenilenmesi için herhangi bir çalışma planlıyor musunuz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kısacık...

SADULLAH KISACIK (Adana) - Sayın Bakanım, özellikle deprem bölgesindeki küçük ilçeler zor durumda ve burada elimde Adıyaman ili Çelikhan ilçesi Belediye Başkanımızın size gönderdiği bir talep yazısı var. Depremden zarar gören yolların bir kısmını kendi imkânlarıyla telafi etmişler ama tali yollar için sizden 200 ton bitüm isterler; ben de aracıyım. Sizden ricam, bununla ilgili gerekli hassasiyeti gösterirseniz teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Kordu...

AYTEN KORDU (Tunceli) - Sayın Bakan, İliç maden sahasının tekrar açılacağı konusu doğru mudur? Sizin orada yaşanan faciada sorumluluğunuz var, bu konuda bir açıklama yapacak mısınız?

Yine, Pülümür'de RES projesi var. Biliyorsunuz, Pülümür'de her sene bal festivali yapılıyor, RES'lerin orada arıcılığı yani balcılığı bitireceği konusunda ciddi endişe var. Tepkiler de yapıldı, yine bir toplantı daha yapılacak. Bu RES konusu bir göçe de neden olabilir, onunla ilgili bir açıklamanız var mı?

Yine, Çemişgezek Tağar Çayı'nda bir HES projesi var, kapasite artırma raporu yapılıyor. Sivil toplum örgütleri çok yoğun bir şekilde tepki gösterdi yabancı hayvan ve endemik bitkinin tahrip olacağı konusunda; buna ilişkin bir açıklamanız var mı?

Dersim'de pek çok köyde elektrik yok. Örnek vermem gerekirse sadece Ovacık'ta 6 tane köy Eğrikavak, Ağaçpınar, Garipuşağı, Doludibek, Yoğunçam, Yenikonak; yine, Hozat'ta Bilekli Köyü'nde elektrik hiç yok. Elektrik kesintilerinden dolayı beyaz eşyaların motorları yanıyor ve halk zarara uğruyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Gergerlioğlu...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) - Sayın Bakan, SEDAŞ'ı altyapı eksiklikleri, kesintiler, maddi zarar oluşturması ve yüksek faturalar, geciken faturalar dolayısıyla uyaracak mısınız?

Afganlı işçi Mohammad Nourtani'yi yakarak öldüren bir madenci vardı, onun madeni vardı ve denetlememiştiniz. Adam işçisini yakarak öldürdü; bu konuda ne diyeceksiniz?

İzmir'de su birikintisine basan ve elektrik çarpmasıyla ölen 2 vatandaşımız hakkında ne zaman soruşturma bitecek ve o şirket ceza alacak?

Yine, Azerbaycan'dan İsrail'e sevk edilen petrolle ilgili doğru ve tatminkâr bilgileri ne zaman vereceksiniz?

ORHAN YEGİN (Ankara) - Daha nasıl verecek ya?

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) - Evet, biz satmıyoruz, Erdoğan cebine atmıyor, devletin kasasına giriyor ama varil başına 1 dolar 27 sent komisyon alıyoruz soykırımcı İsrail'e giden petrolden ve Azerbaycan gümrük komitesinin raporları da ortada.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bankoğlu...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bunları 50 defa açıkladılar ya, 50 defa.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - 2023 Ekimde TTK'ye işçi alımları yapılacağını davul ve zurnayla duyurdunuz. Bu kararın ardından...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) - Yalan açıklamalar...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bırakın Allah'ımızı severseniz!

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Pardon, bir daha başlatabilir misiniz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Devam edin, buradan...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Ama bozuldu yani...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bankoğlu...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Rica edeceğim...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Çakırözer...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Çakırözer, buyurun.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - İyi de yani ama duyulmadı ki Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, süre doldu mu keseceğim, kusura bakmayın. Ben devam edin diyorum, siz... Duyuluyor, kayıtlara geçiyor. Böyle yapmayın lütfen.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Peki, rica edeceğim, açar mısınız Sayın Başkan?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Dolunca bırakacağım.

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Teşekkür ediyorum.

Bu kararın ardından kuralar çekildi, Amasra'ya alınacak, müessesede 400 kişinin çalışacağı belirtildi. ATİM'de çalışacak yeni maden işçi sayısı daha sonra 110 kişi olarak belirlendi, kalan 290 işçi Zonguldak'ta görevlendirildi. Amasra'da maden işçisine ihtiyaç olduğu defalarca belirtilmesine rağmen ve hatta yaşanan faciyanın sebeplerinden biri personel eksikliği iken bu işçiler neden hâlâ Zonguldak'ta? Amasra'da yeniden üretime de başlandı, bunu da törenlerle duyurdunuz. Geçenlerde zannediyorum 65 işçi için kura çekildi ama hâlâ tamamı Amasra'ya geçirilmedi. Bu karardan dönecek misiniz? Ayrıca, işçilerden torpil düzeninin devam ettiği ve yer altında işçilere mobbing uygulandığıyla ilgili şikâyetler geliyor; bu konuya da kulak verecek misiniz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyoruz.

Sayın Şevkin...

MÜZEYYEN ŞEVKİN (Adana) - 2007 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla Adana'nın Ceyhan ilçesi Kurtpınar ve Sarımaz mevkinde bulunan 13,5 milyon metrekaarelik alanda Ceyhan Enerji İhtisas Endüstri Bölgesi kurulması planlandı ancak aradan on yedi yıllık süre geçti, 6 Sanayi ve Teknoloji Bakanı, 6 da Enerji Bakanı değişti. Bu gidişle siz de eskiyeceksiniz Sayın Bakan. Buna ilişkin ne yapılıyor, lütfen bilgilendirirseniz...

Yine, Adana Pozantı Beledelik'te iki yıldır 5 elektrik direğini diktiremedik Sayın Bakan, bu konuya bir el atarsanız... 21'inci yüzyılda elektriksiz bu köy; Pozantı Beledelik köyü, 5 tane direği diktiremedik.

Yine, 2019 ve 2020 Sayıştay raporlarında 37 enerji şirketi vatandaşın topladığı elektrik dağıtım şirketleri fonunu ödemedi devlete; buna ilişkin ne yaptınız diye sormak istiyorum.

Yine, dünyada kullanımı yasaklanmış olan, yüksek kükürt ve zararlı emisyon ürünü olan petrokok ithali yerli üretimin önündeki önemli bir engeldir. Kullanımı yasaklanmış olmasına rağmen serbestçe ithal edilmektedir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, değerli milletvekilleri; süre doldu. Sizden az önceki ricam şuydu: Yorum yapmadan direkt sorularımızı sorarsak bütün arkadaşlarımızın soru taleplerini karşılayabiliriz diye ama maalesef 2 arkadaşımızın soruları için süre doldu. Bunu özellikle istirham ediyorum her seferinde ama soruya gelene kadar... Kullanmayalım şu bir dakikaları tam.

AYTEN KORDU (Tunceli) - 2 kişiye verebilirsiniz yani birer dakikadan 2 kişi kalmışsa verebilirsiniz.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) - Sayın Başkanım, bizim suçumuz ne?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Az önce bir dakikanın hesabını soruyordunuz "Bir dakika biz alacaklıyız." diye. Şimdi ne olacak?

AYTEN KORDU (Tunceli) - Hayır yani son 3 üyenin hakkı kaybolmasın diye...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Çakırözer...

UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Sağ olun Sayın Başkan.

Sayın Bakan, Mihalgazi Sarıcakaya'da izin verdiğiniz bu siyanürlü altın projeleri hayata geçerse tarım, hayvancılık, seracılık, ipek böcekçiliği yok olacak. Oysa 1 milyon Eskişehirli toprağımızı, suyumuzu, havamızı, insanımızı zehirlemenizi istemiyoruz. Eskişehir'imizde maden çöplüğü, yeni bir İliç katliamı istemiyoruz. 1 milyon Eskişehirlinin bu talebine bir yanıtınız olacak mı?

Yine, Eskişehirliilerin karşı çıktığı Alpu Termik Santrali'ni Danıştay kararına rağmen yeniden gündeme getirme gibi bir niyetiniz var mı?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Süllü, buyurun.

JALE NUR SÜLLÜ (Eskişehir) - Sivrihisar ilçemizin Koçaş mahallesinde köyün içinde 3 adet taş ocağı var. Sivrihisar bölgemiz tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış bir bölge. Ülkenin dört bir yanından "maden arama faaliyeti" adı altında defnecilik yapıldığını uzmanlar belirtiyor. Sayısı artan küçük taş ocaklarının yerlerinin seçimi de çok dikkat çekici. Doğa tahribatına bir de kültürel tahribat ekleniyor. Maden denetimleri kapsamında taş ocaklarını da denetliyor musunuz?

Ayrıca, altın ve kömüre 40 milyar dolar harcandığından söz ediyorsunuz. Döviz açığı varken 54 milyon tona yakın kömür ithalatına 8 milyar dolar ödenmiş. Hâlâ ithalat yapıyorsunuz. Kömürden çıkış için planlarınız nedir?

Ayrıca, enerji verimliliği konusunda sunuşunuz da son derece kısa. Enerji verimliliği konusundaki planlarınız nelerdir?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı...

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Bakan, adına "iklim tarifesı" dediğimiz sıcak bölgelerde doğal gaz fiyatlarının daha yüksek olacağına dair yani faturaların daha kabarık geleceğine dair bir kanuni düzenleme geçmişti Meclisimizden. Bu çerçevede, örnekseme yöntemiyle, örneğin Antalya'da bir karşılaştırma yaparsak bu tarife yani bu kanun uygulandı mı? Uygulandıysa faturaya nasıl yansıdı, bir örnek verebilir miyiz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum. Değerli milletvekilleri, böylece soru kısımları da sorulmuş oldu. Bütçe kesin hesap ve Sayıştay raporu üzerindeki konuşma ve sorular tamamlandı.

Şimdi, Sayın Bakana söz vereceğim.

Sayın Bakanım, süreniz otuz dakikadır, sonra da oylamaya geçeceğim. Bir de Sayın EPDK Başkanına gelen iki soru var, doğrudan EPDK'ye, onun için söz vereceğim.

Sayın Bakanım, buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR - Sayın Başkan, çok kıymetli milletvekilleri; öncelikle hepimize çok teşekkür ediyorum. Hakikaten çok kıymetli değerlendirmeler oldu, sorularınız geldi. Bunlarla ilgili hemen konuşmamın başında şunu ifade edeyim: Elbette ki bütün sorulara burada, şu önümüzdeki yarım saat içerisinde cevap vermem mümkün değil ama gerek soru önergelerinizde olduğu gibi gerek buradaki sorularınıza mutlaka yazılı olarak en kısa zamanda cevap vereceğimizi şimdiden ifade edeyim.

Bu sorulara cevap kısmında ben şununla başlamak istiyorum: Bir sessiz devrimden bahsettik. Neden sessiz devrim dediğimi ifade etmek istiyorum çünkü bu devrimi gerçekleştirirken bunu çok iyi anlatamadığımızı, başta siz saygıdeğer milletvekillerimize ve kamuoyumuza çok iyi anlatamadığımızı, son yirmi iki yılda AK PARTİ'nin enerji politikalarında ortaya koyduğu vizyonu iyi anlatamadığımızı gördüğüm için bu ifadeyi kullandım. Zira, Türkiye, enerjide üç tane çok önemli açmazla karşı karşıya; bunları sizler de dile getirdiniz, ilk açılış konuşmamda ben de bunları sizlere ifade ettim. Türkiye enerji talebi artan, büyüyen bir ülke. Son yirmi yılda hem doğal gazda hem elektrikte talep neredeyse 3 katına çıktı, yıllık yaklaşık yüzde 4,5'in üzerinde bir elektrik talebi artışı var. Dolayısıyla, bizim öncelikli görevimiz bu artan talebi karşılayabilmek; arz güvenliği bizim birinci öncelikli noktamız. İkinci husus, elbette ki dışa bağımlılığımız. Burada rakamları daha detaylı olarak ifade etmeme müsaade edin. Türkiye, 2022 yılında doğal gaza yaklaşık 44,6 milyar dolar ödedi; 2023 yılında bu rakam 23,5 milyar dolara geriledi. Petrol ve petrol ürünlerine 2022 yılında 40,4 milyar dolar para ödedik ve toplamda 2022 yılında LPG, kömür ithalatımızla bu rakam 96,5 milyar dolar oldu. Şimdi, bu kadar büyük bir ithalat kalemi, sadece ekonomi üzerinde değil ama aynı zamanda diğer bütün alanlarda da bizim oldukça üstesinden gelmemizi zorlaştıran bir konu. Dolayısıyla, bütün stratejimizi, aslında, ta 2002 yılından beri Türkiye'nin enerjideki dışa bağımlılığını düşürme üzerine kurgulamış durumdayız. Onun için, Türkiye artan enerji talebini karşılarırken aynı zamanda enerjide dışa bağımlılığını mutlaka bitirmesi gerekiyor, politikalarımız bunun etrafında şekilleniyor. Elbette ki bir üçüncü zorluk hatta bütün bu ikisinin daha ilerisinde bir zorluk 2053 net sıfır emisyon hedefi. Cumhurbaşkanımızın ortaya koyduğu, Meclisimizin 2021 yılında Türkiye'yi Paris İklim Anlaşması'na taraf yaparak ortaya koyduğu Türkiye'nin iklim değişikliğiyle mücadele hedefleri. Bu, bildiğimiz bütün paradigmalарın değişmesi anlamına geliyor yani ulaştırmadan tarıma, tarımdan binalara, enerjiden sanayiye bütün alanlarda çok köklü bir dönüşüme hazır olmamız gerekiyor. Şimdi, bu cepheden baktığımızda bunları nasıl yapabiliriz? Türkiye'nin mutlaka yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarını azami düzeyde kullanması lazım. Elbette ki bunları yaparken biz çevreyle uyumlu olan, doğaya dost uygulamaları bunları yapalım diyoruz. Örneğin, sorulardan bir tanesi, Yeniköy Kemerköy Termik Santralleri'nin nasıl bir katkı yaptığı soruldu bize. Bunlar 7,9 teravatsaat yılda elektrik üretiyorlar, Türkiye'deki üretimin toplam yüzde 2,5'ini biz bu iki santralden karşılıyoruz; Akbelen Ormanları kapsamında sorulan bir soruydu bu. Bu enerjiyi biz doğal gazdan üretsek, ithal kaynaklardan üretsek yaklaşık 1,6 milyar metreküplük bir doğal gaz ithal etmemiz gerekiyor ve yerli kaynak yerine, işte size bir cari açık kaynağı daha oluşmuş oluyor ve bunun yaklaşık bedeli yıllık 700 milyon dolar olmuş oluyor. Dolayısıyla, bizim mutlaka yerli kaynaklarımızı çevreyle uyumlu bir şekilde devreye almamız gerekiyor. Yenilenebilir kaynaklar bizim göz bebeğimiz, en çok ehemmiyet verdiğimiz ve özellikle vurgulamak istediğim nokta -bugünün bence çok önemli çıktılarından bir tanesi- Türkiye bugün konutlarında kullandığı elektriğini tamamını sadece rüzgâr ve güneş enerjisinden üretir hâle gelmiş durumda; bunu sadece geçtiğimiz on dört, on beş yılda yaptık. Neredeyse sıfır olan rüzgârı, tamamen sıfır olan güneşi -2012 yılında güneş kurulu gücümüz sıfır- geçtiğimiz on, on dört yıl içerisinde 31 bin megavatın üzerine çıkardık; bu, yılda yaklaşık 2.500-2.700 megavatlık bir kurulu güç demek. Biz bunu yaparken diyoruz ki: Mutlaka bu 30 bin megavatı 2035'te 120 bin megavata götürmeliyiz ki -Türkiye iklim hedeflerine- Türkiye dışa bağımlılığını mutlaka bu şekilde azaltsın. Elbette ki bu anlamda iddialı bir program ortaya koyuyoruz. Türkiye'nin 2.700 megavatlık yıllık toplam kurulu güç artışını yaklaşık 7.500-8.000 megavatlara çıkarması gerekiyor. Evet, bunun için reforma ihtiyacımız var, bunun için izin süreçlerinin mutlaka iyileştirilmesi ve bu süreçleri hızlandırmamız icap ediyor. Türkiye'nin bu kurulu gücünü güçlü ve modern bir altyapıyla desteklememiz lazım. Burada şunu da ifade etmem lazım: Bizler ve buradaki bürokrat arkadaşlarımızı bir kenara koyun ama Türkiye'de yaklaşık 100 binin üzerinde insan hepimizin evine, iş yerine, ticarethanesine 7/24 elektrik getirmek için uğraşiyor.

Şimdi, işimiz biraz nankör bir iş. Yılda 8.760 saat var. Bunun bütün zamanında yüzde 95’inde, 98’inde, 99’unda elektrik tedariki olur ama bir saat elektriğiniz olmasa şikâyetler oluyor. Dolayısıyla bizi boş verin ama bu emekçilerin emeklerine 7/24, herhangi bir hava koşuluna bakmaksızın... Biraz önce ifade ettim, Türkiye doğal gazda Avrupa’nın 2’nci büyük, dünyanın en büyük şebekelerinden birine sahip; keza, elektrik de öyle. Bu emekler veriliyor ve bu hizmetler vatandaşımıza sunuluyor dolayısıyla bunlara da biraz haksızlık etmiş olduğumuzu düşünüyorum.

Türkiye’nin mutlaka iklim hedefleri için nükleer enerjiye sahip olması lazım. Nükleer enerji Türkiye’nin açık söyleyelim, yetmiş yıllık rüyası. Çünkü bakın, ilk aslında, geçmişte, 1955 yılında Türkiye Cumhuriyeti nükleerle ilgili adım atıyor ve Amerika Birleşik Devletleri’yle sivil sahada nükleerin kurulmasıyla alakalı bir anlaşma imzalıyor, Resmî Gazete’de 1956’da bu yayımlanıyor. Türkiye, 1956’da Atom Enerjisi Komisyonunu kuruyor ve hemen 1957 yılında da neredeyse kurucu üye olarak Uluslararası Atom Enerjisi Kurumuna üye oluyor. Aynı tarihte Güney Kore de üye oluyor. 1962 yılında ilk araştırma reaktörü işletmeye alınıyor. 1965 yılında nükleer enerji ilk kez Beş Yıllık Kalkınma Planı’mızda yer alıyor. 1976’da Akkuyu nükleer saha olarak tespit ediliyor İstanbul Teknik Üniversitesi tarafından. Bizim Akkuyu’yu nükleer saha tespit ettiğimiz yıl Güney Kore ilk nükleer reaktörünü devreye alıyor. Bugün, Güney Kore’de en son 2010 yılında yaptıkları reaktörle, 2012’de yaptıkları reaktörle... 1996 yılında 11’inci reaktörü devreye alıyorlar. Dolayısıyla hatta Güney Kore 2012 yılında Birleşik Arap Emirlikleri’ne nükleer reaktör yapacak hâle geliyor, ihraç ediyor yani aynı zamanda yola çıktığımız Güney Kore bu kadar ilerlerken biz yıllarca bekliyoruz. 2010 yılında, Rusya Federasyonu’yla yaptığımız anlaşma çerçevesinde nükleer faaliyete nihayet başlayabiliyoruz; ki onun da başına birçok hadise geldi biliyorsunuz, 2015’teki uçak krizi, ondan sonraki yaşanan süreçler, darbe girişimleri... 2018 yılına geldiğimizde Akkuyu’ya biz ilk lisansı verdik ve orada çalışmalar başladı. Şu anda ilk reaktörün çalışmaları da devam ediyor, 1’inci ünitenin kubbesi de kapatılmış durumda. Ama Türkiye’nin nükleersiz kalıcı, uzun soluklu, temiz enerjiye erişme şansı yok. Bunu sadece biz söylemiyoruz, biraz önce ifade ettiğimiz o 31 ülke yani Birleşmiş Milletler iklim değişikliğiyle mücadele anlamındaki en önemli toplantıda ortaya konulan deklarasyon geçen sene Dubai’de, bu sene Bakü’de... Bakın, “Bunların arasında öyle çok kaydeder ülkeler yok.” diye ifade edildi, ben size ifade edeyim: Kanada, Hırvatistan, Çek Cumhuriyeti, Finlandiya, Fransa, Macaristan, Japonya, Kore, Hollanda, Polonya, Slovakya, İsveç, Birleşik Arap Emirlikleri, Birleşik Krallık (İngiltere) ve Amerika Birleşik Devletleri bu ülkelerden bazıları. Dolayısıyla bütün bu ülkeler -mutlaka- küresel ısınmayla mücadelede bizim nükleersiz bu işi başaramayacağımızı ifade ediyorlar. Dolayısıyla biz de Türkiye olarak diyoruz ki: Bizim Akkuyu’nun yanına Sinop’ta, Trakya’da 3 tane konvansiyonel büyük santrale ihtiyacımız var, yaklaşık 12 reaktöre ihtiyacımız var. Ama sorular da ifade edildi; küçük modüler reaktörlere, SMR’lara da ihtiyaç var. Bugün, özellikle dünyada gelişen trendler, yapay zekâ, büyük data büyük bir elektrik ihtiyacını beraberinde getiriyor. Bakın, son dönemdeki gelişmeler; Google, SMR geliştirici bir şirketle elektrik satın alma anlaşması yaptığını açıklıyor. Microsoft, yine bir anlaşma yapıyor Amerika’da, Three Mile Island... Ki burada, 1979 yılından beri kapalı olan, bir kaza nedeniyle kapalı olan bir reaktördeki nükleer santral tekrar devreye alınıyor ve oradan yirmi yıllık bir alım anlaşması yapılıyor. Dolayısıyla bizim nükleersiz bu dönüşümü, Türkiye’nin arz güvenliğini, Türkiye’nin dışa bağımlılık hikâyesini yazma şansımız yok. Elbette ki Türkiye’nin enerjiyi daha verimli kullanması lazım, enerjisini sanayiden tarıma, ulaştırmaya, bütün sektörlerde verimli hâlde kullanması gerekiyor ama Türkiye’nin en büyük iki ithalat kalemi olan doğal gaz ve petrolde biz 2016 yılından sonra çok önemli bir strateji değişikliğine gittik. Bakın, Türkiye Petrolleri ta 1954’lerde kurulmuş ama bugün Sakarya Gaz Sahasında bizim bir yılda ürettiğimiz gazı, Türkiye Petrolleri geçtiğimiz elli yılda üretti yani elli yılda üretilen doğal gazı biz şimdi bir yılda üretiyoruz. İnşallah, bu rakamı daha da çok arttırmamız gerekecek.

Gabar’daki petrol 2020 yılında keşifle beraber orada oluşmadı, milyonlarca yılda orada oluştu ama hepimiz biliyoruz, biraz önce konuşmacılarımız da, sizler de ifade ettiniz; işte, terör nedeniyle gidilemeyen o bölgeler ne zaman ki terörden arındırıldı, o zaman oraya bizim mühendislerimiz, bizim çocuklarımız büyük bir şevkle, heyecanla gittiler ve orada Türkiye Cumhuriyeti tarihinin karadaki en büyük keşfini yaptılar ve büyük bir hırsla, büyük bir inançla, büyük bir gururla, iftiharla bu çalışmaları yürütüyorlar. Şu anda 60’ın üzerinde kuyu... O dağlarda, biraz önce ifade ettiğim gibi, 500 kilometrenin üzerinde yol yapılmış durumda ve büyük bir hırsla, heyecanla, inançla üretime, çalışmalara devam ediliyor.

Tabii, burada iki isim, birini sizler ifade ettiniz, çok genç bir kardeşimiz, Manisalı bir petrol mühendisi kardeşimiz maalesef bir kazada orada vefat etti. Bakan Yardımcım cenazeye iştirak etti, ben babasıyla görüştüm, taziye dileklerinde bulundum. Bana bir şey söyledi, dedi ki: “Ben sizden devlet olarak bir şey istiyorum.” “Buyurun.” dedim. “Ben sadece şunu istiyorum: Lütfen oğlumun adını yaşatın.” dedi. Biz de onun adını o dağlarda üretim yaptığımız sahalardan birine verdik. O dağlarda bir sahada şu anda “Mehmet İrfan Güler” adı var. İnşallah, oradaki faaliyetlerimiz devam ettikçe biz onun ismini orada yaşatacağız ama bir başka çalışma arkadaşımı da müsaadenizle anmak istiyorum. TPAO’daki Arama Daire Başkanımız Bülent Sadioğlu arkadaşım Mardin’de göreve gittiği esnada maalesef bir kalp krizi sonucu vefat etti. Onun da adını yine o dağlarda, o sevdiği dağlarda, çalıştığı dağlarda yaşatmak istiyoruz. Onun için, oradaki bir arama sahamıza da üretim sahamıza da onun adını verdik, burada da bu vesileyle onları anmış olayım.

Dolayısıyla değerli arkadaşlar, Türkiye, nükleer enerjisini kullanan, yenilenebilir enerjiyi, yerli kaynakları devreye almış, doğal gaz ve petrol üretimini artırmış, enerjisini verimli kullanan ama elbette ki yeni teknolojileri -bugün hiç gündeme gelmedi ama- yeşil enerjiyi, yeşil hidrojeni, depolama teknolojilerini, karbon yakalama teknolojilerini de aynı zamanda enerji “mix”i içerisine katmış bir yolda hızla ilerliyor.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Sayın Bakan, Bülent Sadioğlu Mardin’de mi vefat etti, Hakkâri’de mi vefat etti?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir saniye...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR - Ama bütün bu çalışmalarda “kritik madenler” dediğimiz yani şu anda dünyanın artık petrolden de daha ehemmiyetli gördüğü nadir toprak elementlerinde de çok yoğun bir faaliyet yürütmemiz gerekiyor. Şu anda bütün dünya bu madenleri ele geçirme, bu madenleri üretimle alakalı...

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Sayın Bakan, Bülent Sadioğlu Bey Hakkâri’de bir kalp krizi geçirerek vefat etti; onu düzeltin isterseniz.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR - Üretimle alakalı faaliyetleri yürütmeye gayret ediyoruz. Eskişehir Beylikova'daki bu bulduğumuz rezerv de bu anlamda ülkemizi hakikaten farklı bir lige getirecek ve çok önemli stratejik bir avantaj bize getirecek önemli rezervleri barındırıyor. Dolayısıyla bizim şu anda öncelikli hedefimiz bu rezervleri hayata geçirebilecek teknolojileri geliştirebilmek ve burada üretici bir ülke, tedarikçi bir ülke olabilmek ama madencilikte stratejimiz hakikaten katma değerli madencilik yani bugün, bor ürünlerinde, "Türkiye dünya rezervlerinin yüzde 70'ine sahip." dediğimiz bor ürünlerinde siz bunu bor olarak sattığınızda, dünya pazarı 4 milyon ton, arkadaşlarımız "Bu sene rekor kıracağız." diyorlar, tebrik ediyorum onları ama 2,5 milyon, 2,6 milyon, bütün dünyadaki bor ihtiyacını biz karşılarsak 4 milyon ton satacağımız bir alan, belli fiyatlarla bu 2-2,5 milyar dolarlık bir pazar ifade eder ama biz o boru mutlaka bor karbüre, farklı katma değerli ürüne dönüştürerek aslında değer üretebileceğimize inanıyoruz. Onun için de Balıkesir Bandırma'da bor karbür üretimimiz devam ediyor, hem savunma sanayimiz için hem ülkemizde hem de dışarıda kullanılması açısından, kabiliyeti açısından çok daha katma değerli bir ürüne, inşallah, geçmiş olacağız. Bütün bunları yaparken bizim çok güçlü kurumsal bir altyapıya ihtiyacımız var. Onun için diyoruz ki: Bizim EÜAŞ'ımızın, Türkiye Petrollerinin, BOTAŞ'ın, TKİ'nin, TEİAŞ'ın, bütün kurumlarımızın çok daha güçlü kurumsal yapılaraya sahip olması lazım. Bunların standart, klasik KİT anlayışıyla yönetilmesinin zorluğunu, bugünkü gelişen dünya düzeninde zor olduğunu ifade ediyoruz. Onun için diyoruz ki: Bizim özelleştirme gibi bir planımız, programımız yok; bunları burada tekrar kayıtlara geçmesi için söylüyorum. TEİAŞ'ta veya diğer kurumlarımızda yapmak istediğimiz, yapacağımız şey şu olur: Ancak bunları halka arzlar yoluyla, sadece vatandaşlarımızın, küçük yatırımcıların da bunlardan istifade edeceği ve bu şirketleri modern, çağdaş, gerçekten büyüklüklerine uygun... Bakın, bugün BOTAŞ 26 milyar dolarlık bir şirket, yıllık satışları 26 milyar dolar olan bir şirket. Şimdi, sizin bu şirketi klasik bir anlayışla yönetme şansınız yok, dolayısıyla söylediğimiz şey budur. Türkiye Petrolleri bu kadar büyük bir başarı hikâyesi yazarken oradaki teknisyenin, sondörün, oradaki mühendisin aldığı maaşların çok daha fazla olması lazım; bunun için bu anlayışı mutlaka değiştirmemiz, bu yaklaşımı mutlaka değiştirmemiz lazım. İnşallah, bu konuyla alakalı gündem Meclisimizin önüne geldiğinde hepimizden bu anlamda desteklerinizi beklediğimi ifade etmek istiyorum.

Bizim enerji stratejimizin içerisinde şu vardı; AK PARTİ döneminde ifade edilen şeylerden bir tanesi şu: Enerjinin yüzde 83'ünü özel sektör üretiyor. Bakın, 1990'larda Türkiye'de elektrik santrallerine yatırım nasıl yapılıyordu, biliyor musunuz? İçinizde bunu bilenler vardır; devlet hazine garantisi veriyordu, devlet çok uzun yıllar alım garantisi veriyordu, yirmi yıl ve belli seçili gruplar bu anlaşmaları alıp bu yatırımları yaptılar. Binlerce megavat doğal gaz santrali yapıldı, o binlerce megavat doğal gaz santrali nedeniyle milyarlarca metreköplük doğal gaz anlaşmaları imzalandı ve dolayısıyla böyle bir piyasa vardı. Biz AK PARTİ döneminde özel sektör eliyle bu yatırımları yaparken yani bu yüzde 83'lere ulaşırken, 83 bin megavat 31 binden 114 bine giderken yani âdeta... Şunu ifade etmem lazım: Biz Türkiye olarak bu süre içerisinde Portekiz'in, Avusturya'nın, Macaristan'ın toplam kurulu gücü kadar yeni kurulu güç yaptık. "Türkiye 3 kat büyüdü." diyoruz ama bir başka veriyle bunu söyleyelim; biz buralarda bu yatırımları özel sektöre yaptırdık ve öyle hazine garantisi vererek değil, öyle uzun alım garantileri vererek değil, sadece yenilenebilir alım garantisi verdik YEKDEM kapasitesiyle, YEKDEM mekanizmasıyla yine Meclisimizin yaptığı bir kanunla. Dolayısıyla biz bu ülkeye hem doğal gaz santralleri hem termik santralleri... O insanlar ülkedeki istikrara, ekonomik istikrara, siyasi istikrara güvenerek, ülkenin büyümesine güvenerek bu piyasaya geldiler, yatırım yaptılar. Dolayısıyla, esas devrim burada ve bunları yaparken kamu finansmanı kullanmadık. Bu sektör...

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Yatırımın yüzde 30'unu, yüzde 40'ını siz ödediniz bu şirketlere.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR - Değerli arkadaşlar, bu sektör, enerji sektörü yaklaşık 150 milyar dolarlık bir sektör. Benim bütçeme bakın, bu Bakanlığın diğer ilgili kuruluşları vesaireyle 2 milyar dolar, inşallah, şu anda onaylayacağımız bütçemiz o kadar; 150 milyar dolardan bahsediyoruz. Bakın, bu sayede...

ERHAN USTA (Samsun) - KİT'lere bakacaksınız...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR - Onlara da bakalım, onlara da bakalım. Burada modelden bahsediyoruz.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sen yapılan işe bak Erhan ağabey.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR - Bu model sayesinde... Ben şunu ifade edeyim: AK PARTİ niye bu kadar seçim kazandı? İşte, biz kamu finansmanını buraya ayırmak yerine sosyal politikalara ayırdık, sağlığa, eğitime, ulaştırmaya ayırdık ve o sayede de bugün milletimizin teveccühüne mazhar olduk.

(Gürültüler)

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Sayın Bakan, teşvikler vermediniz mi?

CAVİT ARI (Antalya) - Devletin imkânlarıyla yaptınız Sayın Bakan. Seçim öncesinde yapıyorsunuz, seçim geçince yapılmıyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

Sayın Bakırlioğlu...

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR - Şimdi, değerli arkadaşlar...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakanım, bir saniye...

CAVİT ARI (Antalya) - Seçim öncesinde yapılıyor, seçim geçince bitiyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir saniye, bir saniye, bir saniye...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Hâlâ devam ediyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, Sayın Bakırlioğlu, Sayın Ari; tamam ya, söylediniz. Ya bunun...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Hayır, şu: Teşvik verilmiyor mu? O da bir kamu yatırımı değil mi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bakın, değerli arkadaşlarım, bir müsaade edin.

(Gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir saniye...

Değerli arkadaşlar, bir müsaade edin.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Başkanım, Sayın Bakana hatırlatmak istiyorum, son seçimde 1'inci parti Cumhuriyet Halk Partisi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir sükûneti tesis edelim.

CAVİT ARI (Antalya) - AKP seçimi kaybetmeye başladı, bundan sonra da inşallah ilk seçimde kaybedecek.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tamam, siz geldiğiniz zaman başka yaparsınız ya.

CAVİT ARI (Antalya) - Evet, Sayın Bakana hatırlatmak istedim sadece.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tamam, bu bir iddiadır, siz gelince farklı bir vizyon ortaya koyarsınız; şimdi AK PARTİ var, Cumhuriyet İttifakı var.

Değerli arkadaşlar, bir saniye, bir saniye...

(Gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sağlıkla alakalı olanı da yarın sorarsınız.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Bir çıkın, karanlıktan bir çıkın, aydınlığa...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir saniye, bir saniye...

SİBEL SUİÇMEZ (Trabzon) - Ya, siz elektriği kesilen vatandaşların sayısını açıklasanıza.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi, Sayın Suiçmez... Değerli arkadaşlar, Sayın Güneş... Yarın önemli bir Bakanlık var, lütfen... Yani ben anlamıyorum, biz bir ara verelim, siz konuşun arkadaşlar, ne yapayım yani veya Sayın Bakanım, sonlandıralım, gerisine yazılı cevap verin.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Ama doğruları konuşması gerekiyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Arkadaşlar, bir saniye...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - 2012 yılı Bakanlar Kurulu kararı, bakın yazıyor...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Yavuzdemir, bir saniye, söz verdim size.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - KDV istisnası, gümrük vergisi muafiyeti, kurumlar vergisinin yüzde 70'inde indirim...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, böyle bir usul yok.

Sayın Bakanım, cevaba gerek yok, yazılı verin, geçelim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Zaten siz verdiniz o şirketlere parayı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - EPDK Başkanı...

Gerek yok, Sayın Yavuzdemir'in bir şeye ihtiyacı yok.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Yavuzyılmaz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yavuzyılmaz'ın bir şeye ihtiyacı yok.

Kusura bakmayın, her şeyi biliyorsunuz.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Her yıl öyle.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Her şeyi biliyorsunuz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye değerli arkadaşlar...

MUSTAFA BAKİ ERSOY (Kayseri) - Devlet yatırımlara teşvik vermeyecek mi?

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - "Vermedik." diyor, o yüzden itiraz ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir saniye.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Ya, verdiği teşvik kamudan çıkmıyor mu?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir saniye...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Ya, Allah aşkına, her şeyi sen biliyorsun.

CAVİT ARI (Antalya) - İsmail Bey, müdahale etmeseniz, Bakan Bey cevap veriyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

CAVİT ARI (Antalya) - İsmail Bey, Bakanı dinlemek istiyoruz, oradan sataşmayın.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, o zaman sükûneti tesis edelim.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Sayın Bakanın konuşmasını kim yazdıysa onun kusuru, yanlış yazmış, Sayın Bakan da yanlış okuyor.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Adam hiç metne bakmadı.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Allah, Allah...

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Biraz önce "TPAO Daire Başkanı Mardin'de vefat etti." dedi, kim yazdıysa yanlış yazmış, Hakkâri'de vefat etmiş.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Tamam, Hakkâri'de, tamam.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Onu okuyarak cevap vermedi yani "Hakkâri" yerine "Mardin" demiş olabilir yani.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Komisyon Başkanım, AK PARTİ'li arkadaşlar fazla müdahale ediyor Bakana, dinlemek istiyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakanım, biraz duralım biz, arkadaşlar anlaşınca...

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Başkanım, siz böyle yapınca da olmuyor ya.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakanım, ben geçen de söyledim, bizim sizin bilginize ihtiyacımız yok ya, biz her şeyi biliyoruz. Soruyoruz, sorduğumuzun da cevabını kendimiz veriyoruz.

ERHAN USTA (Samsun) - Sorduğumuz sorulara cevap verilmedi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Arkadaşlar, lütfen...

ERHAN USTA (Samsun) - Mehmet Bey, bir tane sorusuna cevap alan oldu mu?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ya, Başkanım...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Ben aldım.

ERHAN USTA (Samsun) - Çanak sorulara veriyor cevap da bizim sorularımız çanak soru değil arkadaşlar.

ORHAN YEGİN (Ankara) - "Çanak soru" ne ya, Allah'ını seversen, "çanak soru" nedir?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Bir saniye arkadaşlar...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Sayın Usta, hangisi çanak soru?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bir saniye.

ERHAN USTA (Samsun) - Kaç tane soru sorduk ya.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ya, bir cümle ni aç ya, hangisi çanak soru?

ERHAN USTA (Samsun) - Ya, işte az önce sorulan sorular...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Nereden biliyorsun çanak olduğunu?

CAVİT ARI (Antalya) - Ya, çanak olmasa giderseniz içerde çay içerken sorarsınız. Burada gelip de soruyormuş gibi yapıp Bakana cevap verdirmezsiniz yani.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - Sana yasak mı Bakanla çay içmek?

CAVİT ARI (Antalya) - İktidar milletvekilisiniz, gidin başka yerde sorun. Muhalefetin soru hakkını engellediğiniz yetmiyor...

(AK PARTİ ve CHP sıraları arasında karşılıklı laf atmalar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, bitince açacağım.

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Sayın Başkanım, başlatın lütfen ya.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Başkanım, AK PARTİ'li arkadaşları uyarın, Bakan Bey'e sataşmasınlar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, herhâlde anlaştık, bitti.

Sayın Bakanım, on dakika süreniz kalmıştı, on dakika veriyorum.

Buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR - Evet değerli Bakanım, şimdi, derin deniz sondaj faaliyetlerimiz malumunuz, Akdeniz'de başladığımız ve 2016'da stratejiyi değiştirdiğimiz... Bugün burada Karadeniz'le ilgili sorulan sorular, maliyetler.... "O gün neden bu gemileri alıyorsunuz." diye soruldu. Efendim, bu gemilerin maliyetleri sorgulandı "Bunlar fizibil mi, gerek yok bunlara, biz bunları kiralık gemilerle yaparız." filan dendi. Hatta, bizim "mavi vatan" dediğimiz konuya birileri "masal" diye yaklaştı ama gördüğünüz gibi mavi vatanda bir destan yazılıyor, inşallah Karadeniz'de. Bu haritayı özellikle göstermek istedim. Akdeniz'de, Kıbrıs'ın güneyinde dahi hiç gitmeye hayal edilmeyen yerlerde biz sondaj faaliyeti yürüttük. Orada 3 tane nokta görüyorsunuz; bunlar KKTC'nin Türkiye Cumhuriyeti'ne, Türkiye Petrollerine verdiği ruhsat sahalarında yaptığımız aramalar. Bir tanesi burada görüyorsunuz. 9 tane derin deniz sondajı yaptık ama keşif Karadeniz'den geldi, Tuna-1 kuyusundan geldi ve ilk açılış konuşmamda ifade ettiğim gibi, şu anda oradan günde yaklaşık 7 milyon metreküp üretim yapıyoruz. İnşallah, 2026 içerisinde bu üretimi 20 milyon metreküpe, 2028 yılında 40 milyon metreküpe çıkaracağız günlük olarak ve doğal gazda yaklaşık 15 milyar metreküple hane halkımızın neredeyse yüzde 90'ının ihtiyacını kendi gazımızdan karşılamış olacağız. Dolayısıyla hem burada... Ama Türkiye'nin mutlaka hem karalarındaki hem de denizlerdeki aramalarına devam ederken farklı coğrafyalarda da petrol ve doğal gaz araması lazım. Zira, bugün biz Türkiye içerisinde 8 milyon metreküp günlük üretim yapıyoruz ama yurt dışındaki varlıklarımızdan, Azerbaycan'daki varlığımızdan üretimimiz de toplam 20 milyon metreküpün üzerinde yani ihtiyacımızın neredeyse yüzde 15'ini karşılar vaziyetteyiz. Dolayısıyla bunu daha da artırmamız gerekiyor.

Petrolde yurt içi üretimimiz 111 bin varil, yurt dışı üretimimiz 40 bin varil; toplam 150 bin varil ama Türkiye'nin günlük ihtiyacı 1 milyon varilin üzerinde yani çok büyük bir ihtiyacımız, artan bir ihtiyacımız var. Onun için, Gabar'daki ve o bölgedeki aramaları daha da

hızlandıracağız ama mutlaka farklı coğrafyalarda, Somali’de, Libya’da, Irak’ta ve Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinin olduğu coğrafyada da aramalarımızı, oradaki varlığımızı daha güçlü bir hâle getirmemiz gerekiyor.

Şunu ifade etmem lazım, nükleer enerjiyle ilgili çok kısa bir not: Biz, nükleer enerjiyi yaptığımızda elektrik ihtiyacımızın yüzde 10’unu buradan karşılayacağız. 2050 için 20 bin megavatlık hedef de 2050 ihtiyacımızın yine yüzde 10’unu nükleerden karşılayacağımız anlamına geliyor; bu, bizi 30 milyar metreküp doğal gaz ithalatından koruyacak ve bir anlamda 12 milyar dolar her yıl cebimizde kalacak.

Yenilenebilir enerjiyle alakalı çok iddialı bir program açıkladık ama onun öncesinde şunu söyleyeyim: Bizim şu anda verilmiş... “Nasıl yapacağız? Nasıl -önümüzde- 90 bin megavata gideceğiz?” diye bir soru geldi. Şu anda -verilmiş- yatırımcının elinde 70 bin megavatlık bir kapasite var, bunun 33.900 megavattı depolamalı yatırımlar; özellikle sanayicimizin kullanımına verdiğimiz, öz tüketim amaçlı yani fabrikanın kendi ihtiyacı için ve fazla üretimini de piyasaya satabildiği bir modelde 23.500 megavatlık bir kapasite var; 9.200 megavat diğer lisanslı projeler, 3 bin megavat da YEKA projeleri var. Şimdi, diyoruz ki: Bu 70 bin megavattı biz en kısa sürede devreye alalım, hayata geçirelim ama uzun süreli işlemler, izin süreçleri... Bu sefer, yatırımcının bir kısmı, belki finansmanı da bulamayan yatırımcı bu süreleri bahane ederek bu kapasiteleri elinde tutuyor. Dolayısıyla bu süreleri kısalttığımızda yatırımcıya diyoruz ki: “İki sene sonra bu yatırımı yap kardeşim, yapamadığın durumda da bizim bu kapasiteyi alıp bunu kullanabilecek belediyelerimize, daha küçük işletmelere, bunlara vermemiz söz konusu olabilir.” Onun için, bu izin süreçlerini mutlaka iyileştirmemiz icap ediyor.

Enerji fiyatlarıyla ilgili mutlaka şunu ifade etmem lazım: Türkiye, elektrik mesken fiyatında Avrupa’nın en ucuz elektriğini kullanıyor; doğal gazda Avrupa’nın -Belarus’tan sonra, Beyaz Rusya’dan sonra- 2’nci en ucuz fiyatını kullanıyor; benzin fiyatımız -Ankara’daki fiyat- Avrupa’nın en ucuz 2’nci fiyatı; motorinde Avrupa’da 4’üncüyüz, otogazda da 6’ncuyuz.

Tabii, şu bakış açısı getirilebilir: “Ya, tamam da asgari ücretli birisi bu elektrik faturasının, doğal gaz faturasının ne kadarını ödüyor?” 2002’de aldığı asgari ücretin yüzde 20’sini yani beşte 1’ini elektrik faturasına veriyordu; doğal gaz her ilde yoktu ama o gün doğal gaz olan illerde dörtte 1’ini de doğal gaza veriyordu yani asgari ücretli daha maaşını aldığı gün neredeyse yüzde 45’ini getirip elektrik ve doğal gaz faturasını ödüyordu. Bu rakam, bugün, elektrik ve doğal gazda toplamda yüzde 8’e inmiş durumda, yüzde 45’ten yüzde 8’e yani asgari ücretin alım gücünü artırarak elektrik ve doğal gaz fiyatlarını aşağı düşürdük.

Tabii, şunu söylememiz lazım: Biz, bu desteklere... Özellikle 2019-2020’lerde başladığımız iki grup destekten bahsediyoruz. Birinci grup gerçekten dar gelirli yani evde 2 kişi yaşıyor ama her birinin geliri asgari ücretin üçte 2’sinden az. Dolayısıyla bu gruba diyoruz ki: “75 kilovatsaat kadar elektrik size bedava.” Diyelim ki o ayki tüketim oranı 110 kilovatsaat oldu, o zaman 75 kilovatsaatı sıfır olarak ödüyor; 35 kilovatsaat için de ödediği bedel bizim o bütün vatandaşları desteklediğimiz yüzde 60’lık destek grubundan, o fiyattan yapılıyor yani bir anlamda iki boyutlu destek var bu gruba. Yaklaşık 4,1 milyon hane Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımız üzerinden bu desteklerden istifade ediyor. Benzer şey doğal gazda var, benzer şey kömür desteğinde var.

Şimdi, yeni dönemde diyoruz ki: Yüksek tüketimi olan... Ne kadar yüksek tüketim? Türkiye’de hane başı ortalama tüketim 200 kilovatsaat. 300 kilovatsaat, “Problem yok, sizi desteklemeye devam ediyoruz.” ayda tüketimi 400 kilovatsaat olanı desteklemeye devam ediyoruz. 417 kilovatsaat yani 2 katından daha fazla tüketimi olan 40 milyon abonenin yüzde 3’ü, yüzde 97’nin hayatında bir şey değişmiyor, bu yüzde 3’e diyoruz ki “Elektriğin gerçek maliyeti neyse siz lütfen bunu ödeyiniz.” Burada düşük ve dar gelirli grubu desteklememiz gerektiğini yani niye doğru olduğunu söylüyoruz. Biz burada hâli vakti yerinde olan, bu kadar yüksek tüketimi yapabilecek durumda olanları da... Elbette ki burada istisnaları tanımlıyoruz yani burada cami, cemevi, ibadethaneler, şehit, gazi aileleri vesaire bu tarz istisnaları tanımlıyoruz. Yine istisnalar olabilir, öngöremediğimiz şeyler olabilir. Bir sayaçtan geçip birçok ailenin oturduğu ama aslında ailenin her birinin belki 150 kilovatsaat tüketimi olan durumlar olabilir. Bunlara da en kısa sürede müdahale edip bunları da düzeltiriz ama doğru olan yani makam şoförü aynı desteği alıyor yüzde olarak efendim, makamda oturan kişi de çok daha yüksek tüketimle aynı oranda destek alıyor. 5 bin lira elektrik faturası ödemesi lazım adamın, ona biz 2.500 lira 3 bin lira veriyoruz. Öbür daha dar gelirli, düşük tüketimi olan kişi 500 liralık elektrik faturasında 300 lira destek alıyor; birisine 300 lira birisine 3 bin lira. Bu, sosyal adalete de uygun değil. Dolayısıyla bu düzenlemenin özünde açıklığı bu var. Ben buna herkesin destek olacağını düşünüyorum, bekliyorum, istiyorum.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Sonuçta elektrik dağıtım şirketlerinin kahasına giren para aynı.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ya, ne alakası var ya? Ya, ne alakası var?

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Dağıtım şirketlerinin kahasına giren para değişmiyor, o her durumda aynı.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Ne alakası var? Nereden kurdunuz bu alakayı?

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - İşte “Tahsilat garantisi.” diyoruz ya, bu, o işte.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR - Değerli arkadaşlar, Türkiye Petrolleriyle ilgili çok somut bir soru soruldu. Biz bu petrolde, doğal gazda ne kadarlık bir ithalatı önlemiş oluyoruz? Petrolde yurt içi ve yurt dışı üretimden toplam üretimimizin parasal karşılığı bugün 3,4 milyar dolardır yıllık olarak. Doğal gazda da yaklaşık 2,1 milyar dolar, kendi doğal gazımız olduğu için. Yani toplamda 5,5 milyar dolarlık bir doğal gaz ve petrol faturamızı kendi üretimimizden dolayı aşağı düşürmüş oluyoruz.

ERHAN USTA (Samsun) - Bu soru sizin taraftan gelmişti arkadaşlar.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Güzel bir soru, güzel bir soru.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR - Doğal gaz ithalatına...

ERHAN USTA (Samsun) - Çanak; çanak, işte bu.

ORHAN YEGİN (Ankara) - İşine gelmeyince çanak.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR - Yani gerçeği söylemeyelim mi?

ERHAN USTA (Samsun) - Ya, gerçeği söyleyin de şu sorduğumuz soruları cevaplayın, 20 tane soru sorduk, 20 tane soru sordum.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR - Yani arkadaşlar, bence bu soru herkesin merak ettiği bir soru. Biz hep varılden konuşuyoruz, kimse varılden, doğrusu bir şey anlamıyor. Onun için diyoruz ki rakamlar, bunlar.

BOTAŞ'ın tedarikçi firmalarla anlaşmaları kapsamında gecikmiş herhangi bir borcu bulunmamaktadır. Tekrar ifade ediyorum, faturalar, örneğin Gazprom'a olan faturası 20 gün sonra ödenmektedir. Dolayısıyla size verdiğimiz cevap bu anlamda... Şimdi bir kez daha tekrar söylüyorum: BOTAŞ'ın kimseye günü geçmiş bir borcu yoktur.

CAVİT ARI (Antalya) - Ertelenen?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR - Ertelenen hiçbir borcu yoktur.

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - BOTAŞ döviz alım satımını hangi şirket üzerinden yapıyor? 2020 yılından itibaren hangi şirket üzerinden BOTAŞ döviz alıp satıyor serbest piyasada?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR - BOTAŞ'ı herhangi bir şekilde özelleştirmeyi falan düşünmüyoruz. Dolayısıyla çok net söylüyorum, çok güçlü bir BOTAŞ'ımız var, Hazine ve Maliye Bakanlığımız da vatandaşlarımıza doğal gazdaki desteklerine devam edecekler.

Biz, biraz önce ifade ettiğim gibi, elektrikteki yüzde 3'lük 1,2 milyon aboneye elektriğin gerçek maliyetini yansıttığımızda yani aylık 1.050 lira ödeyen bir vatandaşın faturası 2 bin lira civarında bir paraya gelecek. Toplamda bu 1,2 milyon hane toplam elektriğin yüzde 17'sini kullanıyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CEVDET AKAY (Karabük) - Bunun cevabını alalım Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakanım, toparlayın.

Buyurun.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR - Tamamlıyorum.

Bu 1,2 milyon haneye elektriğin gerçek maliyetini yansıttığımızda yaklaşık 50 milyar TL yani 1,5 milyar dolarlık bir fatura, hazine desteği burada azalmış olacak, bunu da ifade etmiş olayım.

Benzer şeyi doğal gazda planlıyoruz. Doğal gazda da zaten geçtiğimiz yıl 2022 yılında kanuni düzenleme yapılmıştı. Burada bizim mutlaka bölgesel farkları dikkate almamız lazım, alacağız yani Antalya'daki ortalama tüketimle Erzurum'daki ortalama tüketim aynı değil. Dolayısıyla ortalama tüketimler üzerinden bir yaklaşım geliştirmeyi hedefliyoruz.

CAVİT ARI (Antalya) - Peki, bugüne kadar uygulanmadı mı Sayın Bakanım?

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - BOTAŞ serbest piyasada hangi şirketler üzerinden döviz alıp satıyor 2015 yılından itibaren? Bu şirketlerin adı nedir?

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Nereden biliyorsun?

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR - Şimdi, çok soru var Sayın Başkanım, biz bunlara yazılı olarak cevap vereceğiz ama şunu ifade etmem lazım...

CAVİT ARI (Antalya) - Elektrik tarifesi bugüne kadar uygulanmadı mı Sayın Bakan?

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Ya, koskoca BOTAŞ serbest piyasada döviz alıp satıyor, böyle bir şey olabilir mi?

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Onu nereden biliyorsun?

DENİZ YAVUZYLMAZ (Zonguldak) - Kasada, hazinede döviz olmadığı için 2015 yılından itibaren bak, hangi şirketler, söylesinler.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Bakan, bittiyse teşekkür edeceğim.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI ALPARSLAN BAYRAKTAR - Değerli Başkanım, diğer sorulara biz müsaadenizle yazılı cevap vereceğiz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum. Değerli milletvekilleri, şimdi de EPDK Başkanına söz vereceğim, burada doğrudan EPDK'yi ilgilendiren sorular vardı.

Buyurun.

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ - Sayın Başkanım, verilmiş olan RES ve GES projelerine ilişkin, lisanslara ilişkin, birtakım şirketlerin kayırıldığına ilişkin birtakım iddialar vardı. Ben, bu süreci şöyle özetlemek istiyorum...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Cevap bile verme ağabey ya!

ERHAN USTA (Samsun) - Bu ne demek ya!

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ - Şimdi, TEİAŞ'tan bu başvurular alınmadan önce...

ERHAN USTA (Samsun) - Söylesin, müracaat sırası neye göre verildi...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Şimdi Sayın Usta...

ERHAN USTA (Samsun) - Söylesin, ne demek "Cevap bile vermeye gerek yok." Orhan? Nasıl konuşuyorsun sen ya? Çok net, çok net.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, bir cevabını versin EPDK Başkanı.

ORHAN YEGİN (Ankara) - O soru değil, o yorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

ERHAN USTA (Samsun) - Hayır, yorum falan değil...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, EPDK Başkanı açıklayacak, bir saniye. Sayın Usta, Sayın Yegin; açıklasın, bir soru soruldu, Kurumun başındaki sorumlu açıklıyor.

ERHAN USTA (Samsun) - Orhan'a söyle.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - İkinize de söylüyorum, bir durun, dinleyelim.

ERHAN USTA (Samsun) - "İkinize de" falan değil, Orhan'a söyleyeceksin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, lütfen, ben sorunuzun cevabını vereceğim size, buyurun.

Sayın EPDK Başkanı, buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) - Sayın Başkan, iki yıldır soruyorum bu soruyu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tamam, cevabını alıyoruz işte.

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ - Sayın Başkanım, TEİAŞ bu kapasiteleri Mayıs 2022 başında ilan etti. Temmuzun başında kanun çıktı ve bu kanunda şöyle bir hüküm var: "Ölçüm yok, yarışma olmayacak, başvuranlar depolamayla ilgili yükümlülüklerini yerine getirmiş olacak." Yani, sistemin dengesi açısından yatırımcılara aynı zamanda depolama yükümlülüğünü de yerine getirmek şartıyla lisans verilecek. Dolayısıyla, altı ay öncesinden zaten kapasiteler ilan edildi; beş ay öncesinden bizim yönetmelik taslağıyla ilgili piyasaya görüşümüz sunuldu.

ERHAN USTA (Samsun) - Hayır, sorulmadı. Sorulmadı Başkanım.

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ - Dokuzuncu ayın 2'sinde...

ERHAN USTA (Samsun) - O zaman yazıları verin bize, kanıtlayın.

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ - Sayın Başkanım, dokuzuncu ayın 2'sinde yönetmelik taslağı kamuya ilan edildi. Bizim hiçbir düzenlememiz... Yönetmelik taslağımız ilan edilmeden herhangi bir yönetmelik düzenlemesi yapmıyoruz. Bakın, bunu iddiayla konuşuyorum, iddiayla söylüyorum.

ERHAN USTA (Samsun) - Tamam, yazılarını gönderirsiniz herhâlde.

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ - On birinci ayın 19'unda da yönetmelik taslağı Resmî Gazete'de yayımlandı.

ERHAN USTA (Samsun) - Allah razı olsun, temmuzda müracaatlar geldi, 40 müracaat temmuzda geldi. Zaten adamlar müracaatını yapmış...

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ - Sayın Başkanım...

ERHAN USTA (Samsun) - Bak, kendin söylüyorsun, kasımda...

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ - Sayın Başkanım, öyle bir müracaat yok, lütfen.

ERHAN USTA (Samsun) - Evet, var.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - "Yok." diyor.

ERHAN USTA (Samsun) - Var, EPDK'nin kayıtlarına bak. Nasıl yok?

ORHAN ERDEM (Konya) - Ya, Başkanı burada.

ERHAN USTA (Samsun) - Bakın, tarihini de söyleyebilirim.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Müsaade edin, EPDK'nin Başkanı cevap versin.

ERHAN USTA (Samsun) - Arkadaşlar, savunmanıza gerek yok; Temmuz 2022'de 40 tane müracaat var.

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ - Sayın Başkanım, bakın, ben burada yazılı olarak hem yönetmeliğe hem kanuna uygun olan müracaatlarımızı anlatıyorum. Yönetmeliğimiz belli, kanunumuz belli, ilanımız belli ve bununla ilgili -ben size rakamı da söyleyeyim- yaklaşık 5.968 adet başvuru yapıldı. Bakın, bunların içerisinde 663 adet projeye lisans verildi, 269 şirkete lisans verildi. Dolayısıyla, bunu daha önceden zaten beş altı ay öncesinde de basında birtakım haberlerde de duyurduk; böyle bir kapasite ilan edildi, herkes, yatırımcılar bunlara ilişkin tedbirlerini, yatırımlarını, birtakım araştırmalarını yapsınlar. Yani bize lisans müracaatı "Ben geldim, müracaat ettim." bir dilekçeyle olmuyor Başkanım.

ERHAN USTA (Samsun) - Başkanım, bugüne kadar hep katkı payı üzerinden yaparken veya yarıştıran fiyat üzerinden yaparken niye bu sefer...

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ - Başkanım, siz daha iyi bilirsiniz, kanun çıktı bakın bu hususta.

ERHAN USTA (Samsun) - Arkadaşlar, 30 bin megavat karşılığında 300 bin megavat müracaat oldu. 30 bin megavat-300 bin megavat; yarıştır ya! Bana ucuz ver elektriği, niye müracaat sırasına göre lisans veriliyor?

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ - Peki, Başkanım...

ERHAN USTA (Samsun) - Böyle bir mantık var mı? Kim yapıyor bunu? Daha önce hiç yapılmamış bir şey.

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ - Bakın, Sayın Başkanım...

ERHAN USTA (Samsun) - Arkadaşlar, bu iddia çok sağlam bir iddia.

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ - Peki, bakın, Sayın Başkanım... Sayın Başkanım, siz devlette çalıştınız.

ERHAN USTA (Samsun) - Evet, devlette çalıştığım için biliyorum.

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ - "Yarışma yok." diyor kanunda.

ERHAN USTA (Samsun) - Var yarışma kanunda Sayın Başkanım, nasıl olmayacak?

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ - Hayır, yok Sayın Başkanım, lütfen. Bakın, kanunda besbelli.

ORHAN YEGİN (Ankara) - Erhan Usta "Var." diyorsa vardır!

ERHAN USTA (Samsun) - Tamamen yarışmayla yapılıyordu bugüne kadar ya.

SİBEL SUIÇMEZ (Trabzon) - Böyle bir kanun mu olur ya?

CAVİT ARI (Antalya) - Çantacılar ne olacak Başkanım?

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ - Sayın Başkanım, kanunu siz çıkardınız, biliyorsunuz. "Ölçüm ve yarışma yapılmaksızın..."

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Peki...

ERHAN USTA (Samsun) - Eğer bu ülke bir hukuk devletiyse, bunlar tutanaklara geçiyor; Mecliste yanlış beyanın ne olduğunu buradan söylüyoruz.

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ - Başkanım, müsaade ederseniz kanun metnini okuyabilir miyim burada?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

Sayın Yılmaz, toparlayın, kapatacağım mikrofonu. Yeteri kadar süre verdim.

ERHAN USTA (Samsun) - Ya, yönetmelikte yapıyorsun, yönetmelikte.

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ -

"Elektrik depolama tesisi kurmayı taahhüt eden tüzel kişilere, kurmayı taahhüt ettikleri elektrik depolama tesisinin kurulu gücüne kadar Kurum tarafından rüzgâr ve/veya güneş enerjisine dayalı elektrik üretim tesisi kurulmasına ilişkin ön lisans verilir. Bu kapsamdaki üretim tesisleri için Kanunun 7'nci maddesinin dördüncü fıkrası hükümleri uygulanmaz."

ERHAN USTA (Samsun) - Kanun tarihi ne?

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ - 1 Temmuz 2022.

ERHAN USTA (Samsun) - Evet, işte, zaten müracaatlar da temmuzun başında alındı.

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ - Yok Başkanım lütfen. Yapmayın Başkanım ya. Kasımın 19'unda müracaat edildi.

ERHAN USTA (Samsun) - Ya, olur mu?

EPDK BAŞKANI MUSTAFA YILMAZ - Eğer müsaade ederseniz, randevu verin bana, size geleyim ben bütün tarihleriyle bunu anlatayım.

ERHAN USTA (Samsun) - Benim kapım her zaman açık, yarın sabah gelin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Peki, sabahleyin Sayın Yılmaz, Sayın Usta'ya anlatıyorsunuz bunu.

ERHAN USTA (Samsun) - Ya bakın, ben bunları biliyorum, çocukların başı yanar diye... (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, teşekkür ediyorum.

NİLGÜN ÖK (Denizli) - Bu çok ağır bir itham.

ERHAN USTA (Samsun) - Hayır, yanlış yapanın değil, doğru yapan, vicdanen...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar... Değerli arkadaşlar... Şöyle yapalım mı...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) - O zaman yapmasın...

ERHAN USTA (Samsun) - Ben bunu iki yıldır iddia ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri...

ERHAN USTA (Samsun) - Sayın Bakana da dedim, Fatih Bey'e de söyledim Bakanlığında. Buna şimdi cevap verin, cevap vermezseniz Yüce Divanda cevap vereceksiniz. Geçen yılın notları ve tutanakları burada, Sayın Bakan burada benden sonra otuz dakika konuştu, niye bu konuya girmediniz? Ben kendisinin de rahatsızlığımı biliyorum, "Rahatsız değilim." desin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta... Değerli arkadaşlar, şöyle yapalım, bir kifayetimizakere...

ERHAN USTA (Samsun) - Bakın, ben milletin menfaatini savunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar...

ORHAN YEGİN (Ankara) - Biz de milletin menfaatini savunuyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar... Değerli milletvekilleri, Sayın Usta, bir saniye...

Bir sükûneti tesis edelim.

Değerli arkadaşlarım, saat 23.00, lütfen...

AYSU BANKOĞLU (Bartın) - Cevap vermedi ki zaten hiçbirine.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli arkadaşlar, ben her bir milletvekilinin...

Şimdi, Sayın Usta konuşmasında bazı iddialar dile getirdi, Kurumun başındaki EPDK Başkanımız da bunlara cevap verdi; kanundan bahsetti, müracaatların kasımda olduğunu söyledi. Bunların hepsi resmî tutanaklara girmiş vaziyette.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Hiç ikna edici değildi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Ya, bir dakika, Deniz Yavuzılmaz...

ERHAN USTA (Samsun) - Daire Başkanının e-maillerini göndereceğim "Bilgi verilmeyecek..." diye. E-mailleri getireceğim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta, şöyle bir şey yapalım: Sayın Yılmaz...

ERHAN USTA (Samsun) - Kasımdan önce...

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - İstifa eder mi acaba?

ERHAN USTA (Samsun) - Yok canım... Bakan sessiz kalıyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum değerli arkadaşlar.

Sayın Usta, Sayın Yılmaz "Geleyim, görüşeyim." dedi, siz bir tarih verin, bir randevu verin, Sayın Yılmaz gelsin, görüşün, gösterson orada.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Sayın Usta haklıysa istifa etsin.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, böylece gündemimizdeki kurum, bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporları üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi oylamalara geçiyoruz.

Sırasıyla bütçe ve kesin hesap hesapları okutuyorum:

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının bütçesini okutuyorum:

(Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2025 yılı bütçesi okundu)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - 8 önerge vardır, önerge işlemlerini yapıp bütçeyi oylayacağım.

Önergeyi okutuyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI

YIL: 2025

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN TUTAR (TL)
Enerji arz güvenliği, verimliliği ve enerji piyasası programı (18)	17.31	01	05.03	1.000.000.000

Rahmi Aşkın Türelî

Ahmet Vehbi Bakırlıoğlu

Veli Ağbaba

İzmir

Manisa

Malatya

Cevdet Akay

Tahsin Ocaklı

Cavit Arı

Karabük

Rize

Antalya

Mustafa Erdem

Antalya

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, değerli bürokratlar; henüz oylamamız yapılmamıştır, oylamamız yapılmadığı için de süreç tamamlanmamıştır. Lütfen sükûneti tesis edelim.

Sayın Türelî, buyurun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Konuşmamda da söylediğim üzere, elektrik dağıtım sektörünün özelleştirilmesi sonucunda dağıtım özel şirketlerinin yeterli altyapı yenilemesi, işte, trafonun, hatların yenilenmesini eksik biçimde yaptığı, yeteri kadar yapmadığı anlaşılıyor. Buradan ortaya çıkan zaten olaylardan da bahsetmiştim; Diyarbakır, Mardin ve İzmir'de çıkan olaylar da bunu doğruluyor. Burada TEDAŞ'ın bir denetim görevi var ama burada da bir para ayrılmış ödeneğe, biz o denetimin eksik olduğunu düşünüyoruz, eğer bu ödenekten kaynaklı bir şeyse ödeneği artıralım diyoruz Sayın Bakan. Burada da ödenek artırılması talebimiz var çünkü dediğim gibi bu çok önemli bir konu. Bu anlamda da öngemize destek istiyoruz.

DENİZ YAVUZYILMAZ (Zonguldak) - Zaten hazineden aktarıyorlar canları isteyince, o da ilave vergi olarak geliyor.
BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.
Müteakip önergeye geçiyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI

YIL: 2025

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN TUTAR (TL)
Enerji arz güvenliği, verimliliği ve enerji piyasası programı (18)	17.31	01	05.04	1.000.000.000

Rahmi Aşkın Türel

Ahmet Vehbi Bakırhoğlu

Veli Ağbaba

İzmir

Manisa

Malatya

Cevdet Akay

Tahsin Ocaklı

Cavit Arı

Karabük

Rize

Antalya

Mustafa Erdem

Antalya

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Akay...

CEVDET AKAY (Karabük) - Teşekkürler Başkanım.

Bakanlığın enerji arz güvenliği ve verimliliği programlarını uygulamada daha etkin olmasını sağlamak için Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Enerji Arz Güvenliği, Verimliliği ve Enerji Piyasası Programı'nın ilgili alt tertibinde yer alan 5 milyon 280 bin TL tutarındaki yetersiz ödeneğin 1 milyar TL artırılmasını talep ediyoruz bu önergeyle.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bütçesinde aşağıdaki değişikliğin gerekçesiyle birlikte kabul edilmesini arz ve teklif ederiz.

KURUM: ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI

YIL: 2025

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	EKLENEN TUTAR (TL)
Yerel Yönetimlerin Güçlendirilmesi (22)	17.31	01	03.02	5.000.000.000

Rahmi Aşkın Türel

Ahmet Vehbi Bakırhoğlu

Veli Ağbaba

İzmir

Manisa

Malatya

Cevdet Akay

Tahsin Ocaklı

Cavit Arı

Karabük

Rize

Antalya

Mustafa Erdem

Antalya

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Arı, buyurun lütfen.

CAVİT ARI (Antalya) - 6446 sayılı Kanun çerçevesinde il, ilçe ve belde belediyelerinin açık alan aydınlatmasında -yani genel aydınlatma- tüketim bedellerinin kanunda belirtilen oranlar dâhilinde ödemeleri yapılarak yerel yönetimlerin mali yapısının güçlendirilmesine katkı sağlamak, ayrıca genel aydınlatma tesislerinde enerji tasarrufu yapılmasına ve yerli üretim teçhizatının kullanılmasına ilişkin düzenlemeler yapılarak yeni nesil aydınlatma cihazlarının yerli üretimin desteklenmesiyle görevli bulunan Bakanlığın Yerel Yönetim Programı'nı uygulamada daha etkin olmasını sağlamak için Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bütçesinin ilgili alt tertibinde yer alan 31 milyar 967 milyon 906 bin TL tutarındaki yetersiz ödeneğin 5 milyar TL artırılması amacıyla söz konusu önerge verilmiştir. Böylelikle yakın tarihte belediyeler üzerine bu genel aydınlatmayla ilgili, maliyetin artırılmasıyla ilgili bir kanun teklifi getirilmeye çalışılmıştı, en azından ileride böyle bir risk olmaz, belediyeler de en azından baskı altında kalmaz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI

YIL: 2025

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİKKOD	ARTIRILAN MİKTAR
18	17.31	01	05.04	400.000.000.000

Gülcan Kaçmaz Sayyigit

Van

Heval Bozdağ

Ağrı

Hakkı Saruhan Oluç

Antalya

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Oluç...

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Gerekçe...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Ekonomik krizin gölgesinde yaşanan yüksek enflasyon ortamı artık zamların takip edilemediği bir noktaya taşınmıştır. Son bir sene içerisinde temel tüketim ürünleri başta olmak üzere birçok ürün yüzde 100'ün üzerinde zamlanmıştır. Gelirinin önemli bir kısmını kira, elektrik, doğal gaz, su ve internet faturalarına ayırmak zorunda kalan emekçi sınıflar için bu giderler önemli bir yekün oluşturmaktadır. Elektrik ve doğal gazın sosyal hak temelinde her haneye ihtiyaç sınırına kadar ücretsiz olarak sağlanması gerekmektedir. Bu sebeple, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı bütçesinin 400 milyar TL artırılmasıyla, her haneye ihtiyaç sınırına kadar doğal gaz ve elektriğin ücretsiz olarak sağlanması imkânı doğabilecektir. Ayrıca ihtiyaç sınırının aşılması çabası da enerji tasarrufuna yol açabilecektir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Aşağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI

YIL: 2025

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
18	17.31	01	05.04	70.000.000.000

Gülcan Kaçmaz Sayyigit

Van

Heval Bozdağ

Ağrı

Hakkı Saruhan Oluç

Antalya

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gerekeçeyi okutuyorum:

Gerekeçe:

6 Şubat depremlerinin büyük yıkımlar yarattığı illerde hayatta kalan yurttaşlarımız aradan altı yüz elli iki gün geçmesine rağmen gündelik yaŐamlarını sürdürmekte zorlanmaktadır. Depremler kentlerin altyapısını okertmiŐ, ekonomik faaliyetlere önemli bir lde ket vurmuŐ, hane halkı gelirlerinin sert bir Şekilde düŐmesine, hatta hane gelirlerinin tamamen ortadan kalkmasına neden olmuştur. Depremzede halk gündelik ihtiyaçlarını karşılamakta oldukça zorlanmaktadır. Bu nedenle depremtede halka elektrik faturası desteği sağlaması gerekmektedir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - nergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... nerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyorum:

Plan ve Bt Komisyonu Başkanlığına

AŞağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIğI

YIL: 2025

ÖDENEK (A) CETVEL

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
18	17.31	01	05.04	40.000.000.000

Glcn Kaçmaz Sayyiğit

Van

Heval Bozdağ

Ağrı

Hakkı Saruhan Oluç

Antalya

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Oluç...

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Gerekeçe...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gerekeçeyi okutuyorum.

Gerekeçe:

Yoksulluk ve iŐsizlik, Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı illerde Türkiye'deki bölgesel eŐsitsizlik gerçeği nedeniyle daha yüksektir. Bu illerde yaşanan en büyük sorunlardan biri de DEDAŞ tarafından yapılan elektrik kesintileridir. Bu kesintiler gündelik hayatı olumsuz etkilediği gibi sağlık, ısınma ve tarımsal üretim başta olmak üzere büyük sorunların yaŐanmasına sebep olmaktadır. Özellikle DEDAŞ'ın faaliyet gösterdiği, Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı illerde hanelere ve çiftçilere normal tüketim aralığının çok üzerinde rakamlara tekabül eden yüksek faturalar kesilmiŐtir. Bu yüksek borcu ödeyemeyen hanelerin ve çiftçilerin elektrikleri kesilmiŐ, haneler elektriksiz, tarlalar susuz kalmış, üretim durma noktasına gelmiştir. Hatta borcunu ödeyemeyen çiftçilerin bankadaki tarımsal destekleme demelerine dahi el konulmuŐtur. Üretimin ve gündelik yaşamın devamı için bu borç faizinin silinerek ana borcun yüzde 25'inin kamu tarafından ödenmesi gerekmektedir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - nergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... nerge kabul edilmemiştir.

Müteakip önergeye geçiyorum:

Plan ve Bt Komisyonu Başkanlığına

AŞağıda gösterilen değişikliğin gerekçesiyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIğI

YIL: 2025

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
18	17.31	01	06.02	60.000.000.000

Glcn Kaçmaz Sayyiğit

Van

Heval Bozdağ

Ağrı

Hakkı Saruhan Oluç

Antalya

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Oluç...

HAKKI SARUHAN OLUÇ (Antalya) - Gerekeçe...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gerekeçeyi okutuyorum:

Gerekeçe:

Kapitalizmin sınırsız kâr hırsı, doğanın talanını beraberinde getirmiş, özellikle yüksek orandaki sera gazı salınımı iklim krizinin temel nedenlerinden biri olmuştur. Enerjinin kömür, petrol ve doğal gaz gibi fosil yakıtlarla enerji üreten santrallerden karşılanması hem bu kaynakların ortaya çıkarılması hem de enerji için kullanılması aşamalarında doğaya geri dönüşü olmayan zararlar vermiştir. Türkiye’de enerji üretimi büyük oranda fosil yakıtlarla sağlanmaktadır. Oysa, ekolojiye zarar vermeyecek bir biçimde enerji üretilmesi mümkündür. Bu nedenle, doğaya zarar vermeyen ekolojik temelli enerji üretimi altyapısının araştırılması ve söz konusu enerji altyapısının kurulabilmesi için ödenek artırımı yapılması gerekmektedir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Şimdi, müteakip önergeye geçiyorum:

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI

YIL: 2025

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
99	17.31	01	05.02	5.000.000.000

Ayyüce Türkeş Taş

Erhan Usta

Adana

Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Türkeş Taş, buyurun.

AYYÜCE TÜRKES TAŞ (Adana) - Bizim bu önergemizde gün ışığından daha fazla faydalanmak için her yıl yaz-kış saati uygulamasının... Yani yaz-kış saati uygulamasının sebebinin gün ışığından daha fazla faydalanmak olmasını öğrendiğimiz, aynı zamanda akşam ezanı olmadan evde olmamız gerektiğini öğrenen bir toplum olarak, gerçekten bu karanlıkta dışarıda çok vakit geçirmeyi ne bünyemiz ne de psikolojimiz kabul etmiyor. Buna ek olarak, karanlıkta yollarda oluşan güvenlik kaygısı, biyolojik ritmin bozulmasından dolayı oluşabilecek hastalık riskleri ve öğrencilerde artan algılama problemi ya da iş yerlerinde yollarda artan kaza ihtimalleri göz önüne alındığında biz buradan sağlanacak tasarruf yerine 5 milyar liralık ek bütçe ödeneği koyarak bu çileden kurtulmak üzere bu önergeyi oylarınıza sunuyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

(Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2025 yılı bütçesi oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının kesin hesabını okutuyorum:

(Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 2023 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün bütçesini okutuyorum:

(Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün 2025 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün kesin hesabını okutuyorum:

(Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünün 2023 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün bütçesini okutuyorum:

(Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün 2025 yılı bütçesi okundu)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - 1 adet önerge vardır, okutup işleme alacağım.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: MADEN VE PETROL İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

YIL: 2025

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
49	83.42	02	01.02	50.000.000 TL
49	83.42	02	02.02	8.000.000 TL
49	83.42	02	03.03	2.000.000 TL

Ayyüce Türkeş Taş

Erhan Usta

Adana

Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Usta...

ERHAN USTA (Samsun) - Gerekçe...

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı 2019-2023 Stratejik Planı için ilgili dönem sonunda yayımlanan değerlendirme raporunda Hedef 7,5'in yüzde 63,3 oranda gerçekleştirildiği görülmektedir. Söz konusu hedef madenciliğin uluslararası standartlarda, etkin, verimli ve güvenli şekilde sürdürülmesi olup denetim altyapısının personel ve teknik yönden güçlendirilerek yapılacak maden ruhsatları denetim sayısı alt hedefi de yüzde 68 oranında gerçekleştirilmiştir. Bakanlık, beş yıllık planın sonuna gelindiğinde 66 bin adet denetim yapmayı hedeflerken sadece 47.377 adet denetim yapabilmıştır.

Ülkemizde ne yazık ki madencilik faaliyetleri iktidarın rant kapısı hâline gelmiş, rant uğruna doğal kaynaklar harap edilmekte, maden işçilerinin iş sağlığı ve güvenliği konuları görmezden gelinmektedir. Denetimlerin yetersizliği sebebiyle birçok maden işletmesi uyması gereken kurallara uymamaktadır. Bunun sonucunda maden kazaları meydana gelmekte, yüzlerce vatandaşımız hayatını kaybetmektedir. Soma ve diğer maden faciaları göstermiştir ki maden işletmelerinde iş sağlığı ve güvenliği konusu işverenlerin vicdanına bırakılacak bir konu değildir. Kamu tarafından yerine getirilmesi gereken denetimlerin sıklığı ve teknik yeterliliği artırılmalıdır.

Ülkemizin her bölgesinde yer alan ve özel firmalara ait olan maden işletmelerinde çalışan birçok maden işçisi, maden sahalarındaki tehlikeli durumlardan dolayı şikâyetlerini dile getirmekte ve Bakanlık tarafından denetimlerin yapılmadığını belirtmektedir. Yapılan denetimlerin ise işletmelere önceden haber verilerek yapıldığı ve bu nedenle tehlikeli faaliyetlerin makyajlandığı ya da denetim süresince askıya alındığı bilgileri kamuoyuna yansımaktadır. Bu nedenle Bakanlık hem denetim sıklığını artırmalı hem de izlediği yöntem ve teknikleri değiştirmelidir.

Önergemizle maden ruhsat sahalarına yapılacak denetimlerin sayısının ve yeterliliğinin artırılması için ilave personel ile teknik donanımın sağlanması amacıyla ilgili ödenekler toplam 60 milyon TL artırılmaktadır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

(Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün 2025 yılı bütçesi oylandı, kabul edildi)

CAVİT ARI (Antalya) - Biz kabul etmiyoruz arkadaşlar. Bu kadar düşük bütçelerle bu işler yürümez, bu nedenle reddediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün kesin hesabını okutuyorum:

(Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğünün 2023 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

CAVİT ARI (Antalya) - Etmiyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumunun bütçesini okutuyorum:

(Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumunun 2025 yılı bütçesi okundu)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - 1 adet önerge vardır, okutup işleme alacağım.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığına

Cetvelde gösterilen değişikliğin aşağıdaki gerekçeyle kabulünü arz ve teklif ederiz.

KURUM: TÜRKİYE ENERJİ, NÜKLEER VE MADEN ARAŞTIRMA KURUMU

YIL: 2025

ÖDENEK (A) CETVELİ

PROGRAM	KURUMSAL	FİNANSMAN	EKONOMİK KOD	ARTIRILAN MİKTAR
49	104.31	02	03.02	2.000.000 TL

49	104.31	02	06.01	2.000.000 TL
49	104.31	02	06.01	20.000.000 TL

Ayyüce Türkeş Taş

Erhan Usta

Adana

Samsun

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Evet, Sayın Usta...

ERHAN USTA (Samsun) - Gerekçeyi okutalım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Gerekçeyi okutuyorum:

Gerekçe:

AK PARTİ iktidara geldiği 2002 yılından bu yana bor madenini gerek kurumların yapısı veya adlarında değişiklikler yaparak gerekse de seçim öncesi dönemlerde çeşitli propaganda araçlarında kullanmak amacıyla gündeme taşımıştır. Ancak gelinen noktada dünyadaki rezervlerin yaklaşık dörtte 3'üne sahip olduğumuz tahmin edilen bor madeninden katma değeri yüksek nihai ürünler elde edemediğimiz bilinmektedir.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı 2024-2028 dönemini kapsayan stratejik planında madencilik sektörünün GSYH içindeki payının yüzde 1'den yüzde 2'ye, yıllık maden ihracatının da 10 milyar dolara çıkmasını hedeflemiştir. Madencilik sektörünün GSYH içindeki payının yükselmesi kadar madenlerin ham madde olarak kullanıldığı imalat sanayisinin geliştirilmesi de önemlidir. Madenlerimizin yüksek katma değer yaratılmadan ihraç edilmesinin ülke ekonomisine faydasından çok zararı bulunmaktadır. Ham madde olarak ihraç ettiğimiz madenlerden elde edilen nihai katma değerli ürünleri ithal ettiğimiz düşünüldüğünde yerleşik sanayimizin bu alanda güçlendirilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Önergemizle Kurum bünyesinde faaliyetine devam eden AR-GE laboratuvarının kapasitesinin ve etkinliğinin artırılması amacıyla ilgili ödeneklere 24 milyon TL ilave edilmektedir.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Önergeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

(Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumunun 2025 yılı bütçesi oylandı, kabul edildi)

CAVİT ARI (Antalya) - Etmiyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumunun kesin hesabını okutuyorum:

(Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumunun 2023 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

CAVİT ARI (Antalya) - Etmiyoruz Başkanım, çok düşük bütçeler, bu bütçelerle bu işler yürümez.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun bütçesini okutuyorum:

(Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun 2025 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun kesin hesabını okutuyorum:

(Enerji Piyasası Düzenleme Kurumunun 2023 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

CAVİT ARI (Antalya) - Kabul etmiyoruz Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Tamam, etmediğiniz kayıtlara geçiyor; ben de etmediğinizi görüyorum fakat burası çoğunlukta olduğu için bunların dediği oluyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Nükleer Düzenleme Kurumunun bütçesini okutuyorum:

(Nükleer Düzenleme Kurumunun 2025 yılı bütçesi okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Nükleer Düzenleme Kurumunun kesin hesabını okutuyorum:

(Nükleer Düzenleme Kurumunun 2023 yılı kesin hesabı okundu, oylandı, kabul edildi)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Değerli milletvekilleri, böylece gündemimizde yer alan kamu kurum ve kuruluşlarının bütçe ve kesin hesapları kabul edilmiştir; hayırlı uğurlu olsun.

Bütün katılımcılara teşekkür ediyorum.

Gündemimizdeki kamu kurumlarının bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporlarını görüşmek üzere 19 Kasım Salı günü saat 10.00'da toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 23.27